

DAR KARTĄ

apie landsbergizmą

STRAIPSNIAI • INTERVIU

DAR KARTĄ apie landsbergizmą

Sudarytojas Juozas Ivanauskas

POLITIKA 2012 VILNIUS

DAR KARTĄ
apie landsbergizmą

STRAIPSNIAI • INTERVIU

Aurimas Drižius
Juozas Ivanauskas
Vytautas Petkevičius
Albertas Ružas
Stasys Stungurys
Viktoras Uspaskich

UDK 323(474.5)
Da282

Skiriama kovotojo už Lietuvos laisvę
disidento Liudo Dambrausko
šviesiam atminimui

ISBN 978-9986-478-30-0

© Juozas Ivanauskas
(sudarymas), 2012
© Politika, 2012

DAR KARTĄ APIE LANDSBERGIZMĄ

Juozas IVANAUSKAS

Vietoj pratarmės

NAUJA – TAI GERAI UŽMIRŠTA SENA – byloja liaudies išmintis. Gyvenant totalaus melo, kreivųjų veidrodžių karalystėje, kur mūsų vaikams ir vaikaičiams metų metais sekamos pasakos apie gerąjį tėtušį „išvaduotoją“, prof. V.Landsbergį ir kitus „geriečius“ – šalį valdančios reitingų favoritės D.Grybauskaitės Mokytoją AMB, „šlepetinį“ Konstitucijos garantą V.Adamkų, „krizių premjerą“ A.Kubilių, „populiariąją“ Seimo pirmininkę I.Degutienę bei kiek žemesnio rango sisteminius veikėjus, užaugusi naujoji dvidešimtmečių–trisdešimtmečių karta paprasčiausiai nebežino, o vyresnieji, dėl vienokių ar kitokių priežasčių, tiesiog „užmiršo“ – nuo ko gi iš tikrųjų viskas prasidėjo?

Kodėl mums tenka gyventi išvogtoje, praskolintoje, sisteminės krizės nualintoje šalyje? Kodėl iš čia, lyg žiurkės iš skęstančio laivo, per pastaruosius 20 metų jau emigravo, išsibarstė po margąjį pasaulį šimtai tūkstančių tautiečių? Ko-

Juozas Ivanauskas:
„Tiesą sakant, naujosios knygos atsiradimas bei jungiamoji grandis – inspiruota žymaus disidento, sakyčiau, Tautos didvyrio, gyvenimą pašventusio Lietuvos laisvės kovai, Liudo Dambrausko liudijimais, įžvalgomis, apmąstymais. Unikalus dvasinis testamentas ateities kartoms – „IŠEINANČIOJO MINTYS. – Dienoraščiai“.

dėl darbingi, veiklūs, išsilavinę žmonės verčiami emigruoti iš Lietuvos, o įsikūrę svetur, ten dirbantys „juodžiausius darbus“, sugrįžti gimtinėn jau nebeketina?..

Matyt, ne veltui skelbiama stulbinanti statistika – gyvenančių žemiau skurdo ribos, neturinčių darbo, emigruojančių, nusižudžiusių, valkataujančių, atspindinti šio laikmečio tendencijas, prilyginama Tautos genocidui. Tačiau dabar jau ne sovietiniai Rytų okupantai, senokai pasitraukę iš Lietuvos, dėl to yra kalti, o savieji – čia tarpstantys Tėvynės „patriotai“, susitelkę sisteminėse valdžios partijose, prolandsberginiai socialkonservatoriai–liberalai privalėtų prisiimti politinę atsakomybę už taip nustekentą valstybę ir visiems laikams „susispenduoti“. Deja, kaip visuomet, kaltų pas mus nėra, arba, kaip mėgdavo sakyti didysis „mokytojas“ AMB, „vsio zakonno“!..

Viešųjų ryšių, ideologinės propagandos mašina, pilnu pajėgumu įsukama valstybinių švenčių dienomis, jau seniai tapo mūsų politinio „elito“, kriminalinės, korupcinės valdžios patikimu instrumentu nuolankiems tautiečiams, kolaboruoti linkusiam elektoratui mulkinti. Nepriklauso-

moje Lietuvoje kasmet iškilmingai minimos istorinės datos – Sausio 13-oji, Kovo 11-oji, Birželio 13-oji, Baltijos kelias – prolandsberginei valdančiųjų klikai tinkama proga eilinį kartą pasireklamuoti, pasipuikuoti tariamais „žygdarbiais“, pasmerkti sovietinio rėžimo padarytą žalą ir nusikaltimus, tradiciškai „užmirštant“ paminėti savo pačių grubias klaidas, numarintas rezonansines bylas, „kolektyviai įteisintas“ milijardines aferas, prilygstančias valstybės ir Tautos interesų išdavystei!.. Be abejo, tokioje išsigimstančioje, melu, apgaule, protekcionizmu grindžiamoje šalyje, įtakingųjų praktikuojamas fasadinis paradiškumas ir butaforinė pompastika, švenčiant valstybines šventes, pasitarnauja ne tiek patriotizmo, kiek mankurtizmo ugdymui jaunoje kartoje, pilietiškai nebrandžioje visuomenėje.

Kalbėti tiesą šiais laikais (beje, kaip ir sovietmečiu) darosi nebemadinga, netgi pavojinga. Kaip tada režimui nepalanki literatūra būdavo saugoma po devyniais užrak-

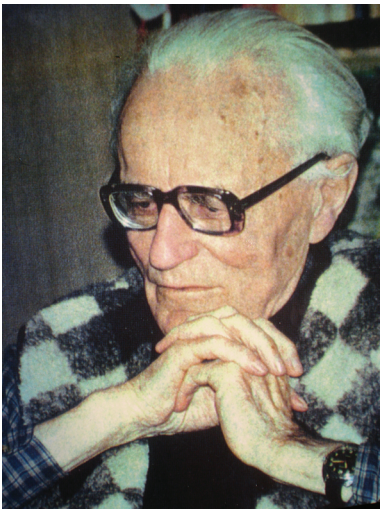
Kodėl iš čia, lyg žiurkės iš skęstančio laivo, per pastaruosius 20 metų jau emigravo, išsibarstė po margąjį pasaulį šimtai tūkstančių tautiečių? Kodėl darbingi, veiklūs, išsilavinę žmonės verčiami emigruoti iš Lietuvos, o įsikūrę svetur, ten dirbantys „juodžiausius darbus“, sugrįžti gimtinėn jau nebeketina?..

tais, spec. fonduose, taip ir dabar prolandsberginei klikai nepageidaujama disidentinė literatūra, tarkim, suspenduotas Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro leidžiamas žurnalas **„Tautos atmintis“,** buvusių politinių kalinių, disidentų parašytos ir išleistos knygos – Vytauto Skuodžio „Melo, neapykantos ir šmeižto kronika. 1993–1997“, Liudo Dambrausko – „Kovo 11–osios tragizmas“, „Išeinančiojo mintys. Dienoraščiai“, Stasio Stungurio „Rūškano laiko godos“, Aleksandro Bendinsko „Be pagražinimų“ – tebėra neprieinamos platesniam skaitytojų ratui, jų nerasime bibliotekose, jau nekalbant apie tai, kad dorų, pasišventusių laisvės kovotojų liudijimai nėra ir kažin ar kada nors bus įtraukiami į patriotinio ugdymo, jaunosios kartos švietimo programas.

Įbauginti, bijantys prarasti darbą, negandų prispausti tautiečiai, nusivylę klanine teisėsauga, valdžiomis ir politikais, kaip jau minėjau, vieni emigruoja iš šalies, kiti – prisitaikantys, kolaboruojantys, plaukiantys pasroviui, pasitenkina jiems brukama dezinformacija. Galima būtų suabejoti – ar tokiems piliečiams apskritai reikalinga akistata su istorine tiesa ir teisingumu?..

Na, gerai, tarkim, tokių kapituliavusių, pilietiškai indiferentiškų žmonių Lietuvoje mažuma, o didesnioji Tautos dalis, pasiekus kritinę nuosmukio ribą, jau bunda iš gilaus sąstingio. Tad šiuo atveju knygos **„Dar kartą apie landsbergizmą“** – straipsnių bei interviu, publikuotų „Laisvame laikraštyje“, rinktinės pasirodymas knygynų lentynose, pasitinkant 22–ąsias atkurtos Nepriklausomybės metines, turėtų sukelti nemenką ažiotažą valdančiųjų ideologinės propagandos klaidinamoje bei suskaldytoje visuomenėje. Tačiau netgi tie, suklaidintieji, neįsigilinę į vienos ar kitos

Liudas Dambrauskas.
Kažin ar šį taurios sielos žmogų,
savo gyvenimą pašventusį
Lietuvos laisvės kovai, liudijusį
tiesą ir tiktai tiesą, niekad
nesiekusį sau asmeninės naudos
nei privilegijų, šiandien išdrįstų kas
nors iš blaiviai mąstančių
tautiečių apšaukti „prasigėrusiu
stribu“, „Kremliaus agentu“ ar dar
kaip nors kitaip sumenkinti
jo šviesų atminimą?..

publikacijos turinio esmę, *a priori* reiškiantys pasipiktinimą ar nuožmų įtūžį, kaip ir tie, nuoširdžiai pritariantys garbių tautiečių išsakytoms mintims, idėjoms, liudijimams bei požiūriui į nūdienos realybę, tikėkime, norėtų atskirti pelus nuo grūdų, tai yra, išsiaiškinti tikrąsias mūsų valstybę ištikusios sisteminės krizės priežastis: kodėl gi štai jau daugiau kaip 20 metų, atkovojus laisvę ir nepriklausomybę, vietoje tikros demokratijos mums brukamas „valdomos“ demokratijos modelis? Kodėl esame verčiami gyventi socialiai neteisingoje, korumpuotoje, į milijardines skolas klimpstančioje, teisinio nihilizmo šalyje?.. Matyt, apie tai vertėtų susimąstyti ne tik čia gyvenantiems, bet ir emigravusiems tautiečiams, neabejingiems Lietuvos likimui.

Tiesą sakant, naujosios knygos atsiradimas bei jungiamoji grandis – inspiruota žymaus disidento, sakyčiau,

Liudas Dambrauskas su žmona gydytoja Aldona. 1988 m.

Tautos didvyrio, gyvenimą pašventusio Lietuvos laisvės kovai, Liudo Dambrausko liudijimais, įžvalgomis, apmąstymais. Unikalus dvasinis testamentas ateities kartoms – „IŠEINANČIOJO MINTYS. – Dienoraščiai“. 2005 m. leidyklos „Gairės“ išleista knyga gan greitai buvo išparduota ir jau tapo bibliografine retenybe. Tiek minima knyga, tiek ir gausaus literatūrinio palikimo autorius–publicistas, nepašykštėjęs karčios, argumentuotos kritikos valdžios politiniam „elitui“, dabartinėmis sąlygomis yra pasmerkti užmarščiai (apie tai byloja ir 2011 metais Lietuvoje „užmirštas“ paminėti Liudo Dambrausko 90–ties metų Jubiliejus). Be abejo, tokia tendencija suprantama ir „pateisinama“ tiktai gyvenant rafinuoto melo apsuptyje, kur TIESOS žodis, pasitelkiant moderniąsias viešųjų ryšių technologijas bei sisteminę žiniasklaidą, propaguojančią surogatinę „teisę žinoti“ – iš juodo darant baltą ir atvirkščiai, nuolat išstumiamas, paplaunamas mūsų politikos Tartiufų gražbylystėmis. Iš aukštų tribūnų skleidžiamos dezinformacijos srautas žen-

kliai suaktyvėja valstybinių švenčių dienomis, na ir, žinoma, begėdiškai pučiant priešrinkiminės agitacijos miglą į akis paprastiems „runkeliams“, kurie su masėms būdingu inertiškumu, trumparegiškumu balsavimo metu tampa korupcinę, teisinio nihilizmo sistemą palaikančiu elektoratu.

Šiaip ar taip, tačiau **„Išeinančiojo mintys“**, užfiksuotos disidento dienoraštyje VAKAR, tebeskamba aktualiai, sakyčiau, kur kas aktualiau ir ŠIANDIEN. Todėl, mielieji, atmetę išankstines nuostatas ir priešiškumą, pabandykime dar kartą įsiklausyti į šviesios atminties Liudo Dambrausko žodžius – dvasinį testamentą ateinančioms kartoms:

„Šiandienė Lietuva – didelėje ekonominėje ir dvasinėje krizėje. Regis, išsvajota nepriklausomybė vis labiau nuvilia Lietuvos piliečius. Piliečių nusivylimas ir to pa-

Liudas Dambrauskas. Kasdienio pasivaikščiojimo metu. 1990 m.

sekmė – viso krašto moralinė krizė kelia didelę abejonę mūsų ateitimi. 1918 m. atgavę nepriklausomybę šiaip taip išsilaikėm 22 metus. Regis, nebuvome turtingi. Visas kraštas tikėjo, kad tik nuo mūsų pačių priklauso ateitis. Neturėjom pinigų, bet turėjome viltį ir ryžtą, kad žengiame, nors ir lėtai, bet į priekį. Šiandieną to ryžto nematyti, o tiktai jauti valdžios pastangas praturtėti – susikurti sau užtikrintą ateitį. Stebėdamas dabartinės valdžios veiksmus, norom nenorom susimąstai, kur mes einame? Vadinamieji garsūs šūkiai į Europos Sąjungą ir NATO, reiškia visišką mūsų mažos tautos savižudybės kelią. Kas laukia mūsų Europos Sąjungoje? Ogi visiškas savarankiškumo ir tautinio mentaliteto praradimas. Tapsime pigia darbo jėga Europoje. Man regis, dabartiniai politikai nėra tiek kvaili, kad to nesuvoktų, tad jie savo gyvenimą stengiasi aprūpinti taip, kad nereikėtų Europos Sąjungoj skursti jų šeimoms".

Taigi, dar kartą apie landsbergizmą!

Pradžioje – nedidelis ekskursas į netolimą praeitį, į 2009 metus, kai Algirdo Brazausko mokinė Dalia Grybauskaitė buvo išrinkta LR Prezidente. Tąkart piliečiai, neabejingi Lietuvos likimui, audringai sureagavo į provokuojantį „valstybininko" Raimundo Lopatos ir istoriko Alfredo Bumblausko straipsnį **„Dar kartą apie V.Landsbergį",** pasirodžiusį Nepriklausomybės švenčių išvakarėse interneto portale *delfi.lt* (2009 m. vasario 13), kuriame, be kita, ko teigiama: *„Taip, V. Landsbergis jau buvo mūsų valstybės vadovas svarbiausiais mūsų šalies gyvenimo metais. Ir jis*

Liudas Dambrauskas: „Landsbergizmas nėra ideologinė vienminčių partija. Joje randa vietą įvairiausių pasaulėžiūrų bei politinių pažiūrų žmonės, kuriuos jungia begalinis valdžios troškimas ir neribotas savanaudiškumas. Landsbergizmas – tai politine skraiste prisidengusių aferistų, siekiančių bet kokia kaina pralobti, veiklos programa.“
Nuotraukoje: Vytautas Landsbergis (kairėje) su Algirdu Mykolu Brazausku.

buvo toks, kokio tuo metu nusipelnė tauta. Jis buvo ir strategas, turėjęs gebėjimą per trumpalaikes politines konfrontacijas ir tarpinius siekius nepamesti galutinio tikslo, ir taktikas, meistriškai rasdavęs kompromisus (jei to reikėjo), siūlydavęs formuluotes išeitims bei sutaikymams. Dar kartą paklausus – ar tuo metu galėjo būti kas nors geresnis, atsakytume taip, kaip dera atsiliepti į politinį, o ne buitinį ar emocinį klausimą – V.Landsbergis nugalėjo, vienintelis pasirodė stipresnis už aplinkybes, o nugalėtojai neteisiami. Nors nugalėtojams ne vienas pavydi, pripažinkime sąžiningai, kad yra neteisybės gyvenime. Neteisybės, neišrinkus V.Landsbergio prezidentu. Tiesa, dauguma jo pasisakymų kategoriški, be kompromisų ir dėl to ramesnės prigimties žmonėms ne visada priimtini. Tačiau ar kitaip Lietuva girdi? Ar kitaip girdi Lietuvą pasaulis?..“

Matyt, šios publikacijos autoriai, prieš rinkimus sumanę pakurstyti visuomenėje landsbergizmo psichozę, rikiuojantis būsimiems kandidatams į prezidentus, pasiekė savo tikslą: tūkstančiai V.Landsbergio gerbėjų, visa „megztųjų berečių“ gvardija, o taip pat gausus būrys politikos Tartiufo oponentų, pasirengusių nušvilpti apsišaukėlį „Rezistentą Nr.1“, suskubo internetu pakomentuoti „gerąją naujieną“ apie garbaus amžiaus profesoriaus „pasiaukojantį ryžtą“, jo apsisprendimą „gelbėti“ Lietuvą balotiruojantis į LR prezidentus. Keletą įdomesnių nuomonių pateiksiu kiek vėliau, na o dabar, norint išsiaiškinti šalį apėmusios sisteminės krizės priežastis, manau, vertėtų dar kartą atsigręžti atgal ir žymaus tautiečio, buvusio dukart politinio kalinio (mirtininko), daugelio straipsnių bei knygų autoriaus Liudo Dambrausko lūpomis prabilti apie didžią Tautos nelaimę – LANDSBERGIZMĄ.

Po autoriaus mirties (L.Dambrauskas mirė Kaune 2003 m. lapkričio 26 d.), 2005 metais išleistoje knygoje **„Išeinančiojo mintys. Dienoraščiai“** pateikiamos įžvalgos ypač aktualiai skamba nūdienos politinių batalijų kontekste, valdžioje esantiems „laisvės ir nepriklausomybės šaukliams“ konservatoriams pasišovus laimėti 2012 m. Seimo rinkimus.

„Lietuvai gresia baisi nelaimė – landsbergizmas. Šis žmogus, susirgęs didybės manija, veržiasi į prezidentus visomis išgalėmis. Jam pavyko į savo pusę patraukti Lietuvos dvasininkiją, kuri, spekuliuodama Dievo vardu, nesigėdija bažnyčios paversti agitacijos punktu. Taip Katalikų bažnyčia tampa nešvarių politikų įrankiu. Rinkimų rezultatai parodys, kiek mūsų dvasininkai turi įtakos rinkėjams.

…Tarp konservatorių Vytautas Landsbergis turi nemažai

savo „megztųjų berečių“, kurios gali suvaidinti didelį vaidmenį. Šiaip ar taip, Lietuvoje politinė situacija gana sudėtinga. Vargu ar ji savaime, be priešlaikinių rinkimų, pasikeis. Tai būtų radikaliausia priemonė pertvarkyti mūsų valstybės gyvenimą. Tačiau ir priešlaikiniai rinkimai dar ne garantija. Svarbu, kiek pati visuomenė subrendusi demokratinėms reformoms.

…Šiek tiek paįvairina kasdienybę politinės batalijos. Vytautas Landsbergis akiplėšiškai veržiasi per kitų galvas į Prezidentūrą. Ypač negarbingą poziciją tame politiniame žaidime užima dvasininkai. Bažnyčios tapo Vytauto Landsbergio agitaciniais punktais. Daugelis kunigų Dievo kultą iškeitė į Landsbergio kultą. Turbūt Lietuva dar neturėjo tokio politinio Tartiufo, kuris sugebėtų ne tik galingą „berečių“ partiją sukurti, bet ir Bažnyčios biurokratus patraukti į savo pusę. Jo moraliniam veidui visiškai nekliudė bolševikiniai nuopelnai nei šeimyniniai santykiai. Juk dviejų žmonų turėjimas pagal Bažnyčios kanonus yra nusikaltimas, tačiau jam, kaip „Dangaus pasiuntiniui“, nereiškiama jokių pretenzijų.

Kiek žalos Lietuvai padarė negatyvi Vytauto Landsbergio asmenybė! Ne tik suskaldė mūsų visuomenę, bet joje pasėjo nepasitikėjimo kitaip mąstančiu, neapykantos grūdą. Derlių dabar pjauname. Jeigu Landsbergis taptų Lietuvos Prezidentu, būtų padaryta didžiausia žala lietuvių tautai. Pasekmes tesuprastų ateities kartos. Žinoma, rinkėjų sąmoningumas pasireikš sugebėjimu iš prastų kandidatų pasirinkti tą, kuris padarytų Lietuvai mažiausiai žalos.

… Pasirodo, valdžia proto neduoda. Vytautas Landsbergis, prasiskverbęs prie valdžios lovio, greitai pamiršo tai, ko siekė. Regis, jis vedė savo šalininkus už visos lietuvių tautos laisvę ir socialinį teisingumą, o sukūrė gerovę savo klanui. Taip išsigimsta valdžios, kai jos pamiršta, ką savo rinkėjams žadėjo.

… Lietuvoje – „patriotizmo“ priepuolis, mat siekiama kuo iškilmingiau ir didingiau paminėti Sąjūdžio dešimtmetį. Tik va iš to Sąjūdžio išėjo didelis šnipštas. Sąjūdžio steigėjai, kurie jame matė mūsų valstybės ateitį, savo įsitikinimų verčiami iš jo pasitraukė, nes pats Sąjūdis tapo dvokiančia politine bala, kurioje krašto padugnės iškilo į paviršių ir ėmė vadovauti valstybiniam gyvenimui. Su kokia „pompa“ mūsų politiniai vertelgos, įvairaus plauko aferistai ir naujoji „aristokratija“, susikūrusi beveik iš nusikalstamų elementų, sutiko šį jubiliejų, kaip mūsų laimės, laisvės, ekonomikos klestėjimo rezultatą! Vadinamoji Landsbergio Lietuva, kuri atspindi 10-15 proc. piliečių nuotaikas, šaukia visos Lietuvos vardu: žiūrėkit, veizėkit, kokie mes visi laimingi!..

…Nekelia jokių abejonių, kad Vytauto Landsbergio šeima buvo susijusi su KGB struktūra, ypač jo tėvo sugrįžimas iš Australijos. Vytauto Landsbergio tėvas buvo ne eilinis pilietis, o žymus architektas, Ambrazevičiaus ministrų kabineto narys. Visi šio kabineto nariai Stalino buvo už akių pasmerkti sušaudyti, o Vytauto Landsbergio tėvui ne tik leido sugrįžti, bet ir nusipelniusio architekto vardą suteikė. KGB labdaringumu ir kilniadvasiškumu nepasižymėjo, nieko nedarė iš gailesčio arba už ačiū. Už savo tėvo susigrąžinimą Vytautas Landsbergis, matyt, turėjo brangią duoklę sumokėti KGB. Jau tas faktas, kad Vytautui Landsbergiui netrukdė tėvo praeitis lipti karjeros laiptais – tapti tarybiniu profesoriumi, liudija, jog jis „nuopelnų“ KGB struktūrai turėjo.

…Vytautas Landsbergis žydiško gudrumo turi per akis, niekas negali to paneigti. Jis sugeba iš sunkiausių situacijų išeiti sausas. Regis, „Williams“ istorijoj Vytauto Landsbergio neigiamas vaidmuo nekelia abejonių. Reikia manyti, ne už ačiū buvo sudarytas sandėris su „Williams“. Be abejo, prie

to „biznio“ prisidėjo ir Aleksandro Abišalos išdavystė, tačiau Abišala būtų bejėgis be Vytauto Landsbergio palaiminimo…

…Žinoma, kiek jis konkrečiai Lietuvai yra pakenkęs, vargu ar kam nors pavyks nustatyti. Tačiau jo „patriotinė“ veikla, persunkta vaidybinės „neapykantos“ KGB organams ir rusams, man asmeniškai atrodo maskuojanti. Keistai skamba V.Landsbergio „tėviški“ įspėjimai apie besiveržiančią Rusijos įtaką į mūsų valstybę ir keliančią grėsmę mūsų nepriklausomybei. Ypač Vytautas Landsbergis negailestingas tiems politikams, kurie išdrįsta kritikuoti jo Konservatorių partiją ir nenori pripažinti jo paties tautos patriarchu. Savo kritikus laiko Rusijos agentais ir dabartinės nepriklausomybės priešais. Kartais jo neapykanta savo kritikams peržengia visas politinės tolerancijos ribas, tampa patologine, o jo šalininkams sukelia patriotinę ekstazę. Kas gali tuomet išdrįsti suabejoti Vytauto Landsbergio patriotizmu ir pasiaukojimu tarnauti Lietuvai?

Tik gaila, kad jo šalininkai visiškai nesuvokia, kokiai Lietuvai Vytautas Landsbergis tarnauja. Vytauto Landsbergio Lietuva – ne ta, už kurią Lietuvos partizanai savo gyvybę paaukojo. Vytauto Landsbergio Lietuva yra pasityčiojimas iš rezistentų. Jo Lietuva yra įteisinto valstybinio banditizmo, bedarbių, skurdžių, savižudžių Lietuva!..

…Landsbergizmo atsiradimas pademonstravo Lietuvos tragizmą. Landsbergizmas nėra vien Konservatorių partija. Tai ir ne vienminčių avinų susibūrimas apie savo lyderį, o gerai organizuotas politinių aferistų voratinklis, siekiantis supančioti piliečius, juos pajungti. Ne Konservatorių partija sukūrė landsbergizmą, ji paties Vytauto Landsbergio panaudota politinei terpei sukurti.

Landsbergizmas nėra ideologinė vienminčių partija. Joje randa vietą įvairiausių pasaulėžiūrų bei politinių

pažiūrų žmonės, kuriuos jungia begalinis valdžios troškimas ir neribotas savanaudiškumas. Landsbergizmas – tai politine skraiste prisidengusių aferistų, siekiančių bet kokia kaina pralobti, veiklos programa. Todėl patį Vytautą Landsbergį „nurašyti" į eilinius, niekuo nepasižyminčius politikus, kaip mano Arvydas Juozaitis, būtų Vytauto Landsbergio padarytos Lietuvai žalos sumenkinimas.

…Vytautas Landsbergis turi neeilinio politinio spekulianto gabumų. Jis imasi komunizmo nusikaltimų vertinimo misijos, tarsi būtų jų auka. Tokių, kaip Vytautas Landsbergis, paprastai visos santvarkos neskriaudžia. Puikiai jis gyveno prie tarybų valdžios, jautėsi kaip inkstas taukuose. Stodamas 1952 m. vasario 29–ąją į šlovintąją Visasąjunginę Lenino komunistinę jaunimo sąjungą, savo autobiografijoje pabrėžė: „Raudonoji Armija išvadavo Lietuvą ir mane su motina…" Ir štai tas pats Vytautas Landsbergis Vilniaus kongrese groja pagrindiniu smuiku ir smerkia komunizmą, kurio vaisiais ne tik gausiai naudojosi, bet ir propagavo jo idėjas.

Įdomu, kuomet Vytautas Landsbergis buvo nuoširdus – ar kai liaupsino Raudonosios Armijos Lietuvos „išvadavimą", ar Vilniaus kongrese pasišovęs smerkti komunizmą? Manau, kad tokio tipo politikai neturi savo pažiūrų, jie lojalūs idėjai tol, kol turi asmeninės naudos… Kas davė Vytautui Landsbergiui moralinę teisę Vilniaus kongrese kalbėti nuskriaustųjų vardu? Į tą klausimą tegali atsakyti tik paties Vytauto Landsbergio politinis įžūlumas.

…Sovietmečiu jis nedalyvavo jokiame disidentiniame judėjime, nepasižymėjo jokia kritine to laikotarpio veikla ar pan. Priešingai, tuo metu jis lipo karjeros laiptais, jo ir jo tėvo praeitis netrukdė gauti nusipelniusio veikėjo vardą, profeso-

Liudas Dambrauskas: „Vytautas Landsbergis turi neeilinio politinio spekulianto gabumų. Jis imasi komunizmo nusikaltimų vertinimo misijos, tarsi būtų jų auka. Tokių, kaip Vytautas Landsbergis, paprastai visos santvarkos neskriaudžia... Reikšdamas Rusijai pretenzijas už bolševikų padarytą žalą, bando sukelti tarp Lietuvos žmonių antirusiškas nuotaikas ir tokiu būdu nukreipti eilinių piliečių pyktį nuo konservatorių skurdinimo politikos...“

riaus laipsnį bei kitus socialistinius apdovanojimus. Taip pat nematau jo nuopelnų ir atgaunant pačią Nepriklausomybę. Atrodytų, kad jei Vytauto Landsbergio nebūtų buvę, mes Nepriklausomybės niekada nebūtume atgavę. Kažkodėl latviai bei estai, neturėdami jokio „landsbergio“, tokią pat Nepriklausomybę turi ir eidami jos keliu padarė kur kas didesnę pažangą nei mes.

…Intrigų iniciatorius ėmėsi naujos misijos – kiršinti Maskvą prieš Lietuvos valstybę. Reikšdamas Rusijai pretenzijas už bolševikų padarytą žalą, bando sukelti tarp Lietuvos žmonių antirusiškas nuotaikas ir tokiu būdu nukreipti eilinių piliečių pyktį nuo konservatorių skurdinimo politikos. Šis Vytauto Landsbergio manevras siekia užkirsti prezidentui kelią ieškoti gerų kaimyninių santykių Rusija.

…Šiandien ne paslaptis, kad vieni jam jaučia antipatiją, kiti simpatiją, treti kažkokią euforiją, tarsi jis būtų iš dangaus atsiųstas šventasis… Tad norisi paklausti: ar šios ir daugybė kitų mano neišvardytų negerovių ir yra Vytauto Landsbergio „nuopelnai“ Lietuvai?.. Aš manau, jog visas šis reikalas išpūstas

aplink jį esančių pataikūnų. Dabar labai aktyviai reiškiasi Andrius Kubilius. Jis nori Vytautui Landsbergiui suteikti tą trokštamą pirmojo prezidento titulą bei tyliai išleisti į pensiją. Tada Andriui Kubiliui, kaip sakoma, liktų ir dangus, ir žemė…"

Štai taip prieš gerą dešimtmetį apie landsbergizmo pavojų mūsų valstybei savo dienoraščiuose rašė žymus disidentas, laisvės gynėjas, buvęs politinis kalinys (mirtininkas), šviesios atminties Liudas DAMBRAUSKAS.

Kažin ar šį taurios sielos žmogų, savo gyvenimą pašventusį Lietuvos laisvės kovai, liudijusį tiesą ir tiktai tiesą, niekad nesiekusį sau asmeninės naudos nei privilegijų, šiandien išdrįstų kas nors iš blaiviai mąstančių tautiečių apšaukti „prasigėrusiu stribu", „Kremliaus agentu" ar dar kaip nors kitaip sumenkinti jo šviesų atminimą?.. Na, nebent prof. V.Landsbergį fanatiškai garbstančios „megztosios beretės", susijungusios su politikos Tartiufo prisiekusiais gerbėjais „violetinėje minioje", galėtų suabejoti L.Dambrausko padorumu, kilnumu, jo nesavanaudiška tarnyste Lietuvai.

Šia prasme, kur kas didesnė atsakomybė tenka viešosios opinijos formuotojams. Toli gražu, ne visuomet įmanoma suprasti, kuo mūsų žurnalistikos „asai", V.Landsbergio apologetai, grindžia savo poziciją. Tarkim, kolega Artūras Račas, laikantis profesorių *„vienu iš kelių iškiliausių ir padoriausių Lietuvos politikų"*. Arba laikraščio „Atgimimas" redaktorė, TV3 „Savaitės komentarų" vedėja Indrė Makaraitytė, savo laidose tiesiog dievinanti šį „patriarchą". Jau nekalbant apie šmaikščiąją, „principingą" žurnalistę Rūtą Grinevičiūtę–Janutienę, pelniusią V.Kudirkos premiją už 1999 metais išleistą publicistikos knygą **„Nuslėptoji „Williams" atėjimo istorija".** Pradžioje demaskavusi prolandsberginės šutvės

prastumtą korupcinę amžiaus aferą, vėliau, nežinia kodėl, staiga „atsivertė“: ne tik ėmė žerti komplimentus laikmečio *„istorijos vektoriui“* V.Landsbergiui, bet ir „Paskutinės instancijos“ žurnalistiniais „tyrimais“ traiškyti šio „vektoriaus“ po teismus tampomą **„Durnių laivo“** autorių, sunkiai sergantį rašytoją Vytautą Petkevičių!.. Be abejo, profesoriaus V.Landsbergio gerbėjų sąrašą papildytų ir saldžiabalsis intelektualas, europarlamentaras Leonidas Donskis, „be pykčio“ liaupsinantis įtakingą kolegą, ir daugybė kitų savanaudžių politikos vertelgų, ištirpstančių „megztųjų berečių“ jūroje. TAČIAU man labai norėtųsi paklausti: ar visi šie ir kiti visuomenei žinomi veikėjai, žiniasklaidoje besireiškiantys „moksliukai–eruditai“, yra susipažinę su Liudo Dambrausko gyvenimo kelio vingiais, minties raida, kūrybiniu palikimu, galų gale, jo auka Lietuvai?!..

Ir apskritai, ką mūsų naujoji karta, auklėjama prolandsberginio mankurtizmo dvasioje, gali žinoti apie 2003 m. lapkričio 26 d. Anapilin iškeliavusį Žmogų, kurio visas gyvenimas, skausmingi apmąstymai ir liudijimai, pašvęsti mylimai Tėvynei Lietuvai, regis, dar visai neseniai liepsnoję skaisčia ugnimi, šiandien nepelnytai yra užgožti tendencingos žiniasklaidos tiražuojamo, šalyje plačiai pasklidusio landsbergizmo tvaiko, prasmardinusio pačias švenčiausias vertybes, vardan kurių savo kraują liejo pasišventę Lietuvos laisvės ir nepriklausomybės gynėjai!.. Matyt, jog esame kur kas giliau įklimpę melo, netiesos sakymo liūne, nei kartais mums atrodo. Ir viso to pasekmės – kur kas tragiškesnės, nei linkę manyti etatiniai visuomenės nuomonių formuotojai. Tautos didžiavyrio Liudo Dambrausko krauju pasirašyti TIESOS žodžiai, nuolat stelbiami nežinia kam tarnaujančių „valstybininkų“, istorikų, politikos apžvalgininkų–

„lopatologų“, apraizgyti rentomis apsirūpinusių Kovo–11 akto signatarų įmantria frazeologija, matomai, dar negreit iškils į dienos šviesą savųjų okupantų skleidžiamos ideologijos, jų uzurpuoto valdymo pavergtoje Lietuvoje!..

P. S.

Be abejo, žurnalistė R.Janutienė buvo teisi teigdama: *„Lietuva galėjo ir gali apsieiti be daugumos savo politikų“*, tačiau taikyti *„kryptingo žmogaus“* sąvoką prof. V.Landsbergiui, mano supratimu, pernelyg lengvabūdiška ar net šventvagiška. Besigilindami į taurių asmenybių, politinių kalinių, disidentų prisiminimus, jų liudijimus apie Tautos nelaimę – pragaištingą Tartiufo dvasią, įsikūnijusią, pasak rašytojo V.Petkevičiaus, „Vė Vė fon Landsburgo“ personoje, kur kas aiškiau suvoksime, kokia apmaudi istorinė klaida įvyko tautinio atgimimo laikotarpiu, kai renkant Sąjūdžio tarybos pirmininką nebuvo susirinkęs kvorumas: iš 35 tarybos narių dalyvavo tik 16, tačiau devyniems tarybos nariams balsavus UŽ, V.Landsbergis tapo laikinuoju, o vėliau (taip ir neperrinkus) – nuolatiniu pirmininku. Matyt, tąkart nulėmė „velnio devinkė“, deja!..

Laisvės bangos apsvaiginti, skanduojantys *„Landsbergis–Lietuva“,* patriotines dainas giedantys tautiečiai, turbūt nė neįtarė, koks nuodingas, šlykštus kirminas paslapčia prasigraužė į saldų Nepriklausomybės vaisių ir užkrėtė jį mutuojančiu virusu, prieš kurį nei priešnuodžio, nei efektingų vaistų nesugebėjome atrasti per visą nepriklausomos Lietuvos gyvavimo dvidešimtmetį.

2012 m.

LANDSBERGIZMAS – TAUTOS NAIKINIMO DOKTRINA

Stasys STUNGURYS

Knyga, kuri pateikiama skaitytojams, turėjo pasirodyti bent jau prieš keliolika metų, nes jau tada buvo aišku, kad atkūrus nepriklausomybę Lietuvoje valdžia pateko ne į tų žmonių rankas, į kurias ji turėjo patekti. Jau pirmieji nepriklausomybės metai parodė, jog iš tikrųjų nėra kuriama jokia naujoji, iš tikrųjų laisva ir nepriklausoma Lietuva, o tiktai griaunama visa tai, kas joje dar buvo likę nesugriauta ar sunkiausiomis okupacijos sąlygomis sukurta pasiaukojančių žmonių pastangomis. Deja, tąkart buvo pasikliauta fatalizmu arba patikėta avantiūristų žodžiais, kad einama teisingu keliu, kuriama aukštos moralės ir kultūros, klestinčios ekonomikos šalis.

Šiandien akivaizdžiai matome, kad Tautai iškilęs dar didesnis išnykimo pavojus, nei paskutiniais okupacijos metais, kai tam tikra visuomenės dalis, prisitaikiusi prie nepalankių gyvenimo sąlygų, vis dėlto sugebėjo kažką pažangaus kurti, kai veikė negausus, bet tvirtas dvasinis pogrindis, sugebėjęs informuoti pasaulį apie tikrąją Lietuvos būklę, pasirengęs ardyti kai kurias okupantų užmačias. Šiandien tegalime konstatuoti, kad per atgautos nepriklausomybės dvidešimtmetį netekome 670 tūkstančių išsilavinusių, darbingų žmonių, pasirinkusių gyvenimą ne savoje šalyje, o emigracijoje, kur jiems yra užtikrintas bent šioks toks duonos kąsnis.

Lietuvoje gi neužtikrintas ne tik materialinis gyvenimas, bet negaluoja ir visos dvasinio gyvenimo sritys. Literatūroje ir mene neatsispindi esminės tautos gyvenimo ir žmogaus būties problemos, smunka mokslo lygmuo, siaurėja žmonių interesai. Pridygo menkaverčių profesorių, mokslo laipsnius ir vardus įgyjančių ne tikrais mokslo darbais, tikru visuomenės švietimu ir kultūros ugdymu, o korupcijos ir grupinių partinių interesų dėka. Visiškai negerbiami čia likę gyventi negausūs mokslo ir kultūros žmonės.

Per 20 nepriklausomybės metų beveik nepasirodė grožinės literatūras kūrinių, kino filmų ar dramos veikalų, objektyviai atspindinčių realų Tautos gyvenimą, keliančių į dienos šviesą opiausias visuomenės problemas. Pakartotinai žmonėms rodomi seni okupacijos metais sukurti filmai ar dramos veikalai, kuriuos seniai reikėjo padėti į archyvus.

Jau prieš keliolika metų iškilus Lietuvos rezistentas, du kartus okupantų kalintas, net nuteistas myriop ir ne vieną mėnesį praleidęs mirtininkų kameroje, parašęs vertingus atsiminimus bei keletą kitų knygų, technikos mokslų **dr. Liudas Dambrauskas** teigė: ***„Lietuvai reikalinga ne desovietizacija, o delandsbergizacija, kuri iš tikrųjų yra sovietizacijos tąsa, tik dar sparčiau ir platesniais mastais griaunanti Tautą ir žmogų!..“***

Deja, politinių partijų trintis, politikų įnirtinga kova dėl valdžios postų ir pavienių asmenų praturtėjimo trukdė giliau pažvelgti bei objektyviai įvertinti susidariusią būklę šalyje. Šiandien tą procesą įgyvendinti bus dar sunkiau, nes ženkliai sumažėjo šviesių, dorų žmonių, bet pagausėjo ir sustiprėjo visuomenėje korupcinis sluoksnis, besiverčiantis landsbergizmo sudarytomis galimybėmis gyventi nesąžiningai, išnaudojant ir alinant silpnesnius, nemokančius

kovoti su oligarchais ir jų pasekėjais. Korumpuota teisinė sistema valstybėje užkerta galimybes bet kokiai kovai su visuomenę žlugdančiais reiškiniais. Valdžios institucijos, kontroliuojamos oligarchų ar tiesiog kriminalinio elemento, nereaguoja į žmonių skundus. Žiniasklaidos balsas negirdimas arba net ir ji yra paperkama. Susiformavo tokia viešojo gyvenimo praktika arba, kaip dabar mėgstama sakyti, *„viešoji erdvė“,* kurioje nebelieka vietos tiesai, pažangiems gyvenimo reiškiniams.

Mes dar tada, kuriantis Lietuvos nepriklausomybei, pernelyg abejingai vertinome Vytauto Landsbergio skverbimąsi prie valdžios, jo patologišką geismą sukurti savo kultą. Juk jau tada buvo nesunku pastebėti ne tik jo norą uzurpuoti valdžią savo rankose, bet ir „privatizuoti“ pasipriešinimo istoriją!..

1992–ųjų vasarį, per tuo metu įvykusį buvusių politinių kalinių steigiamąjį suvažiavimą, kuris turėjo nubrėžti tam tikras naujojo nepriklausomo gyvenimo politines ir moralines gaires, kaunietis J.Dailidė, buvęs KGB informatorius, dalijo kai kuriems suvažiavimo dalyviams lapelius, kuriuose buvo įrašyta keliolika pavardžių, tariamų komunistų, už kuriuos buvo siūloma nebalsuoti. Iš tikrųjų tai buvo šviesūs, protingi žmonės. Kitą dieną, po rinkimų, paaiškėjo, kad tuos lapelius dalijo KGB informatorius. Deja, ši „akcija“ savo tikslą pasiekė: Kalinių ir tremtinių sąjungos vadovais tapo žmonės, ištikimai tarnaujantys konservatoriams.

Tokiu būdu iš reikšmingesnių valdžios postų, ir net iš ne itin svarbių valdiškų tarnybų, buvo šalinami žmonės, keliantys menkiausių abejonių ar įtarimus nelojalumu V.Landsbergiui. Kadrų landsbergizavimas išstūmė daugelį intelektualių, gabių žmonių iš politinio gyvenimo ir aps-

kritai iš profesinės veiklos, kuriai jie buvo pasirengę ir galėjo kompetentingai darbuotis.

Pirmosios Vyriausybės nušalinimas, Alberto Šimėno dingimas ir Gedimino Vagnoriaus iškėlimas buvo viena iš pirmųjų reikšmingesnių Vytauto Landsbergio avantiūrų. Žmogus, neturintis jokios vadybinės patirties, net nedirbęs kolūkio brigadininku, paėmė valstybės vairą į savo rankas tokiu atsakingu momentu, kai jai reikėjo itin sumanaus, patyrusio vadovo. Ne be pagrindo buvęs aspiranto vadovas hab. dr. J.Antanavičius vėliau atsiprašė Seimo ir visuomenės už savo buvusio aspiranto Gedimino Vagnoriaus „išdaigas“. Tokiu būdu V.Landsbergio politinis avantiūrizmas prisidėjo prie totalinio Lietuvos ūkio griovimo. Neliko nepaliesta nė viena sritis. Griuvo ne tik kaimas, bet ir kultūra, socialinė rūpyba.

Kai Lietuvos žmonėms reikėjo santaikos, susitelkimo rimtam darbui, buvo rezgamos įvairiausios intrigos, kurstoma neapykanta. Ypač nekenčiami buvo disidentai, pasiaukojamai kovoję iki pat sovietinės okupacijos pabaigos. Kodėl? Ogi todėl, kad pasipriešinimo istorija turėjo prasidėti nuo pono V.Landsbergio atėjimo į ją!..

Partizanų pasipriešinimas jau buvo nutolęs, lyg ir primirštas dalykas, nors apie jį dar šiek tiek buvo galima kalbėti. Tačiau dvasinis pasipriešinimas, trukęs daugiau nei kelis dešimtmečius, teikęs pasauliui informaciją apie Lietuvai okupacijos daromas žaizdas – tapo nereikalingu dalyku. *„Kažkas ten buvo nereikšmingo“,* – taip dvasinį pasipriešinimą apibūdino V.Landsbergis. Jam nepatiko ir LGGRT centro pradėtas leisti vienintelis rezistencijos žurnalas **„Tautos atmintis“.** Tad vos sugrįžus konservatoriams į valdžią, nedelsiant buvo nušalintas Genocido ir rezistencijos

tyrimo centro vadovas dr. Vytautas Skuodis, septynerius metus kalėjęs, kartu su dr. Liudu Dambrausku bei kitais iškiliais disidentais leidęs mėnesinį iliustruotą žurnalą „Tautos atmintis“, turėjęs kilnų tikslą – skelbti pastarųjų dešimtmečių Lietuvos istorijos faktus.

Beje, dr. V. Skuodis buvo vienas pagrindinių iniciatorių, siekiančių atnaujinti okupacijos metais **„Lietuvių archyvo“** leidimą, kurio keturi tomai buvo išleisti nacių okupacijos metais, o dar vienas parengtas tomas nesuspėtas išleisti. Tas tomas buvo parengtas ir išleistas 1978 m. Jo pagrindą sudarė tremtinio pedagogo Alfonso Andriukaičio atsiminimai bei Molotovo–Ribentropo 1939 metų rugpjūčio pakto tekstas. Jis pateko į Vakarus ir ten buvo perspausdintas.

V.Landsbergiui vėl tapus Seimo pirmininku, nedelsiant buvo pasirūpinta, kad būtų pakeistas LGGRT centro vadovas V.Skuodis ir nutrauktas žurnalo „Tautos atmintis“ leidimas. Prieš dr. V. Skuodį buvo pradėta uoli šmeižto kampanija, pranokusi buvusias A. Solženycino ir A.Sacharovo dergimo kampanijas. Dr. V. Skuodis buvo atleistas iš darbo, o į jo vietą paskirta ekskomjaunuolė Dalia Kuodytė (šiuo metu – Seimo narė), kurios pirmasis įsakymas ir buvo – likviduoti žurnalą „Tautos atmintis“. Taip 1997 m. kovą, išleidus 15–ąjį žurnalo numerį, buvo sunaikintas žurnalas, kuriame suspėta, remiantis dokumentais ir išlikusių gyvų žmonių pasakojimais, aprašyti Červenės tragediją, Vorkutos ir Norilsko kalinių sukilimus bei pateikti kitos vertingos istorinės medžiagos.

D.Kuodytė žurnalą „Tautos atmintis“ apibūdino kaip *„neįdomų visais atžvilgiais“.* Per savo daugiau nei dešimties metų vadovavimo centrui laikotarpį ši „istorikė“, tiksliau archeologė, kurios studijų bendras pažymių vidurkis tebu-

vo 3,62, neišleido ne tik „įdomaus“, bet ir apskritai jokio rezistencijos žurnalo!.. Aišku tik viena, D.Kuodytė įvykdė „užsakovo“ užduotį – pasipriešinimo istorija turi prasidėti nuo pono V. Landsbergio. Kolektyviniai buvusių politinių kalinių pareiškimai ir reikalavimai atnaujinti žurnalo leidimą nesusilaukė nė menkiausio dėmesio nei atsakymų.

Beje, ponas V.Landsbergis pamiršo ir tą faktą, kad jo antroji žmona Gražina Ručytė mokėsi Panevėžyje mergaičių gimnazijoje, kur tolygioje berniukų gimnazijos klasėje mokėsi Vytautas Skuodis. Nors joks meilės jausmas jų nesiejo, jausdamas patriotinę pareigą, V.Skuodis jai siųsdavo siuntinėlius ir 1953 m. drauge su bendramoksliu Vytautu Narbutu aplankė ją tremtyje ir jos mokslo draugę Onutę Litvinaitę, vėliau tapusią Narbutiene ir iškilia muzikologe. Du draugai geležinkelio stotyje buvo saugumiečių sulaikyti ir turėjo aiškintis, ko čia atvykę. Manau, jau vien tas draugystės ir pagarbos jo žmonai G.Ručytei faktas turėjo sulaikyti profesorių V.Landsbergį nuo tokių nepagrįstų išpuolių prieš garbingą žmogų, mokslininką ir patriotą V.Skuodį. Deja!..

Vargu ar išsklaidė gan didelės visuomenės dalies abejones dėl pono V.Landsbergio taurumo, jo patriotinio padorumo „amžiaus byla“, iškelta velioniui rašytojui Vytautui Petkevičiui. Nors tariamai ši byla V.Landsbergio ir buvo laimėta, bet visuomenė liko neįtikinta Aukščiausiojo Teismo teisėjų argumentų tikrumu. Tuo verčia abejoti ir neseniai pasirodžiusi Prezidento Valdo Adamkaus atsiminimų knyga **„Paskutinė kadencija“,** kurioje jis rašo apie patirtą V.Landsbergio spaudimą dėl teisėjų, susijusių su byla prieš V.Petkevičių. Tautai šis klausimas taip ir liko neišspręstas. Kol į jį neatsakys kompetentinga valstybinė komisija, klau-

simas dėl politizuotos bylos baigties vis dar kamuos mūsų visuomenę.

Politinė praktika daugelį žmonių verčia suabejoti tariamais profesoriaus V.Landsbergio „nuopelnais“ Lietuvai. Tautiečius nuolat kamuoja esminis klausimas: o kas jis toks yra iš tikrųjų?!.. Politinis veikėjas, iškovojęs ar net dovanojęs Lietuvai nepriklausomybę? Tautos telkėjas naujam brandžiam istorijos tarpsniui? O gal nesantaikos kurstytojas, pastūmėjęs okupacijų nuvargintą Tautą į naujus vargus ir nelaimes? Ar gabus avantiūristas, pasinaudojęs reta proga pasisavinti ne jo, o pačios istorijos atliktą darbą, ir pasipuošti ta istorine šlove, kurios XX amžiuje siekė ne vienas politinis avantiūristas, už kurią tautos brangiai sumokėjo ne tik savo turtais, bet ir žmonių gyvybių aukomis?..

Minėdami tikrojo Tautos atgimimo dainiaus Maironio 150–ąsias gimimo metines, mes turėtume pradėti naują mūsų istorijos laikotarpį, istorijos, į kurią sugrįžtų pagarba žmoniškumui ir tautiškumui, pagarba tikrajai laisvei ir nepriklausomybei. Tad mums tiesiog būtina pagaliau išsiaiškinti, kokią vietą dera užimti šioje knygoje aptariamam veikėjui mūsų skaudžioje, laisvės kovos istorijoje, idant pradėtume gyventi be melo ir nesantaikos.

2012 m.

IŠEINANČIOJO MINTYS – LIUDO DAMBRAUSKO SUGRĮŽIMAS

Juozas IVANAUSKAS

Žinomam rezistentui, pokario metais dukart ištremtam politiniam kaliniui (mirtininkui), publicistui, eilės knygų – dvitomio „Gyvenimo akimirkos“, „Žvilgsnis į dabartį“, „Kovo 11-osios tragizmas“, „Politinių aistrų sūkury“ ir kt. autoriui Liudui DAMBRAUSKUI šiemet būtų sukakę 91-eri. Prabėgus dvejiems metams po jo mirties, 2005 metais, disidento Stasio Stungurio iniciatyva, gavus velionio našlės Aldonos sutikimą, paremiant Kultūros ministerijai, leidykla „Gairės“ Vilniuje išleido paskutinę L.Dambrausko knygą – „Išeinančiojo mintys“, dienoraščiai, apimantys 1996-2003 metų laikotarpį. Tauraus mąstytojo blaivus žvilgsnis į nepriklausomos Lietuvos kelius ir klystkelius padeda giliau suvokti bei įvertinti mūsų politinio, ekonominio, socialinio gyvenimo aktualijas.

Atrodytų, visiškai atsitiktinai Lietuvoje išleidžiamos literatūros gausybėje stabtelėjau ties viena knyga. Jos melsvame viršelyje įspūdinga senyvo žmogaus nuotrauka: į viršų sušukuoti žili plaukai, aukšta kakta, masyvūs akinių rėmeliai, pro kuriuos žvelgia kiek liūdnokas, mąstančiojo akių žvilgsnis, nukreiptas kažkur vidun, į sielos gelmes, ir išraiškingos, lyg maldai sunertos rankos, liečiančios

smakrą. Dvasingo žmogaus fotoportretas, kažkuo primenantis rašytoją Vincą Mykolaitį Putiną, tiesiog prikaustė mane. Ne mažiau suintrigavo ir knygos pavadinimas: **„IŠEINANČIOJO MINTYS“. Dienoraščiai.** Pats autorius **Liudas Dambrauskas**, sužadinęs mano smalsumą, deja, jau iškeliavęs Anapilin, 2003 metų lapkričio 26 dieną palaidotas Kauno Petrašiūnų kapinėse, buvo be galo plačios erudicijos, tauri asmenybė, nuėjusi iš ties ilgą ir prasmingą gyvenimo kelią. Jo gyvenimo akimirkos, kupinos sunkių išbandymų kovoje prieš sovietinę okupaciją, paženklintos antitarybine disidentine veikla, buvo du kartus “įvertintos“ stalininio rėžimo, KGB organų represinių struktūrų, suteikusių jam garbingą politinio kalinio statusą. Ne kartą tardytas, kalintas, tremtas į lagerius, Liudas Dambrauskas sugrįždavo į Lietuvą pašlijusia sveikata, tačiau užgrūdinta

Buvusio politkalinio, publicisto Liudo Dambrausko mintys – lyg šaltas dušas savanaudiškiems politikams, kuriems „ėjimas į valdžią“ tėra patikimas būdas pralobti, tenkinant savo tuščiagarbes ambicijas.

Už gyvenimo kūrybą, visokeriopą palaikymą ir pagalbą Liudas Dambrauskas jautė begalinį dėkingumą, meilę žmonai Aldonai Kairiūkštytei – Dambrauskienei, „įkvėpusiai ryžto ir neleidusiai sustabarėti“, dėkojo jai ir „už padovanotus tris ąžuolus – Vidą, Giedrių, Saulių – ir eglę – Dalią“. Šeimos rate, 1999 m.

valia ir nepalaužta dvasia, teikusia jam naujų jėgų toliau gyventi, kovoti, kurti...

Liudą Dambrauską, garsiojo prelato, literatūros kritiko, poeto Adomo Jakšto–Dambrausko sūnėną, pažinojo didžioji dalis Lietuvos inteligentijos, su juo artimai bendravo iškilūs kultūros ir meno žmonės, rašytojai, buvę politkaliniai, dvasininkija, žinomi politikai. Jo namuose Kaune, Donelaičio gatvėje, lankydavosi poetas Justinas Marcinkevičius, monsinjoras Kazimieras Vasiliauskas, filosofas Arvydas Juozaitis, nuoširdūs draugai – rezistentinės istorijos rinkėjas Dominykas Akstinas, Mindaugas Bloznelis. Šeimos foto albume saugomose nuotraukose užfiksuotos akimirkos drauge su kardinolu Vincentu Sladkevičiumi, kunigu Ričardu Mikutavičiumi, su būsimuoju prezidentu

Liudas Dambrauskas labai didžiavosi savo dėde, visos šeimos autoritetu, poetu, literatūros kritiku prelatu Adomu Jakštu–Dambrausku, nuo mažumės jautė jo įtaką, paramą ir skatinimą mokytis.

Valdu Adamkumi, tuometiniu premjeru Algirdu Brazausku ir kitais žinomais visuomenės veikėjais. Pasak disidento S.Stungurio, ***„Liudo Dambrausko gyvenimas – tai gyva pastarųjų dešimtmečių Lietuvos istorija, atsispindėjusi vieno žmogaus likimo vingiuose“.***

Tryliktasis vaikas Liudas, gimęs 1921m. balandžio 25 dieną gausioje Kuronių kaimo, Pagirių valsčiaus ūkininkų šeimoje, nebuvo lepinamas, jam tekdavo sunkiai darbuotis tėvų ūkyje, ganyti gyvulių bandas, o ir kelius į mokslą skynėsi nelengvai. Labai didžiuodamasis savo dėde, visos šeimos autoritetu, prelatu Jakštu–Dambrausku, nuo mažumės jautė jo įtaką bei skatinimą mokytis. Apie tai knygoje „Gyvenimo akimirkos“ L.Dambrauskas rašo: *„Pamenu, 1930 metų vasara mūsų namams buvo šventiška, bent man tuo metu taip atrodė. Mat čia vasarojo dėdė Jakštas... Jakšto vasarojimas, sakyčiau, išjudino–sukrėtė mūsų monotoniška gyvenimą. Nežinau, kokį įspūdį jis padarė kitiems šeimos nariams, bet mano vaizduotę*

praturtino. Pajutau, kad šalia to, ką aš kasdien matau, su kuo bendrauju, yra dar ir kitas pasaulis. Jakšto apsilankymas tiesiogiai palietė mane. Nežinau, ką jis su tėčiu ar mama kalbėjosi, bet po jo išvažiavimo pajutau didelę permainą. Tėtis pats pradėjo rūpintis, kad aš rimčiau pradėčiau mokytis. Seniau pagrindinė rašymo priemonė buvo grifelis ir lentelė, o dabar pirmą kartą gyvenime įsigijau nuosavą elementorių, sąsiuvinį, pieštuką ir net plunksnakotį su rašalu. Sužinojau, kad dėdė pažadėjo, jei mane leis mokytis, kiekvienais metais duoti po 200 litų. Tais laikais tai buvo dideli pinigai.“

Nors kiek pavėluotai, tačiau su dideliu užsidegimu L.Dambrauskas kibo į mokslus. Baigęs Šėtos progimnaziją, mokslus tęsė Kėdainių gimnazijoje, o 1942 metais įstojo į Kauno universitetą, kur studijavo chemiją. Pragyvenimui užsidirbdavo mokytojaudamas Kauno 8–oje gimnazijoje. Baigiantis Antrajam pasauliniam karui, L.Dambrauskas net nebandė emigruoti į Vakarus, o liko studijuoti ir darbuotis Lietuvoje. Su bendraminčiais įkūręs Lietuvos išlaisvinimo tarybą (LIT–ą), propagavo dvasinio pasipriešinimo okupaciniam rėžimui idėjas, publikuodavo straipsnius pogrindžio spaudoje. Liudas ne kartą bandė gelbėti Lietuvos miškuose kovojančius, žūvančius partizanus, stengėsi padėti jiems legalizuotis. Deja, kažkam įskundus, 1945–ųjų pavasarį Kaune suimamas išlaisvinimo tarybos branduolys, žiauriai kankinami ir teisiami dauguma šios organizacijos narių, o jos vadovas L.Dambrauskas, pradžioje nuteistas mirties bausme, vėliau KGB ištremiamas dešimčiai metų į stalininius lagerius, iš kur sugrįžo į Kauną tik 1956 metais.

Ilgas įkalinimo laikotarpis visai netikėtai suartino Liudą su buvusia mokine Aldona Kairiūkštyte, vėliau tapusia jo žmona. Apie tai knygos **„Išeinančiojo mintys**“ pratarmėje **Stasys Stungurys** rašo: „*Jau Kauno kalėjime Liudas netikėtai*

sulaukė siuntinėlių. Net nežinojo, kas tas gerasis žmogus, nepaliekantis jo sunkią valandą. Ir vėliau gulage gaudavo ne tik siuntinėlių. Jį nuolat lankė nuoširdūs, žmogiškos šilumos kupini laiškai. Taip užsimezgė draugystė, lydėjusi jį iki gyvenimo pabaigos. Jo buvusi mokinė A.Kairiūkštytė, medicinos docento Vlado Kairiūkščio dukra, sužinojusi apie buvusio mokytojo tragišką likimą, ryžosi jam padėti, nors tokia pagalba tada buvo laikoma vos ne nusikaltimu. Visus dešimtį kalinimo metų ji teikė Liudui dvasinę bei materialinę pagalbą, nors, baigusi studijas ir tapusi gydytoja, Aldona galėjo pasirinkti laisvą, nevaržomą gyvenimą. Grįžus Liudui iš gulago, draugystė virsta santuoka, davusia dukrą ir tris sūnus. Tą gražų žmogaus pasiaukojimą didelės tautos nelaimės ir žmonių kančios akivaizdoje galima palyginti su Rusijos dekabristų šeimų idealizmu...".

Perskaitęs šias Stasio Stungurio eilutes, ryžausi susipažinti su Kaune tebegyvenančia našle – kilnios sielos, geros širdies moterimi, mokėjusią kantriai ir pasiaukojančiai mylėti žmogų, pašventusį gyvenimą rezistencijai, Lietuvos tautiniam, dvasiniam atgimimui. Pasibeldęs į kuklaus namelio Donelaičio gatvėje duris, išvydau garbaus amžiaus, malonaus veido, pražilusią moterį, kuri svetingai atvėrė ne tik namų duris, bet ir savo širdį nelauktam svečiui. Taip, tai ponia **Aldona Kairiūkštytė–Dambrauskienė**, šių namų šeimininkė. Įėjęs vidun, pirmiausiai, pastebiu masyvų rašomąjį stalą, nukrautą įvairia literatūra, knygomis. Ant stalo – didelis, antikvarinis medinis krucifiksas – garsiojo prelato Jakšto–Dambrausko dovana, į jį atremta nedidukė, juodai balta Liudo Dambrausko nuotrauka su autografu (atmintinė atvirutė, jos kitoje pusėje trumpa šio žmogaus biografija).

Vos užsiminus jog domiuosi L.Dambrausko kūrybiniu palikimu, ponia Aldona, daug nedvejodama, praveria duris į gretimą kambarį ir, pasilipusi ant kopėtėlių, aukštoje kny-

gų lentynoje atranda keletą savo vyro Liudo knygų, išleistų pirmaisiais atkurtos Nepriklausomybės metais. Įteikdama L.Dambrausko dvitomį, pilku drobiniu viršeliu, **„Gyvenimo akimirkos“,** išleistą „Vagos“ leidyklos Vilniuje 1990 metais, ponia Aldona pasakoja, dalinasi prisiminimais apie pažinties, draugystės, ilgo gyvenimo drauge su Liudu Dambrausku ištirpusias laiko akimirkas. Regis, galėčiau valandomis klausytis nepakartojamos meilės istorijos, sujungusios jųdviejų kelius ir lydėjusios šią išskirtinę porą net pusšimtį metų! Ponia Aldona su džiaugsmu prasitaria susilaukusi keturioliktojo anūko...

Kitame jaukiai įsikūrusios namų šeimininkės kambaryje – vėl gausybė knygų. Tiesiog nepastebimai priešais mane atsiduria Dambrauskų šeimos relikvijos: aplanke storu viršeliu kruopščiai surinkti ir saugomi Liudo Dambrausko laiškai, adresuoti p. Aldonai iš įvairių įkalinimo vietų, tremtyje perskaitytų knygų konspektai. Pasirodo, net ir gulaguose Liudas neleido tuščiai laiko, daug dirbo, studijavo. Medinė, inkrustuota, kalinių rankų darbo dovanų dėžutė, atvežta iš lagerio, mažas pakabinamas kryželis iš balto kaulo, pagamintas vienu metu su Liudu kalėjusio pulkininko Butkevičiaus, pagarbiai vadinto „tėvuku“. Ypač vertinga tremtinio relikvija – rožančius iš duonos trupinių, Liudo pasigamintas lageryje. Politkalinys prietaringai tikėjo, jog bus sveikas ir gyvas tol, kol jam pavyks išsaugoti šį rožančių. Kartą, jam grįžus į Lietuvą, kai Liudas apsirgo, ponia Aldona pastebėjo – rožančių apniko kirvarpos, tad suskubo drėkinta duonos tešla jį „restauruoti“...

Įsigilinus į publicisto L.Dambrausko knygas, nelieka abejonių, jog tai nėra „iš piršto laužtos“ istorijos, tačiau gyvenimo prakaitu ir krauju alsuojanti literatūra, atskleidžianti taurią šio žmogaus sielą, nepabūgusią net ir tragiš-

kiausiais gyvenimo momentais išlikti savimi, byloti tiesą.

Dauguma L. Dambrausko politinių oponentų, iki šiol susispietusių prie valdžios lovio, tiek iš kairės, tiek ir iš dešinės pusės, pagrįstai „šukuojamų prieš plauką“, paliestų argumentuotos disidento kritikos po mirties išleistoje knygoje “Išeinančiojo mintys“, tiesą sakant, neturėtų piktintis autoriumi, apnuoginusių jų dvasinę, moralinę degradaciją, o būti jam dėkingi jau vien už tai, jog šis taurios sielos žmogus nuoširdžiai tikėjosi pažadinti tautiečių širdyse nesavanaudišką troškimą tarnauti atgimstančios Lietuvos idealams.

Turbūt ne veltui, apibendrindamas nueitą kelią, Liudas Dambrauskas knygos **„Gyvenimo akimirkos“** pratarmėje rašo: ***„Išlikti savimi buvo ir yra brangiai apmokama prabanga. Ne vienas už ją sumokėjo gražiausiu gyvenimo laikotarpiu – jaunyste, laisve ir net gyvybe. Visi gimstame žmonėmis, tik, gaila, ne visi verti žmogaus vardo mirštam... Likimas lėmė, kad tautos gyvenimo peripetijose būčiau ne tik stebėtojas, bet ir dalyvis. Nusikalsčiau ateities kartoms, jeigu tai, ką patyriau savo kailiu, nusineščiau į kapus. Bet dar didesnę išdavystę padaryčiau, jeigu neprabilčiau lūpomis tų, kurie už Tiesos, Gėrio ir Laisvės idealus atidavė gyvybę. Atsiprašau, jeigu ką įskaudinau. Neturėjau piktos valios, o tik norėjau įspėti jaunąją kartą, kad asmenybės degradacija prasideda nuo kompromisų su sąžine. Blogis mūsų širdyse yra lėto veikimo bomba. Jeigu mes nesugebame ar asmeniniais išskaičiavimais nenorime padaryti jos nekenksmingos, ta sunki misija atitenka kitiems. Už tai reikia tik dėkoti, o ne pykti...“***

Esu giliai įsitikinęs, jog žymaus rezistento, brandaus mąstytojo Liudo Dambrausko literatūrinis palikimas, gan

išsamiai, objektyviai ir nesavanaudiškai nagrinėjantis bei atspindintis svarbiausius nepriklausomos Lietuvos politinius procesus, paliečiantis ir jo dalyvius, žymius politikus, iki šiol šmėžuojančius mūsų politikos arenoje, yra vertas išskirtinio visuomenės dėmesio, jau nekalbant apie politikuojančius, politologais save vadinančius veikėjus. **L.Dambrausko raštų šviesoje išryškėja valdančiųjų nuolat iškraipomos istorinės tiesos kontūrai, o valdžiai lojalių apžvalgininkų painiojami politikos vingiai tampa kur kas aiškesni. L.Dambrausko liudijimai ir mintys patriotiškai nusiteikusiems tautiečiams turėtų rūpėti, būti aktualios ypač dabar, kai šalia ekonomikos „perkaitimo" bei gilėjančių finansinių problemų, esame priversti konstatuoti politinę, ideologinę, vertybių krizę Lietuvoje.**

Nūdienos politinis–teisinis chaosas tęsiasi šalyje jau du dešimtmečius. Prasidėjęs dar iki „Williams" aferos, pirmaisiais atkurtos nepriklausomybės metais, iki „Alitos", „Draugystės" viešbučio privatizavimo, šis chaosas „paįvairinamas" sostinės mero „Abonento" teistumu „už gerus darbus", prezidento R.Pakso apkaltos farsu, Konstitucinio teismo pirmininko E.Kūrio „dvasiomis", neištirtomis Juro Abromavičiaus, V.Pociūno žūtimis, VSD šešėline veikla, šio departamento vadovo, KGB rezervisto A.Pociaus nušalinimu, LEO afera, valdžios bejėgiškumu pažaboti korupciją, monopolistų „išdaigas" energetikos sektoriuje, Kauno pedofilijos skandalu, atskleidusiu teismų, teisėsaugos sistemos eroziją. Neišaiškinti stambūs korupciniai, kriminaliniai nusikaltimai, turintys politinį šleifą, tiktai patvirtina, jog gyvename politinio chaoso, teisinio nihilizmo valstybėje. Štai kaip įžvalgusis disidentas L.Dambrauskas prieš dešimtmetį savo dienoraštyje aprašo politinio chaoso ištakas ir jo gajumo fenomeną:

„Kiekviena netvarka pati save sunaikina, tačiau kiekviename politiniame chaose klesti politikų grupės, kurios geba tuo chaosu ne tik naudotis, bet ir sukurti savąją tvarką, kas ir įvyko Lietuvoje žlungant sovietinei imperijai. Komunistinio rojaus kūrėjai, priėję liepto galą, nepasitraukė iš aktyvios politikos, o tik nudažė naujų reformų fasadą kita spalva, likdami ir toliau jai vadovauti „demokratiniais" pagrindais. Iki šiol murkdomės nepriklausomos valstybės baloje nesuvokdami, kad tos valstybės ideologai – tie patys politiniai aferistai, kurie sovietinėje imperijoje jau beveik buvo pasiekę šviesaus komunizmo viršūnes. Praplėtę sovietinės praktikos taikymą, jie atsidūrė ir atsikūrusios Lietuvos priekyje. Taip susikūrė šešėlinė valstybės valdymo struktūra, perimdama į savo kontrolę visą valstybinį gyvenimą.

Taigi, dvi Lietuvos: viena, akiplėšiškai užgrobusi valdžią pagal šūkį „Nusipelnėme gyventi geriau", baigia vėjais paleisti sovietmečio metų ekonominius laimėjimus, o pačią tautą – darbo žmones pasmerkia skurdui. Gyva ir antroji Lietuva, savųjų „superpatriotų" apiplėšta, pasmerkta ir pajungta tarnauti parazitinės Lietuvos gerovei kelti. Jau murkdomės aferistų politikų mulkinami dvylika metų.

Pažvelkime, kas ruošia lietuvių tautai ateities planus. Įvykiai Argentinoje, kur liaudis ne juokais sukilo prieš turtuolių plėšikavimus ir privertė valdžią pasitraukti, daug kam atvėrė akis, kad ir eilinių piliečių kantrybė nėra begalinė. Manau, ir V.Landsbergis, ir V.Adamkus puikiai suvokia, kad dabartinė Lietuvos ekonominė krizė, kurią jų klika sukūrė, gali sykį tapti nevaldoma. Mūsų „superpatriotai", nuskurdinę visuomenę, nėra tokie kvaili, kad tikėtųsi saugumo socialinio sprogimo metu, tad Europos Sąjunga ir NATO aljansas yra vienintelė jų apsauga siekiant išvengti savo tautos keršto. Įdomu, kad be-

veik tie patys, kurie kovojo už Tarybų Sąjungos amžinumą, jos nuostabius laimėjimus, darbo žmonių palaimą, šiuo metu visa gerkle šaukia, kad Lietuvai bet kokia sąjunga su Rytais reiškia pražūtį. Mūsų laukianti tikroji laisvė ir gerovė tik Europos Sąjungoje. Tokie naujieji Europos Sąjungos apaštalai – V. Landsbergis, R. Juknevičienė, A. Čekuolis, V. Adamkus, G. Vagnorius, A. Abišala ir šimtai kitų superpatriotų, pasišovusių už avansinį „kuklų" atlyginimą ne tik parduoti Lietuvos žemę ir turtus, bet ir valstybės suverenitetą, net išsižadėti tautiškumo.

Tiesa, šį sykį mūsų superpatriotai originalumu nepasižymėjo. Juos aplenkė L.Brežnevas, siūlęs visų tautybių žmones įvardyti tarybiniais piliečiais. Ir ponai V.Landsbergis, V.Adamkus bei jo vienminčiai siūlo žodžio „tautybė", atseit žadinančio rasizmą, nebevartoti. Matyt, ir p.Landsbergis ir p.Adamkus nėra tikri dėl savo protėvių ir tėvų kilmės, kad taip lengvai linkę lietuvio etiketės atsikratyti. Bet ką gali žinoti, kokie politiniai vėjai jų galvoje šiuo metu švilpauja. Nei Adamkus, nei Landsbergis nebuvo patriotizmo įsikūnijimo pavyzdžiai. Pirmasis, pajutęs pavojų, nėrė į Vakarus ir ten daugiau liežuviu, negu darbais „gynė" Lietuvos reikalus, o antrasis taip puikiai aklimatizavosi prie bolševikų, kad jam tik gulbės pieno tetrūko." (L.Dambrauskas, „Išeinančiojo mintys", psl.344–345).

Dviejų prieštaringai vertinamų politikų – prof. V.Landsbergio ir prezidento V.Adamkaus (pasibaigus jų politinei karjerai, paliksiančių labai jau abejotiną pėdsaką nepriklausomos šalies istorijoje) tarpusavio santykių peripetijas disidentas L.Dambrauskas gan šmaikščiai atskleidžia „amžiaus aferos" – „Mažeikių naftos" perdavimo amerikiečių kompanijai „Williams" kontekste:

*„**Landsbergis žydiško gudrumo turi per akis, niekas negali to paneigti. Jis sugeba iš sunkiausių situacijų iš-***

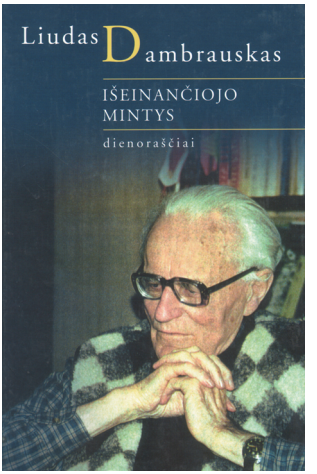
eiti sausas. Regis, „Williams“ istorijoj Landsbergio neigiamas vaidmuo nekelia abejonių. Reikia manyti, ne už ačiū buvo sudarytas sandėris su „Williams“. Be abejo, prie to „biznio“ prisidėjo A.Abišalos išdavystė, tačiau Abišala būtų buvęs bejėgis be Landsbergio palaiminimo. Matyt, ir pats Landsbergis pasijautė Lietuvoje kaip katinas į savo šeimininkės miltus pridaręs. Praradęs populiarumą, puolėsi Adamkaus reitingu dangstytis, atsakomybę perkelia ant Adamkaus pečių. Ir kas gali kaltinti Landsbergį šioje nešvarioje aferoje, jei, anot Seimo pirmininko, visų sumanymų iniciatorius yra pats prezidentas. Kadangi prezidentą visuomenė palaiko, tai ir „Williams“ negalima smerkti. Taip Adamkus tapo „Williams“ sutarties atpirkimo ožiu, o ponui Landsbergiui liko klastingai nusišypsoti ir „pritarti“ prezidento planui. Įdomu, kokia buvo prezidento savijauta prieš Lietuvos piliečius po šio Landsbergio klastingo, klaidinančio pareiškimo? Adamkus neatrado pilietinės drąsos Landsbergiui demaskuoti. Metinė prezidento ataskaita, kokią ją pateikė visuomenei balandžio 20–ąją, nebuvo maloni nei Vyriausybei, nei Seimui. Pats prezidentas, teisindamas savo bejėgiškumą, visos valstybės nuskurdinimą priskyrė įstatymų leidžiamajai ir vykdomajai valdžiai. Regis, kam jau kam, o p. Landsbergiui po tokios prezidento ataskaitos teliko visos tautos atsiprašyti, kad Seimo darbui taip nuvadovavo. Seimo pirmininko reitingas, tapęs šalyje žemiausiu, turėjo politiką įtikinti, jog jis yra patyręs visišką politinės karjeros krachą. O Landsbergis ne tik nebandė teisinti savo politinio analfabetiškumo, bet triumfuodamas išgyrė prezidentą už turiningą ir labai protingą ataskaitą. Atseit, su visais prezidento pranešimo teiginiais sutiko, tarsi V.Adamkus

kalbėtų paties V.Landsbergio lūpomis. Taip savo minusinį reitingą prikergęs prie V.Adamkaus populiarumo visuomenėj, jis pasijautė visiškai savo vietoje. Kas gali bandyti viešai kaltinti Landsbergį, jeigu jo mintys ir siekiai – kaip prezidento? Kas gali p. Landsbergiui prilygti politiniu apdairumu?..“ (L.Dambrauskas, „Išeinančiojo mintys“, psl.238–239).

Įžvalgusis publicistas Liudas Dambrauskas savo dienoraščiuose pastebi, jog V.Landsbergio ir V.Adamkaus įtartinai „kreivų“ tarpusavio santykių užuomazga slypi Prezidento rinkimų kompanijos eigoje, kuomet LR Prezidentu pirmai kadencijai buvo išrinktas V.Adamkus:

„Šiandieną, prisimenant V.Adamkaus nešvarią politinę karjerą – negarbingu būdu siekiant garbingos prezidento kėdės, reikėtų prisiminti ir paties V.Landsbergio vaidmens reikšmę. Konservatoriai teisingai numatė išeivijos pavojų, tad neatsitiktinai nustatė konstitucinius varžtus – trejų metų „stažą“ Lietuvoje besiveržiantiems į valdžią. Tačiau per prezidento rinkimus Landsbergis pajuto, kad jam tapti prezidentu nėra jokių perspektyvų, spjovė į konstitucinius apribojimus ir V.Adamkus buvo jam bei jo partijai išsigelbėjimo ratas nuo Artūro Paulausko pergalės. O Paulausko Landsbergis ne tik nemėgo, bet ir bijojo kaip nelabasis kryžiaus. Turint tokią politinę praeitį ir priklausant nuo buvusio generalinio prokuroro malonės, aišku, Landsbergiui grėsė dideli nemalonumai... Be to, tuo metu KGB bylos visur klaidžiojo, tad kas galėjo garantuoti, kad jų neturėjo Paulauskas. O baimės akys didelės! Tokiais momentais velniop Konstitucijos garbė, jeigu per ją gali netekti savosios garbės. Užtat Konservatorių partija žiūrėjo į V.Adamkaus pasirodymą Lietuvos politikoj taip, kaip atrodė lengviau išsaugoti savo kailį. Pirmiau V.Adamkus buvo apšauktas ir atėjūnu, ir masonu, ir užsienio žvalgybos agentu.

Po Liudo Dambrausko mirties išleistos knygos „Išeinančiojo mintys. Dienoraščiai“ viršelio faksimilė.

Bet pamatę, kad Landsbergis prezidento rinkimuose Paulausko nenugalės, metėsi į kitą kraštutinumą. Prezidento rinkimai atskleidė ne tik V.Adamkaus klastą, bet ir visos Konservatorių partijos amoralų veidą.“ (L.Dambrauskas, „Išeinančiojo mintys“, psl.300–301).

Tarytum, atsiprašydamas skaitytojų, kad savo dienoraščiuose **„Išeinančiojo mintys“** tiek daug dėmesio skiria profesoriui V.Landsbergiui bei landsbergizmo fenomeno įsigalėjimui Lietuvoje, garbusis, šviesios atminties politinis kalinys Liudas Dambrauskas (panašiai kaip rašytojas Vytautas Petkevičius romane „Durnių laivas“) jautė pareigą ir atsakomybę detaliau perteikti vienų garbstomo, kitų peikiamo „tautos patriarcho“ – politikos avantiūristo portretą:

„Galbūt daug kam atrodys, kad aš per daug sureikšminu Landsbergio asmenybę. Per daug giliai jis įsiskverbė į mūsų istoriją. Jį apeiti būtų nusižengimas. Kiek Landsbergis atnešė Lietuvai žalos, manau, gerą dešimtmetį lietuviai minės. Juolab, Landsbergio epochai dėti tašką

dar per anksti. Ši asmenybė, net nebūdama aktyvioje politikoje, vargu ar sugebės nekenkti Lietuvai. *Man regis, tartiufiška, klastinga pati jo prigimtis. Jau jo tėvo, garsaus architekto, asmenyje galima rasti nepaaiškinamų chameleono savybių. Regis, į smetoninės Lietuvos gyvenimą įžengė gana garbingai. 1918-1922 metais tarnavo Lietuvos kariuomenėje: stojo savanoriu, išėjo artilerijos kapitonu. Už pasižymėjimą kovoje prieš bermontininkus ties Radviliškiu buvo apdovanotas Vyčio kryžiumi. 1941 m. Laikinojoje Vyriausybėje – komunalinio ūkio ministras, kartu su kitais siuntė Hitleriui padėkos raštą už Lietuvos išvadavimą. 1941–1944 metais dalyvavo pogrindžio kovoje prieš nacius. Nuo antrosios bolševikų okupacijos pabėgo į Australiją. Va, nuo čia kai kurie Žemkalnio–Landsbergio gyvenimo momentai verčia lietuvį rimtai susimąstyti ir kartu suabejoti jo patriotizmu. Regis, užteko jam nuodėmių prieš Sovietų Sąjungą, kad už jas būtų ne tik įkalintas, bet ir sušaudytas. Tačiau už tai jam net plaukas nuo galvos nenukrito. Bolševikinė Maskvos valdžia ne tik leido jam 1959 m. pavasarį grįžti į Lietuvą, dargi namą grąžino, nusipelnusio architekto vardą (1973 m.) suteikė. Paprastai tokių stebuklų Sovietų Sąjungoj nepasitaikydavo. Pasirodo, Žemkalniui buvo padaryta išimtis ne už gražias akis, o už tam tikrus nuopelnus raudoniesiems partizanams nacių okupacijos metais (yra Sniečkaus pažyma). Be to, Žemkalnio–Landsbergio šeima palaikė draugiškus ryšius su komunistinio pogrindžio žydais Slavinais. Aleksandras ir Julius Slavinai buvo žymūs kontražvalgybininkai. Tikriausiai Landsbergių šeimos glaudūs ryšiai su Slavinais nebuvo vien asmeninio pobūdžio. O kaip paaiškinti Slavinų turto grąžinimą tuo momentu, kuomet Kaune niekam dar nekilnojamas turtas nebuvo grąžintas? Kauno miesto taryba, kurios daugumą sudarė dešiniųjų atstovai, pirmiausia grąžina turtą ne lietuviams, o žydų šeimai, aktyviai dalyvavusiai lietuvių tautos genocido*

veiksmuose. Iki šiol niekas negali išsiaiškinti, kas gi tokio „labdaringo“ darbo iniciatorius? Manau, grąžinimas trijų namų (kelių milijonų litų vertės turto) nusikaltėliams prieš lietuvių tautą – aiškus įrodymas, kad tame nešvariame darbe yra įmerkęs užpakalį aukštas Lietuvos valdžios veikėjas...

Tuo laiku, kai paprastiems mirtingiesiems piliečiams važiavimas į užsienį buvo tabu, Vytautui Landsbergiui padaryta išimtis. Kiekvienas KGB palaimintasis (be KGB palaiminimo jokių išvažiavimų į užsienį negalėjo būti) privalėjo rašyti savo kelionės įspūdžių ataskaitą Saugumo komitetui. Paprastai tokių privilegijuotų ataskaitos turėdavo dalykinį pobūdį, tai yra kaip saugumo organų užduotis įvykdyta. Nuo ataskaitos ir priklausydavo, ar ateityje jam bus patikėta vėl važiuoti užsienin. V.Landsbergio ataskaitų niekam nepavyko aptikti, tačiau kad jis Lietuvos saugumo organams jas rašė, nėra jokių abejonių. Matyt, tų ataskaitų turinys visiškai patenkindavo saugumiečių reikalavimus, nes jam leista keletą sykių lankytis Vakaruose. Jam išvengti dalykinių kontaktų su KGB buvo neįmanoma.

Žinoma, kiek jis konkrečiai Lietuvai yra pakenkęs, vargu ar kam nors pavyks nustatyti. Tačiau šiandienė jo „patriotinė“ veikla, persunkta vaidybinės „neapykantos“ KGB organams ir rusams, man asmeniškai atrodo maskuojanti. Keistai skamba Landsbergio „tėviški“ įspėjimai apie besiveržiančią Rusijos įtaką į mūsų valstybę ir keliančią grėsmę mūsų nepriklausomybei. Ypač Landsbergis negailestingas tiems politikams, kurie išdrįsta kritikuoti jo Konservatorių partiją ir nenori pripažinti jo paties tautos patriarchu. Savo kritikus laiko Rusijos agentais ir dabartinės nepriklausomybės priešais. Kartais jo neapykanta savo kritikams peržengia visas politinės tolerancijos ribas, tampa patologine, o jo šalininkams sukelia patriotinę ekstazę. Kas gali išdrįsti tuomet suabejoti V.Landsbergio

patriotizmu ir pasiaukojimu tarnauti Lietuvai?

Tik gaila, kad jo šalininkai visiškai nesuvokia, kokiai Lietuvai V.Landsbergis tarnauja. Landsbergio Lietuva – ne ta, už kurią Lietuvos partizanai savo gyvybę paaukojo. Landsbergio Lietuva yra pasityčiojimas iš rezistentų. Jo Lietuva yra įteisinto valstybinio banditizmo, bedarbių, skurdžių, savižudžių Lietuva. Jo Lietuva šaukiasi NATO prieš savo liaudį. Landsbergio klaną sudaro tik ištikimi jo pataikūnai, nors kai kurių praeitis nekelia visuomenėje pasitikėjimo.

Landsbergio artimiausi patarėjai – buvę (o gal dar tebesantys) KGB informatoriai. Prisiminkim „nemirtingojo" sąjūdininko Virgilijaus Čepaičio istoriją, o jis stovėjo savo laiku šalia Landsbergio, pats Landsbergis prasitarė žinojęs apie Čepaičio dalyvavimą KGB informatoriaus veikloje. Jeigu ne Landsbergio oponentai, demaskavę Čepaitį kaip KGB informatorių, reikia manyti, kad dabartinėje Landsbergio klikoje Čepaitis greičiausiai būtų vienas iš reikšmingiausių politikų...

Manau, konservatorių kadrų parinkimas vyko su V.Landsbergio palaiminimu. Landsbergis – kitaminčių įtarinėjimo meistras. Jam visuose kampuose knibžda Lietuvos nepriklausomybės priešai iš LDD partijos, kiekvienu momentu pasiryžę parduoti Lietuvą Rytams. Tuo pačiu metu, Konservatorių partijoj buvusių komunistų ir KGB informatorių – apie 40-50 proc.… Keistai atrodo V.Landsbergio pažiūros į atsakingų valstybės kadrų parinkimą. Jis Lietuvos piliečius skirsto į svetimus ir savus. Svetimi ir tuo nepatikimi visi, kurie drįsta turėti savo pažiūras, nors jų praeitis būtų ir be priekaištų. Tuo tarpu savųjų pagrindinis bruožas – aklas pataikavimas lyderiui, nesvarbu, kad tokių pataikūnų praeitis nepasižymi politiniu pasiaukojimu Lietuvos labui." (L. Dambrauskas, „Išeinančiojo mintys", psl. 251–255).

Nesunku įsivaizduoti, jog po tokios V.Landsbergio ir

jo įsteigtos Konservatorių partijos charakteristikos šviesios atminties disidentas L.Dambrauskas eiliniame „superpatriotų“ mitinge būtų tiesiog užmėtytas megztomis beretėmis. Tik kažin ar pajėgtų „patriotinės ekstazės“ apimta V.Landsbergio gerbėjų minia įbauginti žmogų, daugybę kartų gyvenime patyrusi prievartą, smurtą, patyčias?..

Kalbėdamas apie save L.Dambrauskas kukliai pastebi: *„Gimiau ir augau ypatingų politinių įtampų laikais. Jie nebuvo lengvi, sakyčiau, ne sykį balansavau ant mirties ir gyvenimo ribos. O juk tai sėkmė ir dar kokia! Dvigubas džiaugsmas – beveik prarastą, palaidotą gyvenimą vėl iš naujo atgauti. Skųstis, kad mano gyvenimas buvo sunkus, būtų neteisinga, nes be tų sunkumų aš negalėčiau ištarti, kad jis buvo laimingas.“* (L.Dambrauskas, „Išeinančiojo mintys“, psl. 325).

Nepriekaištingos reputacijos Tėvynės patriotas, gyvenimą pašventęs nepriklausomos Lietuvos valstybingumo stiprinimui, Tautos moraliniam, dvasiniam atgimimui, socialinio teisingumo įsigalėjimui pilietiškoje visuomenėje, visą gyvenimą nuoširdžiai žavėjęsis gamta, gamtos grožyje įžvelgęs Dievo apraiškos liudijimą, taurus Lietuvos ąžuolas Liudas Dambrauskas savo dvasios galia ir tyra sąžine, be abejo, dar ilgai paliks neužgožtas kitų medžių mūsų gimtinės padangėje!..

2006 m.

TARTIUFO DVASIA MŪSŲ ISTORIJOJE

Viešas laiškas Lietuvos Respublikos Seimo Pirmininkui, Klaipėdos universiteto garbės daktarui, grafui Vytautui Landsbergiui

Neseniai perskaitėme žurnalistės D. Balsytės parengtame „1997 m. lietuvio kalendoriuje“ (išleido AB „Puntukas“) naujausią informaciją apie Jus – LR Seimo Pirmininką. Tokia informacija paprastai būna derinama su aprašomuoju asmeniu, tad, manome, kad ji buvo Jūsų aprobuota.

Mus nedaug šokiravo tas faktas, kad Jums kalendoriuje skirta trigubai daugiau eilučių, nei tame pačiame puslapyje aprašomam lietuvių literatūros klasikui V.Krėvei–Mickevičiui ar žinomam dvasininkui, atkakliam kovotojui už lietuvybę ir katalikybę Vilniaus arkivyskupui J.Steponavičiui. Jie jau išėję iš gyvenimo, o dabartis, gyvieji visada reikalauja daugiau dėmesio nei mirusieji. Mūsų nė kiek nenustebino ir žinia, kad Jūs esate grafų kilmės. Visai natūralu, kad šiandien, gausėjant Lietuvoje elgetų ir vargetų, vis daugiau atsiranda bajorų bei grafų. Kur kas daugiau mus nustebino žurnalistės teiginys, kurį cituojame: „V.Landsbergis savo nepaprasto intelekto, iškilios dvasios, didžiulės drąsos ir nepalaužiamos valios jėga išvadavo Lietuvą iš okupacinės rusų vergovės“ (Lietuvio kalendorius, spalio 18). Tad pagal kalendorių, jei ne Tamstos intelektas, drąsa ir valia, mes dar ir šiandien tebevilktume vergovės pančius...

Kažkas ne taip. Mūsų manymu, istorijos raida buvo kitokia.

Mes nė kiek neprieštaraujame, kad Jums būtų suteiktas grafo titulas. Jei dar įmanoma surasti bet kokį nuo laiko pageltusį dokumentą toje šalyje, iš kurios Jūsų protėviai atvyko į Lietuvą, sutinkame, kad šis titulas būtų įformintas kuriuo nors Lietuvos valstybės teisiniu aktu. Feodalinėje Lietuvoje turėjome nemažai grafų ir kitokių didikų. Kur jie Lietuvą nuvedė, gerai žinome. Vienas kitas atsiradęs naujas grafas gal tik padidins mūsų istorinį blaivumą ir apdairumą. Tačiau dėl Jūsų vaidmens naujausioje Lietuvos istorijoje drįstame prieštarauti.

Nejaugi Jums nežinoma, kad pasipriešinimas Lietuvos okupacijoms prasidėjo jau jų pirmosiomis dienomis? Šiandien sunku nustatyti, kas buvo pirmasis rezistentas, kieno pirmieji kraujo lašai suvilgė gimtąją žemę. Ir gal ne tai svarbiausia. Turbūt kur kas svarbiau žinoti ir nepamiršti to, kad tūkstančiai lietuvių tarsi drugeliai suliepsnojo tamsią okupacijos naktį besiveržd̃ami prie laisvės žiburio. Niekas nei šiandien, nei rytoj tiksliai nesuskaičiuos tų aukų, jokie matematikai jokiais kompiuteriais nesusumuos tautos kančių jos kelyje į laisvę. Priešintasi be perstojo, priešintasi visur ir visiems okupantams. Keitėsi tik pasipriešinimo mastai ir būdai. Būta nemažai ir beprasmiškų aukų, nes priešintasi, neturint nei geros strategijos, bei patyrusių vadų, nei reikiamo pasirengimo, kautasi be jokių tikslių istorinių orientyrų. Tauta buvo palikta žiaurių priešų sauvalei, dezinformuota, apmulkinta. Dabar, nesigilindami į tą kovą ir jos aplinkybes, galime konstatuoti nenuginčijamą tiesą – lietuvis mylėjo laisvę ir nebijojo dėl jos mirti.

Istorija buvo tiek komplikuota, o priešas toks stiprus ir klastingas, kad vargu ar mes vieni būtume atgavę prarastąją laisvę ir nepriklausomybę, jei jos nebūtų siekusios ir kitos

pavergtos Rytų ir Centrinės Europos tautos, jei raudonosios imperijos nebūtų nuolatos sekinusi didžioji Vakarų ir Rytų konfrontacija – neregėto masto ginklavimosi varžybos imperijai tapo nepakeliama našta.

Pagaliau mums padėjo ir rusų tautos pažangiosios jėgos, kovojusios su savo šalies komunistiniu režimu, sunaikinusiu milijonus ir rusų. KGB taip pat nepavyko numalšinti protų bruzdėjimo, nutildyti tokias ryškias asmenybes ir atkaklius kovotojus kaip akademikas Andrejus Sacharovas ar rašytojas Aleksandras Solženicynas.

Ką tuo metu Jūs veikėte?

Žiauri komunizmo sistema, traiškiusi be pasigailėjimo milijonus nekaltų žmonių, ėmė springti nuo jų kaulų, kraujo, ir sustojo. Pati Maskva jau suprato, kad tolesnis imperijos gyvavimas, remiantis represiniais valdymo metodais, nebeįmanomas ir reikia daug ką iš esmės keisti. Imtasi pavėluotų reformų, manyta, kad jas pavyks suvaldyti, bet istorijos procesas išsprūdo iš Maskvos kontrolės ir imperija subyrėjo...

1988-ųjų pavasarį jau buvo aišku, kad artėja lemtingas istorijos lūžis. Tą nuojautą patvirtino ir daugelio kolaborantų perbėgimas į besiformuojančio Sąjūdžio pusę.

Ir Jūs, visą okupacijos laikotarpį pasyviai stebėjęs Lietuvos istorijos įvykius, atokiai laikęsis nuo bet kokio pasipriešinimo okupantams, atėjote į steigiamąjį Sąjūdžio susirinkimą, vykusį 1988 m. birželio 3 d. Mokslų akademijos salėje, bet veikiai iš jo išėjote, matyt, turėjote kažkokių svarbesnių reikalų...

Ne vienas čia kalbėjęs drąsiai skelbė savo mintis, deja, tarp scenoje kalbėjusių Jūsų neišvydome... Renkant Sąjūdžio iniciatyvinę grupę, kažkas pasakė, kad reikėtų ką nors

įtraukti ir iš muzikų, pasiūlė Jus, taip ir buvote išrinktas, jau būdamas pasitraukęs iš salės ir iš susirinkimo.

Apskritai Jums įprasta vėluoti į konferencijas ar įvairius renginius, gal taip lengviau atkreipti į save susirinkusiųjų dėmesį?

Vėliau, renkant Sąjūdžio Seimo tarybos pirmininką nebuvo kvorumo: iš 35 tarybos narių dalyvavo tik 16, bet 9 balsavus už Jus, tapote laikinuoju pirmininku, o vėliau, neperrenkant – ir nuolatiniu.

Gal tai ir buvo mūsų didžioji istorinė klaida?

Laisvės išsiilgusiai tautai buvo nesvarbu, kas ją ves į paskutinį laisvės žygį, kad tik greičiau ta laisvė būtų atgauta. Jokia partija, jokie vadovai nebūtų buvę populiarūs, jei nebūtų vykdę tautos nuostatos – atkurti Lietuvos valstybingumą. Jūs skubėjote paskelbti Lietuvos nepriklausomybės ir valstybės atkūrimą. Tai atitiko tautos lūkesčius. Po nepriklausomybės paskelbimo Jūs galėjote ramiai pasitraukti iš istorijos ir būtumėte joje likęs kaip šviesus, ryžtingas ir nepamirštamas žmogus. Tačiau Jūs norėjote ir toliau eiti istorijos proceso priekyje ir vadovauti Lietuvos valstybės kūrimui. Niekas Jums netrukdė, turėjote pakankamai šalininkų ir rėmėjų. Deja, netrukus išryškėjo neigiami Jūsų būdo ir asmenybės bruožai, nulėmę ne tik Jūsų asmenines, bet ir valstybės kūrimo nesėkmes.

Pirmiausia Jūs nesugebėjote suteikti apie save dorų, patikimų žmonių, kompetentingų specialistų. Kažkodėl Jums labiau patiko šalia savęs matyti čepaitiško tipo politinius avantiūristus, nei stiprius, dvasingus žmones, turinčius savo nuomonę, tvirtą požiūrį. Gal prireikus, tokius sunkiau būtų pastūmėti į šalį?

Jei Jūs tada būtumėte kreipęsis į negausius Lietuvos po-

grindžio atstovus, jie Jums būtų nurodę ne vieną šimtą dorų Lietuvos žmonių – mokslininkų, rašytojų, inžinierių, ekonomistų ir kitų profesijų – okupacijos metais ne kolaboravusių, o sąžiningai dirbusių Lietuvai, jos žmonėms. Kažkodėl Jūs nepanorote nė vieno karto susitikti su pogrindžio ar kultūrinės rezistencijos, veikusios iki pat 1988–ųjų metų, atstovais dalykiniam pokalbiui. Apskritai per gana ilgą okupacijos laikotarpį Jūs niekada neieškojote jokių kontaktų su tais žmonėmis, kurie vienokiais ar kitokiais būdais kovojo su okupantais, kurie puoselėjo Lietuvos nepriklausomybės ir valstybingumo atkūrimo idėją. Gal kada istorijos raida išryškins Jūsų skeptišką požiūrį į Lietuvos pogrindį?

Tada mums dar nereikėjo nei kairės, nei dešinės. Ta politinių jėgų poliarizacija turėjo prasidėti kiek galima vėliau. Mūsų valstybės laukė dideli ekonominiai sunkumai, šalies valdymo struktūros reorganizavimas ir kiti rūpesčiai, todėl reikėjo konsoliduoti tautą, sutelkti ją gana sunkiam jos istorinės raidos etapui, o Jūs skubėjote atstumti nuo savęs ir valstybės kūrimo žmones, turinčius kitokį požiūrį, pradėjote visuomenės skaldymą ir žmonių supriešinimą, pranokusį net paskutinių okupacijos metų žmonių priešiškumą ir susvetimėjimą.

Jūs tapote pagiežingas, nepakantus, Jūsų kalboje atsirado daug ironijos, o kai kurių žodžių semantika net „praturtėjo“ naujais atspalviais. „Šunauja“, „bombelė“ ar „valdžiukė“ dar ilgai išliks mūsų kalboje su ta nauja semantika...

Veikiai Jūs ėmėte ignoruoti ir tuos žmones, kurie vieniši grūmėsi su okupantais pastaraisiais dešimtmečiais, nešė laisvės kibirkštį, kai jau nemaža jos dalis buvo apimta depresijos ir jokių istorinių permainų nebelaukė. Jūs greitai išpuikote, apsiskelbėte Rezistentu Nr. 1, nors niekada jokioje re-

Liudas Dambrauskas: „Žinoma, kiek jis konkrečiai Lietuvai yra pakenkęs, vargu ar kam nors pavyks nustatyti. Tačiau šiandienė jo „patriotinė“ veikla, persunkta vaidybinės „neapykantos“ KGB organams ir rusams, man asmeniškai atrodo maskuojanti. Keistai skamba Landsbergio „tėviški“ įspėjimai apie besiveržiančią Rusijos įtaką į mūsų valstybę ir keliančią grėsmę mūsų nepriklausomybei. Ypač Landsbergis negailestingas tiems politikams, kurie išdrįsta kritikuoti jo Konservatorių partiją ir nenori pripažinti jo paties tautos patriarchu.“

zistencinėje veikloje nesireiškėte, nė valandos nedusote partizanų žeminėje, netroškote žmonių prigrūstoje kalėjimo kameroje, nedardėjote „stolypinu“ nei į tundrą, nei į taigą.

Jums tarybų valdžios metais ir plaukas nuo galvos nenukrito, kai kitiems konclageriuose kuokštais krisdavo plaukai ar per naktį pražildavo. O juk daugelis jų buvo Jūsų bendraamžiai, jauni ir gabūs, galėjo prisitaikyti ir gyventi.

Jūs ramiai skambindavote fortepijonu ar vakarais valandų valandas žaisdavome šachmatais šalia tų baisių rūmų, kur žmonės springo savo krauju, kur buvo laužomi jų kaulai, kur tiek užgeso šviesių Lietuvos protų ir taurių širdžių.

Jūsų, pulkininko Kazio Škirpos vadovaujamos 1941 m. sukilimo vyriausybės ministro sūnaus, niekas niekada netardė, nebarė ir nekaltino, nešalino nei iš aukštosios mokyklos, nei iš darbo, o leido Jums ramiai kopti aukštyn karjeros laiptais. Jūs nesirinkote nei kovos, nei dvasinės konfrontaci-

jos kelio, o labiau mėgote laviravimą, prisitaikymą. Stiprindamas savo pozicijas, stojote į „šlovingąją“ LLKJS, tapote ir marksistinės estetikos dėstytoju, kai tikras muzikas nebūtų ėmęsis studentų intelekto skurdinimo pasenusiais socializmo postulatais.

Jūs ne kartą važiavote į JAV ir Australiją „incognito“, kaip tas Jūsų keliones apibūdino viena lietuvių išeivė, o mums tada ne visada pavykdavo „incognito“ nuvykti ir iki Maišiagalos. Tolimojoje Australijoje Jūs, ko gero, įtikinėjote savo tėtę grįžti tėvynėn, matyt, turėdamas kažkieno tvirtas garantijas.

Tėtei sugrįžus, tarybų valdžia nepašykštėjo grąžinti Jums Kačerginėje vasarnamį. Tai buvo beprecedentis faktas, nes tokia pat malone atgauti nacionalizuotą turtą okupuotoje Lietuvoje dar pasinaudojo berods tik fašistų nužudyto skulptoriaus Vinco Grybo našlė. Beje, tas klausimas, matyt, buvo tokios didelės svarbos, kad jį sprendė ne LTSR Ministrų Taryba, o pati aukščiausia to meto institucija – LKP CK biuras. Be to, tėtei buvo suteiktas LTSR nusipelniusio architekto vardas, Jums – LTSR nusipelniusio meno veikėjo, o Jūsų žmonai – LTSR nusipelniusios artistės. Kai kas iš tų žymenų buvo suteikta ne Lietuvos valdžios iniciatyva.

Tad didelių skriaudų bolševikinės okupacijos metais Jūs nepatyrėte, o gal tiksliau – naudojotės tam tikromis valdžios privilegijomis, nors pagal tėvelio socialinę kilmę bei politinę veiklą ir „padėtį“ visuomenėje Jūs privalėjote tam tikrą savo gyvenimo dalį praleisti kur nors taigoje medkirčiu ar sunkiai plušėti rūdynuose.

Šiandien, nepaisydamas nei visuomenės daugumos nuomonės, nei Lietuvos Konstitucijos, Jūs siekiate tapti pirmuoju valstybės piliečiu, maksimaliai išplėsti savo politinę

ir administracinę galią, bet kuriomis priemonėmis pasidaryti šalies vadovu, nors tas Jūsų viešpatavimas tautai greičiausiai būtų pražūtingas.

Jus apėmęs nepasotinamas valdžios troškimas trukdo normalizuoti valstybės gyvenimą. Jis gerokai užgožia bet kokį rūpinimąsi opiausiomis žmonių problemomis. Apskritai Jūs niekada nemylėjote žmonių ir nesisielojote dėl jų likimo. Valstybingumo atkūrimas ir nepriklausomybės atgavimas turėjo pagerinti ir dvasinę, ir materialinę žmonių būklę. Deja, nei viena, nei kita ne tik nepagerėjo, bet tragiškai pablogėjo. Daugelis Lietuvos žmonių dėl nemokšiško valstybės reikalų tvarkymo, ūkio griovimo neteko duonos kąsnio, visiškai nuskurdo.

Dar liūdnesnė jų dvasinė būklė – jie nebeturi vilties sulaukti geresnių laikų, nes netiki Lietuvos valstybės pažanga. Net sunkiausiais okupacijos metais nebuvo tiek savižudybių, nebuvo tiek suvešėjęs smurtas, piktadarybės, nebuvo taip išplitęs girtavimas.

Dėl skaudžių mūsų ekonomikos nesėkmių ir žmonių skurdo nemaža kaltės dalis tenka ir Jums asmeniškai. O Jūs ir toliau klastinga šypsenėle žadate žmonėms netolimą šviesią ateitį, nors akivaizdu, kad nei Jūs, nei Jūsų parinkta Vyriausybė neturi realesnių Lietuvos problemų sprendimo būdų, o tik iliuzijomis ir tuščiais pažadais maitina pavargusią visuomenę. Įdomu, kad viskas žadama tik po Prezidento rinkimų.

Per trumpą atkurtos nepriklausomybės ir valstybės laikotarpį mes jau turėjome keletą Vyriausybių. Nė viena jų mūsų nedžiugino itin didele kompetencija ar puikiais darbo vaisiais. tačiau tokios nekompetentingos Vyriausybės, kaip pastaroji, mes dar nesame turėję.

Kaip buvo galima skirti Vyriausybės vadovu žmogų, teturintį tik griovimo patirtį, su kuriuo dirbti atsisakė dešimt ministrų ir kuris buvo atleistas iš Vyriausybės vadovo pareigų Aukščiausiosios Tarybos daugumos? Kodėl Jūs vadovaujatės tik savo asmenine ambicija ir ignoruojate realius, skaudžius faktus? Negi valstybei vadovauti (ir itin sunkiu laikotarpiu) pakanka tik begalinio noro valdyti ir nekritiško požiūrio į savo veiksmus?

Jūs važinėjate iš šalies į šalį, netausodamas biudžeto lėšų, tariamai rūpindamasis valstybės reikalais, o iš tikrųjų tomis kelionėmis siekiate sukurti tobulo ir nepaprastai rūpestingo vadovo įvaizdį. Deja, Jūsų arogancija, pernelyg didelis pasipūtimas dažnai susilaukia priešingų rezultatų. Antai lankantis JAV, dėl Jūsų elgesio buvo atšaukta Valstybės sekretorės Madeleines Albright bendra su Jumis spaudos konferencija.

Jūs norite turėti ne tik gausią asmeninę apsaugą, bet ir energingai siekiate, kad Lietuva kuo greičiau patektų po NATO skėčiu. Šalies saugumo užtikrinimas – gyvybiškai svarbi problema. Tačiau Jūs pamirštate, kad tvirčiausi valstybės pamatai ir geriausias jos gynybos garantas – piliečių gerovė, jų santarvė, pažangi ir teisinga visuomenės politinė ir socialinė santvarka. Vargu ar Lietuvos žmonės panorės guldyti savo galvas už skurdą, nedarbą, vis didėjantį socialinį neteisingumą, nesantaiką, už sukompromituotą nepriklausomybę ir valstybingumą.

Jau trys penktadaliai Lietuvos žmonių, turinčių rinkėjų teises, nebenori dalyvauti rinkimuose, mažai tesidomi mūsų valstybės reikalais. Ypač apolitiškas jaunimas. O jūs vis didžiuojatės politinėmis „pergalėmis“, pamiršdamas, jog jas Jums lemia gausi pensininkų armija, besiramsčiuojantys lazdomis įvairūs „bočiai“, tulžingos megztosios beretės, apie ku-

rių intelektą nedera ir kalbėti. Okupacijos metai atpratino tuos žmones savarankiškai mąstyti ir jausti, jiems ir dabar reikalingas mesijas, kuris atpalaiduotų juos nuo savarankiškų veiksmų, vestų kaip kaimenę į žadamą šviesią ateitį.

Argi tai naujosios Lietuvos ateitis? Ar naujojo gyvenimo atrama turi būti žmonės, stokojantys savarankiško mąstymo, kupini neapykantos viskam, kas jiems nesuvokiama, kas mąsto ir jaučia kitaip nei jie?

O apskritai Jūs turbūt ir nenorite, kad Lietuvoje gausėtų savarankiškai mąstančių žmonių. Juk jų nusivylimas ir apatija kaip tik padeda Jums, remiantis tulžinga mažuma, ateiti į valdžią ir ją laikyti savo rankose. Ar ilgai?

Iš Seimo Jūs darote tautai brangiai kainuojantį politinį balaganą, kurio paskirtis – atiduoti į Jūsų rankas ir vykdomosios valdžios funkcijas, įtvirtinti Lietuvoje autoritarinį režimą. Mes manome, kad mūsų tėvynėje dar pakankamai žmonių, nepraradusių doros ir sąžinės, realiai suvokiančių opiausias dabarties problemas ir galinčių jas kompetentingai spręsti, tad ir visas valstybės valdymo bei ūkio pertvarkymo reformas įmanoma įgyvendinti nepažeidžiant nei demokratijos principų, nei žmogaus teisių.

Jūs ryžtingai plečiate ir stiprinate valdininkų klasę, kuri turi tapti pagrindine Jūsų režimo atrama. Ji sudaroma vien iš Konservatorių partijos narių bei jos aktyvių rėmėjų. Tie žmonės pasirengę Jus liaupsinti, net ir dievinti, bet už liaupsinimą teks mokėti aukštą kainą – tenkinti jų savanaudiškus norus, kurie dažnai būna nepasotinami. Todėl mes labai abejojame, ar iš tikrųjų Jūsų partijoje susibūrę tie žmonės, kurių šiandien labiausiai reikia Lietuvai ir kuriems tikrai rūpi jos žmonių gerovė bei valstybės pažanga.

Faktai rodo, kad Vilniaus, Kauno, Panevėžio ir kai kurių

kitų miestų bei daugelio rajonų savivaldybėse pastaraisiais metais dominavo konservatoriai, bet netvarkos, neūkiškumo, turto grobstymo ir kitų neigiamų reiškinių buvo gerokai daugiau nei paskutiniais okupacijos metais vykdomuosiuose komitetuose. Nedžiugino ir tų miestų bei rajonų vadovų profesinis lygis ir tarnybinė etika.

O tai atsitiko dėl to, kad darbuotojų pagrindiniu vertinimo kriterijumi tapo partiškumas, o ne profesinės ar žmogiškosios savybės – kompetencija, sąžiningumas, darbštumas, principingumas. Taip skatinamas konformizmas, sudaromos sąlygos vešėti korupcijai, taip griaunami dar nesutvirtėję valstybės pamatai, ardoma visuomenės santaika, didinamas žmonių susvetimėjimas ir abuojumas.

Į Konservatorių partijos gretas sugužėjo nemažai buvusios nomenklatūros ir, reikia pasakyti, pačios blogiausios – ekspartorgų ir eksprokurorų, įvairių „gracijų“ ir „henrikų“, kurie daugiau kelia patriotinį triukšmą, ieško „priešų“, nei dirba valstybei naudingą darbą.

Naujasis kadrų formavimo principas, t.y. nepalankių žmonių masinis šalinimas iš darbo ir partijos bičiulių bei giminių telkimas, ne tik nesudaro normalių darbo sąlygų, ne tik neperduoda valdžios į vadinamąsias „švarias rankas“, bet skaudžiai žaloja žmones, dar labiau skaldo Lietuvos visuomenę.

O juk Baltijos kelyje visi stovėjo susikabinę rankomis, visi ilgėjosi ir troško laisvos, nepriklausomos Lietuvos, šviesesnio, sąžiningesnio gyvenimo: ir tie, kurie kovojo ir kentėjo, ir tie, kurie laviravo ar pataikavo pavergėjams, nes ir pastarieji, matyt, buvo nepatenkinti savo dalia ir gyvenimo būdu.

Ne tiek daug būna istorijoje tokių momentų, kai tauta susikabina rankomis, kai ji pamiršta asmenines nuoskau-

das, įvairius skirtumus ir nukreipia savo žvilgsnį į ateitį, pasiryždama siekti prasmingesnio gyvenimo. Ta vienybė, be abejo, negali būti amžina, bet ji yra būtina pradedant naują istorijos tarpsnį. Deja, ji buvo tuoj pat sugriauta siekiant neribotos valdžios ir šlovės, stengiantis išstumti iš politinės arenos bandančias pasireikšti ryškesnes asmenybes.

Nors ir labai nemalonu, turime konstatuoti skaudų faktą – šiandien esame labiau susiskaldę nei okupacijos metais. Mes nesitikėjome greitai sulaukti laisvos, nepriklausomos Lietuvos, nes KGB buvo gudrus ir žiaurus priešas, nesilaikantis jokios etikos, mes tik siekėme kuo ilgiau išsilaikyti toje nelygioje kovoje ir neleisti užgesti laisvės vilčiai. Tačiau mes tikėjome laisvės idealų nenugalimumu ir tuo, kad tautoje rasis naujų jėgų, kurios tęs mūsų kovą. Mes nesvajojome apie jokius valdžios postus, nes tuo metu tokios svajonės būtų buvusios daugiau negu naivios. Mes pasikliovėme tautos ištverme sunkiame ir ilgame kelyje į laisvę ir niekad neužgesusia viltimi, kad vėlesnėms kartoms vis dėlto nušvis laisvės rytas. Istorija buvo mums tiek palanki, kad leido sulaukti laisvės aušros. Deja, liūdna, kad septyneri nepriklausomybės gyvenimo metai kupini tarpusavio vaidų, intrigų, priešiškumo.

Mes tvirtai tikėjome, kad tauta, tiek daug kentėjusi ir vargusi, nuėjusi nenusakomą Golgotos kelią, atgavusi laisvę, bus blaivi ir protinga, sugebės sukurti tokią politinę ir socialinę santvarką, kuri užtikrins jai prasmingą ir pasiturimą gyvenimą, pagarbą demokratijos principams ir žmogaus teisėms. Tačiau pastaraisiais mėnesiais mes akivaizdžiai regime, kaip tauta stumiama iš istorijos proceso, kaip vis daugiau ignoruojamos žmogaus teisės, stengiamasi uždėti apynasrį informacijos priemonėms. Pirmiausia siekiama įvesti cenzūrą televizijai, remiami šališki, tendencingi laikraščiai,

o nepriklausoma spauda paliekama vegetuoti. Vis labiau mūsų istorijoje įsigali Tartiufo dvasia.

Nejaugi Jūs taip tvirtai patikėjote, jog mūsų tauta yra nevalyva ir tik Jūs, kaip mesijas, galite ją išgelbėti iš dabarties liūno?

Argi mūsų tikėjimas, kad po komunistinių diktatorių viešpatavimo į tautos istoriją tikrai ateis šviesūs ir nuoširdūs vadovai, gebantys priglausti, sušildyti okupacijos nuskriaustus žmones, buvo tik iliuzija? Nejau mes esame nevėkšlos, kaimenės lygio ir be botago neįmanoma mus vesti pažangos keliu?

Mes neprieštaravome, kad Jūs, visą ilgą okupacijos laikotarpį laikęsis sunkios kovos nuošalėje, taptumėte nepriklausomybės lyderiu, mes nepavydėjome Jums, kai susirinkote ko ne visus tos pergalės laurus, tačiau mes negalime leisti Jums atimti iš tautos jos iškovotąją laisvę, uzurpuoti žmonių teises.

Jokioje Europos valstybėje šiandien nebemėginama diegti asmenybės kulto, versti žmones vergiškai garbinti stabus, o Jūs ramiai stebite, kaip negausus pataikūnų sambūris kelia Jus ant pjedestalo, pamiršdamas dešimčių tūkstančių tautos sūnų ir dukterų, žuvusių kovoje dėl laisvės, atminimą, nuvertina didžiules tautos pastangas toje sunkioje kovoje, drabsto purvais tuos, kas siekia objektyvaus istorijos faktų nušvietimo.

Nors jau praėjo septyneri metai po nepriklausomybės atgavimo, o mes vis dar sprendžiame vieną problemą – Jūsų šlovės, pamiršdami, kad didesnė tautos dalis skursta, vos vegetuoja, kad vysta mūsų nepriklausomybės medis, patekęs į nesąžiningumo ir veidmainystės terpę.

Mūsų įsitikinimu, reikėtų kuo greičiau atpalaiduoti vi-

suomenę nuo praeities varžtų, užtikrinti žmonėms darbo, minties ir kūrybos laisvę, sukurti nuoširdžią bendravimo atmosferą, o ne formuoti vado kultą, ignoruojant žmonių teises ir laisves. Ar Jūsų tariamas triumfas netaps visos tautos tragedija?

Stebėdami pastarųjų metų Lietuvos istorijos raidą, analizuodami jos svarbesnius įvykius. esame priversti padaryti išvadą, kad Jus domina ir jaudina ne tautos gerovė, ne Lietuvos valstybės pažanga, o Jūsų asmeninė šlovė, kurios siekimas bet kuriomis priemonėmis faktiškai žlugdo mūsų valstybę ir visuomenę. Mes tvirtai įsitikinę, kad mūsų tautai visų pirma reikia pailsėti nuo Jūsų keliamo patriotinio šurmulio ir nuolatinių priešų paieškų. Tai būtų pirmučiausia Lietuvos valstybės ir visuomenės sanavimo, visų veiklos sričių ir žmonių tarpusavio santykių normalizavimo sąlyga.

Buvę politiniai kaliniai ir disidentai:
Liudas DAMBRAUSKAS. Gediminas ILGŪNAS, Viktoras PETKUS, Kazimieras RADZIUKYNAS, Vytautas SKUODIS, Stasys STUNGURYS, Albertas ŽILINSKAS

Šaltinis: „Mūsų balsas“, Nr. 28(83), 1997. 08. 02 – 08. 08

P. S.

Stasys Stungurys: „V.Landsbergiui adresuotas laiškas – „Tartiufo dvasia mūsų istorijoje“ buvo išspausdintas net penkiolikoje Lietuvos laikraščių!.. Tokio dokumento pasirodymas reiškė, kad žymūs Lietuvos disidentai jau iš pat pradžių nepasikliovė Vytautu Landsbergiu, kadangi tai buvo atsitiktinis, anksčiau niekam nežinomas, nepažįstamas žmogus, nežinia kažkieno valia iškeltas į viešumą pirmaisiais Sąjūdžio kūrimosi metais.“

TARTIUFŲ KLESTĖJIMO METAS

Atsakymai visiems, pareiškusiems savo nuomonę dėl publikacijos „Mūsų balse“ ir „Kauno dienoje“ „Tartiufo dvasia mūsų istorijoje“

Parašyti viešą laišką p. V.Landsbergiui paskatino mus ne populiarumo siekimas ar noras įžeisti Seimo Pirmininką, o negyjančios Lietuvos gyvenimo žaizdos, kai kurių oficialių asmenų pastangos revizuoti mūsų naujausiąją istoriją, sukurti asmenybės kultą ir taip diskredituoti Lietuvos valstybę.

Mes netylėjome sunkiausiais okupacijos metais, nepabūgome galingo imperijos represinio aparato, todėl nedera mums tylėti ir šiandien matant ne itin šviesų Lietuvos gyvenimo paveikslą. Tylėjimas, be abejo, mums užtikrintų ramesnį būvį, gal neįžeidinėtų ir lietuviškieji pinočetai, kurių daugelis dar ne taip seniai vilkėjo kolaboranto togą, tačiau disidento tokia priedermė visada sakyti tiesą nepaisant to, koks belauktų už ją atpildas.

Ir šį kartą, skelbdami savo mintis, gerai žinojome, jog susilauksime tam tikrų politinių jėgų pykčio ir pagiežos, net prakeikimo. Ypač mums buvo nepakantūs kai kurie vienodos lemties tautiečiai (vadinti juos likimo broliais po jų piktų žodžių neatsiveria lūpos), ne vienerius metus, kaip ir mes, vargę ir šalę Sibiro plotuose ar kitose nelaisvės vietose. Deja, dažnas jų, sugrįžęs iš gulagų, nepanoro toliau grumtis istorijos batalijose ir skubėjo ieškoti ramių užutėkių. Tokius žmones mes linkę vadinti okupacijos aukomis. Todėl

jų priekaištai mums neturi moralinio pagrindo. Šiandien jų reiškiamos patriotinės pretenzijos yra gerokai pavėluotos. Matyt, noras kompensuoti tris ar keturis dešimtmečius, praleistus atokiai nuo tautos problemų, verčia dabar juos hipertrofuotai reikšti savo patriotinius jausmus, kurie mažai tesisieja su dabarties realybe. Jų kategoriškas „atsiribojimas“ nuo mūsų taip pat gerokai pavėluotas. Juos jau senokai nuo mūsų atribojo pats gyvenimas. Praėję rinkimai į Seimą parodė, kad ypač politizuotos buvusių politinių kalinių bendrijos yra nepopuliarios ir susilaukė pralaimėjimo. Tai nulėmė ne Vorkutoje, Norilske ar Karagandoje praleisti kančios metai, o nepriklausomybės laikotarpiu jų pasirinktos nuostatos, kai tos bendrijos atsisakė savarankiško požiūrio ir tapo Konservatorių partijos priedėliu.

Mes savo mintis išreiškėme niekieno neverčiami, neturėdami jokių partinių interesų. Mes nepretenduojame atstovauti jokioms buvusių politinių kalinių ar tremtinių bendrijoms, jokiems „tūkstančiams ar šimtams tūkstančių“ buvusių politinių kalinių. Mūsų požiūris yra mūsų asmeniškas požiūris. Todėl neteisūs oponentai, kaltindami mus, esą mėginame atstovauti tūkstančiams buvusių politinių kalinių. Savo mintis mes reiškėme okupacijos metais pogrindžio spaudoje, kai Lietuva nešė nelaisvės jungą, tad, manome, turime teisę kalbėti ir šiandien tai, kas mus jaudina ir kelia nerimą.

Kalbėdami apie savo laiško mintis, pirmiausia turime konstatuoti, kad laiškas pasiekė savo tikslą – jį išgirdo ir suprato nemaža Lietuvos žmonių. Tai, kad laišką perspausdino keliolika laikraščių ir žurnalų, kad jį komentavo užsienio spauda, rodo jo reikalingumą ir aktualumą. Laiškas paskatino Lietuvos demokratines jėgas burtis, drąsiau ginti žmogaus teises ir demokratijos principus, priešintis stiprė-

jančioms autoritarizmo ir diktatūros apraiškoms.

Mūsų minčių teisingumą patvirtino ir tas faktas, kad p. V.Landsbergis neatsakė tiesiogiai į laiške keliamus klausimus, o absurdiškai apkaltino savo gerbėjus darbu užsienio žvalgyboms. Kalčiausia liko ypač nuoširdi jo gerbėja „Lietuvio kalendoriaus“ redaktorė. Nejaugi Seimo Pirmininkas tokiu laiko ir savo pirmąjį pavaduotoją Andrių Kubilių, apskelbusį visai Lietuvai, kad p. V.Landsbergio idėjas studijuos ateities kartų kartos? Argi žvalgybos agentai ir kunigai, laikantys šv. Mišias už jo sveikatą, ar leidžiantys bažnyčiose rinkti parašus už jo kandidatūrą į Prezidentus?

Pavartykime „Lietuvos aidą“, „Dienovidį“ ar „Tremtinį“, paklausykime nacionalinės televizijos bei radijo žinių – kiek ten išgirsime nepakartojamos panegirikos, kiek originalių liaupsių! Viskas skiriama p. Seimo Pirmininkui. Juk nacionalinė televizija ir radijas jau beveik „privatizuoti“ vienos partijos. Naivu manyti, kad tai užsienio žvalgybų darbas. Tai pagyrūniškumo ir pataikavimo manija, perimta iš sovietmečio laikų.

Kaip mes pasiilgome lietuviško kuklumo, paprasto valstietiško nuoširdumo! Nejau tie svetimi įpročiai taps mūsų dvasinio gyvenimo norma?

Kai politikas ar valstybės vyras mėgaujasi savo asmenybe, kyla abejonių, ar jo skelbiamos idėjos pasitarnaus tautai ar tik jo asmenybei. Asmenybės beribis aukštinimas sudaro visas sąlygas atsirasti stagnacijos liūnui. Paprastai tokios nesėkmės politikus ištinka jų karjeros pusiaukelėje ar jau artėjant į pabaigą, kai išsenka jų jėgos. Mūsų kai kuriuos politikus ši nesėkmė ištiko jau jų karjeros pradžioje.

Jei kalbėsime apie užsienio žvalgybų veiklą Lietuvoje,

tai jos gali ramiai atostogauti kur nors Jaltoje, Sočyje ar kitur. Jų darbą atlieka nekompetentingos vyriausybės. Niekas tiek žalos nepadarė atgimusiai valstybei, kiek mes patys: 1991-1992 metais buvo sugriautas žemės ūkis ir pramonė, dabar griaunama sveikatos apsauga, švietimas, kultūra, teisėsauga. Prie teisinės valstybės ne artėjame, o nuo jos tolstame. Panašu, kad pirmąjį nepriklausomybės dešimtmetį paaukosime tautos vadui kurti, o jau antrąjį gal pradėsime kloti ir valstybės pamatus.

Išniekinta tautos vienybės idėja, be kurios neįmanomas tautos dvasinis atgimimas. Šiandien kalbos apie atgimimą yra tušti žodžiai. Atgavus nepriklausomybę, visų pirma reikėjo nutraukti priespaudos metais suvešėjusį žmonių nuvertinimą, leisti jiems išsitiesti visu ūgiu, nes tik prikėlus žmones galima visos tautos dvasinė pažanga, kuri lemia ir materialinių vertybių kūrimo suintensyvėjimą. Bažnyčia, buvusi okupacijos metais tautos dvasios tvirtove, dabar kai kurių veikėjų bandoma politizuoti ir taip sumažinti jos įtaką visuomenei.

Suduotas skaudus smūgis socialiniam teisingumui. Koks galimas visuomenės dvasinis atgimimas, jei nemaža jos dalis atsidūrė prie skurdo ribos ar net anapus jos.

Nepriklausomybės ir valstybingumo atkūrimas visada buvo siejamas ne tik su visuomenės laisve, jos dvasiniu tobulėjimu, bet ir su socialiniu teisingumu. Tai akcentavo partizaninio pasipriešinimo vadai, tai buvo ir kultūrinės rezistencijos kovotojų dėmesio centre. Šiandien mes matome per labai trumpą laikotarpį gerokai pralobusį negausų visuomenės sluoksnį ir dešimteriopai daugiau nuskurdusių žmonių. Ką mums žada tokia socialinė visuomenės diferenciacija – socialinius sukrėtimus ar valstybės politinį nestabilumą?

Iš p. V.Landsbergio atstovės spaudai p. I.Zakarevičienės priekaištingo laiško „Kauno dienos“ redakcijai (o ji vykdo tik šventą spaudos darbuotojų pareigą supažindinti visuomenę su visais žmonių požiūriais) dvelkia tas pats profesoriaus bajoriškas išdidumas, nenoras pripažinti bent dalį rūsčios tiesos, visiškas laiško autorių ignoravimas. O juk mes į Lietuvos pasipriešinimą atėjome žymiai anksčiau nei p. V.Landsbergis. Mūsų kalėjimuose, gulaguose ir pogrindyje praleisti metai nepalyginami su p. profesoriaus gyvenimu, prabėgusiu daugiausia tarp konservatorijos sienų bedėstant marksistinę estetiką. Tačiau mes dėl to jam nepriekaištaujame, nors jis su kai kuriais iš mūsų bendraamžis.

Netiesa, jog mes kaltiname tuos žmones, kurie nekalėjo konclageriuose ar tiesiogiai nekovojo pogrindyje. Kažkas turėjo gimdyti ir mokyti vaikus, arti žemę, gydyti žmones, puoselėti gimtąją kalbą, plėtoti kitas mokslo šakas bei kurti meną. Gyvenimas juk negalėjo sustoti. Daugelis tų žmonių buvo ištikimi Lietuvai. Kai kurie žmonės, net ir priklausydami Komunistų partijai, sugebėjo dirbti tautai naudingą darbą. Todėl negalima visų žmonių matuoti vienu matu.

Mes niekada nekaltinome žmonių, turinčių kitokias pažiūras nei mes. Ir po tūkstančio metų žmonės vienodai nemąstys, o ir nereikia, kad jie vienodai mąstytų ar jaustų. Pažiūrų įvairovė – visuomenės pažangos laidas, tai gyvenimo ir žmonių dvasios grožis.

Pradėdami naująjį tautos istorijos tarpsnį, mes kaip tik skatinome atlaidumą, pakantumą, o ne kerštą, neapykantą. Pernelyg daug jos buvo mūsų gyvenime pastaraisiais dešimtmečiais. Dėl savo liberalizmo susilaukėme nemažai priekaištų. Mes tik esame prieš tokią žmonių santykių sistemą, kuri

ugdo pataikūnus ir karjeristus, žmones be principų ir moralės. Dabarties gyvenimo praktika kaip tik ir skatina tokius žmonių santykius.

Ne mes diskredituojame p. V.Landsbergį, o jis pats neribotu šlovės siekimu diskredituoja ir save, ir valstybę.

Velionio Leonido Brežnevo noras perrašyti istoriją dabar bandomas pakartoti pas mus. Tai kelia ne vien juoką, bet ir didelį susirūpinimą. Aukščiausioji Taryba jau paversta Atkuriamuoju Seimu. Ar tai ne L.Brežnevo „Mažosios žemės“ tąsa?

Turime dar tik nuogą nepriklausomybę ir begalę skurdo, o jau reikalaujame jos skelbėjams prabangių užsienietiškų automobilių, ištaigingų vilų reprezentaciniuose sostinės rajonuose. Kai kurie ponai mus bando įtikinti, kad p. V.Landsbergis ne žmogus, o sąvoka, kad jis – visa Lietuva.

Tokie reiškiniai niveliuoja ir skurdina Lietuvą, smukdo jos intelektualinį gyvenimą. Akivaizdu, kaip valdymo sfera užteršta menkavertėmis politinėmis figūromis, net menkystomis bei nykštukinėmis asmenybėmis. Kad apsiblausęs žibintas taptų ryškiu šviesuliu ar net šiokia tokia saule, reikalinga labai apniukusi aplinka.

Ponas V.Landsbergis gerokai pavėlavo ne tik į istoriją, bet ir į Sąjūdį, kuris jam atiteko sukurtas kitų žmonių rankomis. Toje ilgoje kovoje dėl laisvės ir nepriklausomybės tauta buvo herojė, o ne p. V.Landsbergis. Istorijos subrandintas vaisius jau krito žemėn pats savaime, reikėjo tik skubėti jį pakelti nuo žemės.

Pažvelkime į Sąjūdžio kūrimo peripetijas. Argi Sąjūdžio iniciatyvinė grupė, sudaryta iš 35 žmonių, buvo tas lemtingas istorijos veiksnys?

Š.m. spalio 22 d. „Respublikoje“ išspausdintame p. Vytauto Petkevičiaus interviu Sąjūdžio I suvažiavimo 9–ųjų metinių proga pasakyta, jog iš iniciatyvinės grupės 16 asmenų palaikė ryšius su KGB. Manome, kad jų buvo 17, o gal it daugiau. Taigi ne tie žmonės sukūrė nepriklausomybės atgavimo prielaidas, o ilga ir sunki pažangiųjų imperijos jėgų kova su reakcingomis jėgomis, dviejų pasaulių politinių ir ideologinių sistemų konfrontacija. Tie 17 ir daugiau žmonių gelbėjo save, jie norėjo ir toliau naujomis politinėmis istorinėmis aplinkybėmis gerai gyventi ir stovėti pirmosiose visuomenės gretose. Tad lemtingu momentu, iššokę į priekį ir šūktelėję keletą skambių populiarių frazių, jie tapo tariamais tautos vadais.

Kaip ir anksčiau, Sąjūdžio dienomis, taip ir dabar nepretenduojame į jokius tautos vadus, tačiau turime savo nuomonę, kurios nepasakyti neleidžia rūstūs metai, kai negausūs Lietuvos disidentai vienų vieni grūmėsi su istorijos negandomis. Okupacijos metais išsaugoję dvasios ir minties laisvę, privalome ją ginti ir toliau. Mus piktina uoliai kuriamas ir skleidžiamas istorinis melas, įvairaus lygio tartiufų suvešėjimas mūsų visuomenėje. Jei tų negerovių mes neįveiksime, mūsų dar neseniai iškovotos nepriklausomybės laukia didelės komplikacijos.

Diskusijos dėl mūsų laiško minčių parodė, kad Lietuvoje netrūksta šviesių žmonių, suprantančių dabarties laikotarpio svarbą tautos istorijoje ir iškilusią grėsmę demokratijai. Kiekviena neribota ir nekontroliuojama valdžia yra pavojinga. Todėl reikia visomis jėgomis ginti demokratiją ir užkirsti kelią sėlinančiai autoritarizmo bei diktatūros grėsmei.

Mes nuoširdžiai dėkojame tiems žmonėms, kurie savo gražiais, šiltais laiškais bei gausiais telefoniniais skambu-

čiais parėmė mus, sustiprino mūsų ryžtą. Telydi jų kilnius darbus kuo geriausia sėkmė.

Buvę poliniai kaliniai disidentai:
Liudas DAMBRAUSKAS, Viktoras PETKUS, Kazimieras RADZIUKYNAS, Vytautas SKUODIS, Stasys STUNGURYS, Albertas ŽILINSKAS
1997 m. lapkritis
Šaltinis: „Mūsų balsas“, Nr. 40(95)

TARTIUFŲ ŽLUGIMO METAS

Viešas laiškas Lietuvos Respublikos Seimo Pirmininkui p. Vytautui Landsbergiui

Prieš dvejus metus, 1997-ųjų rugpjūtį (žr. „Gairės“, Nr. 9, 1997. – „Tartiufo dvasia mūsų istorijoje“. – Red.), mes kreipėmės į Jus viešu laišku, kuriame konstatavome sunkią Lietuvos dvasinę ir ekonominę būklę, laisvės ir nepriklausomybės idealų paniekinimą, valdininkijos nekompetentingumą ir degradaciją, visiško šalies turtų išpardavimo grėsmę, pasipriešinimo istorijos falsifikavimą bei kitus neigiamus mūsų gyvenimo reiškinius. Mes pabrėžėme, jog dėl tų visų negerovių didelė kaltės dalis tenka Jums asmeniškai. Mes tada išsakėme savo nuomonę ir dėl tolesnės Lietuvos gyvenimo raidos, akcentavome tai, kad pirmučiausia valstybės ir visuomenės gyvenimo normalizavimo sąlyga būtų Jūsų pasitraukimas iš politinės veiklos. Deja, į mūsų

argumentuotus teiginius Jūs pačią pirmąją laiško paskelbimo dieną savo spaudos konferencijoje atsakėte labai piktai ir irzliai, pareikšdamas, jog mūsų laiškas – „tai puslapis, pilnas melų“. Jūsų parankiniai tada ne vieną savaitę ir mėnesį koneveikė mus, sugaišo nemažai laiko ieškodami archyvuose mūsų „nuodėmių“, o jų neradę, vis vien išvadino mus Tėvynės išdavikais ir KGB agentais, nors visas mūsų gyvenimas prabėgo besigrumiant su okupantais, ne vienas iš mūsų teistas po kelis kartus, o kai kas ne vieną mėnesį praleidęs ir mirtininkų kameroje. Tad teisintis nei prieš Jus, nei prieš Jūsų adoratorius nematome jokio reikalo.

Mes tada supratome, kad jau neįmanomas mūsų dialogas su Jumis, kad beviltiškai nutrūkęs Jūsų dialogas ir su tauta.

Dveji metai, praėję po laiško paskelbimo, patvirtino mūsų teiginių realybę ir liūdnas prognozes. Tie metai buvo kupini skaudžių ir net tragiškų įvykių. Dar labiau pablogėjo Lietuvos žmonių būklė, pagausėjo bedarbių ir benamių, dar daugiau skurdo, nevilties ir savižudybių, smurtas ir žmonių terorizavimas pasiekė neregėtą mastą. baigiamas išparduoti ir paskutinis Lietuvos žmonių turtas. Atrodo, kad mūsų valstybė ne tik išgyvena dvasinę ir ekonominę krizę, bet jai artėja dar sunkesnės dienos. Mūsų atgautoji nepriklausomybė jau dvelkia tragizmu.

Jūs nematote ir nenorite matyti realios valstybės ir žmonių būklės. Jūs ir toliau remiatės Jus supančiais pataikūnais, turinčiais spalvingą kolaborantinę praeitį. Jūsų aplinkoje nėra nei kompetentingų specialistų, nei šviesių asmenybių. Jūs viską padarėte, kad iš valstybės gyvenimo būtų išguiti intelektualiausi ir šviesiausi žmonės. Tai tokia žala valstybei, kuri turbūt pranoksta ir materialinius jos nuostolius, patir-

tus per pastarąjį dešimtmetį. Jus užvaldęs nepasotinamas šlovės, valdžios ir pastaruoju metu išryškėjęs turto geismas. Vargu ar rasime mūsų tautos istorijoje tokį nykų laikotarpį, kuriame būtų taip suvešėjęs intrigų pasaulis, kuriame būtų tiek daug savanaudiškumo, klastos, visuomenės interesų pamynimo. Gal jį galima lyginti nebent su Žečpospolitos agonija?

Ar tai normalu, kad Jūs kartu su tarybiniu eksprokuroru, nemažai prisidėjusiu ir prie disidentų persekiojimo, bei buvusiu „Jurgiu“, bandžiusiu per Vatikaną įsiskverbti į Lietuvos pogrindį ir sunaikinti nelegalią spaudą, ir kitais panašiais asmenimis gviešėtės slapta ir pusvelčiui įsigyti prestižinėje vietoje žemės sklypus, siekdami iš jų pasipelnyti, kai nemaža tautos dalis pavargusi nuo kasdienių grumtynių dėl duonos kąsnio, net nesvajoja apie paprasčiausią būstą, nežino ir kas jos laukia rytoj.

Akivaizdu, jog mes sparčiai riedame į visišką dvasinę ir ekonominę griūtį. O Jūs mums žadate Europos Sąjungą ir NATO, kurie atseit užtikrins saugų, sotų ir ramų gyvenimą. Nejaugi Vakarų Europai reikalingi išlaikytiniai ir elgetos?

Jūs atvedėte prie žiojėjančios prarajos šalį, kuri dar tik prieš dešimtmetį, nors ir pavargusi po ilgos ir alinančios okupacijos, buvo kupina ryžto ir optimizmo kurti naują, šviesų gyvenimą. Šiandien tas žmonių tikėjimas proto ir tiesos pergale sutryptas. Sunaikintas ir tautos istorinis optimizmas, taip reikalingas sudėtingame dabarties pasaulyje. Reikia vėl ilgo ir sunkaus darbo, kad žmonės patikėtų galimomis geromis permainomis.

Mes manome, kad Jūsų tolesnis buvimas mūsų politikoje ir istorijoje tik dar labiau ją komplikuoja. Jūs galite dar keliolika mėnesių iki būsimųjų Seimo rinkimų įtakoti

šalies gyvenimą ir vesti ją į neišvengiamą griūtį. Jūsų valdomas Seimas mums primena Gariūnų turgaus filialą. Jame labai maža žmonių, suinteresuotų valstybės pažanga ir tautos likimu. Tai daugiausia atsitiktiniai žmonės, atėję tarsi į prekyvietę ir ieškantys ko nors pusvelčiui įsigyti.

Mes nuoširdžiai prašome Jus, jei dar Jumyse yra bent kiek pagarbos gimtajai šaliai, išeikite kuo greičiau iš mūsų dabarties ir išsiveskite kartu tuos prekeivius, kuriuos Jūs ir atvedėte į skaudžią, bet taurią ir garbingą Lietuvos istoriją.

Buvę politiniai kaliniai ir disidentai:
Stasys STUNGURYS, Albertas ŽILINSKAS,
Aleksandras BENDINSKAS, Vytautas SKUODIS,
Liudas DAMBRAUSKAS, Kazimieras RADZIUKYNAS,
Antanas MOZERIS, Juozas KĖKŠTAS ir kt.
Lietuva,
1999 m. rugpjūčio 23 d.
Šaltinis: „Gairės“, Nr. 10, 1999

S.Stungurio „Rūškano laiko godos“ – SKAUSMINGA DISIDENTO IŠPAŽINTIS

Juozas IVANAUSKAS

Amžinasis disidentas, Helsinkio grupės narys, socialdemokratas Stasys STUNGURYS, net ir sulaukęs garbaus amžiaus, tebėra aktyvus kovotojas už socialinį teisingumą liaudžiai, prieš privilegijas valdančiųjų elitui. Buvęs politinis kalinys S.Stungurys yra daugelio publicistinių straipsnių, apybraižų, publikuotų žiniasklaidoje, autorius. 2007 m. leidykloje „Gairės“ išleido trečiąją apmąstymų knygą *„Rūškano laiko godos“,* kurioje surinktos atkurtos nepriklausomybės metais spausdintos publikacijos. Neseniai ta pati leidykla išleido S.Stungurio laiškų iš tremties knygą *„Ilgesio žodžiai iš gulago“,* kuri kaip ir pirmoji šio autoriaus knyga *„Saulėtekio linkui“,* išleista „Margų raštų“ leidyklos 1999 metais, susilaukė nemenko skaitytojų dėmesio bei šiltų vertinimų.

Lyg šauksmas tyruose nuskamba knygos **„Rūškano laiko godos**“ autoriaus Stasio Stungurio žodžiai apie pastarąjį laikotarpį, nepriklausomybę atgavusioje Lietuvoje:

„Mūsų išgyvenamas laikmetis, ko gero, yra vienas iš skurdžiausių naujosios istorijos tarpsnių, nes jis pakirto patrio-

tizmo šaknis, jis devalvavo dvasines vertybes, kurių nepajėgė sunaikinti okupacija“.

Ar daug žmonių, pasinėrę į kasdienių darbų bei rūpesčių verpetus, šiuo neramiu, permainingu, aršių politinių rietenų bei intrigų draskomu laikmečiu, susimąsto apie tuos idealus ir dvasines vertybes, dėl kurių mūsų tėvai ir seneliai, svajodami apie nepriklausomą, laisvą, demokratišką Lietuvą, aukojo savo gyvybes, buvo sodinami į kalėjimus ir šalo tremiami gyvuliniuose vagonuose į staliniinius gulagus?.. Negrįžtamai nutolusios šio rūškano laiko godos, deja, atsikartoja visai kitame kontekste, kitoje epochoje. Šios godos suskamba kur kas dramatiškiau ir tragiškiau, kai susivokiame, jog esame okupuoti įsikerojusios, mūsų pačių renkamos “švarių rankų“ politikų armijos, godžių ir savanaudžių, garbėtroškų valdžios funkcionierių, liaudies mulkinimą pavertusių pelningu verslu!..

Pristatydamas naujausią, 390 puslapių S.Stungurio knygą skaitytojams, leidyklos „Gairės“ direktorius **Povilas Masilionis** skyrelyje ***„Kovotojo godojimai“,*** vietoj pratar-

Amžinas disidentas Stasys Stungurys, sukaupęs unikalią patirtį politinėje kovoje, visada gynęs tautos interesus, ilgus metus kantriai siekęs Lietuvos laisvės ir nepriklausomybės, šiandien, deja, negali visa širdimi džiaugtis pasiektos pergalės vaisiais.

mės, be kita ko, pastebi: *„Rūškano laiko godos“ – kovotojo idealisto nuoširdūs, skausmingi godojimai. Todėl neapsiriksime pasakę, kad pagrindinis šios knygos herojus SKAUSMAS. Autorius, visą sąmoningą gyvenimą kovojęs už socialiai teisingesnę, demokratiškesnę santvarką, skausmingai išgyvena šiandienės Lietuvos anomalijas. Vadinamosios dainuojančiosios revoliucijos metu į valdžią prasibrovusios ciniškos, savanaudės vidutinybės, nustūmusios į šalį kovotojus idealistus, išgrobstė per penkiasdešimt metų Lietuvos žmonių sukurtą turtą, privatizavo viską, ką galima buvo privatizuoti – net mūsų požiūrį į praeitį, dabartį ir ateitį. Nesvarbu, kuri iš partijų ar jų koalicijų yra valdžioje, – Lietuvoje šiandien viešpatauja konservatoriška ideologija, garsėjanti plėšrumo, savanaudiškumo recidyvais, gyvuliška neapykanta kitaminčiams. Ne tik Aukščiausioji Taryba atgaline data buvo pavadinta Atkuriamuoju Seimu, – perrašoma visa pasipriešinimo kovų, Sąjūdžio istorija, iškelianti ant pjedestalų tuos, kuriems šiandien reikalingos puošnios, herojiškos biografijos“* (p.290). Buvo sunaikintas net „*tautos istorinis optimizmas, taip reikalingas sudėtingame dabarties pasaulyje*“ (p.387), nors pirmiausia „mums reikėjo pasirūpinti išsaugotos tautinės kultūros sustiprinimu ir jos apsauga nuo sumaterialėjusių Vakarų“ (p. 361).

Kokią išeitį iš sisteminės, vertybių krizės mato Stasys Stungurys? *„Nusivylimo jūroje nedera mėgautis neigiamais personažais,* – rašo autorius, – *o reikia atkakliai ieškoti tų žmonių, jų dvasinių motyvų, kurie padėtų nukreipti mūsų gyvenimą tikrojo žmogiškumo linkme“* (p.337). Ir jis užsispyrusiai ieško tokių žmonių, analizuoja jų sektinus dvasinius motyvus. Tam paskirtas knygos skyrelis ***„Apie iškilius žmones“.***

Nepavargstantis kovotojas idealistas S.Stungurys, visą gyvenimą jautęs KGB struktūrų persekiojimą ir „globą“,

gulago tremtyje nepaliovęs svajoti apie laisvą ir nepriklausomą Tėvynę, net ir prabėgus pusšimčiui metų nuo to ilgesingo laikmečio, dabar, kai jau lyg ir laisvi, ir nepriklausimi patapome, nepaliauja stebėtis nūdienos realijomis: *"Niekada nemaniau, kad nepriklausomybės atgavimas ir valstybingumo atkūrimas per keletą metų sukurs mums nuostabiai gražų gyvenimą. Troškau tik, kad pagerėtų žmonių santykiai, atsirastų daugiau šilumos, mažiau būtų melo ir neapykantos. Pagerėjęs dvasinis klimatas ir būtų buvusi pagrindinė sąlyga mūsų materialinės gerovės pažangai. Ir tikrai nesitikėjau, kad per nepilną nepriklausomo gyvenimo dešimtmetį sugebėsime sukurti tokį pragarą, iš kurio ne vienas trauksis net pats sau atimdamas gyvybę. Kodėl taip atsitiko? Priežasčių, mano manymu, ne viena, bet svarbiausia ta, kad mūsų istorijos priekyje atsidūrė ne tie žmonės, kuriems derėjo ten būti."* (S.Stungurys. „Neišsenkantys nesantaikos rezervai", psl.185).

Kaip galėjo nutikti, kad nepriklausomybę atgavusioje šalyje *„mūsų istorijos priekyje atsidūrė ne tie žmonės, kuriems derėjo ten būti"*? Kaip gi įvyko tragiška istorinė klaida, atnešusi tiek sumaišties ir nesantaikos, tiek blogio apraiškų susiskaldžiusioje visuomenėje? Galų gale, kodėl patyrę disidentai, dešimtmečiais kovoję už laisvę ir demokratijos idealus, tinkamu laiku, kol dar nebuvo nustumti į naujosios istorijos kelkraštį, dar nesutvirtėjus landsbergizmo sėklai, neperspėjo tautos, daugiatūkstantiniuose Sąjūdžio mitinguose, pakilioje euforijoje skandavusios „Lands–ber–gis!.. Lie–tu–va!.."?..

Kodėl dorų žmonių, laisvės kovotojų balsas tuo laiku nebuvo išgirstas? O ir dabar, – ar tas balsas yra girdimas?.. Į šiuos neatsakytus klausimus disidentas S.Stungurys knygoje **„Rūškano laiko godos"** pateikia mums tokį atsakymą:

„Staigiai prasidėjus istorijos permainoms, niekur nebuvo iš anksto susiformavusių reformų sąjūdžių. Negausus pogrindis ne-

galėjo joms vadovauti dėl įvairių realių aplinkybių. Pertvarka visur prasidėjo su kompartijos vėliava. Antikomunistinių pažiūrų žmonės negalėjo stoti reforminių judėjimų priekyje. Reikėjo šiek tiek laiko, kad visuomenė išsivaduotų iš partijos įtakos ir globos. Neįtraukus platesnių visuomenės sluoksnių į permainų procesą, nebuvo įmanoma pastūmėti reakcingų jėgų į istorijos nuošalę. Taip jau buvo lemta, kad pogrindis kovos estafetę turėjo perduoti naujoms jėgoms – žmonėms, pritapusiems prie senosios sistemos, bet sugebėjusiems išsaugoti pagarbą žmogiškumo principams, nepraradusiems gyvenimo pažangos geismo. Tad iš supuvusio obuolio turėjo išbyrėti sveikos sėklos. Jų nemažai ir pribiro, deja, ne visur joms pavyko sudygti ir suvešėti. Daug kur jas užgožė raugės... Nors ir dalyvavau Sąjūdžio steigiamajame susirinkime 1988 birželio 3 d. Mokslų akademijos salėje, ne vieną dešimtmetį savo gyvenimo atidaviau laisvės kovai, pakvietimo į Sąjūdžio suvažiavimą negavau. Kažkas mane iš to sąrašo išbraukė, matyt, prireikė vietų panašioms į mano "bičiulę" personoms (įskundusioms S.Stungurį KGB organams – J.I.). Tada ir supratau, kad mūsų vietas ne tik čia, salėje, bet ir istorijoje užima tie, kurie, nejausdami nei gailesčio, nei didesnio sąžinės graužimo, siuntė mus į gulagus." (psl.186–188).

Galima būtų ginčytis ar sutikti su tokia lemtingo, pereinamojo laikotarpio atgimstančioje Lietuvoje motyvuota peripetijų versija, kurią mums pateikia buvęs politinis kalinys S.Stungurys, tačiau nuostabą kelią faktas, jog *„pogrindžio kovos estafetė"* pirmiausiai atiteko ne kam kitam, o būtent „didžiajam tautos patriarchui" Vytautui – klastingos tartiufiškos sielos žmogui, puikiai *„pritapusiam prie senosios sistemos",* be didesnės sąžinės graužaties kažkada įskundusiam KGB mokslo draugą A.Sakalą, pasiuntusiam jį „poilsiui" į gulagą...

Šiemetinis „Knygų pavasaris" Vilniaus mokytojų na-

muose suvešėjo, kaip reta, amžinų disidentų knygomis. Aprašydamas savo kovos bičiulių – V.Petkaus, A.Bendinsko, V.Skuodžio ir kitų bendražygių nelengvą dalią ir net tragišką žūtį, Stasys Stungurys kiek nostalgiškai prisimena nelengvą disidentinės veiklos laikotarpį:

„Kiek mažai mūsų buvo, o ir tos pačios negausios gretos nuolat retėjo. Vienas po kito tirpo aktyviausi disidentai, vieni atsidurdavo už grotų ar patekdavo į psichiatrinių ligoninių palatas, kiti netikėtai žūdavo po traukinio ar sunkvežimio ratais. Nelaukdami jokių greitų ir didelių pragiedrulių, toliau kovojome už tą „beviltišką reikalą" (taip tą mūsų kovą buvo pavadinę Maskvos disidentai), rašėme gražius žodžius apie nenumaldomą tautos laisvės ilgesį, gerai žinodami, jog nemažai tos garbingos tautos atstovų daugiau pluša kolektyviniuose soduose ar kilnoja taureles už "Žalgirį", stebėdami jo atkaklią kovą su CASK, nei ką nors realiai daro, kad išsivaduotų..." („Rūškano laiko godos", psl.186).

Daugelis pastarojo laikotarpio blaiviai mąstančių realistų–idealistų, deja, yra priversti konstatuoti, jog kova už *„beviltišką reikalą"* dar net neįpusėjo. Dabar jau ne tik pavieniai disidentai, bet ir daugelis apgautų, apvogtų, visomis valdžiomis nusivylusių tautiečių, aiškiai suvokia, kad tą *„pogrindžio kovos estafetę"* be jokių skrupulų perėmę, „prichvatizavę" nomenklatūriniai nepriklausomos Lietuvos „švarių rankų" politikai, gera valia jos niekam kitam neatiduos, tik „savųjų" rato, nesvarbu, dešiniojo ar kairiojo flango politiniams konformistams.

Tie skaitytojai, kuriems pasiseks knygynuose rasti nedideliu tiražu išleistą S.Stungurio publicistikos knygą "Rūškano laiko godos", turės puikią galimybę sąžiningo, doro, talentingo autoriaus akimis dar kartą apžvelgti dramatišką istorinių lūžių ir neišvengiamų permainų laikotarpį. Vie-

nus jis džiugina ir stebina, o kitus verčia giliau susimąstyti – kurlink mes judame? Kodėl tiek daug kančios, skausmo ašarų pralieta kelyje į Tėvynės laisvę ir nepriklausomybę? Kodėl tas saldus žodis „LAISVĖ“ taip greit apkarto mūsų burnose?..

Ar tai todėl, kad „Tartiufo dvasia mūsų istorijoje“, lyg koks prakeiksmas ar šmėkla, periodiškai apsireiškianti pačiais įvairiausiai pavidalais mūsų valdžios institucijų kabinetuose, viešame informaciniame lauke, politinių partijų sambūriuose, iš tiesų, tokia gaji, klastinga ir nenugalima, kaip devyngalvis slibinas?..

Sunku būtų nesutikti su doro, patyrusio daug skaudžių išbandymų, praėjusio savo gyvenimo Golgotą disidento Stasio Stungurio mintimis:

„Nors ir labai nemalonu, turime konstatuoti skaudų faktą – šiandien esame labiau susiskaldę nei okupacijos metais. Mes nesitikėjome greitai sulaukti laisvos, nepriklausomos Lietuvos, nes KGB buvo gudrus ir žiaurus priešas, nesilaikantis jokios etikos, mes tik siekėme kuo ilgiau išsilaikyti toje nelygioje kovoje ir neleisti užgesti laisvės vilčiai. Tačiau mes tikėjome laisvės idealų nenugalimumu ir tuo, kad tautoje rasis naujų jėgų, kurios tęs mūsų kovą. Mes nesvajojome apie jokius valdžios postus, nes tuo metu tokios svajonės būtų buvusios daugiau negu naivios. Mes pasikliovėme tautos ištverme sunkiame ir ilgame kelyje į laisvę ir niekad neužgesusia viltimi, kad vėlesnėms kartoms vis dėlto nušvis laisvės rytas. Istorija mums buvo tiek palanki, kad leido sulaukti laisvės aušros...“ („Rūškano laiko godos“, psl.376).

2007 m.

Stasys Stungurys: „Vytauto Landsbergio atėjimas į mūsų istoriją – TAUTOS NELAIMĖ!..“

Juozas IVANAUSKAS

– Kaip žinia, konservatoriams atėjus į valdžią, gilėjanti ekonominė krizė kelia įtampą visuomenėje, vienus žmones verčia emigruoti iš šalies ir svetur ieškotis darbo, kitus gi – eiti į gatves, protestuoti, ginti savo teises. Neseniai žiniasklaidoje buvo paskleista versija, kad Seimo pirmininkė Irena Degutienė neva galėtų pakeisti populiarumo netekusį „krizių premjerą“ Andrių Kubilių. Netgi buvo kalbama ir apie tai, kad prof. Vytautas Landsbergis kur kas principingiau kovotų su oligarchais, negu tai daro premjeras Andrius Kubilius. Na, o kokia būtų jūsų nuomonė apie galimas politinio „elito“ rokiruotes aukščiausios valdžios postuose, siekiant įveikti krizę Lietuvoje?

– Kas jau kas, tiktai ne Vytautas Landsbergis!.. Prisiminkime, kas sugriovė Lietuvos nepriklausomybę? Visų pirma, tai yra Vytauto Landsbergio „nuopelnas“. O Andrius Kubilius tebuvo eilinis politikos funkcionierius, apmokamas Sąjūdžio sekretorius, kuris tęsė tą griaunamąjį darbą, tačiau ne tokiu mastu, kaip tai darė Vytautas Landsbergis. Mane domina tiktai vienas klausimas: ar jis pats sąmoningai šitaip destruktyviai elgėsi, ar vykdydamas užsienio tarnybų valią?

Buvęs politinis kalinys, kovotojas idealistas, publicistas Stasys Stungurys: „Šiandien Lietuvoje nėra nei vienos partijos, kuri tarnautų žmonėms. Aš jau seniai nebetikiu jokia, nei kairės, nei dešinės pakraipos politine partija. Dabar tiktai mūsų šviesuomenė, sugebanti įsiklausyti į paprastą žmogų ir pasirengusi sąžiningai vykdyti Tautos valią, galėtų išvesti šalį iš gilios sisteminės krizės!..“

Nesuprantu, kaip buvo galima šitaip kenkti Lietuvai?..

Man teko dirbti Gedimino Vagnoriaus Vyriausybėje informacijos vadovu, ir aš pats mačiau, koks tai prastas buvo premjeras. Tai visiškai nekompetentingas žmogus. Ir kaip galima buvo tokiu sudėtingu laikotarpiu paskirti Vyriausybės vadovu žmogų, visiškai nieko neišmanantį apie ekonomiką, neturintį valdymo patirties? Mano galva, tai buvo absoliuti nesąmonė!..

Dabar jau daug kam aišku, kad atkūrus nepriklausomybę Lietuvoje poną Vytautą Landsbergį domino tiktai vienas klausimas – jo šlovės. Jis negalėjo pakęsti šalia savęs protingų, išsilavinusių žmonių. Vytautas Landsbergis vykdė panašią politiką į tą, kokią kažkada vykdė Stalinas. Pasirodo, tik jis vienas iškovojo mums nepriklausomybę, jis vienintelis Lietuvoje gali spindėti šlovės spinduliuose!..

Mano nuomone, Vytautas Landsbergis buvo visiškai nepasirengęs vadovauti valstybei. Jis neišmanė ekonomikos,

o ir valdyti šalies nesugebėjo. Jau ne kartą esu rašęs, kad Vytauto Landsbergio atėjimas į mūsų istoriją – Tautos nelaimė!.. Ir jis negali turėti jokių pretenzijų valdyti Lietuvą. Net tada, kai steigėsi Sąjūdis, kai į Mokslų akademijos salę susirinko iniciatyvinė grupė, ponas Vytautas Landsbergis iš ten išėjo nesulaukęs renginio pabaigos. Tada jis nieko nekalbėjo, nedalyvavo diskusijose. Faktiškai, jis net neįkūrė Sąjūdžio, tai padarė Arvydas Juozaitis, Romualdas Ozolas, Zigmas Vaišvila ir kiti žmonės. Todėl visiškai neaišku, kodėl Vytautas Landsbergis staiga tapo Sąjūdžio tarybos pirmininku? Kas jį paskyrė į šias pareigas?.. Žinau, kad jo kandidatūrą į Sąjūdžio pirmininkus pasiūlė KGB pulkininkas Algimantas Čekuolis (o kas tarybiniais laikais galėjo dirbti užsienio ambasadose, jeigu ne KGB bendradarbiai?.. Beje, jis ir dabar atrado sau šiltą vietelę – Lietuvos televizijoje).

Manau, tikra Lietuvos tragedija yra ta, kad Vytautas Landsbergis, tapęs Sąjūdžio pirmininku, nesiekė sutelkti šviesesnių žmonių, kompetentingų specialistų aplink save. Priešingai, jis neleido tokiems doriems ir garbingiems žmonėms ateiti į valdžią, darbuotis Tėvynės labui (prisiminkime, kaip buvo pasielgta su poetu Justinu Marcinkevičiumi, disidentu Vytautu Skuodžiu ir kt.). Juk tada mūsų Lietuva būtų buvus visai kitokia, o ir pats Vytautas Landsbergis būtų save iškėlęs, tapęs tikru, bet ne tariamu lyderiu, apsistačiusiu pataikūnais, čepaitiško tipo politiniais avantiūristais ir vidutinybėmis, žmonėmis, tesiekiančiais valdžios ir privilegijų.

Jeigu ponas Vytautas Landsbergis elgtųsi dorai ir garbingai, atkūrus nepriklausomybę Lietuvoje, tai jam būtų galima daug ką atleisti, net ir tą jo KGB informatoriaus veiklą!.. Yra žinoma, kad ištisus 28 metus jis dirbo KGB agentu. Vytautas Landsbergis buvo Nachimo

Dušanskio užverbuotas 1950 metais, po to, kai 1949 metais išdavė mokyklos suolo draugą Aloyzą Sakalą, ir iki 1978 metų dirbo informatoriumi. O kai jis grįžo iš Klaipėdos vėl į Vilnių, tai tuo metu Konservatorijoje jau buvo suformuoti nauji informatorių kadrai. Todėl Vytautas Landsbergis buvo išbrauktas iš KGB aktyvo ir jo byla atiduota į archyvą.

Štai kokia yra tikroji pono Vytauto Landsbergio istorija, slepiama nuo visuomenės. Ir kol mes tautiečiams nepasakysime visos tiesos apie jį ir apie tą „užmirštą" jo veiklos laikotarpį, apie tuos žmones, kuriuos vėliau Vytautas Landsbergis su savimi „atsitempė" į valdžią, tol nepasieksime ryškesnės pažangos Lietuvoje. Tai yra žmogus, įrašęs bene juodžiausią puslapį į mūsų istoriją, – juodasis metraštininkas!..

O ką jis dabar ten šneka?.. Jokių rinkimų jis tikrai nelaimėtų. Ko gero, net „ubagų karalius" Vytautas Šustauskas nugalėtų V.Landsbergį vienmandatėje rinkimų apygardoje!.. Ponas Vytautas Landsbergis tėra sąrašinis veikėjas, kuriam tokiu būdu užtikrinami atsakingi postai, o dabar dar ir europarlamentaro mandatas. Ir tempia jis paskui save visokį šlamštą. Tarkim, tokią ponią Laimą Andrikienę. Kokią ji turi teisę atstovauti Lietuvai?.. Jos tėvas, buvęs politinis kalinys, gyveno Druskininkuose, o ji pati tarybiniais laikais stažavosi ekonomiką Londone. Kur tai matyta?.. Kas gi išleistų sovietmečiu į užsienį buvusio politinio kalinio dukrą, net jeigu ji būtų nepriekaištingos reputacijos?.. Jau tada buvo kalbama, kad Laima Andrikienė sutiko bendradarbiauti su KGB. Ir kadangi ji gan išvaizdi moteris, tai tokias vadindavo „lovos agentėmis" (rus. „pastelnij agent")…

– Prašau, sakykite, kodėl Vytautas Landsbergis taip nemėgo kai kurių disidentų, tokių pasišventusių Tėvynei

politinių kalinių, kaip Liudas Dambrauskas, visą gyvenimą kovojusių už Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę?

– Tik todėl, kad jis pats yra purvinas, o tie kiti žmonės – buvę politiniai kaliniai, tremtiniai, disidentai – nesusitepę!.. Matyt, tokia jau yra niekšo psichologija. Niekšas niekada nemėgsta švaraus, doro, garbingo žmogaus!.. Mes gi nieko pikto jam nelinkėjome. Kai 1972 metais atnaujinome savo veiklą Lietuvoje, tada net negalvojome ateiti į valdžią. Iki nepriklausomybės atkūrimo tada buvo likę dar 18 metų. Ar tuo metu galėjo kas nors tikėti, kad sulauksime tokių ženklių permainų Lietuvoje? Tikrai ne. Mūsų disidentinė veikla – tai buvo grynas idealizmas. Mes priešinomės tuometinei santvarkai tik todėl, kad negalėjome ramiai žiūrėti, kaip engiama Tauta.

O kaip su disidentais pasielgė atėję į valdžią konservatoriai, vadovaujami pono Vytauto Landsbergio? Ir kodėl jie taip dergė buvusį Rezistencijos ir genocido tyrimo centro vadovą Vytautą Skuodį? Aš galėčiau palyginti šio garbaus disidento Vytauto Skuodžio dergimo kampaniją su rusų disidentų Andrejaus Sacharovo ir Aleksandro Solženycino dergimo kampanijomis kartu sudėjus!.. O juk būtent Vytautas Skuodis padėjo Vytauto Landsbergio žmonai Gražinai Ručytei, kai ši buvo tremtinė. Siuntė jai siuntinius, o jos tėvui nupirko veltinius…

– Ar jums neatrodo keista, kad būtent konservatoriai kelia klausimą apie okupacinės žalos atlyginimą, tačiau neprisiima kaltės už savo pačių padarytą materialinę ir moralinę žalą Lietuvai?

– Visa ekonomika ir žemės ūkis praktiškai buvo sunaikinti, atkūrus nepriklausomybę. Ko gero, nepriklausomybė Lietuvos žemės ūkiui sudavė paskutinius smūgius. Sugriau-

ti kolūkiai, sujaukta žemės ūkio reforma, konservatoriams leidus persikelti žemes iš provincijos į kitus rajonus (beje, tuo pasinaudojo ir pats Vytautas Landsbergis, kai jo žmona „persikėlė“ žemės sklypą iš Anykščių rajono į Vilnių!..). O juk mūsų kaimai anksčiau būdavo tautinės kultūros, lietuviškumo židiniai. Visais laikais kaimas buvo Tautos dvasios šaltinis. Iš kaimo išaugo visa mūsų inteligentija, didieji poetai, rašytojai. O kuo šiandien pavirto mūsų kaimas?.. Net graudu žiūrėti į ištuštėjusias, apleistas gyvenvietes, dirvonuojančius laukus, bebaigiančius prasigerti provincijos žmones.

– Ar nebijote, kad ponas Vytautas Landsbergis, net ir po rašytojo Vytauto Petkevičiaus mirties besibylinėjantis su jo vaikais dėl neva apšmeižto tėvo romane „Durnių laivas“, nepradės ir jūsų tampyti po teismus? Kuo remdamasis teigiate, jog ponas Vytautas Landsbergis buvo KGB užverbuotas 1950 metais, po to kai 1949 metais išdavė mokyklos suolo draugą Aloyzą Sakalą?

– Kai Aloyzas Sakalas buvo suimtas ir pasodintas į kalėjimą, visi klasiokai buvo apklausti, jiems surašyti tardymo protokolai. Ir tiktai suolo draugas Vytautas Landsbergis nebuvo apklaustas. Ką tai reiškia? O gi tai reiškia, kad visa informacija iš jo jau buvo gauta anksčiau!..

Galėčiau priminti, kad 1949 metais Vytautas Landsbergis ir Aloyzas Sakalas kartu mokėsi „Aušros“ berniukų gimnazijoje. Aloyzo Sakalo tėvas, buvęs nepriklausomybės kovų, Klaipėdos išvadavimo dalyvis, susirašinėjo su kažkuo gulaguose. Nežinia kodėl tuos laiškus Aloyzas Sakalas atsinešė į klasę, parodė „suolo draugui“ Vytautui Landsbergiui, o vėliau už tokią „antitarybinę veiklą“ buvo areštuotas.

– Tarkime, tai labai panašu į tiesą. Bet kodėl gi tada Aloyzas Sakalas iki šiol tyli?

– Aš jo paklausiau ir visas tas reikalas man tapo aiškus. Aloyzas Sakalas, be abejo, žino, kad jį saugumui išdavė gimnazijos suolo draugas. Pasirodo, pats Vytautas Landsbergis bandė suteršti, sukompromituoti Aloyzą Sakalą, kai du buvę politiniai kaliniai, lojalūs Vytautui Landsbergiui, ėmė teigti, kad Aloyzas Sakalas kalėjimo kameroje buvo užverbuotas KGB. Kadangi vieną žmogų, kuris taip liudijo, aš puikiai pažinojau, todėl turėjau pagrindo abejoti jo sąžiningumu. Vėliau paskambinau Aloyzui Sakalui, susitikau su juo ir pasiteiravau, koks tardytojas veda tą bylą… Jis, matyt, dabar jau nenori šio klausimo kelti viešumon, sakosi neturintis dokumentų. Gal prisibijo?.. O aš nepaisau nieko. Remiuosi tuo, ką esu girdėjęs iš savo bendražygių ir ką pats savo kailiu patyriau, kai mane už disidentinę veiklą sovietmečiu persekiodavo represinės struktūros.

Pernai Izraelyje mirė Nachmanas Dušanskis (su juo man ir pačiam teko susitikti įkalinimo metais), kuris užverbavo Vytautą Landsbergį į KGB. Sakoma, jog būtent jis turėjo „Aušros“ berniukų gimnazijos mokinių apklausų protokolus ir viename jų buvo parašyti inicialai V.L. – žmogaus, kuris išdavė Aloyzą Sakalą. Aloyzo Sakalo klasėje daugiau nebuvo mokinių su tokiais inicialais, tiktai Vytautas Landsbergis!..

Net keli saugumiečiai viešai paliudijo, kad Vytautas Landsbergis buvo KGB agentas. Tai KGB majoras Donatas Abromaitis, kuris Klaipėdoje tiesiogiai ėmė informaciją iš Vytauto Landsbergio. Deja, jis jau pasimirė. Tačiau pas sergantį KGB majorą Donatą Abromaitį į Kretingą buvo nuvažiavę Aloyzas Sakalas ir buvęs Seimo narys Vytautas Čepas. Jis jiems detaliai papasakojo, kur susitikinėdavo su Vytautu Landsbergiu, kokią informaciją šis jam teikdavo, kai dėstytojavo Klaipėdos konservatorijoje. KGB informatoriaus veiklą Klaipėdoje Vytautas

Landsbergis vykdė iki 1978 metų. Na o vėliau, jam grįžus dirbti į Vilniaus konservatoriją, kur anksčiau jis dėstė ir marksistinę estetiką, jo paslaugų KGB jau neprireikė.

Beje, visa tai rašytojo Vytauto Petkevičiaus teisme patvirtino ir KGB majoras Vladas Gulbinas, kad ir be Vytauto Landsbergio tuo metu konservatorijoje pakako naujai užverbuotų KGB informatorių. Todėl Vytauto Landsbergio agentūrinė byla buvo atiduota saugoti į archyvą.

Ar galite įsivaizduoti gūdžiais tarybiniais metais tokią situaciją, kai Vytauto Landsbergio tėvas Žemkalnis iki 1959 metų gyveno emigracijoje, Australijoje, o sūnus 1955–1956 metais dėsto Vilniaus konservatorijoje marksistinę estetiką?! Emigrantų ir politinių kalinių vaikai paprastai būdavo diskriminuojami, šalinami iš pareigų, nes KGB struktūros tokių dalykų netoleruodavo!..

Vietoje sovietmečio ideologijos – marksizmo konservatorijos studentams būdavo dėstoma šiam „mokslui“ giminiga disciplina – marksistinė estetika. Aš pats, berods 1996 metais, buvau nuėjęs pas tuometinį konservatorijos rektorių Vytautą Laurušą, savo buvusį bendradarbį, ir jis man pasakė, kad yra išlikę marksistinės estetikos įskaitų lapai, patvirtinantys, jog Vytautas Landsbergis egzaminavo konservatorijos studentus.

Todėl manęs visai nestebina, kad Vytautas Landsbergis, būdamas lojalus tarybinei santvarkai ir ilgus metus bendradarbiavęs su KGB, galėjo nevaržomas išvykti į užsienį, sparčiai kopė karjeros laiptais, kai tuo tarpu mums, paprastiems mirtingiesiems, Gulago tremtiniams, tokios sovietinio rėžimo privilegijos buvo nepasiekiama svajonė!..

– Bet gal dabar, pasitinkant atkurtos Lietuvoje nepriklausomybės 20 – metį, ponas Vytautas Landsbergis

daug ką suprato, pasimokė iš praeities klaidų bei klystkelių, todėl ir į daugelį dalykų žvelgia kiek kitaip?

– Tikrai nemanau, kad metams bėgant ponas Vytautas Landsbergis galėtų kažką naujai suprasti ir kitaip vertinti. Paskutinė jo kampanija prieš Kazimirą Prunskienę, užsiundžius ant jos Algimantą Urmoną, daug ką parodo. Aš pats dalyvavau vadinamoje „Šatrijos" byloje, sekiau jos eigą, kai buvo svarstomas klausimas dėl šios politikės galimo bendradarbiavimo su KGB. Esu tikras, kad pagal Vytauto Landsbergio užsakymą buvo susidorota su puikų ekonominį išsilavinimą turinčia politike Kazimira Prunskiene, pirmaisiais atkurtos nepriklausomybės metais sparčiai augančiu populiarumu galėjusią nustelbti pono Vytauto Landsbergio aureolę. Ir, žinoma, jis negalėjo šito pakęsti, o, be to, ir ekonomikos visai neišmanė!..

Nesiimu vertinti tolesnės Kazimiros Prunskienės politinės veiklos, ypač pastaraisiais metais, tačiau tas jos tariamas pasižadėjimas tarnauti KGB, manyčiau, yra sufabrikuotas. Pulkininkas Karinauskas teisme paliudijo, kad tą užsakymą vykdė Kuolelis, Juozo Kuolelio sūnus. Tas Kazimiros Prunskienės „pasižadėjimas" buvo paties Vytauto Landsbergio perduotas B. Gajauskui. O Balys Gajauskas prieš 10 metų, pasirodo, melavo teismui, teigdamas, kad jis tą Kazimiros Prunskienės pasižadėjimą radęs tarp KGB dokumentų. Ir tik dabar teisme pripažino, kad jam šį dokumentą perdavė profesorius Vytautas Landsbergis…

Man dabar visiškai aišku, kad šios avantiūros užsakovas yra ne kas kitas, o ponas Vytautas Landsbergis. Lygiai kaip ir kitos avantiūros, ištikusios Alberto Šimėno Vyriausybę, užsakovas yra tas pats asmuo. Žodžiu, visas tas pirmųjų nepriklausomybės metų purvas, politinės intrigos, Pakaunės

įvykiai, Vyriausybių kaita, vienaip ar kitaip, yra paties pono Vytauto Landsbergio inicijuotos ir vyko su jo žinia.

– Tai ką, regis, iš Landsbergių dinastijos jūs nieko doro, gerų darbų Lietuvai jau nebesitikite? Kas galėtų pasitarnauti valstybei, atremiant šio laikmečio iššūkius? Kaip įveikti sisteminę krizę?

– Nieko iš jų nebesitikiu!.. Viliuosi, gal kada nors žmonės ims realiau mąstyti ir blaiviau vertinti tą istorinį permainų laikotarpį. Tada jie suvoks, koks tai buvo juodas puslapis, vienas juodžiausių tarpsnių Lietuvos istorijoje. Jeigu ne Vytautas Landsbergis, tai būtų atėjęs kitas žmogus, galbūt ne toks klastingas, ir tikrai nemanau, kad taip skaudžiai mes mokėtume už iškovotą laisvę ir nepriklausomybę, nors tuo metu susiklosčiusios istorinės aplinkybės buvo sunkios ir iš tikrųjų gana sudėtingos.

Dabar aš matau vienintelę išeitį, kaip įveikti krizę Lietuvoje – reikia pakelti Tautą, kaip Sąjūdžio laikais! Suburti pačias šviesiausias jėgas, inteligentijos, mokslo ir kultūros žmones, sudaryti Tautos tarybą (kaip tai buvo 1918 metais), kuri parengtų veiksmų programą. Būtina kreiptis į šalies gyventojus, kad jie paremtų referendumo idėją – kaip pašalinti iš valdžios pasitikėjimą praradusias visas šitas „lovio partijas“ ir surengti naujus rinkimus, be jokių partinių sąrašų. Reikia, kad būtų keliami ne partiniai sąrašai, o visuomenėje gerai žinomi, nusipelnę Lietuvai, garbingi žmonės.

Žinoma, bus labai sunku suburti viskuo nusivylusius žmones, sutelkti pilietinę visuomenę kilniems darbams, tačiau yra būtina tai padaryti, jeigu norime būti verti mūsų iškovotos laisvės ir nepriklausomybės. Kitaip nieko gero nebus. Šiandien Lietuvoje nėra nei vienos partijos, kuri tarnautų žmonėms. Aš jau seniai nebetikiu jokia, nei kairės,

nei dešinės pakraipos politine partija. Dabar tiktai mūsų šviesuomenė, sugebanti įsiklausyti į paprastą žmogų ir pasirengusi sąžiningai vykdyti Tautos valią, galėtų išvesti šalį iš gilios sisteminės krizės. Manau, šiandien situacija Lietuvoje kur kas baisesnė, negu paskutiniais okupacijos metais. Reiškia, esminės permainos jau nebe už kalnų, jos, tiesiog, neišvengiamos!..

2009 m.

Stasys Stungurys: „IŠ TIESŲ TAI BAISI VALSTYBĖ, ir aš nejaučiu jokio pasididžiavimo tokia Lietuva!..“

Juozas IVANAUSKAS

**Buvęs politinis kalinys, pogrindžio kovotojas už Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę, publicistas, apybraižų rinkinio „Rūškano laiko godos“ autorius Stasys STUNGURYS, 2001 metais prezidento V.Adamkaus dekretu Nr. 1460 apdovanotas Vyčio Kryžiaus ordinu, nuoširdžiai prisipažino, jog iki šiol neprisisegė šio garbingo valstybės apdovanojimo, nes esą jam gėda dėl to, jog visą savo gyvenimą pašventęs disidentinei veiklai, deja, taip ir neiškovojo to, ko labiausiai troško: *„O ką mes iškovojome?.. Tokią baisią socialinę nelygybę, daugumos žmonių materialinį skurdą, dvasinių vertybių, kultūros nuosmukį?.. Man yra gėda dėl to, kad mes nesukūrėme tokios Lietuvos, kokios norėjome. Ką gero ši valstybė davė žmonėms, jeigu vos ne kiekviename žingsnyje aš girdžiu keikiant tokią Lietuvą?.. Be abejo, asmeniškos kaltės neturėčiau jausti, bet tam tikra kaltė tenka mums visiems, kovotojams už Lietuvos laisvę, rezistentams, kadangi lemiamu momentu mes nesugebėjome pasipriešinti, mus nustūmė į šalį pašaliniai, savanaudiški žmonės, apsišaukėliai patriotai, landsbergizmo ideologijos apologetai. O juk būtent ši ideologija, išplitusi kaip*

vėžys, sukompromitavo nepriklausomą valstybę. Štai kodėl šiandienėje Lietuvoje tiek daug landsbergizmo ideologijos propaguotojų – nekompetentingų karjeristų, nusėdusių šiltose vietelėse valstybės tarnyboje, deja, kur kas labiau besirūpinančių savo asmenine gerove, o ne valstybės reikalais!..

Mes, laisvės kovotojai, disidentai, visiškai kitokią įsivaizdavome Tėvynės ateitį. Nepriklausomoje Lietuvoje turėjo būti kuriama teisinė, demokratinė valstybė, grindžiama Stepono Kairio dar praeitame šimtmetyje propaguotomis socialdemokratinėmis vertybėmis bei ideologija. Labai norėčiau, kad mūsų šalyje būtų gerbiama ir vystoma tikroji socialdemokratija, o ne kažkokia socialdemokratijos parodija," – išskirtiniame **interviu „Laisvam laikraščiui" teigia amžinasis disidentas S.Stungurys.**

– Kultūros ministerijai paskelbus 2011 metų Lietuvos nacionalinių kultūros ir meno premijų laureatus, vienas jų, europarlamentaras Vytautas Landsbergis, viešai nusistebėjo dėl tokio komisijos sprendimo: „Buvau nustebęs. Tai ką čia dar aiškint, patys galite suprasti, jei buvau nustebęs, vadinasi, nelaukiau, nesitikėjau. Kokios emocijos dabar? Bandau priprasti. Nežinau, kam skirčiau šią premiją, bet sau tikrai neskirčiau. Ar piktinsis žmonės? Tikriausiai. Čia aš niekuo nesistebėsiu, taip visąlaik. Jei manęs būtų klausę, ar skirti, būčiau sakęs neskirti, kam erzinti žmones".

Kaip teigia komisijos pirmininkas A.Bumblauskas, muzikologas prof. V.Landsbergis Nacionalinę premiją pelnė už Lietuvoje ir pasaulyje nuosekliai plėtojamą čiurlionianą. Įdomu, kaip prof. V.Landsbergio „nuopel-

nams“ ir jo veiklai oponuojantys disidentai sutiko šią džiugią žinią?

– Mano nuomone, prof. Vytautas Landsbergis tikrai nėra vertas tokios garbingos valstybinės premijos. Kiek prisimenu iš okupacinio laikotarpio, savo vardu leidžiamose knygose jis daugiausia naudojosi Jadvygos Čiurlionytės surinkta medžiaga, parašiusia nemažai straipsnių apie M.K.Čiurlionį ir jo kūrybą. Jokių originalių darbų V.Landsbergis pats nesukūrė, o kaip muzikas jis yra menkysta. Matyt, Nacionalinės kultūros ir meno premijos paskyrimu šitam politikui tiesiog stengiamasi iškelti landsbergizmą, kaip reiškinį, kuriuo faktiškai ir remiasi tie visi žmonės, atėję į mūsų istoriją, užgrobę įtakingus postus, leidusius jiems susikurti sau gerą gyvenimą.

Apskritai landsbergizmas, kaip dogma, yra paniekinusi lietuvių tautą, destruktyviai paveikusi visą mūsų kultūrą ir ta negatyvi landsbergizmo įtaka visuomenėje juntama iki šiol. Būtent šiuo klausimu (dėl Nacionalinės premijos skyrimo prof. V.Landsbergiui) aš ketinu asmeniškai raštu kreiptis į kultūros ministrą A.Gelūną, noriu išdėstyti jam savo argumentus bei pareikšti protestą. Manau, Nacionalinės premijos paskyrimas prof. V.Landsbergiui – gan politizuotas reikalas, tame aiškiai juntama politinė potekstė, nieko kito čia nėra, o ir negali būti. Šitam žmogui seniai laikas pasitraukti iš Lietuvos politikos ir netrukdyti kitiems.

Dar 1997 metais mes, septyni disidentai, viešame laiške pasiūlėme V.Landsbergiui pasitraukti iš politikos. Ir jeigu bent tada jis būt išdrįsęs pasielgti garbingai, tai būtų atvėrę galimybes kitiems žmonėms, kur kas doresniems piliečiams užimti atsakingus postus mūsų valstybėje. Tokie veikėjai, kaip ponas V.Landsbergis, jokiu būdu negali leisti ateiti

Disidentas Stasys Stungurys: „O ką mes iškovojome?.. Tokią baisią socialinę nelygybę, daugumos žmonių materialinį skurdą, dvasinių vertybių, kultūros nuosmukį?.. Prezidento V.Adamkaus įteiktą Vyčio Kryžiaus ordiną laikau stalčiuje, nes man gėda jį prisisegti: aš nieko taip ir neiškovojau, bemaž visą savo gyvenimą pašventęs disidentinei veiklai!..“

į politiką doriems, sąžiningiems, šviesiems žmonėms, jie apie save telkia tiktai įvairų politinį šlamštą.

Pagal prof. V.Landsbergį, kur jo nebūta, ten nėra ir istorijos, o kur jis yra, ten, atseit, prasidedanti ir istorija. Tačiau iš tikrųjų, kai lietuvių tautos sūnūs ir dukros ištisus 50 metų priešinosi sovietų okupacijai, toje rezistencinėje kovoje pono V.Landsbergio indėlio tikrai nėra!.. Iš to laikmečio galėtume surasti nebent kažkokius raštelius, adresuotus KGB, tarkim, įskundžiant Kauno Aušros berniukų gimnazijos klasės draugą Aloyzą Sakalą. Labai tikėtina, jog ponas V.Landsbergis, įskundęs bendraklasį, įkalino jį penkeriems metams. Tiesą sakant, kas įskundė A.Sakalą saugumiečiams, man jokių abejonių nekyla – tai V.Landsbergis. Nors simboliškai reikėjo jį nuteisti bent penkioms paroms. Nesakau, kad reikėjo keršyti, bet toks poelgis, kaip suolo draugo išdavystė, be abejo, vertas viešo pasmerkimo!..

– Bet kaip galėtumėte paaiškinti paties A.Sakalo gan neutralią poziciją – kodėl nukentėjusysis nuo įtariamo KGB „stukačiaus“ V.Landsbergio iki šiol tyli?

– Kai aš to paklausiau paties Aloyzo Sakalo, tai jis man paaiškino, kad neturi jokių popierinių dokumentų, kurie galėtų tai patvirtinti. Tačiau yra tam tikros faktinės aplinkybės, kurios leidžia demaskuoti tikrąjį skundiką. Tarkim, gerai žinoma, jog tardymo metu buvo apklausti visi A.Sakalo bendraklasiai, išskyrus vieną – jo suolo draugą V.Landsbergį.

Taip pat yra žinoma, jog A.Sakalo tėvas dalyvavo 1923 metų sukilime. Nepriklausomybės kovose jis dalyvavo kaip šauktinis, tačiau išvaduojant Klaipėdą 1923 metais jis jau buvo savanoris. Besimokydamas gimnazijoje A.Sakalas susirašinėjo su artimu žmogumi, kalinčiu sovietiniame gulage, o tuos laiškus, korespondenciją gaunamą iš Sibiro, matydavo ir jo suolo draugas V.Landsbergis. Išdavystės data 1949 metai, tuo metu A.Sakalas ir V.Landsbergis buvo Kauno Aušros berniukų gimnazijos abiturientai.

– Jeigu teisingai supratau, jūs teigiate, jog būta realaus pagrindo įtarti V.Landsbergį atlikus Judo vaidmenį, už trisdešimt sidabrinių išdavus savo suolo draugą A.Sakalą KGB represinei struktūrai? Ir šiuos įtarimus sustiprina faktinė aplinkybė, kad visi klasiokai tardymo metu buvo apklausti, išskyrus patį Judą?

– Būtent tai aš ir norėjau pasakyti. O be to, ir patys saugumiečiai vėliau paliudijo, kad ponas V.Landsbergis bendradarbiavo su KGB. Tai kodėl netgi pačių saugumiečių parodymai teisme iki šiol yra ignoruojami?.. Sakykim, kad ir to paties Vlado Gulbino parodymai užfiksuoti byloje, V.Landsbergiui besibylinėjant su rašytoju V.Petkevičiumi. Kaip žinia, buvęs saugumietis V.Gulbinas šia tema yra davęs išsamų interviu „Lietuvos ryto“ žurnalistei Daliai Gudavičiūtei, jis viešai paliudijo, kad V.Landsbergis buvo

N.Dušanskio užverbuotas KGB agentas, slapyvardžiu „Dėdulė“. Už tariamą V.Landsbergio šmeižtą V.Gulbinui buvo iškelta baudžiamoji byla, tačiau Vilniaus apygardos prokuratūra, ištyrusi visą šį reikalą, bylą nutraukė. Apie tai paliudijo pati tardytoja, iškviesta į teismą duoti parodymus kitoje byloje, V.Landsbergiui bylinėjantis su a. a. rašytoju V.Petkevičiumi. Kai V.Landsbergis teisme paklausė tardytojos, kodėl ji nutraukusi bylą V.Gulbinui, ši jam atkirto – „**Tai yra mano reikalas!..“.** Matyt, tardytoja surado pakankamai įtikinamų argumentų, dokumentinės medžiagos, nebūtinai su V.Landsbergio parašu, kad šmeižto byla V.Gulbinui būtų nutraukta.

Gerai žinomas faktas, kad V.Landsbergio tėvas pokario metais buvo emigravęs į Australiją, tačiau tai nesutrukdė komjaunuoliui V.Landsbergiui studijuoti konservatorijoje. Vėliau net du kartus jis bandė įstoti į šlovingąją Komunistų partiją, bet jo nepriėmė.

– Jūsų nuomone, kokios faktinės to laikmečio aplinkybės galėjo sutrukdyti konservatorijoje dėstytojavusiam V.Landsbergiui tapti TSKP nariu?

– Baigęs valstybinę konservatoriją, V.Landsbergis ten pat vėliau ir įsidarbino – dėstė marksizmą–leninizmą. Iki šiol mums nėra aišku – kodėl emigranto Žemkalnio sūnui sovietmečiu buvo leista dėstyti marksistinę ideologinę discipliną konservatorijoje?.. O kodėl jo nepriėmė į TSKP? Paprasčiausiai tuo metu vyravo akivaizdi tendencija – kuo mažiau inteligentų priimti į komunistų partiją. TSKP gretas dažniausiai papildydavo paprasti darbininkai, menką išsilavinimą turintys tamsuoliai, ir šiek tiek prakutusių, valdančių proletariato mases.

Pavyzdžiui, grįžęs iš lagerio, 1965-1970 metais dirbau

eiliniu darbininku Skaičiavimo mašinų gamykloje. Vienas bendradarbis, neseniai pabuvojęs blaivykloje, po kelių savaičių buvo priimtas į komunistų partiją tik dėl to, kad jis darbininkas. Kur kas griežtesni kriterijai buvo taikomi inteligentijai. Tarkim, valstybinės konservatorijos absolventas Vytautas Landsbergis buvo komjaunuolis, profsąjungos aktyvistas, du kartus bandė tapti TSKP nariu, jo nepriėmė, tačiau leido dėstyti marksizmo estetiką studentams...

Gerai pamenu atvejį, kai konservatorijos rektoriumi buvo kompozitorius Laurušas (mes drauge dirbome Radijo ir televizijos komitete). Kartą, užsukęs į konservatoriją, aš jo paklausiau – ar tikrai V.Landsbergis dėstė marksistinę estetiką? Matyt, kažkas pastebėjo tą mano vizitą pas rektorių Laurušą, tad jis tepasakė, kad jam dabar nepatogu kreiptis į kadrų skyrių, idant patvirtintų šį faktą, tačiau pažadėjo kiek vėliau atskirai man atsakyti į šį klausimą (vėliau jis patvirtino). Manau, turėtų būti išlikę konservatorijos studentų marksistinės estetikos įskaitų lapai, pasirašyti dėstytojo V.Landsbergio. Žodžiu, vienareikšmiškai galima teigti: jeigu šis žmogus būtų nepatikimas tarybų valdžiai, tai niekas jam nebūtų leidęs dėstyti marksizmo ideologijos konservatorijos studentams.

– Betgi, sutikite, remiantis vien tik marksistinės estetikos dėstymu studentams, jokiu būdu negalima teigti, jog V.Landsbergis bendradarbiavo su KGB?!..

– Tuo metu buvo kalbama, jog V.Landsbergį užverbavo Nachmanas Dušanskis, tačiau pastarasis jau negalėtų to patvirtinti, kadangi 2008 metais numirė Izraelyje. Pats N.Dušanskis Lietuvoje buvo žinomas, kaip labai uolus rezistencijos persekiotojas, gan žiaurus žmogus. Pamenu atvejį, kaip KGB pulkininkas Česnavičius ir N.Dušanskis buvo specialiai atvykę į lagerį, išsikvietę mane tardymui,

žadėjo sugrąžinti į normalų gyvenimą, jeigu tik aš viešai spaudoje paneigsiu savo rezistentinę ideologiją. Tada jiems pasakiau: **„Jūs viską iš manęs atėmėte, beliko tik sąžinė, kuri man yra labai reikalinga“**.

Po šio tardymo, sugrįžę į Lietuvą, saugumiečiai pritaikė sankcijas mano žmonai, kuri kaip vaikų namų auklėtinė turėjo teisę gauti butą. Iškart po mano nuteisimo, norėdamas apsaugoti savo žmoną nuo galimo persekiojimo, paprašiau oficialių skyrybų. Tipiškas saugumiečių spaudimas artimiesiems, kai aš buvau areštuotas, pasireikšdavo grasinimais, jog mano pusantrų metų dukrelė liks našlaite, o žmona irgi bus suimta, nes jie turi neva ją kompromituojančių pokalbių įrašų.

– Vadinasi, su tikraisiais rezistentais, kovojusiais už Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę, sovietmečiu būdavo be gailesčio susidorojama, o įvairūs prisitaikėliai, konformistai, tokie kaip prof. V.Landsbergis, sėkmingai kopė karjeros laiptais, įnešdami savo indėlį į protekcionistinę sistemą?

– Kaip buvo tada, tarybiniais metais, taip lygiai ir dabar pastebima tokia pati tendencija, nes atsakingus postus valstybės valdyme užima įvairūs prisitaikėliai, neturintys nei gėdos, nei sąžinės. Lietuvoje veikianti ydinga protekcionistinė sistema išryškėjo ir vadinamoje „amžiaus byloje“, kurios iniciatoriumi buvo politikos Tartiufas. Kaip paaiškėjo iš neseniai išleistos, didelį rezonansą visuomenėje sukėlusios prezidento V.Adamkaus knygos **„Paskutinė kadencija**“, V.Landsbergis, besibylinėdamas su rašytoju V.Petkevičiumi, nesivaržydavo paskambinti šalies vadovui, nurodinėti jam, kokio teisėjo nereikėtų atleisti ar perkelti dirbti kitur. Apie tai labai aiškiai byloja šios prezidento V.Adamkaus dienoraščio eilutės:

„Iš Briuselio paskambino Vytautas Landsbergis. Jis man ėmė priekaištauti, kad ketinu atleisti Aukščiausiojo Teismo pirmininką Vytautą Greičių. Pasiūliau atsiversti Konstituciją, kur aiškiai pasakyta, kad, pasibaigus kadencijai, šio teismo pirmininkas pasitraukia iš pareigų. Pasakiau, kad čia neįmanomas joks kompromisas, nes vadovausiuosi tik Konstitucija...

Sulaukiau Vytauto Landsbergio skambučio iš Briuselio. Vėl kalbėjomės apie teisėjus Vytautą Greičių ir Macijauskienę. Niekaip nebaigti kadenciją baigusio Aukščiausiojo Teismo pirmininko Vytauto Greičiaus atleidimo procedūros konservatorius, matyt, skatina kažkokie partiniai interesai...

Teisėja Macijauskienė V.Landsbergį domina dėl asmeninių motyvų – ji sprendė Vytautui Petkevičiui iškeltą bylą dėl amžiną atilsį architekto Vytauto Landsbergio–Žemkalnio šmeižto knygoje „Durnių laivas“. Buvau spaudžiamas neskirti jos teisėja kitame teisme, nors Teisėjų tarybos rekomendacija priimta vienbalsiai. Išgirdau kaltinimų, kad tarnauju kažkokiems klanams, o jei Teisėjų taryba teikia tokias rekomendacijas, ją reikėtų paleisti...

Vėl gavau faksu Vytauto Landsbergio laišką ir vėl – apie teisėjus. Atrodo, jau peržengiamos visos ribos“, – apmaudauja dėl V.Landsbergio daromo spaudimo prezidentas V.Adamkus savo naujausioje knygoje.

Žodžiu, tai toks chamas, kuris daro viską, trokšdamas susidoroti su savo oponentais. Jeigu jis galėjo po tokio purvino gyvenimo sovietų okupacijos metais ateiti į valdžią nepriklausomoje Lietuvoje ir stumdyti alkūnėmis iš pareigų dorus, nusipelniusius Tėvynei žmones, jeigu jis išdrįso

likviduoti žurnalą „Tautos atmintis“, tai reiškia tik vieną – tartiufišką V.Landsbergio aistrą perrašyti, falsifikuoti istoriją, kadangi visa disidentinė, pasipriešinimo istorija turėjo prasidėti nuo šio „mesijo“ atėjimo, nuo jo iškėlimo į valdžios aukštumas Sąjūdžio metais.

Akivaizdu, jog V.Landsbergiui esant valdžioje, bet kokia kaina buvo stengiamasi užgniaužti tiesos žodį, ne tik sunaikinant disidentinio judėjimo entuziastų leidžiamą žurnalą „Tautos atmintis“, bet ir nušalinant iš pareigų žymų pogrindžio kovotoją Vytautą Skuodį, kurį laiką vadovavusį Genocido ir rezistencijos tyrimo centrui, o vietoj jo paskiriant buvusią komjaunuolę D.Kuodytę, vos patenkinamais pažymiais (bendras pažymių vidurkis 3,62) baigusią archeologijos studijas. Beje, šiuo metu Seime sėdinti D.Kuodytė turbūt jau „užmiršo“, kad, jai vadovaujant Genocido ir rezistencijos tyrimo centrui, valstybinė įstaiga faktiškai pavirto holokausto tyrimo centru, kadangi ši persona iš tikrųjų niekada rimtai nesidomėjo pasipriešinimo judėjimu Lietuvoje ir darė viską, kad disidentinio judėjimo ištakos bei istorija būtų ištrinta iš tautiečių atminties.

Įdomu tai, kad Vytautas Skuodis kažkada mokėsi Panevėžio gimnazijoje kartu su būsima V.Landsbergio žmona Gražina Ručyte, o vėliau, kai ši buvo ištremta į Sibirą, netgi siuntė jai siuntinius, tačiau net ir tai jam nepadėjo nepriklausomybės metais išvengti „Rezistento Nr. 1“ rūstybės, kadangi pastarasis nemėgo tokios kategorijos žmonių, tikrų kovotojų už Lietuvos laisvę. Tikrieji rezistentai visuomet kėlė alergiją V.Landsbergiui, nes tiek psichologiškai, tiek ideologiškai, jis buvo kitoje barikadų pusėje ir apie Lietuvos nepriklausomybę tarybiniais metais net nesapnavo!..

Gerai žinoma, jog iš steigiamojo Sąjūdžio iniciatyvinės

grupės susirinkimo, vykusio Mokslų akademijos salėje, V.Landsbergis paskubėjo išeiti, net nesulaukęs jo pabaigos, o ir į iniciatyvinę grupę buvo išrinktas atsitiktinai, pasiūlius kažkokiai moteriškei, jam pačiam asmeniškai nedalyvaujant. Lygiai taip, visiškai atsitiktinai, iš 14 Sąjūdžio iniciatyvinės grupės narių 9 balsuojant „už“, V.Landsbergis neteisėtai (nesant kvorumui) tapo laikinuoju Sąjūdžio tarybos pirmininku.

– Argi ne paradoksas, tikra likimo ironija: žmogus, kuris sovietmečio epochos metais buvo patogiai įsitaisęs kitoje barikadų pusėje, nei tikrieji pogrindžio rezistentai ir partizanai, paguldę galvas už Lietuvos laisvę, staiga, telkiantis persitvarkymo Sąjūdžiui, tapo „Rezistentu Nr. 1“?!..

– Bet aš manau, tokia didelė istorinė klaida buvo galima tik todėl, kad tai represinei organizacijai, kuri nuolat persekiojo disidentus, ardė mūsų valstybę ir norėjo sukompromituoti pačią nepriklausomybės idėją, reikėjo į atsakingus postus infiltruoti „savus žmones“, ne tik abejingus, bet ir priešiškus Lietuvai.

Prie progos galėčiau nemažai papasakoti ir apie buvusį V.Landsbergio bendražygį, vėliau oponentą, ekspremjerą G.Vagnorių, bandantį sugrįžti į didžiąją politiką, nes man teko dirbti premjero informacinio centro vadovu, tačiau dabar tenoriu konstatuoti, jog būtent tokių „patriotų“ buvimas valdžioje iš tikrųjų buvo pragaištingas nepriklausomai Lietuvai. Šiandien mes turime apvogtą, praskolintą, visapusiškai nualintą valstybę, kurioje vieni tapo turtuoliais–milijonieriais, o kiti net nežino, ką rytoj valgys. Iš tiesų, tai baisi valstybė ir aš nejaučiu jokio pasididžiavimo tokia Lietuva!..

Nors prezidento V.Adamkaus 2001 metais buvau apdovanotas Vyčio Kryžiaus ordinu, bet iki šiol jo neprisisegu,

nes man gėda, kadangi aš nieko taip ir neiškovojau, bemaž visą savo gyvenimą pašventęs disidentinei veiklai.

O ką mes iškovojome?.. Tokią baisią socialinę nelygybę, daugumos žmonių materialinį skurdą, dvasinių vertybių, kultūros nuosmukį?.. Jeigu vienintelis romanas apie Lietuvos partizanus **„Kartybių taurė iki dugno“** net dvejus metus gulėjo Kultūros ministerijoje ir niekas nefinansavo jo leidybos, vadinasi, niekam tai nerūpi. Tik visai neseniai Šveicarijos lietuvių–emigrantų pastangomis ši knyga pagaliau buvo atspausdinta.

– Ir vis tiktai, kodėl jums gėda prisisegti Vyčio Kryžiaus ordiną? Jeigu tokie Lietuvai pasišventę žmonės, kaip

Stasys Stungurys: „Normalioje demokratiškoje valstybėje maksimalus atlyginimas neturėtų daugiau nei 5 kartus viršyti vidutinį darbuotojo atlyginimą. Pilietinė visuomenė turėtų sukilti, priešintis, jeigu socialinė atskirtis ženkliai viršija padorumo ribas. Ir nors mūsų demokratijai dar labai toli iki tokios socialinio teisingumo sampratos, tačiau pakovoti už tai tikrai verta!..“

jūs, gėdinasi garbingo valstybės apdovanojimo, tai ką jau bekalbėti apie tituluotus karjeristus, prisitaikėlius, kurie prie visų valdžių gerai gyveno ir vargo nematė?!..

– Man yra gėda dėl to, kad mes nesukūrėme tokios Lietuvos, kokios norėjome. Ką gero ši valstybė davė žmonėms, jeigu vos ne kiekviename žingsnyje aš girdžiu keikiant tokią Lietuvą?.. Be abejo, asmeniškos kaltės neturėčiau jausti, bet tam tikra kaltė tenka mums visiems, kovotojams už Lietuvos laisvę, rezistentams, kadangi lemiamu momentu vis dėlto mes nesugebėjome pasipriešinti, mus nustūmė į šalį pašaliniai, savanaudiški žmonės, apsišaukėliai patriotai, landsbergizmo ideologijos apologetai. O juk būtent ši ideologija, išplitusi kaip vėžys, sukompromitavo nepriklausomą valstybę. Štai kodėl šiandieninėje Lietuvoje tiek daug landsbergizmo ideologijos propaguotojų – nekompetentingų karjeristų, nusėdusių šiltose vietelėse valstybės tarnyboje, deja, kur kas labiau besirūpinančių savo asmenine gerove, o ne valstybės reikalais!..

Mes, laisvės kovotojai, disidentai, visiškai kitokią įsivaizdavome Tėvynės ateitį. Nepriklausomoje Lietuvoje turėjo būti kuriama teisinė, demokratinė valstybė, grindžiama Stepono Kairio dar praeitame šimtmetyje propaguotomis socialdemokratinėmis vertybėmis bei ideologija. Labai norėčiau, kad mūsų šalyje būtų gerbiama ir vystoma tikroji socialdemokratija, o ne kažkokia socialdemokratijos parodija. Norėtųsi tikėti, jog taip pasivadinusioje šiandieninėje partijoje LSDP yra nemažai padorių žmonių, tačiau visi jie kažkodėl nustumiami į šalį, neturi ženklesnės įtakos partijoje. Beje, lygiai ta pati tendencija pastebima ir kitose parlamentinėse partijose. Mes neturime tikrų Tautos vedlių, iškilių asmenybių, kurios sugebėtų pastūmėti į šalį visą tą

bedvasę masę, uzurpavusią šalies valdymą. Tiesą sakant, dabar aš jau nebetikiu visuomenės akyse susikompromitavusiomis politinėmis partijomis.

Manau, atėjo laikas suformuoti naują valdžios instituciją – **Tautos tarybą,** šviesių, iškilių, valstybei pasišventusių žmonių sambūrį, kuris pakviestų tautiečius atkurti Lietuvą iš naujo. Galbūt tai tėra idealistiška vizija, kol kas neturinti realaus pagrindo, betgi kažką daryti juk vis tiek reikia. Metai bėga, darbingo amžiaus lietuviai išsivažinėja po pasaulį, mūsų kultūra smunka, padorumo vis mažiau belieka, tad būtina kažką daryti. Juolab kad šviesių žmonių Lietuvoje dar yra likę ir jie tikrai neketina iš čia emigruoti. Būtina kažką daryti, kovoti, išeitis turėtų būti, nes dabartinė kritiška situacija valstybėje negali tęstis be galo: lietuvių tauta pasmerkta išnykimui arba... prisikėlimui.

Savąją rezistenciją aš tęsiu man priimtiniausiu būdu – rengiu spaudai atsiminimų, apmąstymų knygą **„Tarp idealų ir niekšybės“.** Iš tikrųjų visą savo gyvenimą ieškojau ir siekiau idealų, o šalia manęs nestigdavo taurios sielos žmonių, kurie taip pat vadovavosi aukštesniais idealais. Deja, ne ką mažiau teko sutikti ir niekingų žmogystų, trypiančių tuos idealus, užkietėjusių niekšų, besityčiojančių iš vertybių, visaip menkinančių žmones idealistus. Matyt, ne veltui gyvenime gan dažnai mums tenka balansuoti tarp dviejų skirtingų polių, tarp idealų ir niekšybės. Kiekvienas naujas iššūkis verčia mus reaguoti, priimti vienokį ar kitokį sprendimą: kapituliuoti arba toliau kovoti už idealus bei pažangą Tautos ir valstybės gyvenime.

– Tai gal, reziumuojant, derėtų pripažinti, jog pastaruoju metu susiklosčiusi bendra situacija Lietuvoje nėra jau tokia beviltiška, kaip mums kartais atrodo?

Rezistentas Stasys Stungurys: „Vytautas Landsbergis visada buvo svetimas tikriems rezistentams, pasišventusiems kovotojams už Tėvynės laisvę ir nepriklausomybę. Šio žmogaus atėjimas į Lietuvos istoriją – Tautos nelaimė. Prof. V.Landsbergio paskelbimas Nacionalinės kultūros ir meno premijos laureatu – apmaudi klaida, jis tikrai nenusipelnė tokios pagarbos!..“

– Šiuo metu mūsų nepriklausomybę yra apraizgę cinikai–pragmatikai, tikrieji patriotai tokiai valstybei nereikalingi, jie čia negerbiami. Lietuvoje tarpsta gausi valdininkų–biurokratų armija, saujelė turčių, oligarchų, monopolistų, privilegijuotų bankininkų luomas, kai tuo tarpu didžioji gyventojų dalis kenčia nepriteklių, skurdą, socialinį neteisingumą. Normalioje demokratiškoje valstybėje maksimalus atlyginimas neturėtų daugiau nei 5 kartus viršyti vidutinį darbuotojo atlyginimą. Pilietinė visuomenė turėtų sukilti, priešintis, jeigu socialinė atskirtis ženkliai viršija padorumo ribas. Ir nors mūsų demokratijai dar labai toli iki tokios socialinio teisingumo sampratos, tačiau pakovoti už tai tikrai verta!..

1988 metų pavasarį, kuriantis Sąjūdžiui, pakilo visa Tauta, sovietinės okupacijos metais „pamiršusi“, kas yra tikroji laisvė ir nepriklausomybė. Galbūt todėl per atkurtos nepriklausomybės dvidešimtmetį mes sukūrėme valstybę ne laisviems žmonėms, o privilegijuotųjų elitui. Į valdžią atėjo visai ne tie, kurie turėjo ateiti, tad tikslas sukurti aukštos kultūros, švietimo ir mokslo valstybę, deja, nebuvo įgyvendintas. Mes buvome labai naivūs manydami, jog už laisvę reikia kovoti ir nieko už tai nereikalauti. Įsigalėjęs fiktyvusis patriotizmas parodė, kad žmonės į valdžią ateina susitvarkyti savo reikalų.

Taigi, dvasinis pasipriešinimas tebevyksta iki šiol, net ir sisteminės krizės sąlygomis. Akcentuodamas trūkumus, tuo pat metu aš pasisakau, jog nesutinku su tokia didele neteisybe Lietuvoje. Todėl ir nebijau viešai pasakyti, kad toks žmogus, kaip V.Landsbergis, visada buvo svetimas tikriems rezistentams, pasišventusiems kovotojams už Tėvynės laisvę ir nepriklausomybę. Šio žmogaus atėjimas į Lietuvos istoriją – Tautos nelaimė. Prof. V.Landsbergio paskelbimas Nacionalinės kultūros ir meno premijos laureatu – apmaudi klaida, jis tikrai nenusipelnė tokios pagarbos!.. Manau, tokie atsakingas pareigas užimantys asmenys, kaip kultūros ministras Arūnas Gelūnas (tikrasis šio Vilniaus litvako vardas ir pavardė visai ne A.Gelūnas, bet Aronas Gelbachas) arba komisijos pirmininkas istorikas A.Bumblauskas (linksniuojamas VEKS‘o aferoje), pataikaudami landsbergizmo ideologijos pradininkui Lietuvoje, iš tikrųjų diskredituoja mūsų valstybę.

2012 m.

LANDSBERGIZMAS

Albertas RUŽAS

Psichoanalitinis aspektas

Mokytojas klausia mokinio: *„Ar žinai, kas yra Landsbergis?“*
Mokinys: *„Lietuva.“*
Mokytojas: *„O kas yra Lietuva ?“*
Mokinys: *„Irgi Landsbergis...“*

Šia aktualia tema esu jau ne kartą rašęs, vienas straipsnis buvo patalpintas internete, ten jį perskaitė dar keliasdešimt tūkstančių apsilankiusiųjų, daugelis siūlė nepadėti taško ir tęsti temą.

Man irgi pasirodė, kad tuo klausimu iš tiesų ne viskas pasakyta ir derėtų dar nuodugniau apmąstyti šio atgrasaus reiškinio būtent psichoanalitinį aspektą. Galima būtų padaryti įmanomai gilesnes landsbergizmo atsiradimo socialines šaknis, priežastis, o tuo pačiu ir jo esmę, išplaukiančią iš tokio tipažo genetinės prigimties, kylančios dar ir iš protėvių geneologinio medžio – kokie anie buvo, kokiais charakterio bruožais bei ydingais polinkiais paliko įspaudus savo palikuonių galvose, įgimtų ir sąlyginių refleksų pavidalais.

Juolab, kad tuo metu Vilniaus universiteto leidykla išleido mano monografiją ***ATMINTIES FENOMENAS,*** kurioje nagrinėta sąmonės fenomenologija, pasiremiant

dekartiškojo dualizmo kritika. Joje, kad ir probėgšmais, paliesta ir **landsbergizmo, kaip tam tikros ideologijos ir politinės laikysenos, prigimtis bei motyvacija.**

Akademiko Arvydo Šliogerio ir Lietuvos mokslų akademijos nario profesoriaus Romualdo Grigo, politinių kalinių ir tremtinių – Stasio Stungurio, Aleksandro Bendinsko, rašytojo Prano Treinio bei kitų iškilių mąstytojų palankūs atsiliepimai bei recenzijos apie knygą, paskatino tęsti pasirinktąją temą.

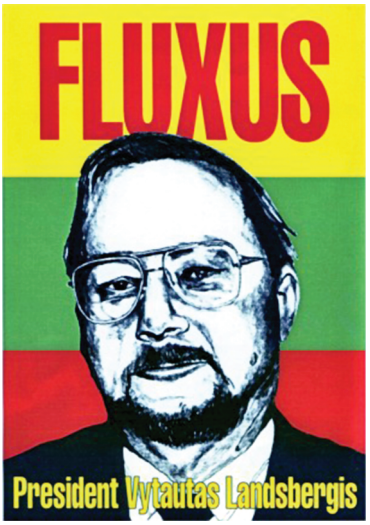
Priesaga „...izmas“ pasirinkta neatsitiktinai. Su profesoriumi Romualdu Grigu parašėme ir neseniai išleidome bendrą politinę studiją **„Lietuviškieji „...izmai“***), kurioje, **be „landsbergizmo“, įvardintas dar ir „brazauskizmas“.** Profesorius pasirinktąją savoką praplėtė ir patikslino ją kaip reiškinį, mūsų politiniame landšafte vadintiną „personalizuotuosiais „...izmais“.

Ši priesaga reiškė, kad mes siekiame kalbėti ne apie kokį atsitiktinį, o sisteminį dalyką, giliai įleidusį savo šaknis į visas valstybės bei visuomeninio gyvenimo sritis ir tarsi kirminas griaužiantį jos dvasinius pradus, per amžius susiklosčiusius tradicinius žmonių saitus, vertybes, įsitikinimus.

Abu personalizuotieji „...izmai“ apvertė aukštyn kojom moralumą, padorumą ir saiko jausmą: staiga pajutome, kad gviežtis valstybei priklausantį turtą, parceliuoti jį užsienio vertelgoms ir machinatoriams – jokia nedorybė, o „nauda“, kad šitaip elgiantis ir dar milijardus primokant, pasak landsberginkų, lengviau pateksime jei ne į dausas, tai bent į NATO ir ES...

---

* Grigas R., Ružas A. Lietuviškieji „...izmai.“ Žurnalisto ir mokslininko žvilgsniu. V., „Gairės“, 2007

Kaip ciniškiausią patyčią iš Lietuvos žmonių šį „generalinį“ motyvą sugalvojo ir rimtais veidais piršo mums ir pats jų vadeiva, įvardinantis save kaip dar išlikusį vienintelį tikrą „patriotą“ valstybėje, susitapatindamas iš megztaberečių malonės net su „Lietuvos“ sąvoka.

Kad jis – vienintelis šioje žemėje patriotas, V.Landsbergis neseniai DELFI portale (2006 11 10) štai kaip pagrindė savo liguistas pretenzijas: *„Ar yra Lietuvoje lietuvių?*

<...> kas išliko, tėra lietuviškai kalbantys rusai <...> mandagesnis terminas būtų – lietuviškai kalbantys mongolai, o gal stribai <...> mutavęs stribiškas (mongoliškasis) lietuvio variantas“. Dar daugiau, pasak jo esame susirgę „mongolo stribišku AIDS“.

Taigi mes, savo Tėvynės žmonės, jau ne tik *„kagėbistinės kirmėlės, šunauja, raudonos utėlės ir bepročių kraštas“, bet dar ir „mutavę stribiškieji mongolai“.*

Klausimas: ko siekia šitaip mus prakeikdamas šis žmogelis, kurio protėviai prieš gerą šimtmetį yra atsibastę į Lietuvą iš tolimosios Festfalijos?

Per didžiausius skandalus prisiplėšęs turto, neteisėtai persikėlęs mažavertes žmonos ir savo žemės sklypus iš provincijos prie sostinės, užgrobęs brangiausią sklypą Žvėryne ir jį, kilus skandalui, pardavęs, jis vis neatlyžta, keikdamas lietuvius. O kur dar vadinamos amžiaus aferos su viljamsi-

niais sukčiais, pusvelčiui išparceliuotas Telekomas, už vieną litą – "Lietuvos kuras"?!.. Visko nė nesuskaičiuosi – užuot paskutiniosios valandos laukęs Lukiškėse ar Pravieniškėse, jis ir toliau nebaudžiamai tyčiojasi iš mūsų, bylinėdamasis teismuose ne tik dėl supuvusio tvartelio, bet ir bemaž su visa žiniasklaida.

V.Landsbergis ne tik didelė problema, ne tik „amžina Lietuvos sloga", kaip yra pasakiusi nepriklausomybės išvakarėse rašytoja F.Taunytė, bet dar ir valstybinio perversmo rengėjas, maištininkų įkvėpėjas, susijęs su pakaunės teroristine organizacija, kaip skelbiama Seimo Laikinosios komisijos išvadose.

Vienas įžymiausių mūsų disidentų, intelektualas, praėjęs Sibiro gulagų pragarus **Stasys Stungurys,** yra neseniai rašęs šitaip: *„Kiek dar toleruosime žmogų, sukėlusį tautoje didžiulę nesantaiką, inicijavusį politinį terorizmą, skleidusį totalinę neapykantą žmonėms, turintiems kitokią nuomonę ar požiūrį? Tam demonui nerūpi nei Lietuvos, nei jos žmonių likimas".*

O štai dar vieno mūsų sąžinės balso, nuteisto stalinistų miriop ir kalėjusio Sibire ilgus dešimtmečius, jau išėjusio Anapilin, nuomonė, išsakyta jo nuostabioje knygoje **„Išeinančiojo mintys",** kurios išleidimą parėmė Lietuvos kultūros ministerija: ***„Landsbergizmas – tai politine skraiste prisidengusių aferistų, siekiančių bet kokia kaina pralobti, veiklos programa".***

Landsbergio pavardė ir asmens ypatybės knygoje gretinamos su Hitlerio, Stalino, Lenino asmenybėmis ir darbais.

L.Dambrauskas pradėtą mintį užbaigia taip: ***„Manau, ir Landsbergio politiniai apetitai būtų visai kitokie, jei jis turėtų galimybę sukurti „savąją demokratiją".***

Išvada visiškai pagrįsta: visų diktatorių kraugeriška prigimtis identiška.

Mūsų rezistentai kovojo, kalėjo, kentė ir mirė už laisvą Lietuvą.

Bet niekas nesunumeravo jų – kuris buvo rezistentas Nr.1, du, trys *etc.*

O V.Landsbergis, kolaboravęs su okupantais, staiga pasiskelbia esąs... pats iškiliausias Lietuvos laisvės sąjūdžio dalyvis, taigi Rezistentas Nr.1 – o ne legendomis lietuvių širdyse tapę Jonas Žemaitis, Adolfas Ramanauskas, Juozas Lukša, Jonas Noreika ar Juozas Vitkus, o jis, smailiabarzdis mesijas...

Pats, pats, pats – iš visų visiausias, visų iškiliausias, labiausiai „nukentėjęs“ nuo okupacinio režimo!

Mūsų nukvakę šiandieninio „Sąjūdžio“ landsberginiai pastumdėliai kažkodėl nė nepasiteirauja to „rezistento“ apsišaukėlio – kur, kada, kokioje partizanų – Didžiojoje, Tauro, Vyčio, Algimanto, Dainavos, Prisikėlimo, Žemaičių ar Kęstučio apygardose jis grūmėsi už Lietuvos laisvę ir Nepriklausomybę? Ar pažinojo jis pats asmeniškai bent vieną iš jų? O gal tik skundė, kaip spėjama, jų artimuosius, ar Kauno „Aušros“ berniukų gimnazijoje savo suolo draugus?.. Karstuose turėtų apsiversti mūsų partizanai ir jų vadai, išgirdę apie tokį „bendražygį“!..

PRIEŠINGAI – smagiai kolaboravo V.Landsbergis, buvo sovietmetinis profesorius, kimšo marksistinį „blūdą“ į konservatorijos studentų galvas, lankėsi KGB konspiraciniuose butuose, netrukdomas važinėjo po „supuvusio kapitalizmo“ valstybes, rašė ataskaitas, gavo aukščiausius okupacinio režimo apdovanojimus, tarp jų – ir nusipelniusio veikėjo garbės vardą ir kaip priedą dar ir nekilnojamąjį turtą.

Visą jo veidmainišką jaunystę lydėjo skandalai: tai, žiūrėk, buvo įtariamas nuplagijavęs M. K. Čiurlionio laiškus,

Mūsų rezistentai kovojo, kalėjo, kentė ir mirė už laisvą Lietuvą. Bet niekas nesunumeravo jų – kuris buvo rezistentas Nr.1, du, trys etc. O V.Landsbergis, kolaboravęs su okupantais, staiga pasiskelbia esąs... pats iškiliausias Lietuvos laisvės sąjūdžio dalyvis, taigi Rezistentas Nr.1 – o ne legendomis lietuvių širdyse tapę Jonas Žemaitis, Adolfas Ramanauskas, Juozas Lukša, Jonas Noreika ar Juozas Vitkus, o jis, smailiabarzdis mesijas...

pasiskolintus iš jo sesers, o vėliau iš įgimto įpročio skundė pasaulinėms organizacijoms dar ir pačią Lietuvą bei jos teisėtai išrinktą Seimą ir Vyriausybę, kaip sudarytus, girdi, vien iš „komunistų“.

V.Landsbergis nutyli, kad ta jo suburta visa vadinamoji „konservatorių“ partija – irgi ne koks naujas švenčiausio įsikūnijimo padaras: dauguma joje irgi buvę TSKP nariai, komjaunuoliai ir draugovininkai, komunistinio darbo spartuoliai, liaudies kontrolieriai, deputatai ir net KGB informatoriai su pačiu savo „tata“ priešakyje.

Todėl egzistuoja ir kita rūsti tiesa, nuolat išsakoma ir Seimo koridoriuose, ir šiaip pokalbiuose prie kavos puodelio: *„Ar šis žmogus išvis sveiko proto, ar nėra rimtai sušlubavusi jo psichinė sveikata, protarpiais tolydžio įgaunanti tokį*

agresyvų neprognozuojamą pobūdį?..“

Neseniai žiniasklaida paskelbė, kad V.Landsbergis vėl kliedi apie galimą partizaninį karą!

Sūnus, jaunesnysis V.V.Landsbergis, nenusileidžia tėvui, jo specialiai parašytame pastarojo nacionalinio diktanto tekste panašūs kliedesiai: „*Stebėdamas rusenančias žarijas, senolis skaito jo žybsniuose dievų apraiškas (sic!) Prisimerkęs mato liepsnose atjojančius šarvuotų vyrų* (mano kursyvas) *legionus. Nejaugi kryžiuočiai* (irgi m. k.) – *išsigandęs šnibžda senolis. Išsyk drumsčiasi jo žvilgsnis, raukšlėti skruostai po truputį bąla. – Gal prajos mūsų nepastebėję? Senolis įmeta dar pora ąžuolinių pliauskų į spragsintį ugniakurą ir įdėmiu žvilgsniu stebi, ką dar šį rytmetį jam papasakos švysčiojantys ugnies liežuviai“.(*Visas tekstas – 2008 01 29 d. „Lietuvos ryto“ Nr.23. P.9). Bent kiek atidžiau pasigilinus į diktanto teksto prasmę, nesunku įžvelgti mums pažįstamo veikėjo haliucinacijas – juk tas kliedintis apie kryžiuočius „senolis“ yra ne kas kitas, kaip paties parlamentaro V.Landsbergio prototipas...

Belieka gūžčioti pečiais – gal jau pristigome raštingesnių žmonių, nebeturime nuostabių poetų ir rašytojų, kad ryžtamės tokį prestižinį dalyką patikėti mistiko grafomano sapalionėms?

Beje, rekomenduoju paskaityti neseniai išleistą jų poezijos opusą, pavadintą **„Intermezzo“** – suprantu, kad atsidėti tų pseudopoetinių kliedesių aritmikai, nesuderinamai su sveiku protu, pristigs ir fizinių, ir dvasinių jėgų, bet vis dėlto... nors kiek, ir, kertu lažybų, – nieko kito neliks, kaip prie smilkinio pridėjus pirštą, smagiai jį pasukioti.

Ta jų „poezija“ ne tik grafomanija, o veikiau klinika, šizofrenijos simptomų visuma, kaip mėgsta diagnozuoti psichiatrai.

Tai gal, sakau, jau mūsų leidyklų redakcijose nebeliko redaktorių ir kalbos tvarkytojų, kad produkuojamas šitoks literatūrinis niekalas?

O gal tie „eilėraščiai“ buvo surašyti ant Seimo nario blankų, kaip kad jo ieškiniai dėl garbės ir orumo gynimo prokurorams ir teisėjams, kai nedrįstama pasakyti tiesą apie analfabetišką rašliavą?

Didžiausia mūsų bėdų bėda – kad pernelyg dažnai nekritiškai pasikliaujame išgirstų žodžių ir minčių akustika, užliuliuojančiu gražių ištarmių ir pasakymų melodija, nepasistengdami atidžiau įsiklausyti į to kalbinio „muzikavimo“ prasmę, potekstę, galiausiai visą kontekstą, kuris padėtų mums perprasti išsakomų dalykų realųjį turinį ir kalbėtojo tikslus – nuoširdūs jie, ar klasta grįsti.

2008 m.

Albertas Ružas: „WILLIAMS“ AFERA – užkrečiantis pavyzdys visiems likusiems, kad galima vogti, plėšti valstybę!..“

Juozas IVANAUSKAS

Albertas RUŽAS (g. 1937 m. Kretingoje) VU istorijos fakultete įgijo žurnalistikos specialybę, studijavo teisę, vėliau savarankiškai – Vakarų ir Rytų filosofijos klasiką bei naujausių laikų fiziką, parašė dvi monografijas sąmonės fenomenologijos tema – *„Atminties fenomenas“* ir *„Žmogus kaip Pasaulio savimonė“,* kuriose bandyta įminti materialaus pasaulio raidos kelią nuo vadinamojo Didžiojo Sprogimo iki gyvybės, sąmonės ir mąstymo (noosferos) atsiradimo pradžios. Be to, autoriaus plunksnai priklauso politologinė studija *„Trys lietuviškieji „…izmai“,* dvi politinių pamfletų knygos *„Ten, prie Viešpaties vartų“,* o taip pat – *„Landsbergizmas. Aferų ir nusikaltimų pėdsakais“* – knyga, kurioje sudėtos A.Ružo publikacijos ir feljetonai, spausdinti *„Laisvame laikraštyje“.*

Per dvidešimties metų darbo Lietuvos televizijoje laikotarpį A.Ružas sukūrė keletą dokumentinių kriminalinių detektyvinių serialų, pjesių radijo teatrui, rengė ir vedė kultūrines laidas „Pirmoji pažintis“, „TV forumai“, „Žmogus, visuomenė, įstatymas“. Buvęs Lietuvos televi-

zijos programų direktorius, vėliau – radijo laidų jaunimui vyriausiasis redaktorius, nuolat besidomintis politika, šalies valdymo, teisėsaugos problemomis, Albertas Ružas be didesnių iliuzijų, gan santūriai vertina esminių pokyčių galimybę netolimoj ateityje, pasigenda sektinų vadinamojo politinio „elito“ pavyzdžių: *„Ko gero, didžiausia blogybė, Tautos nelaimė tame, kad, atkūrus nepriklausomybę Lietuvoje, nei socdemai, nei konservatoriai, niekas iš politikų nerodė sektino pavyzdžio. Prasidėjo valstybės turto grobstymas, stumdymasis prie valdžios lovio. Betgi jaunimas žiūri, silpnesnės valios žmonės stebi tokius politikų veiksmus ir galvoja: ach, jūs šitaip darote, tai ir mes šitaip!.. Štai kokia nelaimė nutiko Lietuvoje prieš dvidešimt metų, tai tęsiasi iki šiol. O juk kažkada lietuviai į J.Basanavičių ir į V.Kudirką žiūrėjo, kaip į tautinio idealo pavyzdį!.. Deja, dabar mes neturime tokių pavyzdžių. Manau, niekas iki šiol deramai neįvertino pavyzdžio jėgos, nors pavyzdžio jėga būna lemtinga!.. Jeigu mes būtume turėję šventą V.Landsbergio, A.Brazausko ir kitų įtakingų politikų sektiną pavyzdį, jeigu jie nebūtų grobę, plėšę valstybės, nesikėsinę į biudžetą, tai ir jų aplinkos žmonės, ir auganti naujoji politikų karta, gink Dieve, nedrįstų to daryti!..*“, – interviu teigia A.Ružas.

– Sisteminė krizė Lietuvoje, nedarbas, skurdas, emigracija, žmonių nusivylimas A.Kubiliaus Vyriausybės darbu – pagrindinės priežastys, keliančios visuomenės nepasitenkinimą valdžioje esančiai politikais. Tarytum „garo nuleidimui“ pasigirsta kalbos apie pirmalaikius Seimo rinkimus. Kokia būtų jūsų nuomonė šiuo klausimu?

Publicistas Albertas Ružas: „Lietuvai reikalingi pasišventę žmonės, kaip kažkada buvo V.Kudirka, J.Basanavičius, bet tik ne tokie, kaip V.Landsbergis!.. Šis veikėjas, vos tik patekęs prie valdžios lovio, iškart griebėsi aferų, politinių intrigų, drauge su „Williams International“ prezidento Džono Bumgarnerio kompanija pradėjo parceliuoti Lietuvos valstybinį turtą, „Mažeikių naftą“ pusvelčiui perleido amerikiečiams. Padorūs žmonės šitaip nesielgia...“

– Kalbant apie eilinius, juolab priešlaikinius Seimo rinkimus, niekas negali garantuoti, kad tai nulems pozityvias permainas: ar neateis į valdžia nors ir nauji, bet iš esmės tokie patys žmonės? Manau, visuomenė palyginti lėtai pribręsta naujiems lyderiams. Tik ypatingomis sąlygomis, pasiekus kritinį tašką, visuomenė iškelia naujus lyderius. Štai, pavyzdžiui, prisiminkime, kaip buvo iškeltas Vaclovas Havelas Čekijoje arba Lechas Valensa Lenkijoje. Kažkas panašaus turėtų atsitikti ir Lietuvoje. Visuomenėje turėtų kilti nauja nepasitenkinimo banga, inspiruota kritinės situacijos valstybėje. Ir tik tada, kai visuomenė subrandins naujus tikrus lyderius, galima tikėtis ženklesnių permainų valstybėje. Na, o jeigu Lietuvoje būtų surengti priešlaikiniai rinkimai, tai į valdžią ateitų tie patys, tik kitais veidais, siekiantys tokių pat tikslų, kaip ir dabar valdžioje esantys!.. O, be to, štai kas man kelia nerimą: paprastai valdžia gadina žmogų. Kai tik žmogus ateina prie valdžios lovio, jis nesusilaiko nuo pagundos imti, grobti, vogti iš valstybės.

Kita vertus, liaudyje pasigirstančios kalbos apie prieš-laikinius rinkimus, manau, turi tam tikrų pliusų. Tai tarytum pagąsdinimas, parodymas valdžiai, kad Tauta, kaip suverenas, pradeda reikštis ir yra pasirengusi rimtoms permainoms. Tai labai svarbu, kad ne pavieniai kolektyvai ar individai, o visa Tauta pradėtų aktyviau reikštis!..

– Tauta arba, kitaip sakant, pilietinė visuomenė turėtų sukilti?

– Pilietinė visuomenė man yra tuščia frazė. Pilietinės visuomenės sąvoka skirtingose šalyse skirtingai suprantama. Ko gero, pilietinė visuomenė reikalinga valdžiai, kuri savo kalbose dažnai sako: štai, mūsų pilietinė visuomenė, mes siekiame dialogo su pilietine visuomene ir panašiai. Faktiškai, pilietiškumas ne yra, bet reiškiasi kritiškoje situacijoje, kuri atsiranda valstybėje tam tikrais momentais.

Tarkim, pilietiškumas Lietuvoje pasireiškė per Sąjūdį, tautinio atgimimo metais, kai vyko išsivadavimas iš okupacinio rėžimo. Tuo metu iš tikrųjų pasireiškė visuomenės pilietiškumas. O jau po to, įvykus istorinėms permainoms, žmonės eina dirbti, užsiima kur kas praktiškesniais dalykais – juk reikia žemę arti, gyvulius auginti, aprūpinti save ir valstybę maistu. Suprantate, taigi negali žmonės būti piliečiais kasdien, eiti į gatves ir maištauti, mitinguoti, kaip tai buvo Sąjūdžio metais.

– Ar nemanote, kad ir šiuo metu atsiranda vis daugiau valdžiai oponuojančių žmonių Lietuvoje, kurie jau bunda, protestuoja, priešinasi?

– Ačiū Dievui, jeigu taip yra iš tikrųjų!.. Pažiūrėsime, kiek ilgai tai truks? Man regis, mūsų pilietinei visuomenei subręsti prireiks dar kelerių metų, kol bus pasiekta politinė–intelektualinė branda. Tada turėtų iškilti Lietuvai pasišven-

tę žmonės, kaip kažkada buvo V.Kudirka, J.Basanavičius, bet tik ne tokie, kaip V.Landsbergis!.. Šis veikėjas, vos tik patekęs prie valdžios lovio, iš kart griebėsi aferų, politinių intrigų, drauge su „Williams International“ prezidento Džono Bumgarnerio kompanija pradėjo parceliuoti Lietuvos valstybinį turtą, „Mažeikių naftą“ pusvelčiui perleido amerikiečiams. Padorūs žmonės šitaip nesielgia...

– Vienu metu buvo sakoma, jog „Mažeikių naftos“ perleidimas amerikiečių „Williams“ – tai buvo lemtinga istorinė klaida, Lietuvos nelaimė?

– Maža pasakyti – nelaimė, tai buvo tikra katastrofa Lietuvai!.. Tai buvo užkrečiantis pavyzdys visiems likusiems, kad galima vogti, plėšti valstybę, kad galima veltis į milijardines aferas ir likti nenubaustam. Kol nebuvo pavyzdžio jėgos, tol korupcinis drakonas Lietuvoje snaudė. Bet kai tokie „patriotai“, kaip V.Landsbergis, atėjo į valdžią, tada viskas ir prasidėjo. Buvo sujaukta žemės reforma, leidus persikėlinėti žemės sklypus iš provincijos į Vilnių, regioninius parkus ir kitas patrauklias vietoves. Pats V.Landsbergis užgrobė sklypą Žvėryne. Tiesa, vėliau jį pardavė, o pinigus pervedė į savo tariamo fondo sąskaitą. Bet argi tai ką nors keičia?..

Ko gero, didžiausia blogybė, Tautos nelaimė tame, kad, atkūrus nepriklausomybę Lietuvoje, nei socdemai, nei konservatoriai, niekas iš politikų neparodė gero pavyzdžio. Prasidėjo turto grobstymas, stumdymasis prie valdžios lovio. Betgi jaunimas žiūri, silpnesnės valios žmonės stebi tokius politikų veiksmus ir galvoja: ach, jūs šitaip darote, tai ir mes šitaip!..

Štai kokia nelaimė nutiko Lietuvoje prieš dvidešimt metų ir tęsiasi iki šiol**.** O juk kažkada lietuviai į J.Basanavičių

ir į V.Kudirką žiūrėjo, kaip į tautinio idealo pavyzdį!.. Deja, dabar mes neturime tokių pavyzdžių. Manau, niekas iki šiol deramai neįvertino pavyzdžio jėgos, nors pavyzdžio jėga būna lemtinga!..

Man ir pačiam teko nemažai dirbti, būnant atsakinguose postuose Lietuvos televizijoje, todėl galiu drąsiai teigti, kad pavyzdys viską lemia. Jeigu aš nevagiu honorarų, o honorarų knyga guli ant stalo ir visi pavaldiniai mato, kad visiems darbuotojams, pagal jų nuopelnus, yra skirstomos lėšos, tai jie gali aptarinėti, ar čia viskas teisinga. Tokiu atveju išsisprendžia visos problemos, kolektyvuose nėra kivirčų, atsiranda pasitikėjimas.

Lygiai taip pat ir valstybėje. Jeigu mes būtume turėję šventą V.Landsbergio, A.Brazausko ar kitų įtakingų politikų sektiną pavyzdį, ir jeigu jie nebūtų grobę, plėšę valstybės, nesikėsinę į biudžetą, tai ir jų aplinkos žmonės, ir auganti naujoji politikų karta, gink Dieve, nedrįstų to daryti!.. Jeigu gamyklos direktorius nevagia, tai nevogs ir pavaldiniai.

– Vienas dalykas, kai kalbame tik apie materialinius grobstymus, užmiršdami moralinę žalą, kurią patiria valstybė. O juk tai kur kas svarbiau, ar ne?

– Čia viskas kartu, viskas sumuojasi! Tokiu atveju visi galai sueina į vieną – materialiniai ir moraliniai, etiniai, kultūriniai, dvasiniai dalykai, viskas vienoj krūvoj. **Jeigu įtakingi politikai nedorai elgiasi – parceliuoja Lietuvos turtą svetimtaučiams, ir dar primoka jiems milijardą, o visuomenė mato, šaukia, protestuoja – kas gi tada nutinka?.. Ogi beveik nieko. Nors baudžiamoji byla ir buvo iškelta „Mažeikių naftos“ aferos dalyviams, betgi ne ponas V.Landsbergis, kaip šios aferos organizatorius, sėdo į teisiamųjų suolą, o Valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministras Si-**

gitas Kaktys, konservatorių įgaliotas pasirašyti sutartį su „Williams“. Buvo teisiamas iešmininkas, o pagrindinis organizatorius, kuris visur lakstė, skraidė, organizavo šį sandėrį, deja, taip ir liko nenubaustas!.. Beje, žurnalistė R.Grinevičiūtė, detaliai aprašiusi šią aferą savo knygoje *„Nuslėptoji WILLIAMS atėjimo istorija“,* įvardino ir pagrindinį „Williams“ aferos organizatorių – Vytautą Landsbergį, o šis, lyg niekur nieko, tebevaikšto pakėlęs galvą, patenkintas krizena į savo barzdelę, apsime`ta dideliu teisuoliu kitus teisdamas!..

2010 m.

„WILLIAMS“ KYŠININKAVO LIETUVOJE

Aurimas DRIŽIUS

„Laisvas laikraštis“ gavo įrodymų, kad JAV kompanija „Williams“, valdžiusi „Mažeikių naftą“, mokėjo kyšius pareigūnams bei derybininkams, ir apie tai net buvo pranešta pačios „Williams“ Vidaus audito skyriui. Negana to, paaiškėjo, kad net Interpolas, Lietuvos Valstybės saugumas (VSD) bei Rusijos federalinė saugumo tarnyba (kurią amerikiečiai iš įpratimo vadina KGB) vykdė tyrimą, kuris atskleidė, jog į asmenines „Mažeikių naftos“ vadovų J. Scheelo, R. Majorso, p. Schneiderio, p. Viossato ir turbūt vieno ar dviejų vyriausiųjų „Williams“ vadovų sąskaitas plaukė neteisėti pinigai. „Jei iš tiesų taip buvo, „Williams“ (ir atskiriems jo darbuotojams) galimi įvairiausi kaltinimai, – teigia liudininkai, – žiūrint iš šiandienos perspektyvos, logiška, kad taip galėjo būti, nes kitokiu atveju, kam protingam verslininkui nuolatos mokėti 2,00 – 2,50 JAV doleriais už barelį per brangiai už žaliavą (300000 – 500000 JAV dolerių virš normos kiekvieną dieną).

Šiuos įrodymus „Laisvam laikraščiui“ pateikė garsusis „Williams“ kritikas, buvęs Seimo vicepirmininkas Vytenis Andriukaitis, kuris keletą metų susirašinėjo su „Williams“ vadovais, ir kurie jam suteikė neįkainojamos informacijos apie buvusį „Mažeikių naftos“ valdytoją. Buvę „Williams“ vadovai paliudijo žinantis, kad net Interpolas bei Rusijos federalinė saugumo tarnyba (kurią amerikiečiai pagal seną paprotį įvardina kaip KGB), žinojo apie tai, kad „Mažeikių naftos“ valdytojai, buvęs generalinis direktorius Jim Sheal, „Williams Lietuva“ vadovas Rendy Majors ir dar keli turėjo sąskaitas bankuose, į kurias jiems būdavo pervedami milijonai dolerių už pačiai „Mažeikių naftai“ nuostolingas, tačiau jos klientams pelningas sutartis.

Dar daugiau – apie šią neteisėtą veiklą buvo informuotas net ir JAV Valstybės departamentas, kuris užmerkė akis, nors turėjo pradėti kriminalinį tyrimą, nes kyšininkauti užsienyje draudžia taip vadinamasis „Užsienio korumpuotos veiklos aktas“ (angl. „US foreign corrupt practises act“) .

Visą šią medžiagą V.Andriukaitis gavo iš tų pačių „Williams“ vidurinės grandies vadovų, kurie rašė, kad nuoširdžiai norėjo gero Lietuvai, tačiau turėjo paklusti nusikalstamiems savo vadovų sprendimams. Gavęs šiuos įrodymus, V.Andriukaitis ėmėsi žygių, kad Lietuvos Vyriausybė dar 2004 m. pradėtų bylą prieš „Williams“, ir kad ši būtų įpareigota padengti „Mažeikių naftai“ padarytą žalą (apie 1,5 mlrd. litų). Buvęs Seimo vicepirmininkas pradėjo susirašinėti su advokatais JAV, nes pagal konservatorių dar 1999 m. pasirašytą „Mažeikių naftos“ privatizavimo sutartį „valdytojas neatsakė už įmonei padarytą žalą, nepaisant teisės“, ir kad ginčai galės būti sprendžiami tik JAV.

„Laisvas laikraštis“ gavo kelių šių buvusių „Williams“

vadovų laiškus. Viename jų rašoma: ***„Lietuvos žmonės nusipelnė, kad „Mažeikių nafta“ būtų Baltijos ekonominiu inkaru. Lietuva turi būti didžiausiu šio sumanymo naudos gavėju, o kiti partneriai turi gauti jiems priklausantį teisingą atlygį. Kai ateis tinkamas laikas, galėsime apsvarstyti, kaip to pasiekti“.***

Mano nuomone, žiūrint iš šiandienos perspektyvos, „Williams“ gali būti kaltinamas sukčiavimu. „Williams“ tapo strateginiu investuotoju pristatęs verslo planą, pagal kurį Lietuva turėjo gauti didžiulę naudą („Mažeikių nafta“ būtų grąžinusi apie 400 milijonų JAV dolerių valstybės garantuotą skolą, taip pat sukūrusi daugiau darbo vietų bei padidinusi valstybės pajamas per pajamų mokesčius, ir t. t.). Jeigu būtų laikytasi šio plano, daugelis iš šių pažadų jau galėjo tapti realybe. Dėl neaiškių priežasčių beveik tuoj pat po sutarties pasirašymo „Williams“ atsisakė svarstyti, kaip įgyvendinti pažadėtąjį verslo planą. „Williams“ naudojo visokiausius, įskaitant ir finansinius, pasiteisinimus. Aš pats asmeniškai galiu paneigti finansines klastas. Rinka paneigs visa kita. Jeigu būtų įgyvendintas pristatytasis ir priimtas verslo planas, „Mažeikių nafta“ šiandien jau būtų grąžinusi didžiąją jos skolos dalį (400 milijonų JAV dolerių senos skolos + 570 milijonų JAV dolerių naujos skolos, skirtos verslo planui).

Esu girdėjęs, kad Interpolas/valstybės saugumas/KGB vykdė tyrimą, kuris atskleidė, jog į asmenines p. Scheelo, p. Majorso, p. Schneiderio, p. Viossato ir turbūt vieno ar dviejų vyriausiųjų „Williams“ vadovų sąskaitas plaukė neteisėti pinigai. Jei iš tiesų taip buvo, „Williams“ (ir atskiriems jo darbuotojams) galimi įvairiausi kaltinimai. Žiūrint iš šiandienos perspektyvos, logiška, kad taip galėjo būti, nes kitokiu atveju, kam protingam verslininkui nuolatos mo-

kėti 2,00 – 2,50 JAV doleriais už barelį per brangiai už žaliavą (300000 – 500000 JAV dolerių virš normos kiekvieną dieną). Prieš pat išsiuntimą namo mes sumažinome šį diferencinį tarifą iki 0,50–1,00 JAV dolerio. Bet po to, per mėnesį, diferencinis tarifas vėl pakilo iki 2,00 – 2,50 JAV dolerio. Vertėtų pasistengti gauti šio tyrimo ataskaitą, jei tik ji iš tiesų egzistuoja. Tam tikri Rusijos šaltiniai man yra sakę apie šią ataskaitą ir aš neturiu priežasčių jais abejoti.

Manau, kad yra pakankamai įrodymų, be tariamos Interpolo ataskaitos, kurie įrodytų apgaulingus „Williams“ verslo veiksmus (galima pavadinti sukčiavimu), o tada būtų galima atgauti „Mažeikių naftos“ kontrolę. Be to, „Williams“ tikslingai (dėl kažkieno asmeninės naudos arba dėl kažkokio pažado, duoto „Yukos“) taip „nuvarė“ „Mažeikių naftą“, kad Lietuvos Vyriausybė neturėjo jokio kito pasirinkimo, kaip tik priimti „baltąjį riterį“ – Yukos, kaip išgelbėtoją. Pradžioje aš galvojau, kad „Williams“ korporacija įdarbino visiškai nekompetentingus darbuotojus, tačiau tai, kaip buvo valdoma „Mažeikių nafta“, buvo TOBULAS

nekompetentingumas, toks, koks yra beveik neįmanomas. Užkulisiuose turėjo būti kažkoks planas.

Lietuvos Vyriausybei, atrodo, pavyko įrodyti, kad „Williams“ pardavimas buvo neteisėtas. Dabar Lietuvos Vyriausybė turi įrodyti, kad „Williams“ sukčiavimo būdu užvaldė „Mažeikių naftą“ ir panaudojo slaptą planą sugriauti ją iki griuvėsių tam, kad „Yukos“ būtų pripažinta nauja strategine investuotoja. Kai tai bus įrodyta, bus atvertas kelias “eksproprijuoti“ „Mažeikių naftą“ iš „Yukos“ (prieš tai reikia pasiruošti turėti kitus Rusijos tiekėjus). Tokiu atveju „Jukos“ galės reikalauti restitucijos (žalos atlyginimo) tiktai iš „Williams“. Mažų mažiausiai „Williams“ bus skolingas Lietuvos Vyriausybei 33 proc. nuo 250 milijonų JAV dolerių, kuriuos investavo Lietuvos Vyriausybė (82,5 milijonų JAV dolerių, o Lietuvos Vyriausybė bus skolinga „Williams“ už jo 75 milijonų JAV dolerių investicijas). Toks scenarijus duotų Lietuvos Vyriausybei 7,5 milijonų JAV dolerių gryno pelno ir grąžintų jai „Mažeikių naftą“. Tai yra pati minimaliausia galimybė Lietuvos Vyriausybei. Jeigu būtų įrodytas sukčiavimas, Lietuvos Vyriausybė turėtų atgauti „Mažeikių naftą“, o „Williams“ būtų atsakinga už šimtų milijonų dolerių žalą.

Bus svarbu tinkamai susitvarkyti su „Jukos“. Šiuo metu Rusijoje „Jukos“ yra „parijus“ ir dabar yra tinkamas laikas ją išstumti. Tačiau reikalai keičiasi. Kita gera strategija yra padaryti „Williams“ atsakingu „Jukos“ už tai, kad pardavė jai tai, ką užvaldė sukčiavimo keliu. Apjungus abi strategijas, akcentuojant antrąją, neduotų „Jukos“ jokio pagrindo ginčytis. Po to, kai Lietuvos vyriausybė turės „Mažeikių naftą“, ji galės leisti „Lukoil“, „Jukos“, TNK ir galbūt kitoms kompanijoms dalyvauti kaip tiekėjoms arba smulkio-

sioms akcininkėms. „Lukoil“ gaus tiekti JAV spec. produktus savo daugiau kaip 3000 JAV Rytų pakrantėje esančioms degalinėms, ‚Jukos“ gaus patikimą žalios naftos eksporto tašką, o TNK gaus tam tikrus produktus, ir t.t. Tam, kad tai įvyktų, „Mažeikių naftai“ reikės nešališkos valdytojų komandos, kurią remtų Lietuvos vyriausybė“.

Kas sukompromitavo V.Andriukaitį?

Vytenis Andriukaitis 2004 m. jau buvo surinkęs nemažai duomenų apie „Williams“ aferas Lietuvoje, ir rengėsi bylinėtis su šia kompanija JAV, tačiau staiga kilo „Rubicon group“ skandalas. Kažkas paviešino STT įrašytus telefoninius pokalbius apie tai, kad „Rubicon group“ vadovai tarėsi su V.Andriukaičiu ir kitais Seimo nariais dėl jų paramos priimant „Rubicon group“ palankius įstatymus. V.Andriukaitis tuo metu atsisakė Seimo nario mandato ir kelis metus bylinėjosi su prokuratūra, kol galiausiai įrodė, kad jis yra nekaltas, tačiau byla prieš „Williams“ taip niekada ir nebuvo iškelta.

V. Andriukaitis, paklaustas, kam reikėjo jį sukompromituoti tuo metu, kai jis rengėsi pradėti teismo procesą JAV dėl „Williams“ padarytos žalo atlyginimo, ir ar „Rubicon group“ istorija nėra susijusi su „Williams“ byla, atsakė, kad jis gali taip įtarti.:

„Tikras faktas yra tas, kad aš tuo metu jau kaupiau medžiagą, suradau liudininkus, pasiekiau susitarimą, kad liudininkai galės atvykti į Lietuvą liudyti, sukaupiau visą „Williams“ kompromituojančią medžiagą ir ją nunešiau į prokuratūrą, STT, Vyriausybei bei Prezidentui V.Adamkui,

– pasakojo V.Andriukaitis, – parengiau medžiagą šešioms valdžios instancijoms, ir ją įteikiau FNTT, STT, VSD, Generalinei prokuratūrai ir Seimo vicepirmininkui Č.Juršėnui bei Vyriausybei. Visa medžiaga buvo taip sudėliota, kad buvo aišku, kad Lietuva gali pradėti procesą prieš „Williams“, ir galėtų siekti, kad tas teismas vyktų JAV, nes ten registruota „Williams International Company“. Maniau, kad Lietuva gali bandyti prisiteisti padarytą žalą, ir kad yra liudininkai, kurie sutinka duoti parodymus su ta sąlyga, kad būtų užtikrintas jų konfidencialumas ir slaptumas. Jie sutiko duoti parodymus apie tai, kas darėsi „Mažeikių naftos“ virtuvėje tuo metu, kai ją valdė „Williams“.

Kaip tik tuo metu ir blykstelėjo „Rubicon group“ skandalas. Pats V.Andriukaitis sako, kad jam sunku atsakyti, ar tai buvo susiję dalykai, ir kad šią istoriją turėtų tyrinėti bent sau parlamentinė komisija. „Mano nuomonė tokia, kad sutapo keli skirtingi procesai, kurie ėjo daug kam naudinga kryptimi. 2004 m. sausį STT atliko kratą „Rubicon“ būstinėje, kuri suteikė medžiagos tolimesniems veiksmams, nors STT jokių veiksmų nesiėmė iki pat birželio, kai iškratė partijų būstines, – pasakojo V.Andriukaitis, – po to prasidėjo Prezidento Rolando Pakso skandalas. Mano surinkta medžiaga pateko į prezidentūrą ir tuomet R.Paksas pareiškė, kad jis turi tokią medžiagą, su kuria galima sutriuškinti visą Seimą. Po to pas R.Paksą apsilankė V.Uspaskich, kuris taip pat po susitikimo sakė, kad jis matė labai kompromituojančią politikus medžiagą“.

Trečias žaidėjas, kuriam buvo naudinga V.Andriukaičio minėta situacija, buvo A.Paulauskas. „Kai įvyko apkalta prieš R.Paksą ir jam buvo užkirstas kelias dalyvauti rinkimuose, A.Paulauskas tapo laikinuoju Prezidentu, ir gavo mano surinktą medžiagą, – pasakojo V.Andriukaitis, – šioje medžia-

goje A.Paulauskas pamatė sau gerą šansą ir pareiškė, kad jis ketina burti „valstybininkų – visuomenininkų sąjūdį“ ir su juo eiti į rinkimus, tačiau Europarlamento rinkimai parodė, kad jo partija smarkiai pralošė. Tačiau A.Paulauskas tuomet galvojo, kad turėdamas tą „kompromatą“, jis gali sujungti savo partiją su socialdemokratais, ir galbūt tapti naujos partijos vadovu. Mane pasiekė tokios žinios“.

„Kompromato“ niekas nepaviešino

Žodžiu, V.Andriukaičio surinktas „kompromatas“ plačiai pasklido, tačiau niekur žiniasklaidai nenutekėjo. „Tuomet įsijungė kiti varikliai, ir buvo pradėtas šantažuoti A.Brazauskas ir pradėtas daryti spaudimas socialdemokratas, – sakė V.Andriukaitis, – manau, kad A.Brazauskas buvo šantažuojamas įvairiomis kaltinimų versijomis, ir „Alitos“, ir viešbučio „Draugystės“, ir „Vakarų skirstomųjų tinklų“ privatizavimu, ir žemės perdavimu „Rubicon group“. Man pats A.Brazauskas minėjo, esą nesąmonė, kad jį kaltina visokiomis istorijomis ir bando jam užkabinti, nors jis ten nieko dėtas“.

Kodėl Vyriausybė niekada taip ir nepradėjo bylinėtis su „Williams“?

„Aš manau, kad Vyriausybei pritrūko politinės valios tam žingsniui, pritrūko drąsos ir kompetencijos, – mano V.Andriukaitis, – matyt, Vyriausybė netikėjo, kad ši procesą galima laimėti. Ir aš esu labai nusivylęs mūsų valstybės institucijomis, tiek VSD ir STT, kuri atsakė, kad šioje istorijoje neįžiūri korupcijos“.

Galiausiai viskas baigėsi tuo, kad visos instancijos persiuntė medžiagą Generalinei prokuratūrai, pastaroji ją perdavė Mažeikių rajono prokuratūrai, ir ten ji ir „nugulė“. „Greičiausiai buvo pabijota, kad Lietuva stos prieš savo galingą sąjungininką JAV, – sakė V.Andriukaitis, – nors aš žinau, kad tokių bylų pasaulyje nemažai, ir kad kai kurios valstybės bylinėjosi su atskiromis JAV korporacijomis dėl jų neskaidrios veiklos“.

Kodėl JAV valdžios įstaigos nesureagavo, jeigu žinojo, kad „Williams“ Lietuvoje pažeidinėja JAV įstatymus – kyšininkauja? „Tai yra labai patyrusio JAV teisininko komentaras, kuris mano, kad byla prieš „Williams“ būtų labai rimta, ir pagrindas jai labai rimtas, ir jis su savo komanda galėtų imtis šios bylos, – pasakojo V.Andriukaitis, – tačiau vėliau viskas taip ir užgeso. Manau, JAV Vyriausybė nesureagavo tik todėl, kad Lietuva oficialiai nesikreipė dėl šių dalykų išaiškinimo. Kodėl nesikreipė? Mano nuomone, pritrūko drąsos ir politinės valios. Po to, kai mane sukompromitavo, aš pralaimėjau Seimo rinkimus, ir visas tyrimas nutrūko. Jeigu būtų buvę priešingai, aš būčiau privertęs Lietuvos vyriausybę ne kurti kažkokią komisiją, kurios išvados nesukuria jokių teisinių pagrindų, bet siekti, kad Lietuva pradėtų teisinį procesą prieš „Williams“. Deja, aš buvau nustumtas į šoną“.

Paklaustas, ko siekė, ir ar jis tikėjosi, kad bus galima panaikinti „Mažeikių naftos“ privatizavimo sutartį, V.Andriukaitis atsakė, kad jis tikėjosi, kad bus galima pasiekti, kad „Williams“ atlygins Lietuvos Vyriausybei padarytą žalą (apie 1,5 mlrd. Litų – aut. pastaba). „Jeigu pagal JAV teisę būtų įrodyti neskaidrūs dalykai ir sukčiavimai, tuomet, žinoma, mes būtume siekę nutraukti „Mažeikių

naftos“ privatizavimo sutartį, – sakė V.Andriukaitis, – JAV teisininkai manė, kad duomenų pradėti bylą prieš „Williams“ pakanka. Beliko tik du dalykai – Vyriausybei juos iškviesti, suteikti visą medžiagą ir parengti dokumentus teismui. Tačiau to nebuvo padaryta“.

„Jukos“ aferistai

V.Andriukaitis mano, kad po to, kai Rusijoje prasidėjo byla prieš „Jukos“ dėl mokesčių nemokėjimo, Rusijos spec. tarnybos susidomėjo ir „Jukos“ valdoma „Mažeikių nafta“. „Matyt, „Jukos“ sužinojo, kad Rusija bandys konfiskuoti jų turtą už Rusijos ribų, nes Rusijoje visas “Jukos“ turtas jau buvo areštuotas“, – sakė V.Andriukaitis.

Pasak V.Andriukaičio, su savo turima medžiaga jis kreipėsi į VSD, jos šefas Arvydas Pocius sutiko V.Andriukaitį, ir pareiškė, kad tai yra labai rimta medžiaga. „Jis pats man sakė, kad reikėtų pradėti tyrimą, ir viskas tuo baigėsi, daugiau aš pas jį nebebuvau“, – pasakojo V.Andriukaitis.

Kaip atsirado suklastota pažyma?

Kaip žinia, 1999 m. lapkričio mėn. tuometinis Seimo pirmininkas V.Landsbergis spaudos konferencijoje sakė, kad „Didžiosios Britanijos karo akademijos“ analitikai per dvi savaites išsiaiškino, kad iš „Mažeikių naftos“, ją valdant direktoriui G.Kiesui, buvo pavagiama po 500 mln. litų kasmet. Vėliau paaiškėjo, kad V.Landsbergio minėta studija yra klastotė, ir ta informacija buvo paneigta, tačiau pas G.Kiesus, pradėjęs domėtis, kas atliko jo šmeižto kompaniją, buvo nužudytas. Minėtą studiją man davė buvęs „Wil-

liams“ atstovas Darius Šilas, kuris taip pat painiojosi dėl jos autorystės – iš pradžių teigė, kad ją atliko „Sandhersto karo akademija“, vėliau – „kažkokie rusai“. Pats V.Andriukaitis sakė, kad girdėjo apie šią studiją iš V.Landsbergio.

„Daugelyje pasaulio valstybių yra „hakeriai“, kurių tikslas yra suformuoti visuomenės nuomonę apie privatizuojamą objektą, norint jį užvaldyti, – kalbėjo V.Andriukaitis, – šią sistemą yra įvaldę daugelis tarptautinių kompanijų, kurios samdo analitikus, žiniasklaidą, formuoja nuomonę. Manau, kad ir V.Landsbergio minėta studija yra tipiškas „hakerių“ veiklos pavyzdys“.

„Laisvo laikraščio“ paklaustas, ar nemano, kad tai galėjo būti A.Sadecko valdomos firmos „Ekskomisarų biuras“ darbas, nes jai dar 1998 m. „Williams“ užsakė atlikti „Mažeikių naftos“ „kriminogeninės veiklos analizę“, V.Andriukaitis atsakė, kad „vadinasi, ir „ekskomisarai“ yra „hakeriai“.

Paklaustas, ką mano apie versiją, kad Gediminas Kiesus, jo sūnus ir vairuotojas buvo nužudyti todėl, kad pradėjo domėtis šios „studijos“ autoriais, t.y. tais, kurie realiai privatizavo „Mažeikių naftą“, V.Andriukaitis atsakė manantis, kad „šioje versijoje yra labai daug tiesos“. „Nenustebčiau, jeigu ši versija atskleistų dar daugiau visokiausių povandeninių srovių, – sakė V.Andriukaitis, – dabar tuos dalykus tirti galėtų tik oficiali parlamento komisija, arba valstybinės institucijos, niekas daugiau. Ištirti šiuos dalykus tėra politinės valios problema. Kada aš supratau, kad tai yra milžiniška afera, kuri atnešė labai daug žalos Lietuvai, aš tęsiau šią veiklą pats vienas, ir labai daug rizikavau. Jūs įsivaizduokite, kiek man reikėjo įdėti pastangų, kad amerikiečiai pradėtų manimi pasitikėti, ir su manimi kalbėtis. Aš

išlaikiau savo duotą jiems žodį, neatskleidžiau jų tapatybių ir nenaudojau jų parodymų politiniams tikslams. Kokioje sunkioje situacijoje aš atsidūriau, kai visą gyvenimą skyręs politinei kovai, staiga buvau apipiltas purvu. Niekaip negaliu pamiršti savo pokalbių su A.Brazausku 2004 m. rugpjūčio 4 d. jo kabinete, kai aš jau buvau atsisakęs Seimo nario mandato. Tačiau nuo pat skandalo dėl „Rubicon" pradžios jis nė karto nebuvo su manimi susitiks aptarti šios problemos, nors aš buvau Socialdemokratų partijos kūrėjas ir buvęs pirmininkas. Prašiausi daug kartų pas A.Brazauską, tačiau jis atsisakė, ir nedavė jokio atsakymo, tik spaudoje samprotavo, kad gal aš tuos pinigus „paėmiau gegužinei". Pagaliau rugpjūčio 4 d. mane pasikvietė A.Brazauskas ir jis man pasakė: „Matai, man čia priekaištauja dėl „Siemens" arenos žemės, dėl „Alitos", skleidžia pramanus, tai supranti, ar tu negalėtum išeiti iš partijos?". Taip tiesiai A.Brazauskas man pasakė vietoj to, kad siūlytų garbingai įrodyti, kai tai tėra melas. Tada atsakiau, kad aš neisiu į partijos sąrašą, tačiau balotiruosiuosi savarankiškai, ir teisme įrodysiu, kad nesu kaltas. Kai tai padariau ir sugrįžau į partiją, nedaug kas mane pasveikino, ir tik vėliau pripažino, kad partija manęs negynė".

V.Landsbergis ir jo gauja

Kaip žinia, „Mažeikių nafta" buvo padovanota „Williams" tuo V.Landsbergio motyvu, kad tik ji neatitektų rusams, ir kad „negalima Ivano prileisti prie vamzdžio". Praėjus keliems metams, jau 2003 m., tas pats Seimas pakeitė savo įstatymą, draudžiantį „Mažeikių naftą" parduoti „ne euroatlantinės integracijos kriterijus atitinkantiems

investuotojams, ir tada V.Landsbergis sveikino visą Seimą. Šis įstatymo pakeitimas buvo reikalingas, kad „Mažeikių nafta“ atitektų Rusijos bendrovei „Jukos“. Kodėl pagal V.Landsbergio logiką vieni rusai geri, o kiti blogi? „Visa tai yra humoras, – sakė V.Andriukaitis, – nes kai kapitalas sukraunamas iš kokios nors MMM (aferų arba pinigų piramidžių – aut.), ir po to laikomas Odesos banke, ir iš ten pervedamas į Šveicariją, iš ten – į Tel Avivo banką, paskui į Niujorką, ir paskui – atgal į Olandiją, tai toks kapitalas jau vadinamas „atitinkančiu eurointegracinius kriterijus“. Tai istorija, kuri reikalauja nagrinėjimo“.

V.Andriukaitis pasakojo, kad „Williams“ savo interneto svetainėje paskelbė, kad įsigijo „Mažeikių naftą“, nors sutartis dar nebuvo pasirašyta, ir tada „Williams“ akcijos biržoje staigiai pabrango.

V.Andriukaitis mano, kad visas V.Landsbergio spektaklis apie „blogus rusus“ buvo suvaidintas tik tam, kad „Mažeikių naftą“ perduoti „Jukos“ tiems patiems rusams. Todėl tam, kad apgauti visuomenę, esą Lietuva eina į Vakarus, ir buvo pasitelktas „Williams“ – jam atiduota „Mažeikių nafta“, iš jos „Williams“ išplovė viską, ką galėjo (apie 1,5 mlrd. litų), ir tada jau ji buvo atiduota „Jukos“. „Williams“ paėmė iš „Mažeikių naftos“ viską, ką galėjo, pasididino savo akcijų vertę JAV biržoje, ir vėliau perdavė įmonę Chodorkovskiui, ir išėjo iš čia, – sakė V.Andriukaitis.

2004 m., kai Rusijos Vyriausybė areštavo visą „Jukos“ turtą Rusijoje dėl mokesčių aferų, iškilo grėsmė, kad bus konfiskuota ir „Mažeikių nafta“ Rusijos vyriausybės naudai. Tuomet V.Andriukaitis kreipėsi į ūkio ministrą Petrą Čėsną, kad tas greitai inicijuotų bylą prieš „Williams“ dėl sukčiavimo, ir teismo keliu „Mažeikių naftos“ akcijos būtų sugražin-

tos valstybei. „Vyriausybė, pasirėmusi šiais argumentais, galėjo žengti žingsnį į teismą prieš „Williams“, – sakė jis – su P. Čėsna buvau susitikęs penkioms minutėms, tačiau ‚Jukos“ ėmėsi žygių, kad Rusijos vyriausybė negalėtų areštuoti „Mažeikių naftos“ akcijų (perdavė jos akcijų valdymą Olandijoje registruotai ofšorkinei bendrovei „JUKOS Finance B.V.“). Kodėl A.Brazauskas neinicijavo bylos prieš „Williams“, nors prieš tai dažnai kritikavo „Williams“? A.Brazauskas visada yra atsargus, pabijojo, kad jį ims pulti konservatoriai, pabijojo precedento bylinėtis su JAV.

Beje, labai gali būti, kad A.Sadeckas, kuriam 2004 m. atsiskaitė STT, ir organizavo tą provokaciją prieš V.Andriukaitį – paviešino tuos jį kompromituojančius pokalbius. Tokiu būdu V.Andriukaitis buvo sukompromituotas kaip kyšininkas, išėjo iš Seimo, ir nebegalėjo daugiau tęsti „Williams“ veiklos tyrimo.

Koks B.Lubio vaidmuo?

Kai kurie LL šaltiniai yra įsitikinę, kad visam „Mažeikių naftos“ privatizavimui, kaip ir dabartiniam „Leo LT“ projektui vadovauja oligarchas Bronislovas Lubys. Jis jau buvo įkliuvęs plaunantis „Mažeikių naftos“ pinigus, tačiau tikrieji pinigai – apie 1,5 mlrd. litų nuėjo tiems, kurie „Williams“ laikais pirko naftą brangiau, nei ji kainavo, ir pagamintą benziną pardavinėjo pigiau, nei jo savikaina, atiduodami visą jos pelną kažkokiems tarpininkams.

Kita vertus, žinant B.Lubio įtaką Rusijos verslininkų elite, neatmenama, kad visa „Mažeikių naftos“ privatizavimo parodija buvo surengta tam, kad nemokamai atiduoti ją B.Lubio verslo partneriams. Iš pradžių buvo sužaistas spek-

taklis dėl „Williams“, o paskui „Mažeikių nafta“ perduota kitai Rusijos įmonei „Jukos“. Vėliau paaiškėjo, kad „Jukos“ tebuvo eilinė aferistų gauja, kuri išplovė milijardus dolerių iš Rusijos biudžeto, ir jos savininkui Chodorkovskiui teko sėsti į kalėjimą. Taip įmanoma tik Rusijoje, kurioje dar veikia įstatymo valdžia, ir kurios dar nevaldo oligarchai. Kita vertus, žinant, kad tikrieji „Mažeikių naftos“ savininkai visada slėpdavosi po įvairių „ofšorinių“ bendrovių pavadinimais, pvz., „Williams International Company“, „Yukos Finance B.V.“, sunku sužinoti, kas buvo tikrieji Lietuvos naftos giganto savininkai. Tačiau faktas, kad jie kontroliuoja visas Lietuvos jėgos struktūras, akivaizdžiai pademonstravo V.Andriukaičio pavyzdys. Pabandęs vienas kovoti prieš 1,5 mlrd. litų pavogusius vagis, jis buvo apipiltas purvais ir sunaikintas kaip politikas.

Ar JAV Vyriausybė užsimerkė prieš „Williams“ kyšininkavimą?

JAV teisininkai, kurių pavardės redakcijai žinomos, V.Andriukaičiui patarė teisme įrodyti, kad „Williams“ Lietuvoje sukčiavo. Jų laiške rašoma: „Klausimai, kuriuos Jūs iškėlėte, yra labai sudėtingi ir verti gerokai detalesnio bei labiau apgalvoto atsakymo nei aš galiu pasiūlyti pagal turimą informaciją ir per tokį trumpą laiką. Todėl tai, kas išdėstyta, prašau vertinti tik kaip preliminarias mintis. Jei jos Jums pasirodys įdomios, mums reikės šiuos klausimus aptarti daug nuodugniau, kad galėtume priimti pagrįstą sprendimą. Žemiau pateiktuose trumpuose komentaruose sutelkiu dėmesį į civilinius, o ne baudžiamuosius veiksmus, dėl kurių būtų galima kaltinti „Williams“. Baudžiamosios teisės pažeidi-

mus geriausia palikti Lietuvos teisėsaugos institucijoms.

Remiantis informacija, gauta ryšium su arbitražo teismu prieš „Williams“ dėl Būtingės naftos terminalo, paaiškėja, kad korumpuota „Williams“ veikla atvedė prie vadinamųjų investicijų į Mažeikių naftos terminalo kompleksą. Kiek apie tai žinojo arba kaip kitokiu būdu tokius veiksmus toleravo JAV Vyriausybė, neaišku. Tačiau buvo tam tikrų požymių, kad JAV Valstybės departamentas apie tai žinojo ir tyliai tam pritarė. Jeigu, gavus papildomus dokumentus ir atlikus papildomą tyrimą, būtų galima dar sustiprinti kaltinimus korupcija, tai būtų tinkamas predikatas (pagrindas) siekti sutarties panaikinimo, kaltinant sukčiavimu, arba piniginės kompensacijos Lietuvos Respublikai už šiuo sandoriu padarytą žalą.

JAV Vyriausybės sankcija (įstatymu numatyta bausmė) nebus pagrindas gynybai. Jeigu „Williams“ sukčiavo siekdama išgauti Vyriausybės pritarimą jos akcijų dalies pardavimui „Jukos“, tai taip pat galėtų būti pagrindu sandorio anuliavimui arba juo padarytų nuostolių atlyginimui.

Viena galima kliūtis yra vadinamoji senatis. Pavyzdžiui, daugelyje JAV jurisdikcijų galioja šešerių metų senaties terminas sukčiavimu grindžiamai atsakomybei. Tai reikštų, kad jeigu sukčiavimas įvyko ir nukentėjusioji šalis ją nustatė prieš daugiau kaip šešis metus, bet kokia byla, siekiant kompensuoti sukčiavimu padarytą žalą, yra neįmanoma. Taikant tai šioms aplinkybėms, prašau nepamiršti, kad pirminis Williams sandoris buvo pasirašytas 1999 m. spalio mėnesį, beveik prieš šešerius metus. Taigi Respublika gali artėti prie meto, kuomet kai kurie galimi sukčiavimo veiksmai, netgi jei jie tikrai buvo padaryti, gali tapti nebaustini.

Dėl aukštų Vyriausybės pareigūnų, prisidėjimas prie šių veiksmų, kuriuos mes siektume įvardinti kaip sukčiavimą, yra atviras klausimas. Pavyzdžiui, jei p. Kaktys buvo patikintas, kad už savo nekilnojamąjį turtą gaus aukštesnę nei rinkos nuomą, o tai paskatino jį apsispręsti pasirašyti „Williams“ sandorį, ir šis palankus finansinis susitarimas nebuvo žinomas Vyriausybei, tai galėtų būti vertinama kaip JAV Korumpuotos veiklos užsienyje akto (US Foreign Corrupt Practices Act) pažeidimas (atskleistas arba neatskleistas), taip pat kaip sukčiavimas, jei jis buvo nuslėptas. Tačiau manytina, kad tokiems veiksmams paskatinti reikėtų daugiau nei palankios nuomos kainos. Tikėtina, kad tokių finansinių paskatų šaknys yra daug gilesnės. Dėl buvusio JAV ambasadoriaus darbo „Williams“ konsultantu, – nežinau, apie tokį darbą draudžiamą reglamentavimą. Yra ribojimai buvusiems JAV Vyriausybės pareigūnams vykdyti lobistinę veiklą Kongreso narių atžvilgiu. Man reikėtų išsiaiškinti, ar tokie apribojimai taikomi ambasadorių darbui JAV kompanijose užsienyje. Šiuo metu tokių apribojimų nežinau.

Jeigu Lietuvos Respublika, remdamasi kaltinimais korupcija, siektų panaikinti sutartį arba reikalautų atlyginti nuostolius, padarytus parduodant valstybinį turtą, tarptautinėje bendruomenėje ji nebūtų vienintelė. Kitos šalys, tokios, kaip Indonezija, jau yra pateikusios panašius ieškinius. Jeigu Lietuvos Respublika būtų suinteresuota toliau kelti prieš „Williams“ kaltinimus sukčiavimu, bylinėjimosi vieta būtų ypač svarbi“.

V. Landsbergio ir A. Kubiliaus NUSIKALTIMAI ŠOKIRUOJA IKI ŠIOL

Aurimas DRIŽIUS

„Dabar ateina D.Grybauskaitė, ir nieko neliks po senovei, o A.Kubilius nėra senovė“, – europarlamentaras V.Landsbergis bandė pažvelgti į netolimą ateitį, guosdamas save ir A.Kubilių, kad jie abu nėra senovė, o šviežiena. Mano nuomone, A.Kubilius ir V.Landsbergis yra vieno nusikaltimo bendrininkai, todėl jie turi gelbėti vienas kitą bet kokiomis sąlygomis, nes įkliuvus vienam, ir kitam reikėtų keliauti į cypę. Matyt, todėl premjeras A.Kubilius iki šiol tikina visuomenę, kad Vyriausybė neleis „Mažeikių naftos“ parduoti Rusijos bendrovei „Lukoil“. Tačiau A.Kubilius nutyli, kad „Mažeikių naftos“ savininkas – Lenkijos įmonė „PKN Orlen“ jau pati yra valdoma tos pačios „Lukoil“. Kaip žinia, „PKN Orlen“ už „Mažeikių naftos“ akcijas sumokėjo beveik 7 mlrd. Litų. Gaila, tačiau didžioji šių pinigų dalis atiteko ne Lietuvos valstybei, bet buvusiai įmonės savininkei, Rusijos įmonei ‚Jukos“. Už 53,7 proc. „Mažeikių naftos“ akcijų „PKN Orlen“ 2006 m. pabaigoje sumokėjo 3 882 766 160 litų. Ir tik už likusias valstybei 30,66 proc. naftos koncerno akcijų Lietuvos valstybei atiteko 851,829 mln. JAV dolerių (apie 2,20 mlrd. Lt). Likusius valstybei 10 proc. akcijų lenkai nusipirko neseniai už daugiau nei 700 mln. dolerių.

Kitaip tariant, „Mažeikių naftos“ rinkos vertė yra maždaug 7 mlrd. Litų, todėl labai lengvai galima paskaičiuoti, kokią žalą Lietuvos Respublikai padarė V.Landsbergis ir A.Kubilius, 1999 m. svetimomis rankomis perdavę „Mažeikių naftos“ kontrolę JAV kompanijai „Williams“. Kadangi šiai įmonei buvo dovanotas kontrolinis „Mažeikių naftos“ akcijų paketas, tai galima sakyti, kad V.Landsbergio ir A.Kubiliaus padaryta žala Lietuvos Respublikai siekia apie 3,5 mlrd. litų.

Kai kurie „Laisvo laikraščio“ skaitytojai tuo netiki, ir sako, kad minėti valstybės pareigūnai yra nieko dėti, ir kad laikraštis juos nuolat šmeižia. Tokiems skaitytojams galima pacituoti Generalinės prokuratūros kaltinimą buvusiems A.Kubiliaus vyriausybės ministrams Sigitui Kakčiui, Antanui Bartuliui bei Rimantui Didžiokui, kuriems buvo suteikta „garbė“ pasirašyti sutartis su „Williams“, ir kurias jie net neskaitę pasirašė. S.Kaktys buvo kaltinamas tuo, kad, būdamas valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministru ir žinodamas, kad

1998 m. kovo mėn. 19 d. Lietuvos Respublikos Seimo rezoliucijoje "Dėl tiesioginių derybų investuojant į energetikos objektus" pritarus tiesioginėms deryboms su JAV korporacija "Williams" nurodyta, kad AB"Mažeikių nafta" ir jos kapitalo valdymo klausimai turi būti sprendžiami pagal Lietuvos Respublikos įstatymus, pasirašė Investicijų, Akcininkų bei Bendrųjų terminų ir aiškinimo sutartis, taip pat Paskolos bei Garantijos sutartis.

„Tokiu būdu S.Kaktys, piktnaudžiaudamas jam suteiktais įgaliojimais, Lietuvos Respublikos Vyriausybės vardu neteisėtai pasirašė Investicijų sutartį, kurios 2.4 paragrafe numatyta, kad AB"Mažeikių nafta" privalo pasirašyti su "Williams International Company" jo neteisėtai parafuotą Valdymo sutartį, kurios:

– 10.2 paragrafe neteisėtai įtvirtino valstybės konstituciniam principui prieštaraujančią nuostatą, kad UAB „Williams Lietuva", Williams Servines, nuolatinis valdymo personalas ir bet kuris asmuo, paskirtas pagal sutartį, neatsakys už jokius nuostolius nepaisant taikytinos teisės ar teisingumo principų;

– 10.3 (a) ir (b) paragrafuose neteisėtai numatė vienintelį AB „Mažeikių nafta" teisių gynybos būdą – generalinio direktoriaus, vyr.finansininko atšaukimą bei reikalavimą atšaukti Nuolatinio valdymo personalo narius ar kitus asmenis, paskirtus specialistais, konsultantais ar patarėjais;

11.2 paragrafe numatytais įsipareigojimais neteisėtai atleido AB „Mažeikių nafta" valdymo personalo narius bei kitus asmenis, paskirtus specialistais, konsultantais ar patarėjais nuo atsakomybės ir bet kokių reikalavimų dėl visų nuostolių, atsiradusių vykdant įsipareigojimus pagal sutartį".

Kitaip sakant, S.Kaktys pasirašė sutartį, kuria „Williams“ direktorius, valdančius „Mažeikių naftą“,iš anksto atleido nuo atsakomybės už „jokius padarytus nuostolius nepaisant teisės ar teisingumo principų“. Dar klausimas, ar S.Kaktys skaitė tą, ką jam pakišo pasirašyti V.Landsbergis, tačiau nekelia abejonių, kad visą sutarties tekstą puikiai žinojo ir dabartinis premjeras A.Kubilius, kuris iki „Mažeikių naftos“ privatizavimo buvo derybų su „Williams“ priežiūros grupės vadovas, bei tuometinis Seimo pirmininkas Vytautas Landsbergis, nes sutarties sąlygos ne kartą buvo svarstomos Valstybės gynimo taryboje. Tam, kad visuomenė nesužinotų apie tokius sutarčių punktus, jos buvo įslaptintos ir buvo paviešintos tik 2003 m.

G.Balčiūnas: „V.Landsbergis prievartavo pasirašyti šią sutartį“. Duodamas parodymus prokurorams, tuometinis Teisingumo ministras Gintaras Balčiūnas nurodė, kad ketvirtadienį (1999 m. spalio mėn. 14 d.) apie 18 val. į Teisingumo ministeriją buvo atneštos sutartys su „Williams International Company“, kurioms įvertinti buvo sudaryta darbo grupė (neoficialiai), nes reikėjo skubiai atlikti šių sutarčių įvertinimą. Minėta grupė dirbo per naktį ir savo išvadas surašė penktadienį apie pietus. Minėtose išvadose buvo pateikta daug problemų, kurios buvo sutartyse, nurodyta daug vietų, kurios aiškiai prieštaravo įstatymams. Šias išvadas G.Balčiūnas pateikė ministrui pirmininkui R.Paksui, dalyvaujant E.Maldeikiui ir J.Lionginui, kurie pareiškė, kad už tas sutartis jie nebalsuos. G.Balčiūnas taip pat paaiškino pasakęs „už“ sutartis nebalsuosiąs. **Grįžtant iš Vyriausybės jam paskambino Seimo pirmininkas V.Landsbergis, kuris jam „atskaitė moralą“ teigdamas, kad jie specialiai vilkina derybas duodami tokias išvadas, nes tie daly-**

Buvęs Teisingumo ministras Gintaras Balčiūnas, pasirašytą sutartį su „Williams International Company“, ko gero, norėtų užmiršti lyg košmarišką sapną...

kai, kurie nurodyti Teisingumo ministerijos išvadose, jau seniai yra pataisyti sutarčių projektuose. Tuomet V.Landsbergis suorganizavo, kad į Teisingumo ministeriją atvyktų „Williams International Company“ derybų grupė, pateikusi kitą sutarčių projektą. Ministerijoje vėl su ta pačia darbo grupe buvo dirbama analizuojant sutarčių tekstus ir paaiškėjo, kad iš tiesų daugelis dalykų buvo pataisyti, nors ministerija vis tiek pareiškė tam tikrų pastabų. Kitą dieną (šeštadienį) įvyko dar vienas susitikimas su „Williams“ atstovais ir sutartyse buvo padaryti tam tikri pakeitimai, derinant juos su Lietuvos įstatymais. Tuomet Teisingumo ministerija parengė naują išvadą, kuri buvo pateikta Vyriausybės posėdžiui. Suderintus sutarčių tekstus iš Teisingumo ministerijos paėmė „Williams“ derybininkai ir juos nuvežė Seimo pirmininkui V.Landsbergiui, iš kurio sekmadienį paėmė jis (G.Balčiūnas) norėdamas jas atiduoti R.Paksui ar E.Maldeikiui ratifikuoti, bet kadangi jų nerado sutarčių projektus nuvežęs į R.Pakso namus Šilo gatvėje, kur jas palikęs R.Pakso žmonai. 1999 m. spalio mėn. 19 d. Vyriausybės posėdžio metu buvo priimtas nutarimas Nr. 1154, tačiau jis balsuodamas susilaikė, nes manė, kad sutar-

tys yra ekonomiškai nenaudingos, bet jis negalėjo balsuoti prieš Vakarų investuotoją, prieš žadamą AB „Mažeikių nafta“ modernizaciją. Vyriausybės posėdyje tikrai buvo pateikta pažyma apie sutartyse numatomus įsipareigojimus, taip pat buvo pateikti dokumentai (tarp jų – ir slapti), kuriuose buvo išdėstyti argumentai už sutartis su „Williams International Company“. Patys sutarčių tekstai į posėdį nebuvo pristatyti dėl didelės jų apimties, todėl nutarimu Nr. 1154 buvo pritarta tik esminėms sutarčių nuostatoms. Visą laiką buvo kalbama apie visas AB „Mažeikių nafta“ privatizavimo sutartis, niekada niekur nebuvo išskiriami kokia nors atskira sutartis ar jos priedai, t.y. nebuvo kalbama apie tai, kad galima parafuoti vieną sutartį, bet negalima parafuoti kitos sutarties ar priedų. Todėl nutarimas Nr. 1154, nurodant tik 4 sutarčių projektus, G.Balčiūno nuomone, buvo techniškai blogai suformuluotas, nes tuometinė politinė valia buvo aiški: Vyriausybė privalo pasirašyti šias sutartis ir vėliau šioms sutartims buvo pritarta įtraukiant reikiamus skaičius į valstybės biudžetą. Po E.Maldeikio atsistatydinimo buvo sudaryta nauja darbo grupė, kuriai vadovavo S.Kaktys, kuri baigė derinti sutarčių su „Williams“ projektus.

Buvęs ūkio ministras E.Maldeikis paliudijo, kad derybų su „Williams“ metu nei viena, nei kita derybų pusė nesutiko eiti į kompromisus, tarp derybininkų kilo įtampa. „Tuomet “Williams“ atstovai kreipėsi paramos į JAV ambasadorių Lietuvoje, prezidentūrą bei Konservatorių partijos vadovybę Seime, – pasakojo E.Maldeikis. – Prezidentas V.Adamkus inicijavo pasitarimą pas save ir tuomet sutarta, kad visa raštiška derybų informacija bus perduodama ir aukščiausiajai politinei valdžiai: Prezidentui, Seimo pirmininkui. Taip derybų procesas buvo pradėtas kontroliuoti

aukščiausiųjų šalies politikų, kurie turėjo visą informaciją bei sutarčių projektus. Premjero prašymu buvo sušaukta Valstybės gynybos taryba, kuri pritarė sutarčių pasirašymui „Williams“ siūlomomis sąlygomis, neatsižvelgiant į Vyriausybės poziciją. 1999 m. spalio mėn. 15 d. įvyko pasitarimas pas premjerą R.Paksą, kur dalyvavo ministras J.Lionginas, ministras G.Balčiūnas, kuris pateikė Teisingumo ministerijos išvadas dėl sutarčių, kad jos prieštarauja įstatymams. Tačiau po susitikimo su R.Meidžorsu ir Seimo pirmininku, šeštadienį Teisingumo ministerija jau pateikė kitą išvadą kad iš esmės sutartys neprieštarauja Lietuvos įstatymams“.

Buvęs premjeras R.Paksas paliudijo, kad peržiūrėję „Williams“ sutartis jie pastebėjo, kad jose įtvirtinta daug Lietuvai nenaudingų dalykų. Apie pastebėtas abejones jis pranešė Seimo pirmininkui V.Landsbergiui ir Prezidentui V.Adamkui. Kadangi sutarčių projektuose, kurias pateikė „Williams“, išdėstytos sąlygos jų netenkino, buvo sudary-

ta darbo grupė, kuriai vadovavo E.Maldeikis, įtraukiant į ją įvairių ministerijų atstovus. Po jo (R.Pakso) pokalbio su Prezidentu buvo sušauktas Valstybės gynybos tarybos posėdis, kurio metu buvo pasisakyta už sutarčių pasirašymą Bumgarnerio pasiūlytomis sąlygomis. Tai rodo, kad tuo metu buvusi politinė valia yra tokia, kad sutartys bus pasirašytos, nors Lietuvos derybininkams atrodė, kad sutartys prieštarauja įstatymams, Konstitucijai, dėl ko sutarčių taip pat negalima pasirašyti. Kadangi darbo grupėje buvęs S. Spėčius nuolat reiškė savo teisines abejones dėl sutarčių, todėl nutarta jas perduoti Teisingumo ministerijai teisiniam įvertinimui. Teisingumo ministerija pateikė išvadą, kad sutarčių tekstai prieštarauja Vyriausybės nutarimams, įstatymams bei kai kuriais atvejais – Konstitucijai. Šias išvadas jis gavo iš Teisingumo ministro G.Balčiūno, tačiau greit po

to jam buvo įteiktos jau kitos išvados, kad sutartys neprieštarauja nei Konstitucijai, nei įstatymams. Šios išvados jam buvo pateiktos šeštadienį. 1999 m. spalio mėn. 18 d. įvyko Vyriausybės narių pasitarimas sutarčių klausimais. Šio pasitarimo metu buvo išklausyta kiekvieno ministro nuomonė. Prieš sutartis buvo jis, E.Maldeikis, J.Lionginas, taip pat D.Lygis. Kiti ministrai buvo už šias sutartis ir kaip galima greitesnį jų pasirašymą. Kitą dieną įvyko Vyriausybės posėdis, kuriame buvo svarstomas pritarimo sutartims klausimas. Ministrams buvo išdalinta konfidenciali informacija apie neigiamas sutarties pasekmes.

Aleksandro Bendinsko PARODYMAI SEIMO KOMISIJAI NEREIKALINGI?

Juozas IVANAUSKAS

LR Seimo komisija, tyrusi Pakaunės savanorių maištininkų neapdainuotus „žygdarbius“ bei Juro Abromavičiaus žūties aplinkybes, į liudytojų sąrašą įtraukdama sutartinai apsimelavusius liudytojus, prof. V.Landsbergį, dažnai pučiantį miglą į akis, kažkodėl „užmiršo“ apklausti žmones, išties žinančius bei galinčius padėti išsiaiškinti, kas yra šio politinio–kriminalinio nusikaltimo vykdytojai bei užsakovai. Nebuvo kviečiami liudyti rašytojas Vytautas Petkevičius, buvęs Krašto apsaugos ir gynybos komiteto pirmininkas, nei tuometinis Krašto apsaugos ministras Audrius Butkevičius, nei disidentas Aleksandras BENDINSKAS, kurio prisiminimų knygą „Be pagražinimų“ 2006 m. išleido Vilniaus leidykla „Gairės“.

Visų Lietuvos okupacinių valdžių kalintas, tremtas į lagerius, atkūrus Nepriklausomybę – „savųjų“ sprogdintas, garbaus amžiaus disidentas A.Bendinskas 1989–1990 metais buvo pirmasis atkurtos Lietuvos šaulių sąjungos pirmininkas, 1992–1996 kadencijos LR Seimo narys, nepartinis, išrinktas pagal sąrašą. Priklausė LDDP frakcijai, dirbo Krašto gynybos komitete. Nuo 2006 metų – Lietuvos vyresniojo amžiaus

žmonių organizacijų konfederacijos prezidiumo ir vykdomojo komiteto narys bei konsultacinės komisijos pirmininkas.

Knygoje „BE PAGRAŽINIMŲ“ Aleksandras Bendinskas pasakoja apie tremtinio dalią bei išgyvenimus Lietuvos okupacijos metais, dalijasi mintimis apie mūsų šalies dabartį, nevengia skaudžių aktualijų, kritikuoja nepelnytai garbstomus žinomus politinius veikėjus. Garbusis autorius, pristatydamas savo kūrinį Lietuvos žurnalistų sąjungoje, prisipažino: *„Šių dienų politiniai, administraciniai, ekonominiai, socialiniai klausimai privertė mane parašyti šią knygą. Visai negalvojau, kad teks rašyti, nes esu inžinierius, technokratas, ir man rašyti nelabai sekasi. Dabar skaitytojai galės įvertinti, kaip man pavyko. Tenoriu pabrėžti, kad pastarųjų metų įvykiai yra labai svarbūs Lietuvos gyvenime, todėl ir norėjau juos pavaizduoti. Tikiuosi, parašyti dar vieną knygą, atskleisti tas gilumines sroves, atplukdžiusias mus į šiandieninį, daugelio mūsų prieštaringai vertinamą, gyvenimą“.*

Prisimindamas Lietuvos nepriklausomybės atgavimo ištakas, A.Bendinskas gan ironiškai, vaizdžiai aprašo landsbergizmo atsiradimo fenomeną, jo pragaištingą įtaką tolesniam šalies augimui, skaidriems santykiams pilietinėje visuomenėje:

„V.Landsbergis, išrinktas pirmininku, nesuvokė, kad Sąjūdis, vis dėlto – ne jo tėvonija. Atrodo, pasiduota minčiai, jog jis yra stabas, o mūsų išeivija jį pripažino ir Mesiju, ir Moze. Manyta, kad ant Sąjūdžio bangos galima joti. O tai primena žydo jojimą ant kavalerijos žirgo... Ant Sąjūdžio bangos jota, jota. Ir pamatyta, kad... iš 35 Sąjūdžio tarybos narių liko... tik jis ir dar

vienas kitas, o dauguma jam parodė nugarą... Ir toliau jis jojo, kardu švytuodamas, atsiprašau, liežuviu „gelbėdamas Lietuvą nuo komunizmo“ – griaudamas Lietuvos ūkį, miklindamas liežuvį, priešindamas žmones.

Ar jums neatrodo, kad mūsų gyvenimas 1990–1992 metais priminė dainelę – „Už Raseinių ant Dubysos gyveno Petras Palubys, jis būt apjojęs visą svietą, bet netesėjo jo arklys...“ Perfrazuojant šią dainelę, šitas ponas būtų apjojęs, jei būt nuo arklio nenuslydęs, visą svietą, „megztoms beretėms“ iki užkimimo šaukiant: „Lands – ber – gis!“, kaip kadaise Rusijoje: “Le – ni – nas!..“

Skaičiau knygą apie žydus Stalino užnugaryje. Iš jos matyti – kas tada formavo visuomenę, suformavo ir Leniną. Vokiečių žvalgyba, norėdama pakenkti carui ir karo eigą palenkti savo naudai, davė 7 milijonus markių, kuriuos užblombuotame vagone atvežė į Rusiją – griaukite Rusijos imperiją!.. Aš nesakau, kad ta imperija buvo gera, bet Leninas tokią užduotį turėjo. Leninas, sako, buvo vokiečių agentas... Bet tai Leninas, o ne Landsbergis. Kiekvienas arklys išsikvepia. Raitelis pasijuto, kaip Mendelis, visai ant arklio užpakalio. Tai ne vienas pamatė. Laikas buvo įsikabinti nors į arklio uodegą, kad visai nenuslystų. Ir staiga – vėl kaip tas Mendelis šaukėsi viršilos – jis sušuko, žmonės, KGB apsėdo! KGB Lietuvą suės, Brazauskas parduos, o Seimas (nors ir pats tuo metu buvau Seime) palaimins pirkimo pardavimo aktą. Dabar tokiu arkliu garbės pirmininkas ar pirmininkas be garbės nepajos. Laikai ne tie. Arkliuko pašvinkusiu KGB pašaru nepašersi. Jau ir „voratinklių“ nėra, vėlus laikas, ne bobų vasara. „Voratinklių“ pynėjai aptilo. Ponas Gajauskas „nusivarė“ nuo kojų, o Varanauskas buvo įkliuvęs su cigaretėm ir gynė savo garbę ir orumą... Kaip čia pasidarė, kad jisai ir Mozė, ir patriotas, ir

pranašas, ir Lietuvą išvedė iš nelaisvės namų, ir t.t. Kaip atsitiko? Ogi taip, kaip su Leninu. Leninas buvo tremtas, o šitas prisitaikė. Ir anais laikais pašlovintas buvo, ir dabar – rezistentas numeris pirmas!..

Jei pasklaidytume spaudą, o ypač dešiniąją, matytume raudona linija nutiestą siūlą – visa, kas buvo seniau, yra bloga, o ką darė ponas Landsbergis ir landsbergininkai yra gera!.. O iš tikrųjų vis dėlto ne taip. Net popiežius Jonas Paulius II – Karolis Voityla po vizito Lietuvoje, Latvijoje ir Estijoje, duodamas italų dienraščiui „La Stampa" interviu, pabrėžė: „Net socialistinėje programoje yra tiesos grūdų. Žinoma, šie grūdai neturi būti panaikinti ar prarasti." Šventasis Tėvas priminė, kad „kapitalizmo šalininkai yra linkę užmerkti akis į tai, ką komunizmas padarė." Atsakydamas į klausimą, kodėl kai kuriose Vidurio ir Rytų Europos šalyse komunistai grįžo prie valdžios, Jonas Paulius II aiškiai pasakė, kad tai nėra grįžimas į komunizmą. Tai greičiau yra reakcija į naujos valdžios neteisingumą..."

Konstatuodamas milžinišką kolūkių griovimo, grobstymo, vogimo žalą žemės ūkiui pirmaisiais atkurtos nepriklausomybės metais, šalį valdant konservatoriams, V.Landsbergiui ir G.Vagnoriui, knygos „Be pagražinimų" autorius A.Bendinskas retoriškai klausia: *„Tai buvo kaip tvanas, kuris nusinešė viską, kas pakely. O mūsų Respublikos vadovai? Argi nematė, kas vyksta?! Ar nesuprato, kur į kokią balą mes riedame? Bet veikė ta magiška jėga „unzer geliebter furer hat gesagt..." (mūsų mylimas vadas pasakė). Ir garbės pirmininkas (be garbės) džiaugėsi, kad komunizmo citadelės (kolchozai) griūva ir kad Sąjūdis nuneš į įsivaizduojamą rojų. Ir nunešė. Respublika iki 1990 metų neturėjusi skolų, tarp*

penkiolikos respublikų geriausiai tvarkiusi savo ūkį, patenkinamai išsprendusi socialinius reikalus, staiga prarado pamatą po kojom. Ir kaip Antikos herojus buvo nugalėtas, taip Lietuva pateko į ekonominę purviną duobę... Garbės pirmininkas, neturėdamas net žalio supratimo apie tautos ūkį, ekonomiką, socialines problemas, padarė daug blogo žemdirbiams, ir ne tik jiems. „Fanaberijos" pilnas Ministras pirmininkas G.Vagnorius, neatsižvelgdamas į realią situaciją, priėmė nusikalstamų sprendimų, bet atsakomybės išvengė..."

Dabar jau žinome – pasėtas chaosas šalies ekonomikoje ir žemės ūkyje padėjo 1992 metais rinkimus į Seimą laimėti ekskomunistams – brazauskininkams: LDDP partija surinko per 52 proc. visų Lietuvos rinkėjų balsų!.. Tačiau trauktis iš politinės kovos arenos „Rezistentas Nr.1" nė neketino. „Megztųjų berečių" numylėtinis V.Landsbergis, regis, puoselėjo viltis kaip galima greičiau, jei ne demokratišku keliu, tai bent savanorių maišto kruopščiai suorganizuota „akcija–X", susigrąžinti valdžios skeptrą. Juolab, šios V.L. ambicijos dar labiau sukilo, kai dalis emigracijos lietuvių po 1992 metais vykusių Seimo rinkimų pareiškė esą ***„mums gėda būti lietuviais"*** ir pasisakė už diferencijuotą pagalbą Lietuvai. Tai yra: *„Jei Landsbergis yra ir bus valdžioje – pagalba bus. O jei ne – pagalbos nėra. Tai kaip čia yra?,* – stebisi A.Bendinskas savo knygoje „Be pagražinimų", – *Ar jie rėmė nepriklausomą Lietuvą, ar muzikologą? Įspūdis toks, kad jiems į Lietuvą nusispjaut. Landsbergis – tai viskas! Ar jie nekuria iš jo stabo, Dievo siųsto išganytojo? Atseit, tik jis Lietuvą apgynė ir sukūrė. Ir tik jis – „unser geliebter furer hat gesagt" – vedė Lietuvą į... politinį, ūkinį, socialinį chaosą. O ar tik jam buvo siunčiamos ir perduodamos emigrantų aukos?.."*

Į klausimą apie lietuvių emigrantų indėlį, tuo metu destabilizuojant padėtį šalyje, garbusis politkalinys ir

Buvęs tremtinys, disidentas Aleksandras Bendinskas, praėjęs ilgą ir vingiuotą gyvenimo kelią, tebėra pilietiškai aktyvus, nepakantus teisiniam nihilizmui...

tremtinys Aleksandras atsako visai atvirai, be užuolankų: ***„Mūsų emigrantai, savo aukomis rėmę savanorius, padarė meškos paslaugą. Lašelis kraujo tų, kurie žuvo nuo Pakaunės savanorių ginklų, pirktų už suaukotus dolerius, užtiško ir ant emigrantų. Taigi mūsų reikalai ne per geriausi, jei vieni gėdijasi būti lietuviais, o kiti, „pasibalnoję arklį“, dairosi kur joti, bet kur – kryptis neaiški – ar į bolševizmą (naikinimą), ar į landsbergizmą – vagnorizmą (griovimą). Tai viena ir tas pat. Tik kažin, ar arklys klausys, nors ir „unser geliebter furer hat gesacht“ (mūsų mylimas vadas pasakė)?..“***

Be abejo, vertėtų kiek atidžiau, iš esmės pažvelgti į Lietuvos savanorių „žygdarbius“. Tai klausimas, kurį ilgokai narpliojo Seimo komisija, vadovaujama Loretos Graužinienės, tačiau... Blaiviai mąstantys žmonės, ko gero, galėjo net suabejoti – ar ši komisijai apskritai galėjo iki galo išsiaiškinti tiesą, kuri itin neparanki valdantiesiems? Pagaliau, net ir išsiaiškinus, kas yra šio maišto pagrindiniai užsakovai bei vykdytojai, kas nužudė Jurą Abromavičių, – vargu ar teisinio nihilizmo valstybėje gali būti patraukti baudžiamojon

atsakomybėn įtakingieji užsakovai?!..

Seimo komisijos nekviečiamas, „savųjų“ rankomis du kartus sprogdintas „molotovo kokteiliais“, bet, ačiū Dievui, likęs gyvas Aleksandras Bendinskas savo liudijimus pateikia prisiminimų knygoje „Be pagražinimų“ (išleista 600 egz. tiražu), skyrelyje „MAIŠTAS IR APDOVANOTIEJI“, kuriuos ir pateikiame skaitytojams:

„1993 metų rudenį grupė Lietuvos savanorių, kažkieno sukurstyti, ėmė maištauti prieš tuometinę valdžią. Apsiginklavę maištininkai išėjo į mišką, kai jau, atrodo, Šventas Tėvas – Popiežius Jonas Paulius II baigė savo pirmąjį vizitą Lietuvoje. Maištaujantys savanoriai sudrumstė Lietuvos tikinčiųjų pakilią nuotaiką, norėjo sukelti šalyje suirutę, ketino savo ginklus nukreipti į Lietuvos žmonių teisėtai išrinktą valdžią ir kėlė rimtą grėsmę atkurtai Respublikai. Paslapties skraistė dengė tuos, kurie sukurstė maištininkus, nes jie vieni nebūtų išdrįsę griebtis ginklo ir rizikingų veiksmų.

Maištininkus reikėjo izoliuoti be kraujo praliejimo. Buvo imtasi visų atsargumo priemonių. Mes, Seimo nariai, budim naktį Seime... Ateina vidaus reikalų ministras R.Vaitiekūnas. Aš klausiu, na kaip? Ministras sako, kad jau žinoma, kur bazuojasi maištininkai. Domiuosi, jeigu panaudoti vidaus kariuomenę ir saugumiečius, kiek reikia minučių, kad būtų sunaikinti maištininkai? Ministras sako, na, dešimt, penkiolika, ne daugiau. Toliau svarstom, kaip tai padaryti. Jis turėjo žemėlapį, rodo, štai vienas keliukas veda, antras, trečias... Susodinam į kiekvieną sunkvežimį po šešiolika žmonių, gerai apginkluotų, su neperšaunamom liemenėm, važiuojam, du sraigtasparnius pasiunčiam ir sakom maištininkams, išeikit iš miško, palikę ginklus, iškėlę

rankas ir gulkit ant žemės... Apsigalvojimui – trisdešimt sekundžių ar viena minutė. Aš klausiu, o jeigu nepaklus? Ministras – liks tik šlapia vieta... Taigi svarstėm, ar taip pasielgti, ar ne. Juk maištininkai savanoriai prieš valdžią, prieš Lietuvos žmones pakilo. Žmonių nežudysim, – sakau, aš tada Seimo narys buvau, dirbau Krašto gynybos komitete. Iš pradžių šio komiteto pirmininkas buvo G.Kirkilas, po jo – V. Petkevičius, o kai šį nuvertė – A.Ivaškevičius.

Jau gegužės mėnesį mes žinojome, kad Kauno savanorių grupė kažkam rengiasi, kaupia ginklus. Nupirkta automatų. Buvo triukšmo, kad be Seimo žinios. Ginklus vežė į miestus ir miestelius, kur būta patikimų žmonių, turėjusių išeiti į miškus. Gal jiems viskas ir būtų pavykę, jeigu nebūtų viskas atidėta kiek vėlesniam laikui. Žinojome, kad maištininkai savanoriai neturės paspirties. Man bankininkas G.Konopliovas pasakojo apie besirengiančius maištauti savanorius. Jų vadai jį aplankė, prašė pinigų ir kitaip palaikyti. O jeigu nesutiks, grasino prikišdami, kad jis esą prekiauja ginklais. Maištininkai tikėjosi už tai kariuomenės, šaulių palaikymo. Jiems visa tai atrodė paprasta. Savanoriai pareikalauja, Prezidentas Brazauskas atsistatydina. Jie ir Seimą paleidžia. Perima visą valdžią gražiai, be jokio triukšmo, nežudant žmonių. Jie negalėjo sutikti ir nesutiko visą laiką, kad LDDP, tai yra, kairieji valdžioje. Bet kai reikėjo išeiti į miškus ir versti valdžią, pirmiausia „kiaulę padėjo“ Marijampolės savanoriai – suskilo. Dalis nori eiti, dalis – ne. Žmonės pradėjo mąstyti, ką darą...

Kaip pasielgia Alytus? Ten daugiau kaip pusė buvo linkusi išeiti. Išeina. Žygiuoja. Ateina iki Punios... Prasideda derybos. Nėra sukilimo. Ir Salantai nesusirengė. Ar jiems nedavė ženklo, ar kažkas kita. Taigi, šitos jėgos, kurios buvo pakeltos, susimėtė ir kauniečiai maištininkai liko vieni. Iš

pradžių jų išėjo į mišką apie keturis šimtus. Paskui liko du šimtai, neliko ir dviejų šimtų. Jeigu bet koks perversmas neįvyksta per kokias dešimt penkiolika minučių, jis jau yra žlugęs. Tokia pasaulinė praktika. O kaip buvo iš tikrųjų – galėtų pasakyti maišto organizatoriai. Prasidėjo derybos...

Štai maždaug tokia buvo šito išėjimo į mišką teorija ir istorija. Aš jau buvau muštas bei luptas ir į visa tai žiūrėjau kitaip, nei žalias gimnazistas. Bet ši istorija dar be pabaigos. Pabaiga yra... iki maišto, kai „avansu“ vykdomi apdovanojimai „už žygdarbius kovinėmis aplinkybėmis“... Buvo kuriami didvyriai. O kaip kitaip pagalvosi? Nebūtų maišto – nebūtų ką apdovanoti, kad ir iš anksto.

Už kovinius „žygdarbius“ ir sumanų vadovavimą apsidovanoti prisistatė LR Krašto apsaugos ministras Audrius Butkevičius, pats save pirmuoju tarp keturių asmenų įsirašęs, pats pasirašęs apdovanojimo raštą, o toliau – Lietuvos „šulas“ Vytautas Landsbergis, Užsienio reikalų ministras Algirdas Saudargas... (kovojo savo kabinetuose?). Tačiau, ką aš čia tuščiai kalbu, dar skaitytojas nepatikės, geriau pateiksiu dokumentą:

Lietuvos Respublikos Krašto apsaugos ministerija, 1993 09 02 – 1428. Lietuvos Respublikos Prezidentūros Ordinų kancleriui. Pristatome apdovanojimui:

1. Už žygdarbius, atliktus kovinėmis aplinkybėmis ir sumanų vadovavimą krašto apsaugos kovinėms operacijoms apdovanoti 1–ojo laipsnio Vyčio Kryžiaus ordinu:

Audrių Butkevičių, Vytautą Landsbergį, Algirdą Saudargą, Česlovą Stankevičių.

2. Už drąsą ir dvasios tvirtybę, ištvermę ir pasišventimą, saugant valstybės sienas ir svarbius ūkio ir kitus objektus, apdovanoti 2–ojo laipsnio Vyčio Kryžiaus ordinu:

Aleksandrą Algirdą Abišalą.

3. Už pasiaukojimą, vykdant valstybinę užduotį sunkiomis aplinkybėmis, apdovanoti 3–ojo laipsnio Vyčio Kryžiaus ordinu... (Už šitokį pasiaukojimą buvo pristatyti apdovanoti Rimantas Baltušis, Audronis Beišis, Vytautas Benediktavičius, Pranas Dragunaitis, Jonas Gečas ir kt.).

Iš viso – 18 žmonių.

Pasirašęs pristatymo apdovanoti dokumentą A. Butkevičius, pats savo žygdarbį (kokį?) įvertino aukščiau visų. Gražu. Nei pridėti, nei atimti... Jeigu su maištininkais savanoriais būtų nepavykę susitarti, tikriausiai apdovanotųjų sąrašas būtų dar didesnis.

Toliau – dar gražiau... Mat įdomiausia, kad **pristatymo apdovanoti raštas buvo parašytas dar maištui neprasidėjus, o pagarsintas, suprantama, jau „po visko“. Vadinasi, galima daryti prielaidą, kad maištas iš anksto buvo suplanuotas ir žinota, kaip jis baigsis, dar jam neprasidėjus!.. Galima pamanyti, kad šio dokumento 1 ir 2 punktuose įvardyti asmenys, turbūt, iš anksto buvo užtikrinti „kovinių operacijų“ sėkme.**

Prezidentūros Ordinų kancleriui buvo įteiktas 23 lapų dokumentas su pristatytų apdovanoti pavardėmis. Kai šis dokumentas pakliuvo man į rankas, jau tada iš apdovanojimų galima buvo suprasti, kas šitam „spektakliui“ diriguoja...“

* * *

Taigi, gyvenant teisinio nihilizmo šalyje, Seimo komisija, tirianti Lietuvos savanorių banditiškus išpuolius, atlaidžiai „flirtuoja“ su idėjiniu šios sumaišties inspiratoriumi – „Rezistentu Nr.1“ – V.Landsbergiu, o taip pat su buvusiais maištininkais – „grybautojais“, nelegaliai laikančiais savo namuose kovinius ginklus. Kai vieni ir kiti sutartinai blefuoja, pristatomi valstybiniams apdovanojimams už ta-

riamus „žygdarbius“, nėra ko stebėtis, kuomet nepriklausomoje, valdomos demokratijos šalyje Konstitucinis Teismas, visa politizuota teisėsaugos ir teismų sistema, pasitelkusi specialiąsias tarnybas, fabrikuoja apkaltą Prezidentui, pačiu menkiausiu pretekstu įžvelgia konstitucinius prasižengimus, tačiau yra akla ir bejėgė stambių korupcinių sandėrių bei nusikaltimų akivaizdoje.

Visumoje, susidaro tikrai ne koks įspūdis, žvelgiant be pagražinimų į nūdienos realybę. Jau vien tai, kad „šlepetinis“ Prezidentas (CŽV agentas ir masonas?..), įvykdžius „teisiškai“ sankcionuotą sąmokslą prieš Prezidentą R.Paksą, antrą kartą tampa šalies vadovu, lemiamu momentu „užlūžus“ kompiuteriams, yra apsijungęs krikšto apeigomis su Abonento atžala ir „visiems lygiai teisingai“ eilę metų leido grobstyti Lietuvos turtą, o AMB drauge su meilinga „Draugystės“ viešbučio bufetininke (porelė, garsėjusi įtartinais sandėriais, nuostolingomis valstybei privatizavimo sutartimis) prieš rinkimus atvirai palaikė tą patį Abonentą ir jo slaptus sandėrius su „Rubikonu“, be abejo, gan ironiškai atspindi priešrinkiminį šūkį: „**Kartu mes galime viską!..**“ Tačiau iki tikrosios tvarkos ir teisingumo Marijos žemėje, deja, dar labai toli!..

Nepaisant visko, „Rezistentas Nr.1“ – prof. V. Landsbergis, daug niekšybių pridaręs Lietuvoje, net priglaudęs savo fonde norvegų tautos premiją Lietuvos žmonėms, pakilęs į Signatarų namų balkoną Vasario 16 dieną, kasmet tradiciškai rėžia mieliems tautiečiams prakalbas, sukeldamas ovacijas „megztųjų berečių“ minioje, o visa tai apvainikuoja grandiozinis koncertinis šou su fejerverkais Katedros aikštėje, labai jau tiesmukai reklamuojantis „šaunųjį“ Vilniaus merą A.Zuoką, sutartinai mojuojant Abonento partiją simbolizuojančiomis geltonomis pirštinėmis...

„Juodojo metraštininko“ Povilo Masilionio misija – „NEŠUKUOTOS“ PUBLICISTIKOS SKLAIDA

Juozas IVANAUSKAS

Filologas, žurnalistas, buvęs žurnalo „Gairės“ vyr. redaktorius, šiuo metu leidyklos „Gairės“ direktorius Povilas MASILIONIS gimė 1939 07 09 Nakonių kaime (Anykščių raj.). Mokėsi Troškūnų vidurinėje mokykloje, studijavo Vilniaus universitete lietuvių kalbą ir literatūrą. Įgijęs universitetinį išsilavinimą, 1964-1970 m. dirbo Molėtų rajono laikraščio „Pirmyn“ redaktoriaus pavaduotoju, o 1972-1988 m. – Jonavos raj. laikraščio „Jonavos balsas“ redaktoriumi, Politinio švietimo namų konsultantu ir net LKP CK spaudos sektoriuje instruktoriumi. Atgaunant nepriklausomybę Lietuvoje, 1988-1993 metais P.Masilionis dirbo žurnalų „Komunistas“, „Politika“ vyr.redaktoriaus pavaduotoju. 1999 m. leidykla „Gairės“ išleido P.Masilionio publicistinių straipsnių rinkinį „Sukryžiuotų kalavijų karalystėje“.

Atidesni skaitytojai, rimčiau besidomintys laisvos, nepriklausomos Lietuvos istorija, jos politinės raidos metamorfozėmis, socialinės pertvarkos lūžiais, be abejo, turėtų atkreipti dėmesį į publicistinę, disidentinę literatūrą, išleidžiamą leidyklose „Politika“ ir „Gairės“. Šių dukterinių leidyklų veikla, jų darbas grindžiamas ne tiek verslo, kiek

TIESOS sakymo bei TEISINGUMO kriterijais, atlieka kilnią misiją oligarchų valdomoje šalyje, kurios informacinį lauką tendencingai uzurpuoja ir liaudį kvailina žiniasklaidos verslo magnatų užsakomoji produkcija.

Lietuvos nepriklausomybės metais dirbdamas leidyklos „Gairės“ (UAB „Mūsų gairės“) direktoriumi, Povilas Masilionis pagrįstai gali didžiuotis tokiomis šioje leidykloje išleistomis, liaudies pamėgtomis ir politikos funkcionierių keikiamomis (matomai, tautos „patriarcho“, prof. V.Landsbergio ypač niekinamomis) knygomis, kaip Vytauto Petkevičiaus trilogija: „Durnių laivas“, „Durniškės“, „Prakeiktieji ir pateptieji“, Liudo Dambrausko „Išeinančiojo mintys“, „Kovo 11–osios tragizmas“, Aleksandro Bendinsko „Be pagražinimų“, Romualdo Grigo, Alberto Ružo „Lietuviškieji „...izmai“, Stasio Stungurio „Rūškano laiko godos“, Vytauto Skuodžio „Melo, neapykantos ir šmeižto kronika. 1993–1997“ bei kita panašia literatūra.

Aštrių publicistinių straipsnių knygoje, apimančioje daugiau kaip dešimties metų Lietuvos atgimimo laikotarpį, **„Sukryžiuotų kalavijų karalystėje“** autorius Povilas Masilionis su humoro gaidele prisipažįsta: *„Pamenu, dar ūsai nedygo, o jau rašydavau į laikraščius. Vėliau – ir į žurnalus. Kartais ir išspausdindavo. Ir honorarą gaudavau. Jei būčiau jį taupęs kokį pusšimtį metų, gal ir šiai knygai išleisti dabar nereikėtų „medžioti“ rėmėjų... Dabar, kai visi rašyti moka, yra sakoma taip: jei gali knygos neleisti – neleisk! Negaliu, atsakau. „Baltieji metraštininkai“ savo knygomis nepriklausomą Lietuvą užtvindė, – tuoj visi nuskęsime toje rašliavoje. Tik „juodieji metraštininkai“ kažkodėl tyli. Ir be reikalo jie tyli! Koks gi tautos Atgimimas, kokia šalies Nepriklausomybė be „juodųjų metraštininkų“? Labai jau dangiškai sterili!..*

Šiandien negaliu tiksliai pasakyti, kada manyje visam

„Juodasis metraštininkas“, leidyklos „Gairės“ direktorius Povilas Masilionis, teisingesnio gyvenimo troškimo vedinas, nemano turįs teisę pasitraukti poilsiui iš kovos lauko, ginklams garsiai žvangant šioje „Sukryžiuotų kalavijų karalystėje“...

laikui įsitvirtino tas „Juodasis metraštininkas“. Gal tada, kai žurnalistikai studijuoti pritrūko balų, bet vis tiek pasakiau sau: būsiu žurnalistas, nors ir su lietuvių kalbos bei literatūros mokytojo diplomu? Gal tada, kai Molėtų rajono laikraštyje „Pirmyn“ gavau savanaudžių partinių ir ūkinių veikėjų nemėgiamo žurnalisto krikštą? Gal tada, kai būdamas „Jonavos balso“ redaktoriumi žūtbūtinai susirėmiau su šio partijos rajono komiteto pirmąja sekretore Tale Stankevičiene ir jos pataikūnais dėl žurnalisto teisės rašyti tiesą (net iki Maskvos buvo nubangavęs šio susirėmimo aidas!)?..“

Kairiųjų pažiūrų politikuojantis žurnalistas P.Masilionis neslepia, jog jam visuomet rūpėjo ir ypač dabar rūpi**,** *„kaip šioje laukinio kapitalizmo bakchanalijoje sekasi paprastam, didelių turtų neturinčiam ir neturėsiančiam Lietuvos žmogui?“* Tuo metu, kai dauguma buvusių komunistų skubiai „susiprato“, „persitvarkė“ ir tapo uoliais nepriklausomybės „gynėjais“, Konservatorių partijos, pasivadinusios „Tėvynės sąjunga“, gretose, arba adaptavosi konformistiškoje Socialdemokratų partijoje, neva, atstovaujančioje liaudies interesus, tiktai maža dalis politikų iš buvusios sovietinės

nomenklatūros armijos išliko padoriais žmonėmis, kuriems nėra svetimas teisingumo jausmas, moralė, sąžinė. Šiai bebaigiančiai išnykti taurių Lietuvos politikų elito grupei, be abejo, priskirtinas ir Povilas Masilionis, garbaus amžiaus žurnalistas, nekomercinės leidyklos „Gairės“ direktorius. Nors ir buvęs komunistas, tačiau tikras patriotas P.Masilionis, gan skeptiškai vertindamas politinių procesų raidą nepriklausomoje valstybėje, su giliai užspaustą širdgėla prisipažįsta:

„Mums, jau gerokai pagyvenusiems atkūrusios nepriklausomybę šalies piliečiams, praktiškai visas sąmoningas gyvenimas prabėgo tarybų valdžios metais – dabar jau sustabdyto socializmo statybos eksperimento sąlygomis. Mes dirbome, kūrėme, bandėme prisitaikyti prie to eksperimento netobulumų ar priešinomės jiems, tačiau dauguma iš mūsų ir šiandien išliko neprisitaikiusiais prie naujųjų sąlygų ano socialistinio eksperimento kūdikiais. Gyvenimu nusivylusiais, bet vis dar „gerų valdžios dėdžių“ belaukiančiais, kapitalizmo stresams imuniteto taip ir neįgijusiais, epochos lūžio neretai psichiškai sužalotais žmonėmis. Todėl tarp daugybės nusižudžiusiųjų, kuriais Lietuva pirmauja visame pasaulyje, pagyvenusieji šalies piliečiai neužleidžia savotiškų lyderių pozicijų (nejaugi mes, priešpensinio ar pensinio amžiaus žmonės, taip be kovos ir pasiduosime?).

Kas kita jaunimas. Jauniems lengviau grumtis, lengviau prisitaikyti lietuviškojo laukinio kapitalizmo džiunglėse, tačiau ir jie, anoje epochoje gimę, neturi (ir jau neturės!) to imuniteto, kuris gaunamas kartu su motinos pienu. Imuniteto kapitalistiniams santykiams tarp žmonių, būdingiems laukinių žvėrių gyvenimui. Gal dėl to jaunieji lietuviukai, nepritapę savoje šalyje, jau užtvindė visą, bent kiek civilizuotesnį, kapitalistinį pasaulį. Jei taip ilgiau tęsis, kas galės paneigti

tokią galimybę: Lietuvos ateitis taps problematiška, turint galvoje, kad ir gimimų skaičiumi mes dabar labai atsiliekame nuo socializmo laikų?..

Mano oponentai – ir tarybiniais metais, ir dabar (tik kiti!) – kartoja tą patį: esą aš gyvenimą tapąs labai jau tamsiomis spalvomis, esą aš kviečiąs tautą (anksčiau – liaudį!) į mūšį su vėjo malūnais. Nesiginčysiu! Visais laikais buvo ir yra reikalingi donkichotai. Net atkūrus nepriklausomą Lietuvą. Ir šiandien, kosminiu greičiu judėdamas į trečiąjį tūkstantmetį, gali drąsiai kalbėti išmoningojo bajoro Don Kichoto Lamančiečio laikų poeto žodžiais: "Ieškau gyvasties mirty, / Ieškau ligoje sveikatos, / Kelio iš užburto rato, / Laisvės tolimoj tremty, / Mulkių sambūry Sokrato."

Kur tas Sokratas, galintis filosofiškai apmąstyti mūsų šiandienę būseną: argi išsiveržėm iš vienos sąjungos (TSRS) tik tam, kad savanoriškai kištume galvas į kitą – ne ką geresnę – sąjungą (ES) ir net į NATO? Mūsų vedliams tai, matyt, labai aktualu, – juk reikia kažkaip apsaugoti nuo galimų būsimųjų revoliucijų savo prisiplėštą turtą. O kitiems? Nejaugi ir kitiems Lietuvos piliečiams planuojamas nepriklausomybės praradimas yra jų gyvenimo tikslas? Nesinori tuo tikėti!

Kokią Lietuvą aš norėčiau palikti savo gyvenimo saulėlydyje? Žinoma, tik nepriklausomą, neprisijungusią prie jokių sąjungų ir blokų. Žinoma, tik socialistinę, protingai valdomą socialdemokratinės pakraipos partijų. Žinoma, tik ekonomiškai klestinčią, visus darbščius savo vaikus mylinčią šalį. Tokią Lietuvą aš ir matau savo vizijose." (P.Masilionis. „Sukryžiuotų kalavijų karalystėje").

Būtent apie tokią, socialiai teisingą, laisvą, ekonomiškai klestinčią Lietuvą, jau pirmaisiais atkurtos nepriklausomybės metais ne tik svajojo, bet drauge su savo bendražygiais kūrė, kantriai darbavosi šia linkme žurnalistas P.Masilionis,

dalyvaudamas žurnalo „Politika“ leidime. Atgimimo laikus menantys „Juodojo metraštininko“ polemiški straipsniai, jo aktuali, pseudopatriotus prieš plauką šukuojanti publicistika, sukeldavo politinių oponentų įtūžį.

Tarkim, politinis V.Landsbergio portretas, pateiktas „Politikos“ žurnalo straipsnyje **„Pagirdytas minios drąsa“,** pasak autoriaus P.Masilionio, „sukėlė tokį „herojaus“ susierzinimą, kad jis net savo sveikinime tuometiniam opozicijos lyderiui Algirdui Brazauskui 60-mečio proga nepamiršo piktai paminėti ir „Politikos“ žurnalo. Vėliau A.Brazauskas šių eilučių autoriui papasakos: „Susistabdė Vytautas Landsbergis mane parlamento posėdžių salės tarpdury ir maldaute maldavo padaryti jums poveikį. Aš jam atsakiau: negaliu, nes jie jau savarankiški...“ Ne vienas „Politikos“, o vėliau – ir „Gairių“ žurnalo numeris su „Juodojo metraštininko“ straipsniais netyčia „užsimesdavo“ spaudos kioskuose. Per nepilną dešimtmetį ne kartą sulaukta – raštu ir žodžiu – įvairiausių grasinimų. Net iki pažadų susprogdinti redakciją... “

Nepaisydamas anoniminių grasinimų susidoroti, net ir sulaukęs garbaus amžiaus P.Masilionis nemano, kad jau atėjo laikas pasitraukti į užtarnautą poilsį. Pratęsdamas bei puoselėdamas jam artimą kairiųjų pažiūrų ideologinę liniją, buvęs žurnalo „Gairės“ vyr.redaktorius įsteigė leidyklą „Gairės“, kurioje yra leidžiamos buvusių disidentų, politkalinių – L.Dambrausko, S.Stungurio, V.Skuodžio, A.Bendinsko ir kitų žinomų politikų prisiminimų, jų liudijimų knygos. Aštrios publicistinės literatūros autoriai – „amžinieji disidentai“, nusivylę šiandienos politinių lyderių, įvairių partijų bei partijų vadovų veikla, gan kritiškai ir atsakingai vertina mūsų nepriklausomybės raidą, todėl susilaukia išskirtinio daugumos politikų, politologų, o ir šiaip pilietiškai angažuotų skaitytojų dėmesio.

Buvęs ilgametis TSKP, o vėliau LDDP partijos narys P.Masilionis, šiuo metu jau nebepriklauso jokiai partijai. Pasiteiravus, kodėl buvo priverstas atsisveikinti su savo kolegomis bendrapartiečiais, atsako labai paprastai: *„Matote, kai LDDP susijungė su socialdemokratų partija, jie aiškiai pasuko į dešinę. Nors jų programoje, atrodo, yra ir gerų dalykų, tačiau praktiškai – visa veikla liudija, kad tai stambųjį kapitalą remianti partija. Šiandieniniai Lietuvos socialdemokratai gana stipriai „sudešinėjo", o tai manęs jau netenkina, nes esu kairiųjų pažiūrų žmogus. Mano supratimu, ši partija eina ne tuo keliu, kuriuo turėtų eiti. Yra žinoma, kad apie 70 proc. Lietuvos gyventojų yra kairiųjų pažiūrų, o mūsų partijos daugiausia yra dešiniosios arba centro partijos. Liūdna, kad dabartiniu metu Lietuvoje nėra rimtos partijos, kuri atstovautų kairiųjų interesams. Tiesa, yra Socialistų partija, bet ji labai silpna ir nežinia, ar kada nors ji bus stipresnė."*

...Nevengiantis atviro, „neretušuoto" dialogo su visuomene, siekiantis socialinio teisingumo, P.Masilionis neišvengiamai užsitraukia įvairių partinių bosų nemalonę. Tarkim, pasirodžius V.Petkevičiaus knygai **„Durniškės",** kai kurie Socialdemokratų partijos vadovai net nustojo sveikintis ir griežia dantį ant leidėjo. Lygiai taip, S.Stungurio, A.Bendinsko prisiminimų knygos, netgi, V.Astrausko publikuotos mintys arba knyga **„Sniečkaus fenomenas",** kurioje gan atvirai, be užuolankų kalbama apie buvusį kompartijos vadovą, susilaukia įvairių priekaištų bei nusistebėjimų: „O kam to reikia?.." Tuo tarpu P.Masilionis yra įsitikinęs, kad tokių knygų labai reikia, nes: *„Mūsų tikslas yra palikti kiek galima daugiau istorinės tiesos. Juk, iš tikrųjų, istorija šiandien „retušuojama", ją stengiamasi pertvarkyti. Jeigu mes sugebame net Aukščiausią Tarybą atbuline data pavadinti Atkuriamuoju Seimu, tai, žinoma, yra negerai. Gaila, kad eiliniai pilie-*

čiai neturi teisės kreiptis į Konstitucinį teismą ir protestuoti prieš klastotes bei neteisybę. Deja, to nėra. Ir žmogaus vaidmuo mūsų visuomenėje dažnai yra „priglušintas“, jeigu galima taip pasakyti. Ypač kairiųjų pažiūrų žmogus yra diskriminuojamas, išstumiamas iš mūsų žiniasklaidos. Nacionalinėje televizijoje, neatsiranda vietos laisvamaniams bei kairiesiems, nes esą „tinklelis užimtas“. Žodžiu, teisingumas mūsų visuomenėje yra blokuojamas. Kokia partija būtų valdžioje, vis tiek dominuoja konservatoriška ideologija. Ir jeigu bent kiek nukrypsti nuo tų konservatoriškos ideologijos postulatų, tuojau pat esi puolamas, tuoj daraisi „persona non grata“ ir į tave žiūrima su priešiškumu. Tiek konservatorių, tiek dabartinėje Socialdemokratų partijoje, niekas nesikeičia, – visur dominuoja ta pati, konservatoriškoji ideologija. Kodėl gi ir R.Paksas buvo nuverstas, net nesuspėjęs nieko padaryti? Kodėl taip staiga buvo užsipultas V.Uspaskichas?.. Todėl, kad jie norėjo kažką tai pakeisti. Ir dabar, kai galvoju apie jaunąjį A.Paleckį, tai labai skeptiškai vertinu jo galimybes iš karto kažką pakeisti. Galbūt, po kiek laiko ir įvyks tos pozityvios permainos?..“, – teigia P.Masilionis.

Sunku būtų nesutikti su gerbiamo žurnalisto, leidėjo P.Masilionio nuomone, kad teisingumas mūsų visuomenėje yra blokuojamas. Tai pastebima nuo pat Sąjūdžio užgimimo pradžios, juolab, kad „konservatoriškos ideologijos“ ištakos stebėtinai sutampa su landsbergizmo atsiradimu bei įsigalėjimu Lietuvoje. Prof. V.Landsbergis, skanduojančios minios akivaizdoje staiga pasijutęs „Rezistentu Nr.1“, ropšdamasis į valdžios olimpą, tiesiog išvaikė sau neparankius, tikruosius disidentus, sovietmečiu tremtus į lagerius bei guldžiusius galvą už laisvą ir nepriklausomą Tėvynę Lietuvą. Apie naujai iškeptą tautos „patriarchą“ ėmė burtis įvairaus plauko pataikaujančios, mokančios įsiteikti profesoriui vidutinybės, skatinamos savanaudiškų siekių, noro valdyti,

plėšti šalį, grobti valstybei priklausantį turtą ir žemes.

Komentuodamas šios pragaištingos Lietuvai ideologijos – landsbergizmo – atsiradimo ištakas, P.Masilionis glaustai reziumuoja: ***„1988 metų birželio 3 dieną susikūrus Lietuvos persitvarkymo Sąjūdžio iniciatyvinei grupei, į ją nepakliuvo nei vienas buvęs disidentas. Spalio mėnesį įvykus Sąjūdžio steigiamajam suvažiavimui ir išrinkus 35 asmenų Tarybą, buvusiems disidentams taip pat neatsirado joje vietos. Mūsų išleistos knygos „Durniškės" autorius Vytautas Petkevičius šiame kūrinyje plačiai aiškina buvusių kovotojų už socialiai teisingesnę santvarką nušalinimo nuo aktyvios veiklos priežastis. Jo nuomone, tuo buvo suinteresuotos į Sąjūdžio vadovybę pakliuvusios vidutinybės. Tai, matyt, tik viena svarbių priežasčių. Buvę disidentai Atgimimo metais ir patys nesiveržė į valdžią, nenorėdami pakenkti visuomenės laisvėjimo procesui. Vėliau, žinoma, savanaudės vidutinybės neužleido jiems valdžios."***

Kas kitas, jei ne tos „savanaudės vidutinybės", įsitvirtinusios valdžioje, palaikomos „megztųjų berečių" choro, sukūrė apsišaukėlio patrioto V.Landsbergio, kuris, pasak rašytojo V.Petkevičiaus, *„iš prigimties yra nepaprastas bailys",* kultą?.. Savo straipsnyje **„Pagirdytas minios drąsa"** Povilas Masilionis bando įminti šią mįslę:

„Kaip sudėti į vieną krūvą aną (sovietmečio periodo – J.I.) atsargų, neryžtingą, net bailoką Vytautą Landsbergį ir šitą, dabartinį – kovingą, užsispyrusį, nepripažįstantį jokių kompromisų Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos pirmininką? Ar čia ta pati, ar jau kita asmenybė? Nejaugi karštas riterių kraujas, ilgus metus abejingai snaudęs šio žmogaus gyslose, taip pavėluotai iš esmės pakeitė profesoriaus gyvenimo būdą, net jo charakterį? Šitas metamorfozes dar ilgai nagrinės

žurnalistai ir istorikai, jeigu tik vėliau bus leidžiama jiems tai daryti. Čia pabandysime pateikti tik savąją versiją...

V.Landsbergio šiandienės stiprybės, kaip ir jo ryškios metamorfozės esmė slypi jo neabejotiname talente įžvelgti ir pajungti sau minios jėgą. Atsitiktinai, tik keliems mėnesiams (V.Petkevičius straipsnyje „Išblėsęs mitas" tvirtina, kad ne atsitiktinai, o su tarybinių saugumiečių palaiminimu. – P.M.) Atgimimo bangos pakeltas į Sąjūdžio valdžios viršūnę, jis staiga pajuto, kad vienintelė reali jėga revoliucijų metu – tai minios jėga. Ir iki šiol sėkmingai ją eksploatuoja. Landsbergio drąsa – ne riterio drąsa, paprastai lydintį didvyrį visą gyvenimą, o įasmeninta minios drąsa. Jo kovingumas – kompromisų nepripažįstantis minios kovingumas. Prisiminkime daugiatūkstantinius Sąjūdžio mitingus ir V.Landsbergį juose. Jis kalbėjo drąsiai – taip, kaip norėjo minia. Minia ėmė šaukti "Lands–ber–gis!", regėdama šiame žmoguje drąsos įsikūnijimą."

Taigi, „pagirdytas minios drąsa", naujai iškeptasis „Rezistentas Nr.1" ilgainiui tapo neatsiejama nepriklausomos Lietuvos istorijos dalimi, savotišku dualizmo simboliu, iš toli spindinčiu, iš arti – dvokiančiu... Ir galbūt todėl visi, kam yra miela bei artima ši „konservatoriška ideologija", apraizgiusi bei įsišaknijusi bemaž visose nepriklausomos Lietuvos valdžios institucijose, turėtų būti amžiams dėkingi tam „minios pagirdytam drąsuoliui", kuris pasėjo Marijos žemėje sunkiai beįveikiamą landsbergizmo virusą...

Paprašytas trumpai charakterizuoti landsbergizmo atsiradimo fenomeną, žurnalistas P.Masilionis, pasiremdamas savo politine – istorine patirtimi, pastebi:

„Landsbergizmo fenomeno keliais sakiniais neišnagrinėsi. „Gairių" leidykla 2006–aisiais metais išleido žurnalisto Alberto Ružo knygą „Trys lietuviškieji „.... izmai", kur duota taikli landsbergizmo charakteristika. Pasirodžius šiai knygai, į disku-

Pavilas Masilionis: „Persikrikštijusius konservatorius pavadinau Tėvynės „sojuzu“ neatsitiktinai. Vanagų politika santykiuose su kaimynais tarnauja tik vienam tikslui – kad Lietuvai būtų blogiau. Tik Lietuvos priešai gali šiandien šitaip elgtis: pensininkus – išmarinti badu, visą jaunimą – išvaryti iš tėvynės, o kitaminčius – susodinti į kalėjimus. Tik Lietuvos priešai…“

siją apie personalizuotuosius „...izmus“ įsijungė mokslininkas Romualdas Grigas. Taip gimė bendra žurnalisto ir mokslininko knyga „Lietuviškieji „...izmai“, kurios pristatymas visuomenei jau įvyko. Jeigu didžioji visuomenės dalis vis labiau nusivilia gyvenimu nepriklausomybę atkūrusioje Lietuvoje, dėl to didžia dalimi kaltas visuotinis landsbergizmo – tos ciniškos, savanaudiškumu persunktos ideologijos įsigalėjimas.“

Jeigu ne tik žurnalistai, politikai, istorikai, bet ir rimti mokslo vyrai įsijungia į diskusiją apie landsbergizmą bei kitus personalitizuotuosius „...izmus“, paplitusius šalyje, pagrįstai kyla klausimas: **ar galima buvo kaip nors išvengti pragaištingos ideologijos įsigalėjimo Lietuvoje?** Aišku, tai retorinis klausimas, į kurį kažin ar beatrasime vienintelį teisingą, visus mus tenkinantį, išsamų atsakymą. Gerbiamo pašnekovo Povilo Masilionio nuomone, šį klausimą reikėtų kiek perfrazuoti:

„Ar galėjo nepriklausomybę atkūrusioje Lietuvoje būti kitoks pagrindinių visuomenės jėgų persigrupavimas? Žinoma, galėjo. Pirmiausiai reikėtų kaltinti savarankiškąją komunis-

tų partiją, kuri, atsiskyrusi nuo Maskvos, praktiškai be kovos atidavė valstybę griovėjams. Griovė jie drąsiai, o kai reikėjo pradėti kurti, pritrūko ir kompetencijos, ir blaivesnio žvilgsnio į ateitį. Tai dar kartą įrodo, kad be autoritetingų vadovų, be nesavanaudiškų idealistų kiekviena valstybė pasmerkta liūdnai egzistencijai.“

Teisingumo vardan „Juodasis metraštininkas“ Povilas Masilionis pripažįsta: *„Atmosfera Lietuvoje po truputėlį keičiasi. Negali sakyti, kad niekas čia nesikeičia. Be abejo, keičiasi: žmonės pasidarė tolerantiškesni. Daugelis pamatė, kad jau pusė Lietuvos baigia išsivažinėti iš Tėvynės, o ta mūsų valdžia, deja, ne visada sugeba eiti koja kojon su eiliniu žmogumi. Tai – pats bjauriausias dalykas!.. Dabar, kai yra laisvas žodis, galima visus viešai kritikuoti, ko niekad anksčiau nebūdavo. Bet kas iš to, jei niekas iš valdžios nebekreipia dėmesio į tą kritiką, į tuos žmonių pasiūlymus?.. Jie eina savo keliu, kaip jiems geriau atrodo... Labai gerai, kad atsirado tos „pirmosios kregždės“ Socialdemokratų partijos jaunimo gretose, bet jeigu nebus suburtas platesnis likusio Lietuvoje pažangaus jaunimo frontas, tai kažką iš esmės šalyje pakeisti bus tikrai sunku. Ir aš labai abejoju, ar artimiausiais metais mes sulauksime ženklesnių permainų...“*

2007 m.

KAS KELIA GRĖSMĘ LIETUVOS NACIONALINIAM SAUGUMUI?..

Juozas IVANAUSKAS

„Valio! Valio! Vanagai išskrido medžioti! Gal bauginimo ir terorizavimo taktika valdančiosios koalicijos „strategams“ pavyks atitraukti tautos dėmesį nuo nemokšiško valstybės valdymo?“ – Povilas Masilionis

Kažin ar galime jaustis saugūs, gyvendami korupcijos ir melo tvaiko persmelktoje, bankrutuojančioje valstybėje, kurios išponėjusi valdžia, užuot iš esmės sprendusi įsisenėjusias vidaus problemas, užsiima viešųjų ryšių akcijomis visuomenei klaidinti, dezinformuoti, skaldyti, o savo neįgalumui pridengti pasitelkia *„kremliaus strategų“* neva keliamas grėsmes šalies nacionaliniam saugumui ir sąmoningai, metai po metų, kursto nesantaiką, aštrina santykius su didžiąja Rytų kaimyne Rusija?..

Šiaip jau vengiantis sutirštinti spalvas teisininkas Kęstutis Čilinskas, išimtinai per Konstitucijos prizmę žvelgiantis bei vertinantis procesus valstybėje, yra priverstas konstatuoti: dabartinė valdžios sistema Lietuvoje – apgaulės ir melo sistema, amorali sistema!..

Akcentuodamas, jog melo technologijomis ir melo komercija, kurią organizuoja politikai, susaistyti korupciniais ryšiais su oligarchinėmis grupuotėmis, nekuria jokio naudingo produkto, K.Čilinskas bando perspėti visuomenę apie pragaištingas tokio valdymo pasekmes ir bent pristabdyti

prarajon dardantį oligarchinės valdžios traukinį, aiškindamas žmonėms visą šio ydingo korupcijos mechanizmo prigimtį: *„Neskaidriais sandoriais yra „plaunami“ pinigai iš valstybės kišenės ir „perpumpuojami“ į kelias oligarchines bendroves. O po to dalis tokiu būdu „išplautų“ valstybės lėšų „perpumpuojama“ į valdančių partijų ir politikų kišenes, kuriamos viešųjų ryšių schemos, padedančios suklaidinti, apgauti visuomenę. Taip sukasi tas užburtas oligarchinės sistemos ratas, neduodantis jokio realaus, naudingo produkto, išskyrus melą ir viešuosius ryšius, kuriais siekiama tikroviškai pavaizduoti tai, kas nėra tikrovė. Tokiu būdu valstybė stumiama gilyn į krizę. Demokratiška valdžia turėtų siekti investuoti valstybės lėšas į verslą, sukuriantį tikrą produktą, kurį galima parduoti užsieniui. O kaip galima parduoti užsieniui melą?.. Įsisukę į amžiną melo ratą, į tą melo rinką, mes tik grimztame gilyn į krizę“,* – teigia advokatas K.Čilinskas, neprarasdamas vilties, jog LR Prezidentė Dalia Grybauskaitė paseks JAV Prezidento B.Obamos pavyzdžiu ir tęsės rinkėjams duotus pažadus – *„išguiti šešėlius iš politikos ir moralės“, kovoti oligopolijomis ir klanais.*

Jeigu B.Obama žadėjo amerikiečiams, kad bus kovojama prieš monopolijas, o tapęs prezidentu pradėjo kovoti prieš monopolijas, žadėjo susodinti į kalėjimus tuos, kurie sudarė oligarchinius sandorius, taip ir padarė, tai kodėl gi Prezidentė D.Grybauskaitė to nedaro? Kodėl Jos Ekscelencija pasyviai stebi, kaip grubias, lemtingas klaidas daranti A.Kubiliaus Vyriausybė, remiama Seimo valdančiosios koalicijos, sėkmingai gramzdina Lietuvą gilyn į krizę?..

Smulkūs, vidutiniai verslininkai, savo kailiu patiriantys Tėvynės sąjungos „mylėtojų“ valdymo pasekmes, tiek galimais, tiek ir negalimais būdais bando išgyventi. Kartais jie surengia protesto mitingus, pilietines akcijas, vildamiesi, kad valdžia pagaliau atsitokės, susipras, jog A.Kubiliaus „diržų

Pažemintieji ir nuskriaustieji, smaugiami nepakeliamos mokesčių naštos dirbantieji, siunčia S.O.S. signalus oligarchinės valdžios institucijoms, desperatiškai klausdami: kas išgelbės Lietuvos piliečius nuo valdančiųjų vykdomos skurdinimo politikos?..

veržimo“ politika, taikoma socialiai pažeidžiamam visuomenės sluoksniui, tuo pat metu nemažinant valstybės valdymo išlaidų ir aplenkiant stambiuosius verslo ryklius – oligarchus, pažeidžia ekonominę pusiausvyrą ir kerta šaką, ant kurios sėdi didžioji dauguma šalies gyventojų. Pažeminti ir nuskriaustieji, smaugiami nepakeliamos mokesčių naštos dirbantieji, siunčia S.O.S. signalus oligarchinės valdžios institucijoms, desperatiškai klausdami: **kas išgelbės Lietuvos piliečius nuo valdančiųjų vykdomos skurdinimo politikos?..**

Net sunku įsivaizduoti, kaip galima, pakėlus PVM 21 proc. ir tuo pat metu gerokai sumažinus darbuotojo atlyginimą arba išvis palikus žmogų be darbo, surinkti daugiau mokesčių? Tada juk prasideda atvirkštinis procesas: jeigu žmogus netenka darbo, tai jis jau nebeišgali mokėti ne tik Sodros, bet ir jokių kitų mokesčių. O bedarbių Lietuvoje, berods, apie 300 tūkstančių, tai kur dėtis tiems žmonėms?!..

Iš čia ir verslo bėdos: nėra darbo – nėra prekybos. O juk smulkieji verslininkai, sudarantys didžiąją ekonomikos dalį, jau yra ties žlugimo riba. Kur tai matyta, kad sava valstybė kirstų savo ekonomiką!?.. Ar šeimininkas kerta savo obelis tam, kad kaimynas atvežtų jam savo obuolius parduoti?..

Kai verslas apkraunamas tiesiog nepakeliamais mokesčiais, jis negali su niekuo konkuruoti, kadangi vietinė produkcija tampa nekonkurencinga. Kas pirks prekę lietuvišką, jeigu ji ir be mokesčių jau brangesnė už importinę? Apie kokia ekonomiką galima kalbėti ir kokius mokesčius galima surinkti, jeigu sudaromos tokios apsunkintos verslui sąlygos?.. Dauguma ES valstybių daro priešingai – sudaro sąlygas vystytis verslui, skatina smulkų ir vidutinį verslą. Ir tai pasitarnauja naujų darbo vietų atsiradimui, mokesčių surinkimui, socialiniam stabilumai. Juk tai taip paprasta!..

Daugelyje šalių sėkmingai veikia asmens Bankroto įstatymas, tad kuo Lietuva prastesnė šiuo atžvilgiu? Įmonės bankrutuoja ir vėl atsiranda, o ką daryti žmogui jeigu žlunga jo verslas? Žmogus juk ne daiktas, ką jam daryti, kas jį apgins? Jei veikia Bankroto įstatymas kitose šalyse, tai ir mes juk ne akmens amžiuje gyvename!..

Kol Lietuva „smaugiasi“ mokesčiais, konkurentai nesnaudžia, kai kurie atvirai šaiposi, atveža savo produkciją, kuri ženkliai konkurencingesnė dėl savo vos ne perpus mažesnės kainos. Užsieniečiai Lietuvoje sėkmingai parduoda savo prekes, ir vėl atveža. Ko gero, kenčia nuo to visi, labiausiai galutinis pirkėjas, kuriam tenka produktas, apmokestintas dideliais mokesčiais.

Ir štai vykdant Lietuvoje tokią pragaištingą tautiečių skurdinimo, verslo žlugdymo, valstybės bankroto politiką, valdančiosios koalicijos stuburą sudarantys konservatoriai atranda laiko prastūminėti Seime nežinia

kam pasitarnaujančius įstatymus dėl sovietinės ir nacių simbolikos sulyginimo. Jie siūlo kriminalizuoti sovietų agresijos neigimą ir sodinti į kalėjimus žmones, turinčius kitokią nuomonę, nesutampančią su prolandsberginių ideologų paranojiškais kliedesiais. Reaguodama į tai Rusijos užsienio reikalų ministerija tokius LT valdančiųjų ketinimus legalizuoti bausmes už sovietų agresijos neigimą neseniai pavadino *„ciniškais ir amoraliais“*.

Nesunku atspėti konservatorių valdančiosios klikos „patriotus“, labiausiai trokštančius įsiūbuoti nesantaikos valtį su Rytų kaimyne. Niekam ne paslaptis, jog už visų abramikienių, zingerių ir saudargų iniciatyvų kyšo didžiojo „patriarcho“ Vytauto Landsbergio ausys!..

Povilas MASILIONIS straipsnelyje **„Vanagų puota Marijos žemėje**“ teigia: *„Persikrikštijusius konservatorius pavadinau Tėvynės „sojuzu“ neatsitiktinai. Vanagų politika santykiuose su kaimynais tarnauja tik vienam tikslui – kad Lietuvai būtų blogiau. Tik Lietuvos priešai gali šiandien šitaip elgtis: pensininkus – išmarinti badu, visą jaunimą – išvaryti iš tėvynės, o kitaminčius – susodinti į kalėjimus. Tik Lietuvos priešai…“*

Be abejo, tokiu atveju kalbėti apie demokratiją, žodžio laisvę, teisę turėti kitokį požiūrį į istorinius įvykius, į užmarštin grimztančią sovietmečio epochą, nei ta, kuris sankcionuojamas Tėvynės sąjungos „mylėtojų“, net neverta.

Net jeigu „Fronto“ lyderis A. Paleckis, pasitelkdamas *„kremliaus strategijas“* ir krečia kvailystes Vilniuje, tai dar neaišku, kas iš tikrųjų Lietuvos nacionaliniam saugumui kelia didesnę grėsmę: tariamos „kremliaus frontininko“ kvailystės ar dabartinės valdančiosios koalicijos kompetencijos stoka?!.. Ko gero, ponai konservatoriai turėtų džiaugtis A.Paleckio

„išsišokimais“. Juk savo pasisakymais „Frontininkas Nr. 1“ eilinį kartą pakursto landsbergizmo šalininkų ambicijas bei atitraukia žmonių dėmesį nuo realaus pavojaus, kylančio Lietuvai dėl dabartinės valdžios pragaištingos veiklos, tiksliau, impotentiško neveiksnumo stabilizuojant ekonominę situaciją valstybėje ir nežlugdant verslo.

Deja, tokia pragaištinga valdančiųjų politika tęsiasi pernelyg ilgai, kaip ir tos apsimestinės kai kurių konservatorių pretenzijos jaustis neginčijamais, vieninteliais Tėvynės patriotais – „labiau lietuviais“. Apie landsbergizmo fenomeną, užgimusį Lietuvoje pirmaisiais atkurtos Nepriklausomybės metais, tikėkimės, bus parašyta ne viena išsami studija, nuvainikuojanti V. Landsbergio „nuopelnus“ valstybei. O kol kas galime remtis garbių disidentų, buvusių politinių kalinių – Liudo Dambrausko „Išeinančiojo mintimis“, Stasio Stungurio „Rūškano laiko godomis“, Vytauto Skuodžio „Melo, neapykantos ir šmeižto kronika“, Aleksandro Bendinsko „Be pagražinimų“ ir kitų Tėvynės patriotų patirtimi, liudijimais, atrandamais jų knygose.

Skaitytojo komentaras: *skorpionas, 2012-02-17 21:28*

„Snoro“ afera, FNTT vadovų nušalinimas ir į jų vietas Prezidentei paklusnių asmenų paskyrimas atskleidė tai, kad gyvename „baltųjų apykaklių“ mafijinėje valstybėje-socialiai neteisingoje, korumpuotoje, į milijardines skolas klimpstančioje, teisinio nihilizmo šalyje. Nėra abejonių, kad mafijinės valstybės pamatus padėjo V.Landsbergis, nemenką indelį į mafijinės valstybės kūrimą įnešė AMB, labiausiai pasižymėjo Adamkus, o mafijinės valstybės piramidės viršūnės kūrimą tęsia oligarchų statytinė Grybauskaitė ir jos parankinis Kubilius.

„Frontininkas“ A.Paleckis: „V.Landsbergis VERTAS TRIBUNOLO už tai, ką padarė viduje ir Lietuvos užsienio politikoje, ir iki šiol daro Europos Parlamente!..“

Juozas IVANAUSKAS

Vilniaus miesto tarybos narys, Socialistinio liaudies fronto lyderis Algirdas PALECKIS mano, kad mūsų žiniasklaidoje bei vadovėliuose falsifikuojama istorija, susijusi su Antruoju pasauliniu karu. Esą taip yra todėl, kad Lietuvoje tebėra gajus landsbergizmas – siauras, etnocentristinis požiūris į istorinę praeitį. Istorijos falsifikatoriai bando įtikinti žmones, kad pasaulį ištikusioje krizėje nėra kitos alternatyvos kapitalistinei globalizacijai.

Neseniai išleistoje knygoje „Molotovo–Ribbentropo paktas XX amžiaus geopolitinių procesų kontekste“ publikuojami 2009 m. rugsėjį Vilniuje vykusios konferencijos, surengtos Molotovo–Ribbentropo pakto pasirašymo 70–ųjų metinių proga, pranešimai ir kai kurių prieškario dokumentų kopijos bei nuotraukos. Knygą, kuri buvo pristatyta Rygoje ir Vilniuje, 500 egz. tiražu išleido leidykla „Politika“, dalis tiražo išdalinta bibliotekoms.

„Europoje ir pasaulyje vyksta istorijos falsifikacijos procesas. Daugiausiai falsifikuojama istorija, susijusi su Antruoju pasauliniu karu. Bandoma aukas ir bude-

***lius sukeisti vietomis. Tie, kurie išvadavo pasaulį nuo fašizmo, tapatinami su pačiu fašizmu. Ir tai daroma ne šiaip sau, o su tam tikru tikslu. Pasaulį apėmusioje globalizacijos krizėje mums norima įteigti, kad nėra alternatyvų kapitalizmui, kadangi pirmasis socializmo bandymas buvo atstumiančiai baisus. Tada žmonės ima galvoti, kad kapitalizmas, tai yra, pinigo valdžia – neišvengiamas“*, – interviu „Laisvam laikraščiui“ teigia „frontininkas“ A.Paleckis.**

– Pokalbio pradžioje tarkite keletą žodžių „Laisvo laikraščio“ skaitytojams apie Vilniuje pristatytos knygos „Molotovo–Ribbentropo paktas XX amžiaus geopolitinių procesų kontekste“ reikšmę, tiek istoriniu, tiek ir politiniu aspektu?

– Skaitytojams pristatoma knyga apie 1939 metų istorinius įvykius, kurioje šiuolaikiškai gvildenamos Antrojo pasaulinio karo kilimo tikrosios priežastys. Būtent iš čia aiškėja ir Lietuvos likimo tolesnės peripetijos. Faktiškai, pagrindinis šios knygos tikslas – **sutrupinti landsbergizmo doktriną, dėl kurios mes visi dabar kenčiame.** Juk landsbergizmo doktrinoje 1939 metai yra atspara visos tos ideologijos, grindžiamos labai paprasta schema: esą buvo klestinti Prezidento A.Smetonos Lietuva, kurią piktoji Tarybų Sąjunga, slapta susitarusi su A.Hitleriu, okupavo.

Iš tikrųjų, viskas buvo kitaip!.. Manau, būtent iš čia kyla visos mūsų bėdos ir aš tuoj paaiškinsiu – kodėl?..

Visų pirma, Hitlerį užaugino Vakarai. Šis faktas jau seniai buvo žinomas. Vakarai užsiundė Hitlerį ant Tarybų Sąjungos, o Lietuva tuo metu neturėjo jokio pasirinkimo. Tokiu būdu sugriaunamas pirmas landsbergizmo mitas, kad Lietuva yra Tarybų Sąjungos okupacijos auka.

Vilniaus miesto tarybos narys, Socialistinio liaudies fronto lyderis Algirdas Paleckis: „Jeigu Socialistinis liaudies frontas ateityje turės realią įtaką, valdžią Lietuvoje, tai su tokiais veikėjais, kaip V.Landsbergis, bus atsiskaityta labai greitai. Čia tiktai laiko klausimas, ar tokie veikėjai, kaip ponas V.Landsbergis, išgyvens iki to momento!..“

– Didžioji visuomenės dalis puikiai žino, kad Molotovo–Ribbentropo paktą pasirašė Vokietija ir Tarybų Sąjungą. Argi ne būtent šis paktas, drauge su slaptaisiais protokolais, vėliau nulėmė Lietuvos politinę–ekonominę priklausomybę nuo TSRS arba, kitaip sakant, okupaciją?..

– Molotovo–Ribbentropo paktas tebuvo pati pabaiga viso to didelio proceso, kurį dar nuo Versalio sutarties pasirašymo pradėjo Vakarų valstybės. Ne kas nors kitas, o Vakarų valstybės užaugino Hitlerį, kaip atsvarą TSRS, o vėliau užsiundė jį ant Tarybų Sąjungos!.. Todėl mes drąsiai galime teigti, kad didžiausia kaltė dėl Antrojo pasaulinio karo, kurio metu nukentėjo ir Lietuva, gula ant Anglijos ir Prancūzijos pečių. Ne Tarybų Sąjunga kalta dėl šio karo pradžios, o Vakarų valstybės, leidusios užgimti bei sustiprėti hitlerinei Vokietijai!..

Manau, tik todėl 1939–1940 metai tebėra iškreiptai traktuojami landsbergizmo doktrinoje, kadangi buvo siekiama Lietuvą dirbtinai supriešinti su Rusija.

– Ar tikrai manote, kad knygos „Molotovo–Ribbentropo paktas XX amžiaus geopolitinių procesų konteks-

te“ pasirodymas gali pasitarnauti istorinio teisingumo bei tiesos atkūrimui?

– Ginčas apie praeitį – tai ginčas apie vertybes, o todėl tai yra ginčas ir apie mūsų visų ateitį. Kam turėtų pasitarnauti tiesos sakymas? Ogi tam, kad mes patys geriau suvoktume savo istoriją. Tai viena. Antra, kad mes be reikalo nesipyktume su Rytų kaimynais, šiuo atveju – su Rusija.

Mus gi V.Landsbergis supriešino su visais Rytų kaimynais. Aš suprantu, nors „Laisvas laikraštis“ daugiau rašo apie nūdienos aktualijas, o čia istorinė tema, bet ji mums be galo svarbi, kad geriau suvoktume savo praeitį. V.Landsbergio pastangomis kurstomas dirbtinis Lietuvos supriešinimas su Rytų kaimynais visiškai nenaudingas lietuvių Tautai. Galų gale, mes dėl to kenčiame ne tik politiškai, bet ir ekonomiškai.

Todėl yra būtina aiškinti visuomenei Molotovo–Ribbentropo pakto atsiradimo aplinkybes ir parodyti žmonėms, kad toks supriešinimas su Rusija tebuvo landsbergizmo doktrinos skleidžiamo mito pasekmė.

Faktiškai dėl Antrojo pasaulinio karo kaltos Vakarų yrančios imperijos, kurios ir sukėlė šį karą. To karo pasekmėje – Lietuva buvo inkorporuota į TSRS sudėtį. Čia viskas labai paprasta ir aišku. Ne piktavalė Tarybų Sąjunga staiga ėmė ir okupavo Lietuvą. Tai Antrojo pasaulinio karo, kuri sukėlė Anglija, Prancūzija ir Vokietija, pasekmė. Tačiau pas mus, kalbant apie to laikotarpio įvykius, viskas yra apverčiama aukštyn kojom.

– Nejau tikitės, kad tiesos sakymas gali pakoreguoti Lietuvos užsienio politiką Rytų kaimynų atžvilgiu?

– Aišku, kad gali ir turi!.. Pirma, mes turime nusiimti rožinius akinius, žvelgdami į Vakarus. Tai nėra Lietuvos gelbėtojai, o tik tokios pat valstybės, kaip ir visos kitos. Antra,

Algirdas Paleckis: „Be abejo, jis yra įtariamas bendradarbiavimu su KGB. Ir aš nesiruošiu čia būti prokuroru ar teisėju, bet faktai rodo, kad V.Landsbergis, ko gero, buvo išprievartautas ideologiškai, jis buvo priverstas daryti tai, ko nenorėjo. Todėl dabar jis lieja visą savo tulžį ant buvusios sistemos ir jos likučių, kadangi buvo priverstas su ta sistema labai tampriai bendradarbiauti. Manau, tai yra asmeninė V.Landsbergio tragedija, kurią jis faktiškai pavertė visos Lietuvos tragedija.“

mums reikia nusiimti juodus akinius, žvelgiant į Rytus. Turime pagaliau suprasti, kad Rytuose esančios valstybės nėra prigimtiniai Lietuvos priešai. Tai mūsų istoriniai kaimynai, su kuriais mes turėjome ilgą, bendrą istoriją dar nuo LDK laikų, o vėliau TSRS sudėtyje. Drauge su Rytų kaimynais mes kartu nugalėjome fašizmą, o šios pergalės 65–ių metų Jubiliejus netrukus bus švenčiamas Maskvoje...

Mes turime pradėti normaliai vertinti visus tuos istorinius įvykius ir sutrupinti pagaliau tą landsbergizmo doktriną, kuri supriešino lietuvius su lietuviais, lietuvius su kaimynais. Iš tikrųjų, V.Landsbergis labai daug žalos padarė šalies viduje (matyt, niekas tam neprieštarauja), o taip pat jis labai pakenkė Lietuvos užsienio politikai. Mes iki šiol kapstomės tame dumble...

– Natūralu, lietuviai vienaip vertina Molotovo–Ribbentropo paktą ir jo pasekmes Lietuvai, na o mūsų Rytų kaimynai – kiek kitaip. Sakykite, kaip ta antroji pusė, tarkim, Maskva vertina tokios knygos „Molotovo–Ribbentropo paktas XX amžiaus geopolitinių procesų kontekste“ pasirodymą?

– Mano žiniomis, jie vertina normaliai, kaip normalų objektyvios istorijos traktuotės atstatymą. O kaip kitaip galima vertinti istorijos falsifikavimo korekcijas? Be abejo, kaip visiškai normalų dalyką. Istorija falsifikuojama, bet norint ją atkurti iki pirmapradės faktologijos, būtina tai daryti. Tokius procesus Rusija vertina teigiamai. Šia prasme, mūsų bendrapartiečių požiūriai sutampa su Rytų kaimynų pozicija.

Kalbant apskritai, šiais laikais istorija gana dažnai falsifikuojama, ir labai ženkliai. Aš galėčiau paaiškinti, kur gi čia slypi šio reiškinio gilesnės šaknys. Matyt, kažkas labai nori sukompromituoti socializmą, kuris, be abejo, turėjo savo pliusų ir minusų. Norima parodyti žmonėms, kad kapitalizmas šioje krizinėje situacijoje neturi jokių alternatyvų. O jus, piliečiai, dabar kankinkitės, kentėkite nuo globalaus kapitalizmo aukų, nuo sistemos, kurią valdo įvairūs pasauliniai centrai, kadangi alternatyva kapitalizmui – baisusis komunizmas, kuriame valdė neva žmogėdros.

Tačiau, mano supratimu, mes turime puikią alternatyvą – socializmą. Ir tai yra žmogaus valdžia, o ne pinigo valdžia!.. Deja, dabar pasaulį valdo pinigas, bet ne socializmas – vienintelė reali alternatyva, kuri pas mus piešiama labai juodai. Istorija falsifikuojama norint parodyti žmonėms, kad jie turi susitaikyti su kilusia krize Lietuvoje ir užsienyje, kadangi alternatyva kapitalizmui – tai toks komunizmas bei socializmas, kurio metu viešpatavo „žmogėdros“, nors

istorinės faktinės aplinkybės byloja visai ką kita!..

– Kas finansavo knygos, išleistos lietuvių ir rusų kalbomis, „Molotovo–Ribbentropo paktas XX amžiaus geopolitinių procesų kontekste“ išleidimą? Ar Socialistinio liaudies fronto partija finansiškai parėmė šį leidinį?

– Ne, mes tik prisidėjome intelektualiai, rašėme straipsnius. Knygos išleidimą finansiškai parėmė Lietuvoje gyvenančių Antrojo pasaulinio karo dalyvių, kovojusių antihitlerinės koalicijos pusėje, organizacijos Respublikinio komiteto pirmininkas Julius Lionginas Deksnys. Be abejo, nemažai kainavo ne tik knygos išleidimas, bet ir ta proga surengta konferencija, knygos pristatymas visuomenei, bet tai yra rimta organizacija ir jie atrodo lėšų.

Žinote, kodėl tai yra daroma? Dėl jaunosios kartos!.. Kai dabar yra apklausiamas jaunimas, lietuviai ir rusai, apie to meto įvykius, kada prasidėjo Antrasis pasaulinis karas, kas jį laimėjo, tai pasigirsta „klausimėlio“ lygio atsakymai. Pasirodo, jaunoji dvidešimtmečių karta visiškai nežino istorijos arba klausiami atsako, kad Antrąjį pasaulinį karą laimėjo... kryžiuočiai. Tokio lygio atsakymai, lyg tabula rasa – balti lapai, ir tai akivaizdžiai parodo mūsų švietimo lygį. Visai nedėstoma istorija arba ji pateikiama iškreiptai. Jaunimui bandoma įkalti į galvą, kad fašizmas ir komunizmas – tai vienas ir tas pats.

Karo veteranai, jau nugyvenę savo gyvenimą, jie dabar nori pasakyti jaunajai kartai – atsitokėkit!.. Naujame dokumentiniame filme rodomi kadrai, kaip nusišneka mūsų žalias jaunimėlis, mes girdime jų kvailus atsakymus, kas laimėjo Antrąjį pasaulinį karą, kokie buvo nacistai, fašistai, ir kokia buvo tarybinė kariuomenė.

– Po neseniai įvykusios Katynės–2 tragedijos, aviakatastrofos, kurios metu žuvo Lenkijos Prezidentas

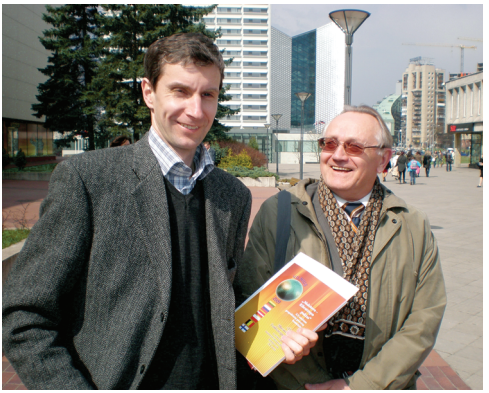
L.Kačinskis bei visas politinis elitas, matyt, keičiasi Rusijos vadovų pozicija į Antrojo pasaulinio karo nusikaltimus, – tiek premjeras Putinas, tiek Prezidentas Medvedevas viešai pripažįsta stalinizmo epochos nusikaltimus. Tai gal ir Lietuvai dabar bus lengviau susikalbėti su Rusija, vertinant to meto istorinius įvykius?

– Pastaruoju metu oficiali Rusijos politika labai ženkliai keičiasi. Rusija tikrai nebėra Tarybų Sąjunga, ten dabar jau visiškai kita valstybė, kurioje 90 procentų valstybinio turto yra privačiose rankose. Tai grynai kapitalistinė valstybė, nors Lietuvoje žmonėms yra įkalta, kad Rusija prilygsta Tarybų Sąjungai ir tai lygu tarybų valdžiai. Taip tikrai nėra! Rusija – grynai kapitalistinė šalis, tenai užaugo nauja karta, kuri visai nesuinteresuota kariauti praeities karų.

Antra vertus, mums nereikėtų turėti iliuzijų dėl kapitalistinės Rusijos, kuri nori išplėsti savo įtaką pasaulio politiniame žemėlapyje, ekonomikoje, kaip ir JAV, ar kitos Vakarų šalys. Na, o Lietuva užsienio politikoje turėtų pasirinkti optimalią laviravimo taktiką tarp dviejų didelių kaimynių ir pasistengt turėti iš to naudos, kadangi esame tranzitinė valstybė.

– Jūsų „landsbergizmo doktrinoje“, kaip žinia, yra eskaluojama tema dėl okupacinės žalos Lietuvai atlyginimo, neatsisakoma ketinimų pateikti sąskaitą Rusijai, TSRS teisių perėmėjai. Ar tai perspektyvi politika?

– Manau, kad ne, nes mes galime gauti priešingą sąskaitą. Rusija galėtų pateikti Lietuvai sąskaitą už Ignalinos atominės elektrinės pastatymą, už nutiestus kelius, pastatytas gamyklas, išvystytą pramonę. O kas Lietuvoje per 20 nepriklausomybės metų buvo pastatyta? Pavyzdžiui, Vilniuje nepastatyta nė vienos vidurinės mokyklos per šį laikotarpį, o nuo tarybinių laikų sostinėje veikia net 120 vidurinių mokyklų!..

Algirdas Paleckis drauge su leidyklos „Gairės“ direktoriumi Povilu Masilioniu apie naujai išleistos knygos „Molotovo–Ribbentropo paktas XX amžiaus geopolitinių procesų kontekste“ misiją: „Ir žinote, kodėl tai yra daroma? Dėl jaunosios kartos!.. Kai dabar yra apklausiamas jaunimas, lietuviai ir rusai, apie to meto įvykius, kada prasidėjo Antrasis pasaulinis karas, kas jį laimėjo, tai pasigirsta „klausimėlio“ lygio atsakymai. Pasirodo, jaunoji dvidešimtmečių karta visiškai nežino istorijos arba klausiami atsako, kad Antrąjį pasaulinį karą laimėjo... kryžiuočiai.“

Visa mūsų ekonomika nusiaubta, prarasta labai daug.

Žodžiu, tai beviltiškas dalykas. V.Landsbergis, prarasdamas valdžią 2000 metais, paliko šitokią užslėpto veikimo bombą tiems, kurie laimės rinkimus (o tada jau buvo aišku, kad laimės naujoji politika, vykdoma R.Pakso ir A.Paulausko šalininkų), kad jie murkdytųsi paliktoje duobėje!..

Palikęs uždelsto veikimo bombą, V.Landsbergis mus ir toliau skaldė, priešino su kaimynais. **Landsbergizmas – tai akivaizdus skaldymas, supriešinimas su Rytų kaimynais, nors ir pati Rusija kentėjo nuo įvairių rėžimų bei perlenkimų...**

Prolandsberginė politika – tolesnis Tautos skaldymas, todėl aš ir sakau: V.Landsbergis vertas tribunolo už tai, ką jis padarė viduje ir Lietuvos užsienio politikoje, ir iki šiol dar daro Europos Parlamente!.. Manau, kad anksčiau ar vėliau tai bus padaryta. Tik gaila, kad Lietuvos politinis „elitas“ neturi drąsos to padaryti. Matyt, per giliai įmerkę savo kojas į aferas ir bijo tai įvardinti. V.Landsbergio praeitis mums yra aiški. Kaip žinote, tas V.Landsbergio tėvo labai mįslingas sugrįžimas į Lietuvą iš Australijos 1959 metais, nežinia už kokius nuopelnus jiems taikomos įvairios privilegijos, grąžinamas turtas ir taip toliau.

– Daugelio žmonių, pavyzdžiui, buvusio politkalinio A.Bendinsko, šviesios atminties rašytojo V.Petkevičiaus, KGB majoro V.Gulbino ir kitų liudijimu, ponas V.Landsbergis sovietmečiu galėjo nevaržomai važinėti į užsienius, pelnė profesoriaus vardą ir naudojosi įvairiomis privilegijomis, nes buvo KGB pareigūno žydo N.Dušanskio užverbuotas agentas, pravarde „Dėdulė“?!..

– Be abejo, jis yra įtariamas bendradarbiavimu su KGB. Ir aš nesiruošiu čia būti prokuroru ar teisėju, bet faktai rodo, kad V.Landsbergis, ko gero, buvo išprievartautas ideologiškai, jis buvo priverstas daryti tai, ko nenorėjo. Todėl dabar jis lieja visą savo tulžį ant buvusios sistemos ir jos likučių, kadangi buvo priverstas su ta sistema labai tampriai bendradarbiauti. Manau, tai yra asmeninė V.Landsbergio tragedija, kurią jis faktiškai pavertė visos Lietuvos tragedija. Savo vidinį konfliktą išsprendė, primesdamas jį visai Lietuvai, supriešindamas lietuvių Tautą su praeitimi ir su Rytų kaimynais. Todėl V.Landsbergis nusipelnė pačio didžiausio pasmerkimo ir bausmės!..

Jeigu Socialistinis liaudies frontas ateityje turės re-

alią įtaką, valdžią Lietuvoje, tai su tokiais veikėjais, kaip V.Landsbergis, bus atsiskaityta labai greitai. Čia tiktai laiko klausimas, ar tokie veikėjai, kaip ponas V.Landsbergis, išgyvens iki to momento!.. Mes matome, kad tokie veikėjai labai gajūs, jie pragyvena netgi tuos žmones, su kuriais bylinėjasi teismuose (turiu omenyje šviesios atminties rašytoją Vytautą Petkevičių). Bet aš tikiu, kad mes sulauksime teisingumo. Anksčiau ar vėliau yla iš maišo išlys ir istorija viską sudėlios į savo vietas.

* * *

Naujai išleistoje knygoje „Molotovo–Ribbentropo paktas XX amžiaus geopolitinių procesų kontekste“, šalia kitų autorių, pateikiamos ir Algirdo Paleckio mintys: Kitoks požiūris į Molotovo–Ribentropo paktą

„Lietuvoje 20 metų diegiama primityvi, iš istorinio konteksto ištrauktų įvykių „seka“: 1939 metų Molotovo–Ribentropo pakto „demoniškumas“ – 1940–ųjų metų „okupacija“ – pokario vadinamųjų „partizanų kovos“ – „juodas sovietmetis“ – „rožinis atgimimas“. Šiame straipsnyje išnarpliosime pirmąją schemos grandį – Molotovo–Ribentropo paktą, nuo kurio pasirašymo šiemet sukanka 70 metų. Kokį istorijos procesą užbaigė šis paktas? Kas realiai vyko tarpukaryje? Kas sukurstė karą? Ar galėjo Lietuva bei jos kaimynės rinktis tarp fašizmo ir socializmo, ar negalėjo? Kodėl negalėjo?

Molotovo–Ribentropo paktas nuskambėjo kaip paskutinis akordas operoje, kurią sukūrė ir surežisavo to laikotarpio yrančios imperijos – Didžioji Britanija, Prancūzija – taip pat kylančios – JAV, Vokietijos, Italijos ir Japonijos imperijos. Perprodukcijos krizes imperijos dažniausiai sprendžia įžiebdamos intervencinius karus, jų metu grob-

damos joms gyvybiškai reikalingas naujas rinkas, resursus ir naikindamos ekonominius konkurentus. Imperijos iš pradžių sukėlė milijonines aukas atnešusį I pasaulinį karą, kuris parklupdė Rusijos imperiją ir padėjo bolševikams sukurti pirmąją socialistinę valstybę. Čia trumpai pažymėtina, kad jeigu ne bolševikų revoliucija, galutinai išsprogdinusi reakcingąją caristinę Rusijos imperiją, tai Lietuva kaip valstybė būtų toje imperijoje palaidota per amžius. Šito landsbergizmo propagandininkai niekada nepripažins.

Kas realiai vyko po I ir prieš II pasaulinį karą? Vakarų šalys žabojo Vokietiją Versalio sutartimi, užkraudamos nepakeliamas reparacijas šiai šaliai. Vėliau, suvokusios Vokietijos rinkos ir pramonės svarbą bei galią, taip pat šios šalies kaip atsvaros TSRS vaidmenį, stambiausios Vakarų šalys finansinėmis injekcijomis bei visiškos Versalio karinės kontrolės atšaukimu metodiškai užaugino fašistinį žvėrį Vokietijoje. Pakanka pavartyti istorijos vadovėlių skyrius apie tarpukario Vokietiją, kad įsitikintum, kaip žingsnis po žingsnio Vakarai darė vis naujas nuolaidas atsigaunančiam vokiškajam militarizmui.

Vakarai ne kartą yra gavę TSRS siūlymus kurti bendrą antifašistinį, atntihitlerinį frontą, bet nereaguodavo į tai. Ne vieną kartą TSRS siūlė šioms šalimis tarptautinėmis sutartimis įsipareigoti ginti Lietuvos, Latvijos ir Estijos nepriklausomybę agresijos atveju, tačiau Londonas ir Paryžius vis tylėjo. Ši tyla žingsnis po žingsnio „užleisdavo teritoriją“ fašistams. Vien ko verta Vakarų stručio politika, „reaguojant“ į Vokietijos 1936 metais įvykdytą akiplėšiškiausią Reino srities okupaciją, po to sekusią Italijos agresiją prieš Etiopiją, Japonijos įsiveržimą į Mandžiūriją, daugiausia Vokietijos inspiruotą Franko perversmą Ispanijoje, Austrijos prijungimą prie Vokietijos, Sudetų krašto, o paskui ir visos Čekos-

lovakijos okupaciją. Vien tik nuolaidos... Ir nusikalstamas naivumas (Britanijos premjeras Čemberlenas, atskridęs iš Miuncheno į Londoną, leisdamasis lėktuvo trapu mojavo Miuncheno sutartimi: **„Aš atvežiau jums taiką“**.)

Vakarai niekaip nesureagavo į banditišką Klaipėdos krašto atplėšimą nuo Lietuvos 1939 metų kovo mėnesį. (Šios gėdingos datos 70–metį šiemet kažkodėl irgi „apėjo“ landsbergistinė propaganda).

Nieko nuostabaus – dar 1920 jie (Vakarai) *de facto* palaimino Želigovskio agresiją, po kurios Lenkija pasiglemžė Vilnių ir Vilniaus kraštą... palaiminant visai Tautų Lygai. Kai 1938 metais Lenkija, įkvėpta Hitlerio sėkmės okupuojant Čekoslovakiją, iš karto nusiuntė ultimatumą Kaunui, reikalaudama „ginti“ lenkų mažumų Lietuvoje teises ir Konstitucijos straipsnio apie Vilnių kaip Lietuvos sostinę išbraukimo (sic!), nes priešingu atveju Lenkija panaudos jėgą, Londonas ir Paryžius apsiribojo diplomatine nota su kvietimu „išvengti eskalacijos“... Ko gero, jei ne Lenkijos pasiuntinio iškvietimas Maskvoje ir įspėjimas, kad Lenkijos agresijos prieš Lietuvą atveju TSRS nebevykdys dvišalės nepuolimo sutarties sąlygų, būtume patyrę dar vieną Želigovskio avantiūrą ir likę net ir be Kauno.

Taigi – iš Vakarų pusės matome nuolatinių ir metodinių nuolaidų Vokietijos militarizmui ir fašizmui politiką. Kodėl? Kodėl JAV, Didžiosios Britanijos ir Prancūzijos, tiksliau – tų valstybių oligarchinis–bankinis elitas – užaugino fašistinę bestiją? Atsakymas slypi I pasaulinio karo pasekmių ūkuose. Juose gimė socialistinė valstybė, kurios Vakarų elitas neapkentė ir bijojo. Patiems ją pasmaugti nepakako jėgos. Tada griebtasi mėgiamiausios taktikos žarstyti žarijas svetimomis rankomis. Kodėl gi neužsiundžius Hitlerio ant TSRS? Hitleris karingas, ryžtingas, stiprus, mes jam dar

padėsime. Nesvarbu, kad žydus ir kitas tautas naikina.

Kokį pasirinkimą šioje „operoje“, kokį akordą joje galėjo sugroti TSRS? Ramiai laukti „operos“ finalinio akto? Ne. Sukurti antifašistinį frontą? Ne vienas bandymas žlugo dėl „partnerių“ trypčiojimo vietoje. Jokio kito pasirinkimo nebuvo, kaip tik sutikti su Vokietijos pasiūlyta Molotovo–Ribentropo nepuolimo sutartimi. Kodėl? Tuo būdu TSRS laimėjo laiko – beveik du metus pasiruošti neišvengiamam, ne jos paruoštam karui.

Dėl slaptųjų pakto protokolų. Ar vieši, ar slapti įtakos zonų pasidalijimai – jie yra smerktini. Bet pirmiausia smerkti reikia ne vieną pasirinktą faktą, o visus tokius faktus. Įtakos zonomis slaptai ir atvirai Vakarai ir TSRS dalinosi ir 1943 metais Teherane, ir 1945 metais Jaltoje bei Potsdame. Tokia buvo to meto diplomatinė praktika, tad smerkti reikia nuosekliai, o ne pasirinktinai.

Vokietija tuo laikotarpiu ėmė savo globon vis naujas valstybes, vis arčiau TSRS sienų. Leningradas plytėjo per patrankos šūvį nuo Suomijos. Estija, Latvija ir Lietuva ne kartą buvo naudojamos kaip patogus placdarmas agresijai į Rytus. Motorizuoti Hitlerio pulkai parodė, kaip sparčiai jie gali judėti sausuma. TSRS siūlė, bet Vakarų galybės ne kartą atsisakė kartu garantuoti trijų Baltijos šalių saugumą galimos agresijos atveju (net tuometinis Britanijos opozicijos lyderis Čerčilis rekomendavo Čemberlenui sutikti su šiuo pasiūlymu). Galimybės išsemtos, TSRS pjudoma su Hitleriu, karas jau netrukus, o TSRS dar nepasiruošusi. Paktas tapo išeitimi, laikinu atokvėpiu.

Ar Lietuva bei kitos Rytų Europos šalys galėjo rinktis tarp fašizmo ir socializmo? Negalėjo, nes buvo per mažos, per silpnos. Rinktis tada galėjo tik JAV, Didžioji Britanija, Prancūzija, Vokietija, TSRS. Pirmosios trys pasirinko. Jos

leido užaugti fašizmui ir nesukūrė prieš jį bendro fronto. Miuncheno suokalbis, it stigma, degina šių šalių istorinę sąmonę. TSRS, kad negautų smūgio Vakaruose iš Vokietijos ir Rytuose į nugarą iš profašistinės Japonijos, pasirašė su Vokietija nepuolimo paktą.

Šioje situacijoje, kai vadinamosios Vakarų „demokratijos“ nusišalino nuo reikalų, visos kitos mažosios Europos šalys, kurių absoliuti dauguma tuomet buvo valdomos liaudyje nepopuliarių profašistinių režimų (fašizmas anuomet buvo madoje tarp tautinių elitų), laukė, kuris iš dviejų kolopsų – Vokietija ar TSRS – pirmasis patrauks jas į savo orbitą. Ir kolopsai traukė. Dabar jau pamirštama, kad tokios išdidžios šalys kaip Vengrija, Kroatija, Rumunija, Bulgarija, Slovakija tapo hitlerizmo kolaborantėmis, ir jų atstovai buvo teisiami Niurnbergo tribunole kartu su nacistų vadeivomis, kaip būtų teisiami ir lietuviai, jeigu Molotovo–Ribentropo paktas būtų perleidęs Lietuvą Vokietijai.

Todėl – ir tai kertinis momentas mūsų istorijoje – visi tie, kurie apgailestauja dėl to, kad Lietuva 1939 metais po Molotovo–Ribentropo pakto pateko TSRS orbiton, iš esmės apgailestauja dėl to, kad Lietuva nepateko fašistinės Vokietijos orbiton... Nes kitokio, trečiojo, „idealaus“, kelio nebuvo.“

2010 m.

Vytautas Bernatonis: „MANAU, LIETUVOS VALDŽIA NEPADARĖ NIEKO, kad būtų išvengta Sausio 13-osios „karinių manevrų“ Vilniaus gatvėse!..“

Juozas IVANAUSKAS

Visuomenės pasipiktinimą keliantis „frontininko“ A.Paleckio teismo procesas dėl vienintelės jo ištartos frazės – *„Ir kaip dabar aiškėja, saviškiai šaudė į savus“* – dar kartą priminė politizuotų teismų bei klaninės teisėsaugos tendenciją rezonansinių bylų atžvilgiu. Du dešimtmečius „tiriama“ Sausio 13–osios tragedijos byla, regis, ir toliau paliks „užšaldyta“ neribotam laikui. Viena pagrindinių bylos vilkinimo priežasčių yra tai, jog kraupių aukų tą lemtingąją sausio naktį buvo galima išvengti, tačiau kai kuriems „vadukams“ *„Sausio 13–osios aukos galėjo būti naudingos ir reikalingos vien todėl, kad pasitarnavo jų politinei karjerai“,* – tuo yra įsitikinęs pirmasis nepriklausomybę atkūrusios Lietuvos Vilniaus miesto meras Vytautas BERNATONIS, kuriam teko kilni istorinė misija – ne tik dalyvauti 1991 m. sausio įvykiuose, bet ir parinkti kapavietę Sausio 13-osios aukų laidojimui...

„Tuometinėmis sąlygomis mes tikrai negalėjome tikėtis, jog lemtingąją Sausio 13-osios naktį bus išvengta kraujo praliejimo!.. Aš neteigiu, kad šaudė į minią kažkas iš civilių žmonių, priešiškai nusiteikusių Lietuvos ne-

priklausomybei. Sakau dar kartą – šito aš neteigiu. Kita vertus, kaip blaiviai mąstantis pilietis, aiškiai suvokiau, jog kariams pajudėjus galimi įvairūs scenarijai. Todėl ir nepritariau tuometinės aukščiausios valdžios, Aukščiausios Tarybos pirmininko V.Landsbergio vykdomai politikai. Tokia radikali, konservatyvi politika, esant įtemptai padėčiai, galėjo bet kuriuo momentu išprovokuoti tarybinės kariuomenės judėjimą į civilius žmones...

Neturėjau jokios patikimos informacijos, kad kas nors iš aukštų valdžios pareigūnų tuo metu būtų rimtai kalbėjęsi ir vedę konstruktyvias derybas su Vilniaus mieste esančia karine vadovybe. Pabrėžiu – būtent su Vilniuje, o ne Maskvoje esančia Tarybinės armijos vadovybe!.. Tuo metu dažnai girdėjome transliuojamą AT pirmininko pono V.Landsbergio ideologinę propagandą, jo siunčiamas „komandas" TSRS prezidentui M.Gorbačiovui patraukti iš Lietuvos tarybinę kariuomenę, užuot vedus konstruktyviais derybas su Vilniuje dislokuotų karinių dalinių vadovybe!.. Būtent konstruktyvaus požiūrio į sudėtingą situaciją aš ir pasigedau mūsų politikų, aukščiausios valdžios veiksmuose", **– interviu „Laisvam laikraščiui" teigia V.Bernatonis. Kaip žinia, V.Landsbergis 1991 m. sausio mėn. per respublikinį radiją ir televiziją ne kartą kreipėsi į Lietuvos žmones, konkrečiai pareikšdamas: „*Virš mūsų yra pakibęs kardas, galintis bet kurią dieną, bet kurią valandą nusileisti*" bei kviesdamas tautiečius atvykti į Vilnių ginti iškovotą laisvę ir nepriklausomybę.**

– Pasak Kovo 11-osios akto signataro Egidijaus Bičkausko, Lietuvos teisinė sistema pradėjo griūti nuo Sausio 13-osios bylos, kuri iki šiol taip ir neištirta, deja. Kodėl?.. Neatsakyti klausimai, įvairios interpretacijos,

prieštaringiausi tragiškosios nakties įvykių vertinimai, tarkim, A.Paleckio „saviškiai šaudė į savus“ (frazė, dėl kurios yra tampomas po teismus politikas) iki šiol jaudina visuomenę. Jums teko garbė bei atsakomybė būti pirmuoju Vilniaus miesto meru būtent tada, kai buvo pralietas nekaltų žmonių–laisvės gynėjų kraujas. Kaip galėtumėte palyginti to meto įspūdžius ir patirtus iššūkius su nūdienos realybe?

– Savo straipsnyje **„Vieni metai iš praeities – 1991 m. sausio 13-oji, prieš ir po“**, publikuotame „Laisvame laikraštyje“, pažymint Sausio 13–ąją – laisvės gynėjų dieną, esu palietęs šią temą, kuri man yra nepaprastai aktuali ir reikšminga. Nors esu kilęs iš kaimo, tačiau Vilniaus mieste gyvenu jau daugiau kaip penkiasdešimt metų, tad labai gerai žinau, kokios nuotaikos čia tvyrojo tada ir kokie esminiai pokyčiai įvyko, atkūrus nepriklausomybę. Žinomos sostinės gyventojų problemos, rūpesčiai, juolab šio miesto likimas ir vystymosi perspektyvos man visad labai rūpėjo. Visa tai, kas vyko ar šiuo metu tebevyksta Vilniuje, didžia dalimi yra susiję su mano paties gyvenimo lemtingais pokyčiais...

Iki 1991 m. sausio 13–osios mes, vilniečiai, gyvenome, galima sakyti, įprastu rėžimu. Sukurta tuometė infrastruktūra – socializmo laikų produktas, turėjo savo ypatumus bei veikimo principus, užtikrinančius viešąją tvarką. Kai buvo paskelbta, kad atkuriama Lietuvos nepriklausomybė, dauguma šalies gyventojų vykstančias permainas priėmė labai džiugiai. Vieni tuo tikėjo iš anksto, rūpinosi ir didžiavosi nauja tvarka, kiti gi kiek skeptiškiau vertino kai kurias faktines aplinkybes, tačiau mes visi netrukus įsijautėme į šalyje atkurtos nepriklausomybės statusą. Trokštamos laisvės idėja, persmelkusi tautiečius iki kaulų smegenų, sugeneravo visuomenėje didelį entuziazmą. Lietuvos žmonės,

pasijutę istorinių įvykių dalyviais, visiškai pagrįstai tikėjosi pozityvių permainų nepriklausomos valstybės valdyme.

Tad natūralu, jog 1991 metų sausio įvykius vilniečiai pasitiko su dideliu nerimu, pasiryžę ginti iškovotą laisvę, aukotis dėl Lietuvos. Kai Aukščiausioji Taryba kreipėsi į gyventojus ir pakvietė žmones atvykti į Vilnių, burtis prie strategiškai svarbių objektų, ginti nepriklausomybę, didžioji dauguma šalies piliečių atsišaukė į valdžios kvietimą ir besąlygiškai vykdė šią kilnią misiją.

Mano suformuotai Vilniaus miesto valdybai teko turbūt pats juodžiausias darbas, susijęs su čia atvykstančiųjų srautais ir sunkiai prognozuojamu žmonių elgesiu tokioje nestandartinėje situacijoje, nepaprastomis sąlygomis, keliančiomis grėsmę gyvybei. Kaip tik tuo metu ir paaiškėjo, kokių veiksmų galime tikėtis iš Tarybinės armijos karinių dalinių, dislokuotų Šiaurės miestelyje.

– Sakykite, prašau, kas jums, tuometiniam Vilniaus miesto vadovui, pateikė konfidencialią informaciją apie galimus, karinės vadovybės dar tik planuojamus veiksmus?

– Minėtoje publikacijoje apie tragiškuosius sausio įvykius esu rašęs, jog tomis dienomis pas mane lankėsi nemažai vilniečių, netgi kariškiai su žmonomis. Visi jie labai

aiškiai įvardino, kad Vilniuje artimiausiu metu gali būti šturmuojami komunikaciniai pastatai, svarbūs visai Lietuvos valstybei, tarp jų ir LR Aukščiausioji Taryba.

– Ar jums, asmeniškai, neteko girdėti tuo metu sklandžiusių gandų, jog karinių operacijų metu bus šaudoma tuščiais šoviniais, o ne kovinėmis kulkomis?

– Visa tuo metu mano gaunama informacija liudijo apie tai, kad planuojami kariniai veiksmai – beskausmiai, nekeliantys pavojaus beginklių žmonių gyvybei. Taip, aš žinojau, kad bus šaudoma ne kovinėmis kulkomis, bet tuščiais šoviniais. O kas yra tušti, nekoviniai šoviniai, kas yra trasuojančios kulkos, aš taip pat labai gerai žinojau: trasuojančios kulkos, parodančios kulkos kryptį, gal ir galėtų sužeisti žmones, bet jos negali nužudyti, nes neturi įtaiso, kuriuo pasižymi kovinės kulkos... Taip pat aš labai gerai žinojau, kokie yra tankų pabūklų šūviai, kaip ir tai, kokią grėsmę žmonių gyvybėms gali sukelti tankas, judantis link minios.

– Jeigu teisingai jus supratau, patys kariškiai patikino tuometinę Vilniaus miesto valdžią, merą Vytautą Bernatonį, kad į susirinkusius žmones nebus šaudoma kovinėmis kulkomis?

Būtent tokią informaciją, kad bus šaudoma tuščiais šoviniais, mes turėjome. Tačiau, nepaisant visko, į planuojamus „beskausmius“ karinius veiksmus Vilniaus mieste aš žiūrėjau labai nepatikliai, sakyčiau, su dideliu nerimu, nes puikiai supratau: niekas negalėjo garantuoti, jog pajudėjus kariams iš Šiaurės miestelio tikrai bus išvengta galimų provokacijų. Ir kas galėjo garantuoti, kad tuo metu, kai bus šaudoma tuščiais šoviniais, nepasipils ir kovinės kulkos?!.. Tiesą sakant, nuo tokios grėsmės niekas nebuvo apdraustas, o ir negalėjo būti apdraustas. Vadinasi, niekas negalėjo paneigti tikimybės, kad koks nors piktadarys arba neklau-

žada tą lemtingąją Sausio 13-osios naktį ims šaudyti koviniais šoviniais. Juolab, kad tuo metu Vilniaus mieste jau veikė organizacija, kuri, prisidengdama Tarybinės armijos kariškių taktiniais veiksmais, jų šaudymu tuščiais šoviniais, galėjo iššauti į žmonių minią ir kovinėmis kulkomis!..

– Vadinasi, jūs iš anksto žinojote, tiesiog buvote tikras, kad šalia tuščių šovinių gali būti šaudoma į beginklius žmones ir kovinėmis kulkomis?

– Taip galėjo nepagalvoti tiktai tas, kuris labai jau naiviai vertina konfliktinę situaciją, visais pasitiki ir net neįtaria, kad kažkas kitas, kilus sumaiščiai, gali nesunkiai tuo pasinaudoti. Pagaliau, net ir tie patys kariškiai gali nevykdyti jiems duoto įsakymo – šaudyti tuščiais šoviniais. Žodžiu, tuometinėmis sąlygomis mes tikrai negalėjome tikėtis, jog lemtingąją Sausio 13-osios naktį bus išvengta kraujo praliejimo!.. Aš neteigiu, kad šaudė į minią kažkas iš civilių žmonių, priešiškai nusiteikusių Lietuvos nepriklausomybei. Sakau dar kartą – šito aš neteigiu. Kita vertus, kaip blaiviai mąstantis pilietis, aiškiai suvokiau, jog kariams pajudėjus galimi įvairūs scenarijai. Todėl ir nepritariau tuometinės aukščiausios valdžios, Aukščiausios Tarybos pirmininko V.Landsbergio vykdomai politikai. Tokia radikali, konservatyvi politika, esant įtemptai padėčiai, galėjo bet kuriuo momentu išprovokuoti tarybinės kariuomenės judėjimą į civilius žmones.

Kartoju, net ir tuo atveju, jeigu rusų kareiviai būtų drausmingai laikęsi jiems duotų nurodymų, nebuvo jokių garantijų, kad kažkas iš žmonių minios arba, galų gale, ir iš tų pačių kareivių, vykstant iš anksto suplanuotam kariniam „spektakliui“, kai buvo duota komanda šaudyti tuščiais šoviniais, nesumanys įvykdyti provokacijos ir nepasinaudos kovinėmis kulkomis.

Todėl aš ir sakau – **tuometinė aukščiausioji Lietuvos valdžia, įtakingi politikai tiesiog privalėjo padaryti viską, kad būtų išvengta Sausio 13–osios „karinių manevrų" Vilniaus gatvėse ir užkirstas kelias bet kokioms provokacijoms.** Juolab, kad Lietuvoje dislokuotos Tarybinės amijos kariškiai, išskyrus eilinius šauktinius, čia gyveno su žmonomis, buvo sukūrę šeimas, ir tikrai nebuvo suinteresuoti imtis kovinių veiksmų prieš beginklius piliečius.

– Teigiate, jog Lietuvoje tarnavusiems statutiniams kariškiams, įsikūrusiems čia su savo šeimomis, nesinorėjo veltis į karinį konfliktą su civiliais gyventojais. Bet, sakykite prašau, ar tuometinėmis sąlygomis apskritai buvo galima išvengti Sausio 13–osios tragiškų įvykių?!..

– Politikai, kurie tuo metu priiminėjo sprendimus, tiek Aukščiausioji Taryba, tiek ir visi tie, kurie vėliau pasivadino Kovo 11 Akto signatarais, mano giliu įsitikinimu, tiesiog privalėjo apie tai pagalvoti – o kas bus, jeigu bus?!.. Štai kodėl aukščiausiems šalies pareigūnams, tarp jų ir AT pirmininkui V.Landsbergiui, reikėjo mažiau šūkauti apie sovietų okupantų keliamą grėsmę Lietuvos nepriklausomybei, bet vesti taikias diskusijas, siekti konstruktyvių derybų su Vilniuje dislokuotos kariuomenės vadovybe.

– Ar manote, kad tuo lemtingu momentu, dėl vienokių ar kitokių priežasčių, nepriklausomos Lietuvos vadovybė, AT pirmininkas, „Rezistentas Nr.1" V.Landsbergis, kažkaip tai praignoravo arba tinkamai neišnaudojo visų galimybių būtent taikiomis, konstruktyviomis derybomis išvengti karinio konflikto bei Sausio 13–osios kraujo praliejimo?

– Tiesą sakant, pagrindo kitaip galvoti aš neturiu. Tiesiog neturiu jokių duomenų, jokios patikimos informacijos, kad kas nors iš aukštų valdžios pareigūnų tuo metu būtų

Prof. Vytautas Bernatonis apie prof. Vytautą Landsbergį: „Ko gero, jam niekada nerūpėjo kiti žmonės, jų likimai, vien pats sau jis jaučiasi svarbus. Kai dabar sakoma, kad Lietuvos žmonės savo krauju susimokėjo už iškovotą Nepriklausomybę, bet tai tik dalinė tiesa: nekaltų žmonių pralietas kraujas ženkliai pasitarnavo pono V.Landsbergio karjerai!..“

rimtai kalbėjęsi ir vedę konstruktyvias derybas su Vilniaus mieste esančia karine vadovybe. Pabrėžiu – būtent su Vilniuje, o ne Maskvoje esančia Tarybinės armijos vadovybe!.. Tuo metu dažnai girdėjome transliuojamą AT pirmininko, pono V.Landsbergio ideologinę propagandą, jo siunčiamas „komandas“ TSRS prezidentui M.Gorbačiovui patraukti iš Lietuvos tarybinę kariuomenę, užuot vedus konstruktyviais derybas su Vilniuje dislokuotų karinių dalinių vadovybe!.. Būtent konstruktyvaus požiūrio į sudėtingą situaciją aš ir pasigedau mūsų politikų, aukščiausios valdžios veiksmuose.

– O gal vis dėlto rimtos derybos su Vilniuje dislokuotos kariuomenės vadovybe ir buvo vykdomos, tik jūs to nežinote?

– Aš teigiu, jog rimtų derybų Vilniuje tikrai nebuvo, remdamasis pačių kariškių liudijimais. Kai jie mane informavo apie galimus karinius veiksmus, aš jų paklausiau: **ar apie planuojamą puolimą žino ponas V.Landsbergis?** Man buvo atsakyta, kad jis žino kur kas daugiau, nei man

yra sakoma. Pagaliau, net jeigu ir buvo tuo metu vedamos kažkokios slaptos derybos, tai visi tolimesni veiksmai Vilniuje, tarkim, tarybinių paminklų griovimas ir panašios akcijos parodė, kad buvo specialiai erzinama, provokuojama čia dislokuota kariuomenė.

Gerai prisimenu atvejį, kai buvo nuiminėjama A. Sniečkaus memorialinė lenta nuo Vilniaus miesto savivaldybės pastato. Tada man paskambino garnizono vadas, generolas Uschopčikas ir paklausė: ***„Kodėl jūs kariaujate su paminklais, ką blogo jums jie daro?..“*** Ką į šį klausimą aš, kaip Vilniaus miesto meras, galėjau tada atsakyti generolui Uschopčikui?.. Pasakiau jam, kad esu vykdytojas ir vykdau sprendimą Vilniaus miesto tarybos, kuriai privalu vykdyti Aukščiausios Tarybos sprendimus. Matomai, tuo metu labai panašiai buvo reaguojama griaunant visoje Lietuvoje kitus paminklus su tarybine simbolika – vieni labai džiūgavo, o kiti stebėjosi ir netgi piktinosi...

– Žodžiu, jums einat Vilniaus miesto mero pareigas, susidarė įspūdis, kad to meto Lietuvos valdžia elgėsi ne itin diplomatiškai, veikiau iššaukiančiai, ir tokiu būdu buvo provokuojama bei aštrinama konfliktinė situacija sostinėje?

– Tuo istoriniu laikotarpiu man dažnai tekdavo lankytis Aukščiausios Tarybos rūmuose, bendrauti su politikais, tad gerai žinojau ir pono V.Landsbergio vykdomą politiką. Dabar, kai 1991 m. sausio įvykius jau galima surikiuoti į vieną eilę ir įvertinti valdžios struktūrų elgesį, o ir AT pirmininko veikimo „metodus“, galiu dar kartą patvirtinti – valdžios elgesys buvo provokacinio pobūdžio. Niekas iš valdančiųjų net nebandė taikiai pasikalbėti su kariškiais, susėdus prie derybų stalo su Vilniuje dislokuotų karinių dalinių vadovybe. Atvirkščiai!.. Tuo metu buvo kalbama apie tai, jeigu

kariškiai pateks į AT pastatą, jie iššudys viduje esančius politikus, pirmininką V.Landsbergį, ir taip toliau... Aš, kaip blaiviai mąstantis žmogus, nelinkęs kitų laikyti nei kvailesniais, nei blogesniais už save, tvirtai laikausi nuomonės: ne tik gražiai kalbantys valdžios politikai norėjo tos laisvės ir nepriklausomybės, bet ir visa liaudis. Skirtumas tik tas, kad valdantieji prisiėmė sau laurus, pelnė pasakiškus turtus ir privilegijas, kai tuo tarpu beginkliai tautiečiai rizikavo savo gyvybėmis, sovietiniams tankams išriedėjus į Vilniaus gatves. Žvelgiant vien iš žmogiškumo pozicijų, niekas, nei ponas V.Landsbergis, nei joks kitas politikas, neturėjo teisės savo kalbomis provokuoti karinio konflikto, juolab „pakišinėti" civilių gyventojų priešais riedančius tankus!..

Manau, jog 1991 m. sausį žuvusiųjų skaičius būtų buvęs ženkliai didesnis, jeigu sovietinė kariuomenė būtų toliau tęsusi pradėtą darbą po to, kai užėmė televizijos bokštą, radijo ir televizijos komitetą, spaudos rūmus. Tarybinės armijos vadovybė, nežinau kokiame lygyje, sustabdė pradėtą karinę operaciją Vilniuje. Kas juos privertė sustoti? Civilių žmonių žūtys, o gal buvo duota tokia komanda iš Maskvos – galiu tik spėlioti, iš tikrųjų man tai nėra žinoma.

Kaip žinote, iki šiol taip ir nėra ištirta Sausio 13–osios byla, nėra išsiaiškintos visų tą naktį žuvusiųjų mirties aplinkybės. Tikrai negaliu nei paneigti, nei patvirtinti A.Paleckio teiginio, jog Sausio 13–osios naktį **„saviškiai šaudė į savus".** Tokius dalykus, be abejo, turėtų išaiškinti išsamus ikiteisminis tyrimas, o galutinį verdiktą Sausio 13–osios byloje, anksčiau ar vėliau, turės paskelbti Aukščiausiasis Teismas.

Aš pats mačiau – rusų kareiviai buvo ginkluoti „kalašnikov" automatais, bet nuo kokių kulkų žuvo mūsų tautiečiai, man nėra žinoma. Ši informacija tebėra slepiama nuo

Vytautas Bernatonis: „1991 m. sausį žuvusiųjų skaičius būt buvęs ženkliai didesnis, jeigu sovietinė kariuomenė būtų toliau tęsusi pradėtą darbą po to, kai užėmė televizijos bokštą, radijo ir televizijos komitetą, spaudos rūmus...“

visuomenės, nes esą tebevyksta ikiteisminis tyrimas. Galiu tik tiek pasakyti, kad mano žmona – medikė, ji skaitė gydytojų komisijos išvadas – „į žuvusiuosius buvo šaudoma kovinėmis kulkomis“. Bet, konkrečiai, kokios tai buvo kulkos? Ir ar tokios kulkos naudojamos šaudant „kalašnikov“ automatais?.. Tačiau net ir ši informacija iki šiol yra įslaptinta, ji neskelbiama. Kodėl?..

– Ko gero, tai bus tas atvejis, kai „per didelis“ žinojimas, blaivus požiūris į susiklosčiusią kritišką situaciją Vilniuje, objektyvus turimos informacijos vertinimas, tapo rimtu pretekstu AT pirmininkui V.Landsbergiui pirma pasitaikiusia proga atleisti jus iš Vilniaus miesto mero pareigų?

– Jūs įvardinote būtent tai, kaip aš ir pats manau, kaip buvo iš tikrųjų. Jokių rimtesnių nusiskundimų dėl to, kad blogai dirbu ar kažką darau ne taip, iki 1991 m. sausio

13–osios įvykių neturėjau. Tad ir atleidimo iš Vilniaus miesto mero pareigų tikrieji motyvai man iki šiol nėra žinomi. Greičiausiai, toks sprendimas buvo priimtas, aklai paklūstant vieno ambicingo žmogaus valiai.

– Bet ar nebandėte susitikti su tuometiniu AT pirmininku V.Landsbergiu ir išsiaiškinti – dėl kokių priežasčių netekote mero posto?

– Taip, aš bandžiau išsiaiškinti šį klausimą, buvau priimtas AT pirmininko pono V.Landsbergio. Nesigilindamas į mano atleidimo iš darbo aplinkybes (juk atleidimo metu aš gydžiausi po atliktos operacijos!..), jis gan sausai man paaiškino, kad šiuo klausimu sprendimus priima ne jis. Bet vėliau aš sužinojau, kad buvau atleistas iš darbo būtent V.Landsbergio nurodymu. Tad apie ką gi daugiau aš galėjau šnekėtis su šiuo ponu?.. Čia toks savotiškas „žaidimas" – faktiškai tai padariau aš, bet juridiškai – visai ne aš. Ir tu net nedrįsk galvoti, kad tai padariau aš!..

– Deja, ne vien tik jūsų atžvilgiu pasireiškė V. Landsbergio klasta ir melas. Kaip liudija garbūs disidentai, šis politikas savo tartiufiškais ėjimais pasižymėjo ne kartą!..

– Tegalėčiau pridurti, tokiais pat klastingais metodais, tokia apgaulinga taktika, kuri būdinga ponui V.Landsbergiui, yra valdoma nepriklausomos Lietuvos valstybė štai jau daugiau kaip dvidešimt metų!..

Šio ambicingo žmogaus nurodymu aš netekau galimybės darbuotis vilniečių labui, netekau galimybės konstruktyviai ir skaidriai spręsti aktualias Vilniaus miesto problemas. O juk buvau detaliai apmąstęs valdymo modelį, tinkamą ne tik Vilniui, bet ir kitiems miestams, netgi visai valstybei. Tačiau man nebuvo leista tęsti sėkmingai pradėtus darbus savivaldybėje, tad teko užsiimti verslu. Tiesą sakant, ponas

Pirmasis Vilniaus miesto meras Vytautas Bernatonis: „Dirbau taip, kaip mano sąžinė liepė...“

V.Landsbergis ženkliai prisidėjo ne tik prie mano, bet ir prie daugybės Lietuvos žmonių suluošinto gyvenimo!..

– Ko gero, po Sausio 13–osios įvykių V.Landsbergis pasijuto esąs vos ne Dievas Lietuvoje?..

– Tuo metu jis buvo daugiau nei Dievas!.. Dievo veikime mes randame gailestingumo, žmoniškumo apraiškų, o V.Landsbergio sprendimuose nebuvo nei žmoniškumo, nei sveiko proto!.. Dauguma prisitaikėlių tada pataikavo šio politiko užsispyrimui, tuščiagarbiškumui, jo ambicijoms, įsivaizduojant save „Rezistentu Nr.1“ – didžiausiu kovotoju už Lietuvos laisvę. Pirmaisiais atkurtos nepriklausomybės metais V.Landsbergis buvo itin garbstomas „megztųjų berečių“ minios, tiesiog jautėsi visagalis.

– Matomai, dainuojančios revoliucijos, tautinio atgimimo metais liaudžiai imponavo didžiojo politikos Tartiufo apsimestinis teatrališkumas, nors jau ir tada buvo žinoma, kad tarybiniais metais prof. V.Landsbergis nebuvo joks rezistentas?

– Aš nežinau, ar tai apsimestinis teatrališkumas, ar ne. Veikiau čia pasireiškia klastinga šio žmogaus prigimtis. Šia prasme, aš jį laikau tikru ligoniu. Kaip V.Landsbergiui atiteko valdžia – tai atskira, dėmesio verta tema. Tegaliu pasakyti, kad tokios elgsenos žmogaus nelaikau tikru valstybės vadovu. Ko gero, jam niekada nerūpėjo kiti žmonės, jų likimai, vien pats sau jis jaučiasi svarbus.

Kai dabar sakoma, kad Lietuvos žmonės savo krauju susimokėjo už iškovotą Nepriklausomybę, bet tai tik dalinė tiesa: nekaltų žmonių pralietas kraujas ženkliai pasitarnavo pono V.Landsbergio karjerai!.. Juolab, kad nepriklausomybė Lietuvoje jau buvo teisiškai įtvirtinta prieš metus, 1990 m. kovo 11 dieną.

Manau, save gerbiantis valstybės vadovas neturėjo prašyti Lietuvos žmonių atvykti į Vilnių jo ginti. Be abejo, jis turėjo likti savo darbo vietoje, Aukščiausioje Taryboje, reikalui esant, būti pasirengęs rizikuoti savo kailiu, o ne kviesti žmones, kad šie gintų Aukščiausios Tarybos pastatą nuo tankų. Tačiau ponas V.Landsbergis sėdėjo užsidaręs savo kabinete, kaip ir dauguma Aukščiausios Tarybos deputatų, o tuo metu savo kūnais juos gynė iš visos Lietuvos suvažiavę žmonės.

Kokia turėtų būti valdžios sąžinė?.. Juk nežuvo nė vienas AT deputatas, nė vienas Vilniaus miesto tarybos narys. Niekas iš valstybės vadovų nežuvo Sausio 13–ąją. Tuometinės valdžios desperatiškuose veiksmuose matėsi absoliutus sumišimas, pasimetimas, niekas negalėjo pasakyti, kas bus toliau. Niekas iš aukštų Lietuvos pareigūnų neprisiėmė asmeninės atsakomybės už 1991 m. sausio įvykius (mano giliu įsitikinimu, tikrai buvo galima išvengti šios tragedijos!..), tačiau su dideliu entuziazmu visa kaltė buvo verčiama Sovietų Sąjungai, ypač jos vadovui M.Gorbačiovui.

Tolimesni įvykiai šalyje aiškiai parodė, kad tikrosios vertybės, idealai, pasišventusių kovotojų dėl Lietuvos laisvės ir nepriklausomybės lūkesčiai ir viltys – visa tai netrukus buvo išduota tų, kurie būdami valdžioje, kur kas labiau rūpinosi savo asmenine gerove, privilegijomis, rentomis, o ne čia gyvenančiais žmonėmis, demokratiškos valstybės kūrimu bei stiprinimu. Ar tai ne absurdas, jog ne svetimiems okupantams, o būtent „saviškiams" valdant šalį, faktiškai prasidėjo valstybės griovimas – išgrobstytas paprastų žmonių pasiaukojančiu darbu sukurtas valstybinis turtas, išvešėjusi korupcija, oligarchinės monopolijos, valdžios protekcionizmas, politizuota teismų sistema, klaninė teisėsauga, praradusi paprastų žmonių pasitikėjimą. Pagaliau – masiška žmonių emigracija, savižudybės, nedarbas. Kas gi tai? Laisvės ir nepriklausomybės idealų įtvirtinimas valstybės gyvenime, o gal kaip tik viskas atvirkščiai?!..

Štai jau daugiau kaip dvidešimt metų manyje tiesiog verda kraujas dėl tokios betvarkės mūsų valstybėje, matant tai, kas čia vyksta. Tikrai ne dėl tokios laisvės ir nepriklausomybės buvo kovojama!.. Per 21 metus Lietuvoje užaugo naujoji karta, žalojama netinkamos švietimo ir mokslo sistemos. Jaunais žmonėmis nesunku manipuliuoti, vietoj istorinės tiesos jiems brukant ideologinę propagandą. Neseniai Pūko radijo laidoje ponas V.Landsbergis, kalbėdamas apie Sausio 13-osios įvykius, užsiminė: ***„Galbūt tos aukos buvo naudingos ir reikalingos...".*** Kaip tai suprasti?! Kam naudingos? Ir kam buvo reikalingos Sausio 13–osios aukos?!.. Taip gali šnekėti tik labai žemos moralės žmogus. Manau, net ir po šitų žodžių ponas V.Landsbergis niekada nenusiplaus tą naktį pralieto nekaltų žmonių kraujo!..

2012 m.

Vytautas Landsbergis prieš Vytautą Petkevičių: „AMŽIAUS BYLA“, negalinti pasibaigti taikos sutartimi!..

Juozas IVANAUSKAS

Istorinė „amžiaus byla“, kurioje europarlamentaras Vytautas Landsbergis kaltina rašytoją Vytautą Petkevičių, kad šis savo romane „Durnių laivas“ neva apšmeižė jo mirusį tėvą Vytautą Landsbergį–Žemkalnį ir nori prisiteisti iš pastarojo 100 tūkstančių litų neturtinės žalos atlyginimui, matomai, neturi jokių šansų baigtis taikos sutartimi. Abu varžovai tvirtai laikosi savo pozicijų ir nemano, jog draugiškai sukirtę rankomis galėtų taikiai išsiskirti. Vilniaus apygardos teismo teisėjas Dainius Rinkevičius, 2007 m. lapkričio 22 dieną formaliai pabandęs taikos sutartimi padėti tašką šioje ambicingoje byloje, netrukus įsitikino, kad paliaubomis čia tikrai nekvepia...

Į V.Landsbergio repliką teisme: „*Sutikčiau su taikos sutartimi, jei V.Petkevičius prisipažintų savo kaltę, kad jis piktavališkai ir tyčia apšmeižė mano tėvą*“, – rašytojas Vytautas Petkevičius atsakė trumpa kalba, kreipdamasis į teisėją D.Rinkevičių ir į teismo salėje gausiai susirinkusią publiką, iš esmės, palaikančią rašytoją:

„Gerbiamieji, kaip galima piktavališkai apšmeižti žmogų, atsisėdus aštuoneriems metams už darbo stalo? Tuo labiau, kad aš jo tėvą pažinojau. Mes bendradar-

biavome Sąjūdžio metu, važinėjome į mitingus, kalbėjomės. Ir mane sudomino to žmogaus biografija, labai sudėtinga, labai įdomi... Aš esu parašęs arti 50 apybraižų apie mūsų įžymius žmones ir rašiau jas normaliai, taip kaip moku. Visame savo kūrinyje („Durnių laivas“ – autoriaus pastaba) nesu išgalvojęs nei vieno žodžio, nei vieno sakinio, nesu pasakęs nei vieno pikto žodžio ir todėl nesuprantu, kokiu būdu aš galėjau nusikalsti. Dirbdamas pasitelkiu savo nuomonę ir intuiciją. Tai yra mano, kaip rašytojo talento darbas, ir aš to nelaikau nusikaltimu.

Antra vertus, ankstesniame ieškovo pareiškime nebuvo tvirtinama, kad V.Landsbergis dėl mano kaltės susirgo išėmine širdies liga. Aš pats žinau, kad gerbiamas kolega seniai širdininkas. Tačiau, gerbiamieji, juk reikia turėti saiką! Jis gali parašyti skundą, kad skaitydamas mano knygą susirgo kokia nors venerine liga ir aš už tai turėčiau atsakyti!.. Juk tai nesutelpa į jokią logiką. Todėl aš dar kartą sakau, kad neturiu už ką atsiprašyti V.Landsbergio. Jeigu, tarkim, tai padėtų jo sveikatai ir po mano atsiprašymo jis dar gyventų šimtą metų, tai aš gal ir atsiprašyčiau. Bet juk tai yra žmogaus hoby, pažįstu ji dar nuo gimnazijos laikų, – jis amžinai skundžia, amžinai skundžiasi, amžinai teisiasi, atsiprašau!..“.

Teismas bylos nagrinėjimą atidėjo 2008 m. sausio 24 dienai. Iki to laiko V.Landsbergis privalo pateikti išrašą iš savo ligos istorijos, o be to, turės pakankamai laiko susipažinti su V.Petkevičiaus atsiliepimu į ieškinį.

Pasibaigus teismo posėdžiui, rašytojas V.Petkevičius, idėjiškai ir morališkai palaikomas bičiulių Stasio Stungurio, Aleksandro Bendinsko, Alberto Ružo bei kitų, neslėpė savo apmaudo: ***„Tik pagalvokit, V.Landsbergis turėjo di-***

delę širdies operaciją! Na ir kas? Dar kartą sakau, jeigu jis, beskaitydamas mano knygą, susirgs triperiu, tai ką, atsakys Petkevičius? Jeigu jis skaitydamas mano knygą susirgo išėmine širdies liga, tai jis tokiu pat būdu galėjo susirgti ir triperiu, skaitydamas „Durnių laivą“...“

– O gal tokiu būdu kurpiama motyvacija, siekiant prisiteisti 100 tūkstančių litų neturtinės žalos vaistams nusipirkti?

–Vaistams!.. Aš paskaičiavau, jeigu jis už tuos pinigus širdies tabletes, nitrogliceriną ir validolą, būtų riję̨s, tai galėtų vagoną, pilną pulmaną tokių tablečių nusipirkti!..

– Kokį įspūdį jums paliko V.Landsbergis po judviejų ilgokos pertraukos nesimatymo?

– Koks įspūdis? V.Landsbergis – tai grynas ligonis!.. Ne tik širdies, bet ir dvasios. Tai yra aiškiai išreikštas paranojikas, net galiu prisiekti!.. O kas yra paranoja? Tai žmogus turintis tam tikrą idėją ir kai tik pradedi apie ją kalbėti, tai jis nuvažiuoja į dainas... Graikiškai ***para*** – reiškia šalia, o ***noja*** – protas. Reiškia, paranojikas – žmogus, gyvenantis šalia proto.

– Tokius jūsų žodžius V.Landsbergis gali palaikyti jo personos įžeidimu. Ar nebijote, kad jis gali padvigubins ieškinio sumą?

– Tegul padidina!..

– Ar tikitės laimėti šią bylą?

– Be abejo. Jeigu jau aš pralaimėsiu tą bylą, tai tada iš viso reikėtų mane pasodinti į kalėjimą, o knygą „Durnių laivas“ sudeginti... Be kovos neketinu pasiduoti. Tik aš neturiu supratimo, už ką esu teisiamas.

– Pasak ieškovo, esate teisiamas už V.Landsbergio tėvo įžeidimą.

– Sakykite, ar žodis “žvalgas“ yra įžeidimas? Kokius įro-

dymus man gali pritaikyti? Visi to meto laikraščiai buvo pilni pranešimų, kad jo tėvas, Vytautas Landsbergis–Žemkalnis buvo fašistinės Lietuvos Vyriausybės ministras. Atsiverskite vokiečių okupacijos metų laikraštį, pilna tokių pranešimų. Ir ko čia dar slėptis?..

– Ar jums neatrodo simboliška, kad šioje byloje susirėmė Vytautas prieš Vytautą?

– Nesimboliška! Čia simboliška yra tiek, kad lietuvis prieš žydelį, prieš litvaką, kuris nešioja lietuvišką vardą.

– Regis, labai jau sujaukė dūšią paskutinysis pasimatymas su V.Landsbergiu teismo salėje?

– Ar matėte, svetimos bylos žmonės, advokatė išėjo manęs pasveikinti, tai kodėl sakote – sujaukė?.. Jaučiu liaudies palaikymą. Be to, ir teisėjas D.Rinkevičius paliko man gerą įspūdį...

(Kaip žinia, prof. V.Landsbergio sufabrikuota „amžiaus byla“ prieš V.Petkevičių nebuvo nutraukta net ir legendinio „Durnių laivo“ autoriui iškeliavus Anapilin...)

Parašęs liaudies pamėgtą knygą „**Durnių laivas**“ **(Politinių veidų ir šaržų galerija)**, garbaus amžiaus sulaukęs rašytojas Vytautas Petkevičius jau septintus metus tampomas po teismus ne ką už jį jaunesnio, nuo metų naštos į kuprą sulinkusio europarlamentaro Vytauto Landsbergio, nemato kitos išeities ir būdo apsiginti, kaip kreiptis į teismą su prašymu paskirti šiam „skundikui ir nelaimėliui“ psichiatrinę ekspertizę:

„…tvirtinti, kad mano kūryba gali sukelti kokią nors ligą, kenkiančią žmonių sveikatai, yra gryna pasiligojusio žmogaus nesąmonė. Šis nelaimėlis kiekviena proga kartoja ir rašo, kad aš žmogėdra, kad mano so-

Jeigu karjeros siekiantis Vilniaus apygardos teismo teisėjas Dainius Rinkevičius nagrinėjamoje civilinėje byloje įžvelgs „ypatingą V.Petkevičiaus tyčią“ ir už istorinės tiesos atskleidimą bei faktų interpretavimą nuteis rašytoją pinigine bauda, tai dar kartą patvirtins, jog Lietuvos teisėsauga ir teismų sistema politiškai angažuota, nuo pat nepriklausomybės atkūrimo instinktyviai paklūstanti „valstybininkų“ klanui...

dyboje rasti sugraužti vaikų kaulai, kad aš mutantas, lietuviškai kalbantis mongolas, kad savo romanus rašau Vasaros gatvėje ir t.t. NEŽINAU KAIP GINTIS NUO TOKIŲ BEPROTIŠKŲ UŽSIPULDINĖJIMŲ, TODĖL PRAŠAU TEISĖJĄ PASKIRTI SKUNDĖJUI PSICHIATRINĘ EKSPERTIZĘ“.

Tačiau Vilniaus apygardos teismo teisėjas Dainius Rinkevičius, kaip ir besibylinėjantis prof. V.Landsbergis bei jo advokatė Liudvika Meškauskaitė negirdomis praleido šiuos rašytojo Vytauto Petkevičiaus žodžius, garsiai ištartus sausakimšoje teismo salėje posėdžio metu, 2008 m. kovo 17 dieną. Į rašytojo siūlymą V.Landsbergiui skirti psichiatrinę

ekspertizę sureagavo tik žurnalistė Jūratė Skėrytė, portale alfa.lt paskelbusi straipsnį, antrašte: „**Petkevičius prašo Landsbergiui skirti psichiatrinę ekspertizę“.** Kai tuo tarpu „patriarcho“ advokatė L.Meškauskaitė, posėdžiui baigiantis dviprasmiškai nusišypsojo ir aptakiai užsiminė, jog atsakovas rašytojas V.Petkevičius bylos nagrinėjimo metu elgėsi nekorektiškai ieškovo V.Landsbergio ir jo mirusio tėvo V.Žemkalnio atžvilgiu. Viena brangiausiai apmokamų Lietuvoje advokačių, visiškai ignoruodama rašytojo pareiškime išdėstytus istoriniais šaltiniais pagrįstus argumentus, literatūros sąrašą bei paaiškinimus, lyg akla višta atkartojo Landsbergių dinastiją ginančius žodžius: ***„Knygoje išdėstyti teiginiai yra nepaprastai įžeidūs, jie nukreipti prieš mirusįjį žmogų. Jis negali apsiginti, todėl manau, kad šioje byloje teismas turėtų įžvelgti ypatingą V.Petkevičiaus tyčią“.***

Ir vis dėlto, toks desperatiškas rašytojo V.Petkevičiaus kreipimasis į teisėją D.Rinkevičių kažin ar galėjo būti neišgirstas teismo proceso dalyvių, juolab kad buvo įvardinti konkretūs epitetai, kuriais švaistėsi spaudoje ir įžeidinėjo rašytoją ne kas kitas, o būtent pats „nelaimėlis“ V.Landsbergis, teismuose metai po metų atkakliai ginantis mirusio tėvo V.Landsbergio–Žemkalnio esą įžeistą garbę ir orumą.

Tad, jeigu visi viską išgirdo ir suprato, bet tyli ir nereaguoja, tuomet kyla klausimas – kodėl? Juk nepajuokavo šį kartą rašytojas V.Petkevičius, virpančiomis rankomis vartydamas skaitomo pareiškimo lapus, ir tikrai neišsigalvojo jam adresuotų V.Landsbergio užgaulių žodžių, publikuotų spaudoje! Tai kodėl gi teisėjas D.Rinkevičius, lyg strutis smėlyje panarinęs galvą, abejingai tylėjo? Gal todėl, kad kažkaip nepatogu buvo suabejoti europarlamentaro V.Landsbergio moralumu, jo sveika nuovoka?.. Ir todėl

„Amžiaus bylos“ – Vytautas Landsbergis prieš Vytautą Petkevičių akimirka teismo salėje: du konkurentai – „didysis“ ir „mažasis“.

niekas net nebandė kvestionuoti rašytojo V.Petkevičiaus desperatiško kreipimosi į teismą.

Išklausęs atsakovo V.Petkevičiaus pareiškimą, ieškovas V.Landsbergis su jam būdinga tartiufiška intonacija paklausė: *„**Kalbėdamas čia savo naujus atsiminimus, kokių ankščiau nei skelbta, nei teko girdėti, taip pat daugelį visiškai tikrovės neatitinkančių dalykų, ar jūs prisimenate ką tik duotą priesaiką – teisme sakyti tiesą ir atsakomybę už melagingus liudijimus?..“***

Nutraukdamas tolesnius „Tartiufo“ postringavimus šia tema, rašytojas Vytautas Petkevičius tvirtu balsu teismo salėje jam atrėžė: *„**Jūs ne kunigas ir ne teisėjas! Aš atsakau už savo žodžius ir pasirašiau tam, ką dabar pasakysiu!..“***

Tačiau ir be šio politizuoto teisminio farso jau seniai daug kam Lietuvoje yra aišku – „karalius yra nuogas“, o absurdiški V.Landsbergio kaltinimai rašytojui V.Petkevičiui, jo sukti išvedžiojimai savaip interpretuojant keturias nelemtas frazes, ištrauktas iš knygos „Durnių laivas“ konteksto,

Žurnalistas Albertas Ružas – rašytojo Vytauto Petkevičiaus „dešinioji ranka“ absurdiškoje, teisinėje dvikovoje su prof. V.Landsbergiu.

galėjo įtikinti nebent „megztųjų berečių“ pulko atstovus. „Amžiaus bylos“ nagrinėjimo metu susidarė įspūdis, jog „Durnių laivo“ personažai atgijo ir tiesiai iš knygos nužengė į teismo posėdžių salę: ***„K.Škirpos ir Hitlerio draugas“, – šis sakinys panaudotas tik viena vienintele prasme – idėjinis šalininkas, pritarėjas – ir jokia kita prasme knygos kontekste neskamba! Rašyti, kad V.Žemkalnis asmeniškai nepažinojo Hitlerio, nedraugavo ar negėrė su juo šampano yra tokia pat nesąmonė, kaip laikyti save mesiju“,*** – teisme savo skundikui oponavo V.Petkevičius.

Teisėjas D.Rinkevičius, šioje akivaizdžiai politizuotoje byloje ketinantis paskelbti verdiktą 2008 m. kovo 31–ąją, be abejo, bus pasmerktas „landsbergininkų“ arba „frontininkų“ nuožmiai kritikai, o „amžiaus byla“ tikrai nebus nei baigta, nei užmiršta. Ši byla, man regis, nebus užmiršta net ir tada, kai pagrindiniai užsitęsusios teisinės dvikovos herojai gulės po velėna!..

Jeigu karjeros siekiantis Vilniaus apygardos teismo teisėjas Dainius Rinkevičius nagrinėjamoje civilinėje byloje įžvelgs *„ypatingą V.Petkevičiaus tyčią“* ir už is-

torinės tiesos atskleidimą bei faktų interpretavimą nuteis rašytoją pinigine bauda, tai dar kartą patvirtins, jog Lietuvos teisėsauga ir teismų sistema politiškai angažuota, nuo pat nepriklausomybės atkūrimo įtakojama „valstybininkų" klano...

Tiesą sakant, dalyvaudamas keliuose paskutiniuose teismo posėdžiuose, nesitikėjau kitokios šios politizuotos bylos baigties – visi „ėjimai į priekį" jau numatyti, o kaltinamasis verdiktas, pritvinkęs lyg švino debesis, pakibęs ore virš žilos rašytojo V.Petkevičiaus galvos: pūstels lengvas vėjelis ir džiūgaudama plos katučių „megztųjų berečių" gvardija, rinkimuose ištikimai balsuojanti už prolandsbergiškuosius konservatorius...

O vis dėlto aš net neabejoju, jog akistatoje su amžinybe tikros pergalės skonį pajus ne politikos Tartiufas V.Landsbergis, bet melagingai apkaltintas, be kaltės nuteistas rašytojas Vytautas Petkevičius!..

Už deginantį tiesos žodį, talentingai įpintą knygose „Durnių laivas" ir „Durniškės", netekęs partinio funkcionieriaus privilegijų, metęs iššūkį savanaudiškai AMB, Kirkilo „socialdemokratų" klikai, atsisakęs prabangaus gyvenimo malonumų, rašytojas ir dabar yra pasirengęs už tiesą nukentėti, netgi sėsti į kalėjimą, tačiau nesižeminti prieš KGB „stukačių", slapyvardžiu „Dėdulė", neprašyti jo atleidimo: *„**Ką beprasimanytų skundėjas, kaip befalsifikuotų tekstą, jis negali nuneigti nei vieno fakto, kad jo tėvas atliko tų laikų vertinimu didelį antifašistinį žygdarbį. Man rodos, kad V.Landsbergį skųstis į teismą privertė jo per daug išpūstas politinis užsiangažavimas, kad jis, palyginus su tėvu, yra menkystė, visą gyvenimą dirbusi smulkiu KGB bilduku...**"*

Pasibaigus daugiau nei dvi valandas trukusiam teismo posėdžiui, įkaitusi publika ėmė skirstytis, o lūkuriuojantys

žurnalistai, susispietę prie salės durų, išgirdo rašytojo Vytauto Petkevičiaus prisipažinimą: *„**Pinigų neturiu, todėl, jeigu teismas iš manęs priteis 100 tūkst. litų, būsiu pirmasis disidentas, kuris sėdo į kalėjimą...“***

2008 m.

P. S.

Pasibaigus teismo posėdžiui, teisės srityje „pasikaustęs“ žurnalistas Albertas RUŽAS pasiūlė surašyti prieš ieškinį pačiam V.Landsbergiui – už rašytojo Vytauto Petkevičiaus įžeidimą. Seniai teismo procesą stebintis žurnalistas A.Ružas neslėpė nuostabos V.Petkevičiui iškeltos bylos tikslingumu:

„Aš manau, kad V.Landsbergio pateiktas ieškinys rašytojui V.Petkevičiui, apskritai, yra labai keistas. Ginčai tarp politikų turėtų vykti tame pačiame lygmenyje. Jeigu V.Petkevičius per spaudą, ar parašęs knygą kažką įžeidė, tai ir V.Landsbergis tegul parašo knygą apie V.Petkevičių ir koks buvo jo tėvas, tegul per spaudą duoda atsaką. Juk viskas turėtų vykti viename lygmenyje. Negalima politizuoti teismų, įvelti juos į politinių veikėjų nesibaigiančius ginčus, kurie vyksta kas minutę, kas valandą, be perstojo. Užversti teismus tokiais ieškiniais yra silpnumo požymis būtent to žmogaus, kuris kreipėsi į teismą. Juk V.Landsbergis yra politikas, valdantis plunksną. Tai ir dėk savo oponentui atgal tuo pačiu!.. Juk turi laikraščius, kurie jį palaiko, varyk tuo pačiu lygmeniu, bet ne... Ir tai yra jo silpnumo požymis, jis bėga į teismą, atseit, apginkite mane, aš pats nebegaliu... Tai koks gi tu politikas?.. “.

– Matomai, rašytojas Vytautas Petkevičius „užmynė“ ant labai jautrios vietos europarlamentarui V.Landsbergiui?

– V.Petkevičius nuplėšė kaukę nuo V.Landsbergio. Su-

prantate, vaikšto kaukėtas žmogus!.. Jis daug kam nuplėšė kaukes savo kūriniuose „**Durnių laivas“** ir **„Durniškės“.** Juk Vytautas Petkevičius yra savotiškas visos tos politinės situacijos „išdavikas“, kadangi jis ten buvo, viską pats savo akimis matė, viską girdėjo ir parodė mums, kaip tie žmonės atrodo be kaukių, išrengti nuogai. Žinoma, ne su viskuo jo kūryboje galima sutikti, bet esmė ne čia. Esmingas momentas yra tas, kad jis visus tuos politikus ir veikėjus išrengė. Tai esmė!.. O politikui su politiku bylinėtis teisme – didelė gėda!..

Matote, aš turiu Vincento Bergerio knygą ***„Europos Žmogaus Teisių Teismo Jurisprudencija“*** (jos sudarytojas habilituotas daktaras, profesorius Pranas Kūris), kurios 478 puslapiuose yra aprašyta analogiška byla: žurnalisto nuteisimas už federalinio kanclerio šmeižimą. Europos Žmogaus Teisių Teismas (EŽTT) nustatė, kad žurnalistui Vingensui paskirta bausmė – panaši į cenzūrą, siekiant jį paveikti, kad daugiau neberašytų tokių kritikos straipsnių politikos srityje. Nustatyta, kad **to**ks nuteisimas varžo spaudą, kai ji atlieka informacijos ir kontrolės uždavinį. Tokiu būdu Teismas pripažino teisę žurnalistui Vingensui būti atlygintam, skiriant 15 tūkstančių Austrijos šilingų sumos baudą iš skundėjo, tai yra, federalinio kanclerio.

Manau, tai galėtų būti pamokantis pavyzdys ir pastarojoje byloje, kurią V.Landsbergis iškėlė V.Petkevičiui. Juk mūsų teisės aktai yra suderinti su EŽTT konvencijomis ir jų sprendimai mums privalomi. Kita vertus, rašytojas Vytautas Petkevičius yra diplomuotas istorikas. Čia yra ne prokurorų, kurie bando jam prikergti baudžiamąją bylą, ir ne teisėsaugos reikalas. Istorikas turi teisę vertinti iškilias istorines asmenybes, pateikti savo nuomonę, kalbėti apie jas...

Disidentas Vytautas Skuodis – SVETIMŲJŲ NEPALAUŽTAS, nesiklaupė ir prieš „savuosius“...

Juozas IVANAUSKAS

2007 m. leidykla „Gairės“ išleido fundamentalios apimties, 896 puslapių knygą „Melo, neapykantos ir šmeižto kronika. 1993-1997 metai“(deja, tik 350 egz. tiražu). Vos pasirodžiusi knygynuose, ji iškart tapo bibliografine retenybe. Knygos autorius (sudarytojas) – žinomas Lietuvoje ir JAV disidentas, devintą dešimtį skaičiuojantis Vytautas SKUODIS pasižymi, pasak Liudo Dambrausko, *„darbštumu, sąžiningumu, tautiniu principingumu ir nesitaikstymu su sovietinės propagandos melu“*.

Itin plačios erudicijos publicistas 1953 m. baigė Vilniaus universitetą, 1969 m. įgijo mokslo kandidato laipsnį, dėstė VU gamtos fakultete. Dar iki V.Skuodžio paskyrimo vadovauti Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centrui, dešiniojo flango politikų iniciatyva buvo nuolat puolamas, šmeižiamas, bandant diskredituoti šį aukštos moralės, kūrybingą žmogų, matyt, kažkuo neįtikusį prolandsberginei šutvei. Neregėto masto puolimas, siekiant suklastoti istorinę tiesą ir teisingumą, o taip pat nuslėpti dokumentų išvogimą iš buvusių KGB rūmų, atsispindi išleistoje kronikoje – unikalioje rinktinėje, susidedančioje iš įvairių to meto straipsnių, dokumentų, dekretų, V.Skuodžio dienoraš-

čio ištraukų. Be abejo, ši knyga Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro archyvuose turėtų būti akylai saugoma ateities istorikams bei Lietuvos žmonėms, kaip svarus dokumentas, nuvainikuojantis mūsų politikos mistifikatorių nusikaltimus valstybei.

Aukštos moralės, dori, sąžiningi šalies patriotai, aukoję savo gyvenimus pavergtos tautos dvasiai žadinti, dirbę ir kovoję „vardan tos Lietuvos“, tokie amžinieji disidentai, kaip Liudas Dambrauskas, Viktoras Petkus, Aleksandras Bendinskas, Stasys Stungurys, Vytautas Skuodis, – visi jie palengva traukiasi iš mūsų tarpo, ramia širdimi ir sąžine pasitikdami amžinybę. Jų neišgirsime kalbančių radijo laidose, neišvysime TV ekranuose ar Seimo tribūnose, minint Lietuvos nepriklausomybę, arba prezidentūros pokyliuose, ten, kur ir dabar durys plačiai atsiveria įvairaus plauko politiniams konformistams, vos ne stabu virtusiam „Rezistentui Nr.1“ prof. Vytautui Landsbergiui, kurio valia bei „megztųjų berečių“ choro pritarimu dorieji Lietuvos patriotai, tikrieji rezistentai buvo nustumti į šalį, ilgą laiką „ura patriotų“ ujami, pjudomi, šmeižiami...

Kita vertus, istorinę tiesą ir teisingumą suklastoti – ne tik pragariškai sunkus, bet ir absoliučiai bergždžias darbas. Juk ne veltui sakoma – **„rankraščiai nedega“.** Tiesą mums byloja palikti raštai, kurių autoriai – sąžinės, aukštos moralės, teisingumo jausmo nepraradę gyvieji ir išeinantys disidentai, tuo lemtingu istoriniu laikotarpiu atsidūrę politinių kovų sūkuryje.

Net jei ir buvo išvogtos ir sunaikintos KGB archyvų bylos, kompromituojančios žinomus nepriklausomos Lietuvos politinius veikėjus, buvusius ar vis dar esan-

Svetimų nepalaužtas, „savųjų“ neparklupdytas – amžinasis disidentas Vytautas Skuodis, sulaukęs garbaus amžiaus, išlieka principingas, dvasiškai tvirtas flagmanas tiesos ir teisingumo kovotojų gretose.

čius valdžios olimpe, tai dar nereiškia, kad niekšybė, prisidengusi dorybės kauke, anksčiau ar vėliau, nebus išviešinta ir nesusilauks pelnyto atpildo – moralinio Tautos pasmerkimo!..

Ačiū Dievui, leidykloje „Gairės“ buvo išleistos tokios garbių disidentų knygos, kaip Liudo Dambrausko „Išeinančiojo mintys“, „Kovo 11–osios tragizmas“, Stasio Stungurio „Rūškano laiko godos“, Aleksandro Bendinsko „Be pagražinimų“ ir, pagaliau, Vytauto Skuodžio – „Perspektyvos“ (Lietuvos pogrindžio periodinis leidinys), „Lietuva iš anapus“ (dvitomis), „Balsas iš Lietuvos pogrindžio. 1972–1987“, „Melo, neapykantos ir šmeižto kronika. 1993–1997“ bei kita disidentinė literatūra. **Visi šie rašytiniai šaltiniai tarytum pratęsia, papildo vienas kitą, apsijungdami į vieningą minties ratą – jame neišvengiamai išsikristalizuoja istorinė tiesa ir teisingumas.**

Matomai, ne visiems tuo besidomintiems skaitytojams prieinamos šios retos ir vertingos knygos, tad būtų tikslinga kiek plačiau pristatyti Vytautą SKUODĮ. Geriausiai tai padarė jo bendražygis, šviesios atminties politinis kalinys **Liudas Dambrauskas knygelėje** „**Svetimų nepalaužtas, savų nepaklupdytas**“, išleistoje 1999 m. Kaune. Be kita ko, ten yra rašoma, jog Vilniaus universiteto docentas Vytautas Skuodis – *„Pirmasis iš Lietuvos aukštųjų mokyklų dėstytojų, nepabūgęs pasekmių, išdrįso 1979 m. viešai pasmerkti sovietinį rėžimą. Tapo ryžtingu ir principingu tikėjimo laisvės gynėju.* ***Nekreipdamas dėmesio į KGB persekiojimus bei įspėjimus, viešai įsijungė į Lietuvos Helsinkio grupės veiklą. Parašė plačią studiją apie dvasinį genocidą Lietuvoje.*** *1979 m. lapkričio 28 d. parašė JAV prezidentui Karteriui laišką, atskleisdamas grubius žmogaus teisių pažeidimus Lietuvoje. 1979 m. gruodžio 31 d. už tautines pažiūras, prieštaraujančias sovietinei ideologijai, buvo atleistas iš Universiteto, o 1980 m. sausio 9 d., po pakartotinų kratų jo bute, areštuotas. 1980 m. gruodžio 15–22 d. LTSR Aukščiausiojo Teismo Vilniuje nuteistas didžiausia už tokius nusikaltimus bausme – 7 metams griežto režimo lagerio ir 5 m. ištrėmimo (už pogrindyje leistas „Perspektyvas“, už bendradarbiavimą „Alma Mater“ ir ypač už jo bute rastą mašinraštį – 300 psl. veikalą „Dvasinis genocidas Lietuvoje“).*

Be abejo, maksimalios bausmės skyrimui V.Skuodžiui turėjo įtakos jo principingas paskutinis žodis teisme, trukęs apie aštuonias valandas, kuriame, užuot prašęs sušvelninti bausmę, patį teismą demaskavo ir prikalė prie gėdos stulpo...

Visus septynerius metus praleido Mordovijoje, Baraševo griežto režimo lageryje. Jame būdamas visą laiką administracijai nenuolaidžiavo, į lagerio saugumiečių savivaliavimą reaguodavo protestais ir skundais aukštesnei instancijai. Ži-

noma, pastarieji nelikdavo jam skolingi – dažniau negu pas kitus darydavo kratas ir konfiskuodavo rašinius. Be abejo, prie tokio KGB organų išskirtinio "dėmesio" prisidėjo ir išeivijos lietuvių protesto akcijos. Čikagoje ir kituose miestuose buvo organizuojamos demonstracijos, daromi oficialūs pareiškimai Skuodžiui ginti. Tokiose akcijose dalyvaudavo ir žymūs politiniai veikėjai – Lietuvai prijaučiantys kongresmenai, senatoriai ar kiti aukšti valdžios pareigūnai. 1982 m. Madrido konferencijoje dėl Helsinkio akto vykdymo JAV atstovas buvo iškėlęs net ir Skuodžio klausimą.

V.Skuodis lageryje pasižymėjo dvasiniu stabilumu, nepalaužiamu užsispyrimu, begaline kantrybe ir, esant reikalui, drąsa. *Nepaisydamas lagerio administracijos baudžiamų, ne sykį sugebėjo nelegaliai informuoti visuomenę apie KGB organų savivaliavimus politinių kalinių atžvilgiu. Atvirai ignoruodavo tuos, kurie savo lojalumu talkino lagerio administracijai. Kiekvieną laisvesnę minutę stengėsi produktyviai išnaudoti. Vos atsipalaidavęs nuo priverstinio darbo, įnikdavo į žurnalus ir knygas. Rodės, galėtų išsėdėti prie knygų ištisą parą, jeigu nereikėtų valgyti, miegoti ir į siuvyklą eiti. Būdamas lageryje perskaitė daugiau kaip 400 knygų. Skaitė ne kas pakliuvo, o pagal griežtą sistemą ir pasirinktą tematiką... Protestuodamas prieš žmogaus teisių pažeidimus, kiekvieną trečiadienį atsisakydavo maisto, tokiu pat būdu protestavo prieš Lietuvos okupaciją – birželio 15 dieną ir, žinoma, nepamiršdavo ir Vasario 16–osios. Apie badavimo akcijas oficialiai pranešdavo lagerio administracijai. Nors Skuodis per nuolatinius badavimus ne sykį nualpo, be to, ir karceryje 15 parų teko praleisti, tačiau nepalūžo – badavimo grafiko laikėsi iki paskutinės kalinimo dienos. Per septynerius nelaisvės metus daugiau nei 170 dienų praleido sausai badaudamas...*

1987 m. sausio 7d. Vytautą Skuodį iš Baraševo la-

gerio su ginkluota sargyba išgabeno į tremtį Magadano srityje. Pakeliui, Čeliabinsko kalėjime, jį pasivijo Gorbačiovo „perestrojka“, ir jis buvo paleistas į Lietuvą, siūlant kartu su visa šeima išvykti į bet kurį kraštą. Kadangi JAV valdžia patvirtino jo amerikietišką kilmę *(V.Skuodis, gimęs Čikagoje 1929 m., po metų su tėvais atvyko į Lietuvą, – J.I.),* ***V.Skuodis su šeima išvyko į Ameriką,*** *manydamas, kad ten bus Lietuvai naudingesnis. Patekęs į užsienį, tuoj pat įsijungė į išeivijos lietuvių visuomeninę veiklą. Neapsiribojo politine veikla vien JAV. Aplankė daug Amerikos miestų, pabuvojo Kanadoje, svečiavosi Pietų Amerikos kraštuose, Australijoje ir, žinoma, kai kuriose Europos valstybėse. 1987 m. gruodžio 10 d. buvo priimtas paties prezidento Reigano.* ***Visur, kur Skuodis lankėsi, su kuo susitikinėjo, jo pagrindinis tikslas buvo kuo plačiau informuoti pasaulio visuomenę apie pavergtų Pabaltijo tautų padėtį ir jų pastangas atgauti valstybingumą.*** *Visur kalbėjo kaip Lietuvos Helsinkio grupės ir Tikinčiųjų teisių gynimo komiteto narys. Buvo vienas iš iniciatorių įkuriant tarptautinį koordinacinį centrą „Democracy and Independence“ (Demokratija ir nepriklausomybė), kuris surengė tarptautines konferencijas Romoje, Paryžiuje, Prahoje. Vytauto Skuodžio susitikimai su įžymiais politiniais veikėjais turėjo didelės politinės reikšmės mūsų laisvės idėjos įgyvendinimui.*

Atkūrus Lietuvos nepriklausomybę, Vytautas suprato, kad jis savo krašte reikalingesnis negu užsienyje. Sugrįžęs į Lietuvą įsijungė į tautinės kultūros atkūrimo barus. Jo nesužavėjo įvairiausių politinių partijų siauri interesai bei jų rietenos. Jo partija buvo Lietuva, o siekis – tarnauti atsikuriančios valstybės interesams... 1993 m. liepos 18 dieną, įkūrus Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centrą, V.Skuodis tampa pirmuo-

ju jo vadovu. Puikiai suvokdamas šio centro paskirtį – istorinės tiesos atstatymą.

V.Skuodis siekė buvusius politinius kalinius bei tremtinius, nepriklausomai nuo politinių, religinių pažiūrų, suburti bendram valstybės atkūrimo darbui. Tačiau toks jo požiūris ne visus patenkino. ***Atsisakęs Genocido centrą paversti vienos politinės grupuotės įrankiu, tapo ne visiems priimtinas. Tie, kurie bandė politinio kalinio etikete spekuliuoti ir siekti asmeninės ar politinės naudos, negalėjo taikstytis su Skuodžio nešališkumu ir principingumu. V.Skuodis buvo nepriimtinas dešiniosios pakraipos partijų lyderiams, kurie atvirai siekė Genocido centrą panaudoti partiniams interesams. Akcija prieš Skuodį, kaip Genocido centro vadovą, buvo ne atsitiktinė, o gerai organizuota politinė kampanija, pasinaudojant kai kurių buvusių politinių kalinių naivumu.***

Skuodžio oponentai toje šmeižto, šlykščių prasimanymų kampanijoj nesidrovėjo pasinaudoti net susikompromitavusiais arba jo nepažinojusiais kaliniais. Atrodo, kad už tų intrigų organizatorių pečių stovėjo ne tik jo konkurentai, bet su jais konsolidavosi ir slaptosios tarnybos, kurios savo laiku sudarė sovietinės sistemos ramstį. O pastarosios ypatingai buvo suinteresuotos vieno iš žymiausių disidentų izoliavimu nuo Lietuvos politinio gyvenimo. ***1997 m. Vytautas Skuodis atleistas iš Genocido centro vadovo pareigų.*** *Vienas svarbiausių atleidimo motyvų buvo* ***„visuomeninių organizacijų, ginančių nukentėjusius nuo okupacinio rėžimo vykdyto genocido žmones, pasiūlymas“*** *(iš G.Vagnoriaus teikimo).*

Tačiau piktosios jėgos, siekiančios V.Skuodį izoliuoti nuo visuomeninio – politinio gyvenimo ir palaužti jį kaip asmenybę, apsiriko. Jis neieškojo nei dešiniųjų, nei kairiųjų politikų užtarimo. Svetimųjų nepalaužtas, ne-

siklaupė ir prieš „savuosius“. Įniko į kultūrinę veiklą. Vargu ar kas galėtų šiandieną iš jo oponentų pasigirti tokiu našiu kūrybiniu darbu.

Per palyginti trumpą laiką V.Skuodis išleido šias knygas: „Lietuva ir pasaulis 1991–ųjų sausyje“ (1995 m., 120 p.); „Dvasinis genocidas Lietuvoje“ (1996 m., 343 p.); „Žaidimas KGB tinkluose“ (1996 m., 320 p.) ir kt. Svetimų nepalaužtas, savų nepaklupdytas, daktaras Vytautas Skuodis švenčia savo 70–metį. Dvasiškai tvirtas, principingas, neinantis į kompromisą su savo pažiūrom, jaunatviškai energingas, neieškantis lengvos duonos bei karjeros, nesitraukiantis nė žingsnio nuo tų principų, už kuriuos visą gyvenimą kovojo...“ – **štai kaip V.Skuodį charakterizavo L.Dambrauskas 1999 metais.**

Tokie buvusio politinio kalinio Liudo Dambrausko prisiminimų fragmentai apie ***„dvasiškai tvirtą, principingą, neinantį į kompromisą su savo pažiūrom“*** disidentą Vytautą Skuodį nekelia abejonių aukščiau pateiktų eilučių autoriaus nuoširdumu bei kompetencija. Šiemet sukanka devyneri metai, kaip nebėra tarp mūsų šviesios atminties L.Dambrausko, tačiau jo įžiebta kibirkštis bei savalaikė idėjinė–moralinė parama bendražygiui V.Skuodžiui išties buvo gan efektyvi ir pasitarnavo retos knygos **„Melo, neapykantos ir šmeižto kronika. 1993–1997**“ atsiradimui Lietuvoje. Šios knygos pratarmėje autorius rašo:

„Atvykęs į savo mėgstamą Kauno miestą, aš visada aplankydavau Liudą Dambrauską. Su juo susipažinau Mordovijos lageryje, į kurį jis buvo patekęs jau antrą kartą... Kartą užėjęs į svetingus Aldonos ir Liudo Dambrauskų namus, buvau sutiktas man netikėtu klausimu:

Ar rašai ką nors?

Nustebęs paklausiau:

– O ką aš turiu rašyti?

– Kaip tai ką? Ogi apie tai, kaip tave niekino ir šmeižė.

Et, kam to reikia? Visa tai buvo, praslinko, nuėjo užmarštin, – abejingai jam atsakiau.

– Kaip tai kam? – piktokai paklausė Liudas. – Tai istorijai reikalinga!

Šio mūsų trumpo pokalbio, įvykusio prieš trejetą ar daugiau metų, aš nepamiršau. Pradėjau galvoti, kad gal tikrai tokie mano prisiminimai kam nors galėtų būti naudingi? Paskyrimas Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro (LGGRTC) vadovu ne tik mane labai plačiai išgarsino, bet taip pat sukėlė tam tikros visuomenės dalies atkaklias ir ilgalaikes protesto akcijas ir beveik nuolatinį žiniasklaidos dėmesį...

Jau praėjo lygiai 10 metų, kai LR Seimas mane buvo patvirtinęs LGGRTC vadovu. Ir tiek pat metų, kai prieš mane buvo pradėtos piktos akcijos, stengiantis įvairiais būdais trukdyti eiti valstybės man patikėtas pareigas. Tai tęsėsi tol, kol naujos kadencijos Seimas mane iš tų pareigų atleido. Dar ir dabar esu klausiamas, kokios gi buvo tikrosios to man suorganizuoto priešiškumo priežastys? Tas priežastis, manau, atidus skaitytojas pats susiras šioje knygoje. Jeigu tie įvykiai būtų lietę tiktai mane vieną, žinoma, nebereikėtų jų prisiminti. Bet jie turėjo pabrėžtinai ryškų socialinį – politinį aspektą. Todėl šia prasme Liudas Dambrauskas turbūt buvo teisus, manydamas, kad tai anksčiau ar vėliau turės būti įvertinta objektyvių istorikų.

Ši knyga – tai įvairiausių dokumentų, įskaitant ir dienoraštinius užrašus, esančius mano archyve, montažas. Joje nėra jokių šios pratarmės autoriaus dabartinių aiškinimų, samprotavimų, apibendrinimų bei išvadų. Tas išvadas turėtų padaryti pats knygos skaitytojas.

Knyga neturi ir autoriaus, o tik jos sudarytoją. Knygos struktūrą sudaro šešios chronologiškai pasikartojančios dalys: I. Iš dienoraščio puslapių; II. Iš Seimo stenogramų; III. Atgarsiai spaudoje; IV. LGGRT centro vadovo žodis; V.Kalba dokumentai; VI. Papildymai.

Knygos sudarytojas mano, kad ji ateities istorikams, ir ne tik jiems, bus naudinga rašant apie Nepriklausomybę atgavusios Lietuvos prieštaringą pirmąjį dešimtmetį.“

V.Skuodžio teigimu, ruošiant spaudai knygą „Melo, neapykantos ir šmeižto kronika“, sunkiausiai buvo parinkti ir atspausdinti ištraukas iš dienoraščio, o kitos sudėtinės dalys buvo pateiktos maketuojant knygą. Jos parengimas spaudai užtruko vienerius metus. Pasiteiravus, o kodėl, vis dėlto, tik ką pasirodžiusioje knygoje nėra jokių autoriaus išvadų, V.Skuodis patarė atsakymo į šį klausimą ieškoti knygos pratarmėje:

„Aš nedarau jokių apibendrinimų, jokių išvadų, nieko nekaltinu, nesiteisinu, ir skaitytojas pats turi susidaryti išvadą, kodėl ta visa velniava kilo tada, kai tris su puse metų prieš mane kariavo visi tie „ura patriotai“. Man tada atrodė, kad jeigu aš daryčiau kažkokius apibendrinimus, tai tiesiog sumenkinčiau tą knygą, gautųsi lyg kažkoks pasiteisinimas, todėl pateikiau grynai tik faktinę medžiagą, kurioje nėra nei vieno mano žodžio pridėta. Tik pratarmė, kurioje paaiškinu, kodėl ir kaip ta knyga atsirado. Paskatino mane kažką tai padaryti amžiną atilsį Liudas Dambrauskas. Po to dar ilgai galvojau, verta ar neverta, bet paskui apsisprendžiau. Net iki šios dienos sutinku pažįstamus, gerus žmones ir jie klausia manęs, kodėl gi kilo tas triukšmas dėl mano pareigybės LGGRT centre? Jeigu net man artimi žmonės nežino priežasties, tai tada niekas nežino!.. O priežastis

tai labai paprasta, ir skaitytojas pats padarys išvada, kad visa esmė buvo KGB archyvuose, kadangi tuo metu, kai buvo įsteigtas šis centras, KGB archyvai neturėjo šeimininko, mes buvome įpareigoti nešti atsakomybę už jų saugumą, už jų tvarkymą ir naudojimą. Išduoti leidimus pasinaudoti KGB archyvais galėjo tik trys asmenys: Aukščiausiojo Teismo pirmininkas, VSD direktorius ir LGGRT centro vadovas, tai yra, aš. "

Peršasi išvada, jog tie įtakingi asmenys, kurie tuo metu buvo valdžioje, o ypač „Rezistentas Nr.1" – Vytautas Landsbergis, buvo suinteresuotas, kad tam tikros KGB bylos nebūtų paviešintos, o gal ir visai dingtų iš LGGRTC archyvų. Pasiteiravus, ką mano apie tai buvęs centro vadovas, V.Skuodis atsakė:

„Čia daugelis taip mano, bet man atrodo, galbūt buvo kita priežastis, ne tiek baimė, kiek noras šeimininkauti tuose archyvuose, kaip ir prieš tai jie ten šeimininkavo, įvyko tas bylų grobstymas, kuomet B.Gajauskas, labai riboto išsilavinimo ir piktybinis žmogus, buvo paskirtas VSD direktoriumi. Tuomet, kas netingėjo, iš gatvės atėjęs, galėjo eiti į archyvus ir galėjo nešti bylas, kiek tiktai norėjo, – jokios kontrolės tada nebuvo.

Tą faktą man paliudijo kai kurie žmonės. Paskui, kai B.Gajauską nušalino, ir Plumpa tapo VSD direktoriumi, tuomet buvo įvesta tvarka, kontrolė, jau niekas nebegalėjo įeiti į tuos archyvus ir išsinešti bylų...

O kodėl jie manęs nemėgo?.. Na, matote, jie išplatino įvairius dokumentus, kodėl Vytautas Skuodis netinkamas toms pareigoms: pirma, kad esu Amerikos pilietis pagal gimimo vietą, bet aš esu ir Lietuvos pilietis; antra, kad aš nesu nei teisininkas, nei istorikas, o gamtinin-

kas, geologas; trečia, kad aš išstojau iš Politinių kalinių ir tremtinių sąjungos (mane papiktino, kad ši sąjunga be jokio pagrindo užsipuolė K.Prunskienę, apšaukė ją saugumo agente); ketvirta, kad aš, būdamas lageryje, bendradarbiavau su lagerio administracija – šią šmeižikišką informaciją apie mane paskelbė infiltruotas KGB informatorius Algimantas Andreika, kuris, atsidūręs Mordovijos lageryje, bandė mane visaip terorizuoti, bet aš tada nekreipiau į tai dėmesio. O kai prasidėjo visos tos akcijos, nukreiptos prieš mane, man tapus LGGRTC vadovu, A.Andreikos šmeižikiška rašliava buvo išplatinta Seimo nariams ir ja pasinaudojo Rasa Rastauskienė, dabartinė Juknevičienė, kuri spaudos konferencijoje išvardijo visas tas keturias priežastis, kodėl mane reikia pašalinti iš užimamų pareigų."

Kiek išsamiau susipažinęs su chrestomatine disidento Vytauto Skuodžio sudaryta knyga „Melo, neapykantos ir šmeižto kronika. 1993–1997", įžvalgesnis skaitytojas, be abejo, nesunkiai susigaudys, kas atliko solo partiją disharmoniją skleidžiančiame prolandsberginės šutvės chore, kokie ten andreikos, gajauskai, juknevičienės, vagnoriai nuolankiai pasitarnavo V.Landsbergio Tartiufo dvasios suklestėjimui ir jos neišvengiamam žlugimui. Norėtųsi tikėti, jog žlugimas įvyks netolimoje ateityje, tačiau būkim realistai!..

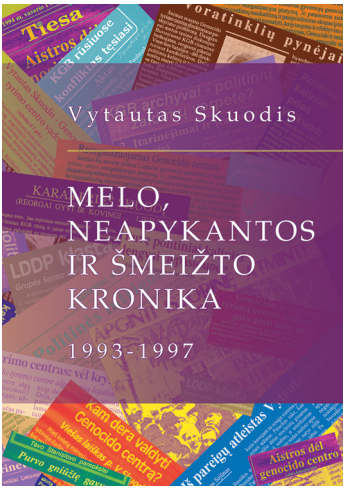
Svetimų nepalaužtas, savų neparklupdytas, garbės disidentas, daktaras Vytautas Skuodis „Melo, neapykantos ir šmeižto kroniką" pradeda Česterfieldo citata: ***„Nieko nėra ydingesnio už melą. Tai apmaudo, bailumo ir tuštybės padaras",*** o baigiama ši knyga tiesiog skandalingomis **eilutėmis,** demaskuojančiomis KGB informatoriaus

A.Andreikos *(„Buvo ir pakankamai stiprių paliudijimų dėl A.Andreikos bendradarbiavimo su KGB. Du mano liudininkai buvo atvykę net iš Latvijos.“* – V.Skuodis) teisminius pasažus, G.Vagnoriaus Vyriausybės atsidėkojimą įtariamam „stukačiui“ už garbaus disidento šmeižtą, skiriant jam pirmojo laipsnio valstybinę pensiją:

„Manau, kad toks valdžios dėmesys A.Andreikai paaiškinamas kaip atlyginimas už jo rašliavą apie mane, davusią pagrindą mano priešams melagingai skelbti nepasitikėjimą manimi, kuris su G.Vagnoriaus pagalba baigėsi politiniu susidorojimu. Valstybės pensijos paskyrimą Andreikai vertinu kaip netiesioginį spaudimą teismui vis dar nesibaigiančioje mūsų byloje.

Nesibaigianti byla su Andreika verčia susimąstyti apie moralę tų Seimo narių, kurie panaudojo šį žmogų savo nusikalstamų tikslų siekimui. Kad mane paniekintų, sukeltų patiklių žmonių nepasitikėjimą manimi, jiems užteko už gryną pinigą priimti Andreikos parašytas ir išplatintas insinuacijas. Tuo tarpu jų partijoje ir valdžioje esančius, apie kuriuos ne be pagrindo kalbama kaip apie turėjusius ryšių su KGB, neatliekant rimtesnių tyrimų gina net Generalinė prokuratūra. Gal todėl ir generalinio prokuroro skyrimas tapo nebe Respublikos Prezidento, o dabartinio Seimo prerogatyva...“, – teigia V.Skuodis laikraštyje „Mūsų balsas“ (1998. – Nr.13-19.).

Knygos viršelio faksimilė.

P. S.

Labai tikėtina, jog „dorovingasis“ konservatorius Kęstutis Masiulis, net ir susipažinęs su Vytauto Skuodžio sudaryta bei išleista istorine knyga „Melo, neapykantos ir šmeižto kronika“, pakartotų savo naiviąją frazę, dengdamas Tėvynės sąjungos lyderius: *„Aš neprisiimu institucinės atsakomybės už partiją, kuriai priklausau, nei už jos buvusius ar esamus vadovus...“*. Bet ar kas nors, kada nors išties prisiims atsakomybę už visas tas niekšybes, ekonominius, politinius, korupcinius nusikaltimus nepriklausomoje Lietuvoje, kuriuos visų mūsų vardu vykdo „ura patriotai“, vis dar nenuvainikuotieji, nebaudžiami Tartiufai?!..

2007 m.

Vytautas Skuodis: „DABARTINĖ VALDŽIA, įskaitant pagrindines valdžios institucijas – didžiausia Lietuvos nelaimė!..“

Juozas IVANAUSKAS

Nesmerkiantis tų, kurie, verčiami skurdo ir neteisybės, emigruoja iš gimtojo krašto, tačiau teigiantis, jog sisteminiam nuosmukiui šalyje įveikti būtina intelektualinė, moralinė Lietuvoje dirbančių tautiečių revoliucija, gamtos mokslų daktaras, Vilniaus universiteto docentas, disidentinio sąjūdžio dalyvis, kelių dešimčių knygų, daugybės straipsnių autorius, rašęs geologijos temomis, daug dėmesio skyręs Lietuvos genocido klausimams, nepriklausomybės įvykių kronikai, 2007 m. Vilniuje, leidykloje „Gairės“ išleistos fundamentalios knygos „Melo, neapykantos ir šmeižto kronika 1993–1997 metai“ autorius Vytautas SKUODIS už Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę kovojo jau tada, kai dauguma dabartinės valdžios „patriotų“, kolaboravusių su sovietiniu režimu, sėkmingai kopė karjeros laiptais.

Buvusio politkalinio Liudo Dambrausko artimo bendražygio V.Skuodžio disidentinę veiklą „brandaus socializmo“ metais patvirtina jo biografijos fragmentai: Helsinkio grupės narys, Katalikų komiteto narys, 1978–1979 m. nelegalaus pogrindžio žurnalo „Perspektyvos“ sumanytojas ir redaktorius. 1979 m. suimtas

už antisovietinę veiklą ir 1980 m. nuteistas 12 metų. Penkis metus kalėjo lageriuose, bet paskui gan netikėtai 1987m. buvo ištremtas į užsienį ir iki 1989 m. gyveno JAV. Ėmus griūti TSRS imperijai, sugrįžo darbuotis į atgimimo euforijos pakylėtą, nepriklausomą Lietuvą, 1993 metais buvo paskirtas dirbti Genocido ir rezistencijos centro direktoriumi.

„1980 metais už pogrindinę ir disidentinę veiklą, siekiant Žmogaus ir Tautos teisių bei pagrindinių laisvių įgyvendinimo Lietuvoje, buvau nuteistas septyneriems metams griežto režimo lagerio bausme ir dar penkeriems metams tremties. Lagerio bausmę atlikęs, buvau išvežtas tremčiai Magadano srityje. Būnantį etapiniame Čeliabinsko kalėjime mane pasiekė žinia, kad esu atleidžiamas nuo tolesnės bausmės ir galiu su visa šeima išvykti į bet kurį užsienio kraštą, ko niekada nebuvau prašęs. Mano įkalinimas buvo sukėlęs didelį atgarsį ne tik Lietuvoje, bet ir užsienio šalyse, ypač Amerikoje. Aš pagal gimimo vietą (gimęs 1929 m. kovo 21 d. Čikagoje) buvau ir JAV pilietis, nors iki arešto tos pilietybės nebuvau įforminęs“, **– prisimena V.Skuodis 2009 m. išleistoje knygoje „Mokslo ir gyvenimo baruose“.**

– Kaip žinia, pirmaisiais atkurtos nepriklausomybės metais paskirtas dirbti Genocido ir rezistencijos tyrimo centro direktoriumi kažkuo neįtikote konservatoriams. Patyręs landsbergizmo apologetų spaudimą, pasitraukėte iš užimamų pareigų. Skaudi patirtis atsispindi jūsų parengtoje bei 2007 m. išleistoje dokumentinėje knygoje „Melo, neapykantos ir šmeižto kronika 1993–1997 metai“. Tuo metu pasėtas melas, valdančiųjų intrigos, jų

savanaudiškos užmačios netrukus subrandino karčius nepriklausomybės vaisius Lietuvoje. Kaip vertinate susiklosčiusią situaciją neva demokratiškoje, o faktiškai – politinės korupcijos saistomoje oligarchinėje valstybėje? Kažin ar galima būtų teigti, jog mūsų valstybės valdymo sistema, nepaisant visų blogybių bei trūkumų, sukurta tiesos, šviesos ir teisingumo pagrindu?

– Likdamas principingu, nemokančiu pataikauti melui žmogumi, vadinamųjų „patriotų“ pastangomis buvau atleistas iš Genocido ir rezistencijos centro direktoriaus pareigų. Aš ilgai ieškojau teisybės teismuose, netgi visas instancijas perėjau iki pat Strasbūro. Pradžioje mano bylą svarstė apylinkės teismas, po to – apygardos teismas ir pagaliau Aukščiausiasis teismas. Neradęs teisybės Lietuvoje, kreipiausi į Strasbūro Europos Žmogaus Teisių teismą. Daugiau nei prieš dešimt metų pats savo kailiu įsitikinau, ko yra verti tie mūsų teismai...

Antra vertus, atsakant į jūsų klausimą, aš tikrai nemanau, jog sąmoningai buvo daroma, kad Lietuvai būtų kuo blogiau, tačiau šiuo metu padėtis šalyje iš ties yra sunki. Ir ji sunkėja todėl, kad mūsų valdžios institucijos, drįstu teigti, dirba nekvalifikuotai, nėra pajėgios vadovauti valstybei ir visam kraštui. O kas gi yra mūsų valdžia? Tai Seimas, Vyriausybė, Prezidentūra, teismai, prokuratūra... Jokiu būdu nesakau, kad valstybės tarnyboje dirba vien tiktai nekvalifikuoti žmonės, yra ten nemažai dorų, sąžiningų, išsilavinusių darbuotojų, tačiau visa bėda, kad šiose institucijose labai daug ir tokių, kurių ten apskritai neturėtų būti!..

Buvusių Prezidentų veikloje, šalia jų gerų darbų, deja, matau ir tokių, kurie jiems garbės tikrai nedaro. Apie dabartinę Prezidentę D.Grybauskaitę kol kas esu geros nuomonės. Du kartus spaudoje publikuotais straipsniais man

teko ginti šalies vadovę nuo šmeižikų. Na, o kalbant apie Vyriausybės darbą, tai čia reikalai išties gan prasti, tiek dabartinėje A.Kubiliaus, tiek ir ankstesnėse Vyriausybėse. Kodėl taip yra? Ogi todėl, kad šioje itin svarbioje valdžios institucijoje darbuojasi labai daug tokių žmonių, kurie absoliučiai netinkami valstybės tarnybai.

Pavyzdžiui, labai neigiamai vertinu švietimo ministro G.Steponavičiaus veiklą. Nors teigiama, kad šis ministras turi juridinį išsilavinimą, bet man kyla klausimas – o koks gi tas jo išsilavinimas iš tikrųjų yra? Tikrai geras, o gal tiktai formalus?.. Ir staiga niekam nežinomas juristas pradeda vadovauti švietimui, neturėdamas nė menkiausio supratimo apie švietimo reikalus. Ne kažin ką geresnė padėtis ir aplinkos apsaugos srityje. Grubus nesusipratimas jau vien tai, jog buvusi Gamtos apsaugos ministerija buvo performuota į Aplinkos apsaugos, kol galų gale liko tiktai Aplinkos ministerija, kuri užsiima iš esmės gyvenamųjų namų renovacijų klausimais, statybomis. Tuo tarpu gamtos apsaugos skyriai, jeigu ir yra įsteigti Aplinkos ministerijoje, jie funkcionuoja tiktai formaliai, nors gamtos apsauga turėtų būti viena iš prioritetinių sričių mūsų valstybėje!..

Apie aplaidumą gamtosaugos srityje byloja daugybė grubių pažeidimų, kaip ir ta neseniai žiniasklaidoje paskelbta „sensacinga naujiena“ – virš gamtos draustinio Anykščių šilelio bus statomas apžvalgos takas vien tik tam, kad turistai galėtų apžiūrėti gamtovaizdį iš viršaus. Tai nejau jie nėra matę miško?.. Tarkim, jeigu tenai būtų įrengtas koks nors zoologijos sodas, tai gal ir reikėtų panašaus tako apžvalgai iš viršaus, o dabar bus niokojamas unikalaus grožio, lietuvių poeto A.Baranausko apdainuotas gamtos kampelis, nežinia kam, nežinia dėl ko...

Dar vienas kuriozas valstybės valdyme – Krašto apsau-

gos ministerijai vadovauja buvusi gydytoja R.Juknevičienė, kuri jau ir anksčiau, dirbdama Panevėžyje, „išgarsėjo“ kaip gan prastos reputacijos medikė. Argi tai ne karikatūra, kai krašto apsaugos klausimais rūpinasi gydytoja?.. Aišku, ministrais gali būti paskirti dirbti įvairių specialybių atstovai, tačiau jie privalėtų būti visapusiškai išsilavinę, dori, kompetentingi užimamose pareigose žmonės.

Sociologinių apklausų duomenys skelbia, jog teismų darbu pasitiki vos kas penktas, ketvirtas šalies gyventojas. Niekam ne paslaptis, jog Konstitucinio Teismo teisėjais paskiriami dirbti asmenys, pasiūlyti siauro, savų „draugų“ ratelio, ir jie staiga tampa absoliučią tiesą skelbiančiais žmonėmis. Tarkim, jeigu Popiežiui suteikta neklaidingumo dovana, tai ji galioja tiktai tikėjimo klausimuose, o Lietuvoje septyni Konstitucinio Teismo teisėjai neseniai priėmė tokį radikalų nutarimą, kuris tiesiog sujaukė istoriškai, tradiciškai nusistovėjusią šeimos sampratą. KT paskelbė, jog Seimo priimta Valstybinė šeimos politikos koncepcija, įtvirtinusi tik santuokos pagrindu sukurtas šeimas, esą prieštarauja Konstitucijai: *„Santuoka yra vienas iš šeimos konstitucinio instituto pagrindų šeimos santykiams kurti. Tai yra istoriškai susiklostęs modelis, neabejotinai turįs išskirtinę vertę visuomenės gyvenime, užtikrinantis tautos ir valstybės gyvybingumą bei istorinį išlikimą. Tačiau tai nereiškia, kad pagal Konstituciją nėra saugomos ir ginamos kitokios nei santuokos pagrindu sudarytos šeimos“,* – teigiama Konstitucinio Teismo priimtame nutarime.

Manau, jog tokia kelių KT teisėjų visuomenei primetama traktuotė iš esmės prieštarauja LR Konstitucijos 38 straipsniui, jog **šeima – visuomenės ir valstybės pagrindas**. Argi tai šeima visiškai laisvas dviejų žmonių suėjimas? Koks gali būti valstybės pagrindas, jeigu, tarkim, Jonas su-

sipažino per šokius naktiniame klube su Magde ir staiga nusprendė kartu gyventi?.. Vis tiktai šeima, nesvarbu kaip ji patvirtinta, Civilinės metrikacijos skyriuje ar Bažnyčioje, tai yra dviejų žmonių, vyro ir moters, sąjunga, prisiimant motinystės–tėvystės atsakomybę!.. O šiaip lengvabūdiškam flirtui atsitiktinai susitikę du žmonės, vengiantys prisiimti atsakomybę – kokia gi tai gali būti šeima ir koks čia valstybės pagrindas, jeigu bet kada laisvai susimetę partneriai gali nuspręsti pasukti skirtingais keliais?..

Apibendrinant galima būtų teigti – pagrindinėse valdžios institucijose vyraujanti betvarkė veda šalį link katastrofos, o pačią lietuvių Tautą, kuri yra Lietuvos valstybės pagrindas, stumia prie išnykimo. Apie tai pastaruoju metu byloja ir stebėtinai išaugę gyventojų emigracijos srautai, nedarbas, sumažintos socialinės išmokos skurstantiems pensininkams...

Jeigu palygintume du Lietuvos nepriklausomybės periodus – 1918 metais paskelbtą nepriklausomybę ir prieš 20 metų atkurtąją, atkreiptinas dėmesys, jog prieškario laisva ir nepriklausoma Lietuvos valstybė gyvavo tiktai dvidešimt metų, tai yra, lygiai tiek pat, kaip dabar. Tačiau tada mūsų valstybė prasidėjo praktiškai nuo nulio, o ir pačią nepriklausomybę teko iškovoti ginklu, praliejant nemažai lietuvių kraujo. Bet vis tiktai būtent tada Lietuvos valstybė taip sustiprėjo, kad dar po kokių dešimties metų, panašiai augant ekonomikai bei žemės ūkiui, būtų prilygusi išsivysčiusioms Europos šalims. O ką mes turime dabar?..

Nors jau prabėgo 20 atkurtos nepriklausomybės metų, tačiau mūsų valstybėje pastebimas ryškus nuosmukis, sisteminė krizė ir didelė neteisybė, stumianti mūsų kraštą link katastrofos. Vadinasi, dabartinė valdžia, įskaitant pagrindines valdžios institucijas – di-

džiausia Lietuvos nelaimė!.. Tiesiog einama prie katastrofos, tai yra, prie valstybės sunaikinimo ir mūsų Tautos išnykimo.

Bandykime išsiaiškinti – kokios šio nuosmukio priežastys?.. Kai po septynių metų kalėjimo lageryje, 1987 metų rudenį, išvykau į užsienį, Vakaruose pradžioje pasijutau kaip koks pusiau laukinis. Per penkis metus (į Lietuvą grįžau tiktai 1992 metais) apkeliavau bemaž visą pasaulį. Stebint žmonių gyvenimą kitose šalyse, man tiesiog savaime piršosi išvada: **jeigu Lietuva kada nors atgaus nepriklausomybę, tai visas šitas vakarietiškas šlamštas būtinai pateks ir į mūsų šalį, padarydamas nepaprastai didelę žalą.** Kaip dabar matome, būtent taip ir atsitiko. Ir netgi dar blogiau, nei kada nors galima buvo tikėtis. Vakarietiškos blogybės Lietuvoje labai greitai prigijo, nes mūsų valdžios institucijos, kaip pavyzdį, iš Vakarų perėmė būtent tai, kas ten yra blogiausia.

Jeigu, pavyzdžiui, paimtume jau paminėtą KT išaiškinimą – kas laikytina šeima Lietuvoje, tai man atrodo, kad KT teisėjai, priėmę tokį „keistą“ sprendimą, lyg kažkokie papirkti asmenys, sąmoningai kenkiantys mūsų valstybei, arba tai yra psichiniai ligoniai. Ko gero, KT dirba tiktai du normalūs teisėjai – vienas, kuris nepalaikė šio nutarimo, o kitas – staiga susirgęs, o gal tiesiog nepanoręs dalyvauti šeimos koncepcijos svarstyme... Taigi, septyni KT teisėjai, išaiškinę mums kas yra šeima, pakišo bombą po valstybės pamatais!..

Jeigu tokiu būdu Lietuva ir toliau lygiuosis į Vakarus, tai paseksime beišsigimstančios valstybės, Didžiosios Britanijos, kur musulmonai jau ima viršų, pavyzdžiu. Pasirodo, ten priimtas įstatymas, kuriuo panaikinama tradicinė šeimos sąvoka – vyras ir žmona, tėvas ir motina juridiškai įtei-

sinami, kaip pirmas sutuoktinis, antras sutuoktinis, pirmas partneris, antras partneris... Na, klausykite, čia jau tiesiog tikras idiotizmas!.. Deja, paskutinis Konstitucinio Teismo išaiškinimas – kas yra laikytina šeima Lietuvoje, manau, kaip tik ir veda prie visiškos anarchijos mūsų valstybėje.

– Susidaro įspūdis, kokią sritį bepaimtume – visur anarchija, kompetencijos stoka? O ką manote apie milijardinę 2K aferą valstybiniame energetikos sektoriuje? Turbūt neatsitiktinai Energetikos ministerijai premjeras A.Kubilius paskyrė vadovauti „patikimą žmogų" A.Sekmoką, nieko bendro neturintį su atomine energetika?

– Aš nesu energetikos srities specialistas, nors daug metų man teko dirbti mokslinio tyrinėjimo darbus, pagrindžiant Lietuvos didžiųjų hidroelektrinių statybos projektus. Tačiau, kalbant apie Atominę elektrinę, kuriems galams reikėjo pirm laiko uždaryti saugos reikalavimus atitinkančią, patikimai dirbusią Ignalinos AE?.. Staiga susigalvota Lietuvoje statyti naują atominę elektrinę. Esu tikras, jeigu nebūtų uždaryta saugiai dirbusi senoji Ignalinos AE ir mūsų Vyriausybei nekiltų toks kvailas sumanymas statyti naują AE, tai baltarusiai nestatytų Astravo AE Vilniaus pašonėje, o rusai – Kaliningrade. Kaip matome, gan absurdiški mūsų valdžios priimami sprendimai ir veiksmai, nesugebėjimas apginti Lietuvos interesų, pratęsiant Ignalinos AE saugios eksploatacijos laiką, tiesiog sukėlė grandininę reakciją branduolinės energetikos sektoriuje!..

– Pasak jūsų, prastai dirbančios valdžios institucijos – didžiausia Lietuvos nelaimė. Bet ar nemanote, kad šios institucijos aptarnauja sistemą, kurią faktiškai įteisino vos kelios parlamentinės partijos? Tad kaip galėtumėte apibudinti politinių partijų indėlį, griaunant mūsų valstybę?

– Vieną analitinį straipsnį šia tema esu pavadinęs **„Partijos – Lietuvos nelaimė“.** Penkis metus gyvendamas JAV žinojau, kad Lietuvoje veikia dvi pagrindinės partijos – konservatorių ir socialdemokratų, o vėliau jų priviso, kaip kokių utėlių, berods, per 40, ir dar kelios ketina atsirasti prieš 2012 m. Seimo rinkimus. Tokia pačių įvairiausių, mažai kam žinomų, partijų gausa – tikra Lietuvos nelaimė!.. Aišku, demokratiškos visuomenės brandai partijos yra reikalingos, bet tiktai rimtos, solidžios. Viena tokių partijų, regis, galėtų būti Socialdemokratų partija, tačiau ji dabar taip supanašėjo su kitomis partijomis, pasidavė bendroms nuotaikoms, jog praktiškai jau nebesilaiko vertybių, deklaruojamų programinėse nuostatose. Šiuo metu valdžioje esanti Tėvynės sąjunga (konservatoriai), apjungusi krikščionių demokratų ir smetoninę tautininkų partijas, yra kelių asmenų dirbtinai sukurta partija, kaip tariama priešingybė socialdemokratams.

– O tie keli asmenys dešinio flango dominuojančioje partijoje – tai V.Landsbergis, A.Kubilius, I.Degutienė, R.Juknevičienė?..

– Aš dabar nenorėčiau minėti konkrečių politikų pavardžių. Galiu pasakyti tik tiek, kad man labai gaila „krizių premjero“ A.Kubiliaus. Manau, šis žmogus pernelyg ribotų sugebėjimų, kad galėtų vadovauti Vyriausybei, jam nepaprastai sunku dirbti tokį atsakingą darbą. Galbūt A.Kubilius turi gerų norų, bet vis tiktai jam trūksta kompetencijos, o ir jo patarėjai, matyt, niekam tikę...

Regis, bemaž visų Lietuvos partijų, įskaitant ir vedančiąsias partijas, tikrieji nariai, kaip ir tie, kurie stengiasi į jas įstoti, iš esmės vadovaujasi asmeniniais interesais, siekdami sau naudos. Jie puikiai žino, kad būdami valdžioje, ar tai Seime, ar Vyriausybėje, turės užtikrintai gerą atlyginimą, o

kai kam tiesiog imponuoja garbė būti valdžioje, nepaisant nepalankios visuomenės nuomonės apie mūsų politinį „elitą“. O kad tose partijose daugybė karjeristų, savanaudžių žmonių, parodo toks paprastas dalykas, kaip politikų perbėgimai iš frakcijos į frakciją, iš vienos partijos į kitą. Kai tik paaiškėja, kad viena kuri nors partija gali nebeįveikti 5 proc. kartelės, kad už ją nebalsuos pakankamas rinkėjų skaičius, tuoj pat perbėgama į kitą partiją, kuriai prognozuojami ženkliai didesni šansai laimėti rinkimus. Niekam ne paslaptis, jog rinkiminiai partijų sąrašai daugumai žinomų politikų – patikimas būdas patekti į Seimą, išlikti valdžioje. Per sąrašus į valdžią patenka draugai, giminės, paperkami, korumpuoti žmonės. Tai štai kokia ta mūsų „demokratija“!..

– Kaip žinia, žuvis pūva nuo galvos, tad jeigu sisteminių partijų „nepakeičiami“, bet jau susikompromitavę lyderiai yra su tam tikru „kvapeliu“, švelniai tariant, korupciniu praeities šleifu, tai ar galime teigti, kad šalyje esama tikrų lyderių, pasišventusiai dirbančių Lietuvai?

– Žmonių, kurie galėtų būti tikrais lyderiais Tautoje ar bet kurioje politinėje partijoje, nuoširdžiai dirbtų savajam kraštui, nesivaikytų asmeninės naudos, o gintų visuomenės interesus, manau, tokių idealistų Lietuvoje nemažai, tačiau jie paprasčiausiai ignoruojami tų, kurių rankose valdžios svertai. Nuožmios konkurencijos, savanaudiško konformizmo sąlygomis, vyraujant kosmopolitizmo idėjoms, tokie idealistiški, patriotiškai nusiteikę piliečiai dažniausiai atstumiami ir yra laikomi kažkokiais nenormaliais.

Tarkim, jeigu tautiškai nusiteikęs Lietuvos jaunimas susirenka paminėti istorinių įvykių, tai jie tuoj pat apšaukiami nacionalistais. Jei valstybinių švenčių dienomis sos-

tinės gatvėmis pražygiuoja grupė patriotiškai nusiteikusių piliečių, skanduojančių „Lietuva lietuviams“, jie pas mus laikomi nusikaltėliais ir netgi valdančiosios partijos lyderis, premjeras A.Kubilius viešai pasmerkia tokio patriotizmo apraiškas. Tai, sakykite, kas gi tokie mes iš tikrųjų esame? Esame Tauta ar tik kažkokia inertiška, bedvasė, sumaterialėjusi gyvulių banda?..

Deja, bet turime pripažinti, jog šiuo metu nei vienoje partijoje nėra tokių lyderių, kurie galėtų prikelti visapusiškai sugniuždytą valstybę. Pavyzdžiui, paimkime skambiai pasivadinusią Tautos prisikėlimo partiją, jeigu ji iš tikrųjų siektų prikelti, suvienyti Tautą, žadintų pilietinį aktyvumą visuomenėje, tai būtų iš ties puiku. Bet netrukus paaiškėjo, jog A.Valinsko projektas tebuvo pasityčiojimas iš dvasinių vertybių, tautinių idealų, o vietoj Tautos prisikėlimo buvo įkurta kažkokių klounų partiją, kurios atstovai Seime ir toliau „linksmina“ tautiečius. Negana to, ruošiantis kitų metų Seimo rinkimams, politiniai „klounai“ apsijungė su liberalais, matyt, tokiu būdu tikėdamiesi dar kartą apgauti viskuo nusivylusius rinkėjus.

Taigi, turime nemažai politinio „elito“ atstovų, kurie bet kokia kaina siekia išlikti valdžioje. Didžiausia Lietuvos nelaimė, kad valdžioje esantys politikai, ypač liberalai ir vadinamasis Laisvosios rinkos institutas, periodiškai konsultuojantis Vyriausybę, yra pasidavę Vakarų įtakai. Būtent iš Vakarų imama tai, kas ten yra blogiausia, iš ten į Lietuvą plūsta ir tos kosmopolitinės nuostatos. Štai kodėl ir visa mūsų kultūra, atmiešta tokiomis vakarietiškomis „vertybėmis“, šiuo metu yra dideliame nuosmukyje. Lyginant su sovietiniais laikais, drįstu teigti, jog tada mūsų kultūra buvo kur kas aukštesniame lygyje.

Manau, sovietinis KGB Lietuvai padarė mažiau žalos, negu iš Vakarų atklydusios ir čia nesunkiai prigijusios liberalios, kosmopolitinės, savanaudiškumo tendencijos, nežadančios mūsų kraštui nieko gera. O dabartinio Lietuvos valstybės saugumo mėginimai uždėti apynasrį laisvai ir nepriklausomai spaudai, man regis, susišaukia su buvusiomis KGB akcijomis prieš „LKB Kroniką" ir kitus to meto disidentų pogrindžio leidinius. Pastaruoju metu visuomenei brukama masinė kultūra, sakyčiau, tėra tikros kultūros parodija. Ženkli vertybių degradacija, nuosmukis pastebimas visose kultūros srityse – muzikoje, dailėje, teatro mene, lietuviškuose kino filmuose, jau nekalbant apie komercinių televizijų indėlį demoralizuojant šalies gyventojus.

– Beje, grįžtant prie lyderių, dirbančių Lietuvos valstybingumo atkūrimui temos, ar nemanote, jog po žymaus visuomenės veikėjo, buvusio JDJ lyderio advokato Kęstučio Čilinsko gan netikėtos mirties šiam vaidmeniui bene geriausiai tiktų teisėja Neringa Venckienė, remiama visuomeninio judėjimo „Drąsiaus kelias"?

– Labai tuo abejoju!.. Žinoma, dėl aplaidaus pedofilijos bylos tyrimo įvyko labai skaudi nelaimė, pareikalavusi keturių žmonių gyvybių. O kiek panašių vaikų tvirkinimo bei prievartavimo atvejų jau būta praeityje ir netgi šiuo metu tokie nusikaltimai tebevyksta. Numarinta vadinamoji Kauno pedofilijos byla, be abejo, kelia didelį visuomenės nepasitenkinimą, bet kadangi visas šis reikalas buvo labai jau išpūstas žiniasklaidoje, pavyzdžiui, laisvoje spaudoje ši tema eskaluojama jau antrus metus, daug kam galėjo susidaryti įspūdis, kad teisėja Neringa Venckienė – kažkokia ypatinga asmenybė, sumaniusi kurti politinę partiją „Drąsos kelias". Tačiau tai nieko bendro neturi su tikslu prikelti Lietuvą,

Vytautas Skuodis: „Jei valstybinių švenčių dienomis sostinės gatvėmis pražygiuoja grupė patriotiškai nusiteikusių piliečių, skanduojančių „Lietuva lietuviams“, jie pas mus laikomi nusikaltėliais ir netgi valdančiosios partijos lyderis, premjeras A.Kubilius viešai pasmerkia tokio patriotizmo apraiškas. Tai, sakykite, kas gi tokie mes iš tikrųjų esame? Esame Tauta ar tik kažkokia inertiška, bedvasė, sumaterialėjusi gyvulių banda?..“

kaip teisinę, demokratinę valstybę. Manau, čia bus lygiai tas pats atvejis, kaip kažkada buvo su V.Uspaskicho įsteigta Darbo partija arba su A.Valinsko „Tautos prisikėlimo“ partija.

– Be jūsų tik ką paminėtų, Lietuvoje veikia dar viena parlamentinė partija, pasivadinusi „Tvarka ir teisingumas“, ką manote apie šią politinę jėgą?

– Man atrodo, kad šūkis „Tvarka ir teisingumas“ nedaug kuo skiriasi nuo A.Valinsko „Tautos prisikėlimo“ priešrinkiminio šūkio. Antra vertus, aš manau, jeigu neteisėtai pašalinto iš valdžios Prezidento R.Pakso vadovaujami „tvarkiečiai“ laimėtų Seimo rinkimus, tai būtų nepalygina-

mai daugiau gero valstybei, negu tada, kai į valdžia patektų bet kuri kita iš keturiasdešimties šiuo metų Lietuvoje jau įregistruotų partijų. Belieka tikėtis, kad socialdemokratai ir Tėvynės sąjunga, per eilę metų būdami valdžioje, įgijo nemenką politinio darbo patirtį ir iš savo klaidų ateityje padarys tam tikras išvadas.

– Bet ar nemanote, jog vienintelės „išvados", kurias labai gerai suvokia ir puikiai įsisavino valdančiųjų politinis „elitas" – privilegijos, rentos, įvairios priemokos valdžios klerkams ir taupymo diržai skurstančiai liaudžiai?

– Vienu metu Seime buvo svarstomas rentų skyrimo buvusiems seimūnams klausimas, itin papiktinęs visuomenę. Bet jeigu paimtume, pavyzdžiui, ir tas rentas, kurios yra paskirtos Kovo 11-osios akto signatarams, tai jūs tik pasižiūrėkite į Nepriklausomybės atkūrimo akto faksimilę – ten yra daugiau kaip 130 parašų, bet kaip jie atrodo?

Aš atidžiai išanalizavau signatarų parašus – įskaitomi yra tiktai 29 parašai, o kiti parašai – kažkokie hieroglifai. Kodėl tuo metu dauguma AT deputatų pasirašė neįskaitomai? Ogi todėl, kad šalyje buvo tokia neaiški politinė situacija, ir, matomai, kai kas manė, kad už tai galima atsidurti už grotų. Vadinasi, iš vienos pusės – suveikė baimės jausmas, o iš kitos – nesinorėta atsilikti nuo kitų patriotiškos pozicijos. Tad jeigu, neduok Dieve, atsitiktų tokia nelaimė ir platformininkai–perversmininkai būtų paėmę viršų, taigi visi tie signatarai, kurių parašai įskaitomi, būtų uždaryti į kalėjimą, o visi likusieji lengvai galėtų išsiginti, atseit, ten ne mano parašas... Kovo 11-osios aktą pasirašė keli juristai ir jų parašai yra aiškiai įskaitomi. Juristai gerai žino, kad galioja tiktai įskaitomas parašas. Vadinasi, faktiškai Ne-

priklausomybės atkūrimo aktą pasirašė tiktai tie, kurių parašai įskaitomi, tai yra 29 signatarai, o likusieji Aukščiausios tarybos deputatai, dėdami savo neįskaitomus hieroglifus, matyt, bandė apsidrausti nuo galimų nemalonumų.

– Ir netgi tie signatarai, kurių parašai įskaitomi, sakykite, ar jie nusipelnė valstybinių rentų vien todėl, kad kažkada buvo žmonių deleguoti atstovai, privalėję išreikšti visos Tautos valią?

– Jokiu būdu!.. Iš tikrųjų demokratiškoje visuomenėje visų žmonių teisės yra lygios, visi piliečiai yra lygūs prieš valstybės įstatymus ir negali būti taikomos jokios privilegijos, jokios išimtys valdžioje buvusiems politikams. Mano įsitikinimu, **Kovo 11–osios Signatarų rentos – tai pasityčiojimas iš atkurtos Lietuvoje nepriklausomybės. Šiuo klausimu absoliučiai pritariu buvusio politkalinio Liudo Dambrausko požiūriui, išsakytam jo knygelėje „Kovo 11–osios tragizmas". Mudu kartu kalėjome lageryje, esame bendraminčiai, tik jis gal kiek aštriau yra pasisakęs spaudoje šiais klausimais, negu aš, nors mūsų nuomonės 100 proc. sutampa! Jis, kaip ir aš, už savo principingą poziciją, tiesos žodį, korupcinės valdžios kritiką buvo įgijęs nepaprastai daug priešų...**

Kalbant apie priešus, prisiminiau šiemet palaidotą poetą Justiną Marcinkevičių, šis žmogus visa savo kūryba buvo pasišventęs Lietuvai, o kaip su juo buvo pasielgta, išsityčiota pirmaisiais atkuriamos nepriklausomybės metais, kai jis buvo išrinktas Aukščiausios tarybos – atkuriamojo Seimo deputatu. Patentuotas kosmopolitas Tomas Venclova drauge su savo draugeliu A.Štromu, pasiėmę J.Marcinkevičiaus nuotrauką, ant poeto kaktos pajuokai buvo išpaišę raudoną žvaigždę...

– Tokios patyčios iš tautiečių mylimo ir gerbiamo poeto Justino Marcinkevičiaus, matyt, pasitarnavo ne kam kitam, o būtent Liudo Dambrausko dienoraščiuose išsamiai aprašyto reiškinio – landsbergizmo atsiradimui nepriklausomoje Lietuvoje?

– Galbūt. Nors tokių išvadų aš ir nedarau, betgi tuo metu Sąjūdyje buvo labai daug atsitiktinių žmonių. Net ir ponas V.Landsbergis, pasak Stasio Stungurio, visiškai atsitiktinai tapo Sąjūdžio tarybos pirmininku. Kai neseniai buvo pagerbtas profesorius J.Kubilius, kitą dieną man teko pabendrauti su prof. A.Sakalu, kuris prasitarė, jog kažkada buvusio bendraklasio V.L. dėka penkis metus praleido lageryje. O kodėl iki šiol jis tyli ir nieko apie tai nerašo, aš nežinau. Galbūt bijo, iškėlus bylą, būti apkaltintas šmeižtu?..

Visuomenė įbauginta, dori, sąžiningi žmonės pas mus demoralizuojami, dauguma nusivylusių tautiečių jau nebemato savo ateities Lietuvoje. Tuo galima būtų paaiškinti, kodėl mūsų jaunimas, vidurinioji karta taip masiškai bėga iš savo gimtojo krašto... Jau emigravo šimtai tūkstančių gabių, sumanių, darbingo amžiaus žmonių, o tuo tarpu Lietuvai prikelti reikalinga intelektualinė, moralinė revoliucija. Atrodytų, padėtis šiuo metu tikrai beviltiška, kadangi valdžios institucijos turi sutelkusios tokią didelę galią, kad bet koks visuomenės pasipriešinimas tuoj pat būtų nuslopintas. Vis dėlto aš tikiu, jog būtinos permainos neišvengiamai įvyks Lietuvoje, o esminiams pokyčiams subręsti reikia laiko!..

2012 m.

Viktoras Uspaskich: „Pone V. Landsbergi, JŪS – INTRIGANTAS, dezinformatorius ir melagis, jau nekalbant apie Jūsų tarnavimą KGB“

Darbo partijos pirmininko V. Uspaskich atsiliepimas į V. Landsbergio straipsnį „Vikilinksmybės“

Aš, kaip partijos pirmininkas, privalau reaguoti į viešai skleidžiamą Vytauto Landsbergio melą. Mano, kaip politiko, o tuo labiau – partijos vadovo pareiga – apsaugoti partiją nuo tokio purvo skleidimo, o ypač – Europos Parlamente. Esu parašęs straipsnį „Kiemas – jūsų, jūsų ir šiukšlės“, kurio esmė tokia: kiek purvo bepridergtume, savame kieme šiukšles vis tiek teks apsikuopti patiems. Deja, per tokius melagius kaip V. Landsbergis apie šias kiemo šiukšles sužino ir visas pasaulis. Na, ką padarysi, patys prisiprašėte, tai ir turėkite.

Pradėsiu nuo pradžių. Dėl 2005 metų V. Uspaskich kaip ūkio ministro, galimo interesų konflikto svarstymo VTEK. Landsbergis nutyli (vadinasi, meluoja), kad net nebuvo nustatyta *popieriuko* kilmė, pagal kurį svarstė mano klausimą. Tai buvo kažkoks suglamžytas, iš šiukšlių dėžės ištrauktas (čia sakau kaip buvo) popiergalis, su pasididžiavimu nuneštas į Seimo pirmininko kabinetą. Tai padarė V. Landsbergio partietis, dabartinis premjeras A. Kubilius (matote,

koks dėmesys). Pagal nežinomų asmenų parašyto raštelio turinį (net tyrimo metu to nebūtų įmanoma nustatyti), Krekenavos agrofirma neva turėjo sukurti bendrą įmonę su Maskvos Vyriausybe tam, kad gamintų mėsos produkciją. Tarp 1500 minėtos kompanijos akcininkų buvau ir aš. Tarsi ir nieko blogo. Bet Lietuvos konservatorių prigimtis – viską žlugdyti, bet nekurti. Tad patvirtinu – nei tada, nei vėliau, tokia įmonė nebuvo sukurta, vadinasi, visas tas kliedesys buvo sukurtas tyčia, kad V. Uspaskich būtų pašalintas iš ministro posto. Išvada: **Melagis!**

Bet tegul visi žino, kad būtent mano dėka šito vizito metu tarp Lietuvos ir Rusijos buvo ratifikuotos sienos sutartys. Kam nors kitam būtų dešimtis ordinų pakabinę už tokius nuopelnus, manęs, ačiū Dievui, bent jau nesušaudė, o tik iš ministro posto išvarė. Na – ir bylą įtaisė.

Kitas V. Landsbergio šmeižtas – dėl Europos sąjungos (ES) skirtų pinigų. Ir čia politikos mohikanas sąmoningai nutyli, kad remdamiesi tokių Lietuvos veikėjų kaip V. Landsbergis skundais, du kartus buvo atvažiavę Europos Komisijos (EK) tikrintojai, ir abu tuos kartus nieko neleistino nesurado. Tuomet į EK nukeliavo dar vienas skundas. Tikrintojai ir vėl atvykę nieko nerado ir, kaip sakoma, neapsikentę, minėtus skundikus iš Lietuvos pasiuntė *velniop*. Išvada: **Melagis!**

Toliau apžvelkime dar vieną kliedesį, bet šiuo atveju netgi sunku suprasti, ką norėjo pasakyti autorius, todėl palieku šį skirsnį tiesiog be komentarų jūsų pačių interpretacijai.

Straipsnyje teigiama: „dėl rūpesčių, susijusių su byla, V. Uspaskich 2006 m. ilgam <…> pasišalino į Maskvą“. Straipsnio autorius ir vėl kai ką nutyli. Aš išvažiavau į Rusiją dėl tragedijos šeimoje. Sudegė mano šeimos namas, gaisro metu motinos akyse žuvo jos sūnus – mano brolis.

Žinoma, kad turėjau išvažiuoti. Tuo metu dar net bylos nebuvo, ir, tiesą pasakius, aš dar porą mėnesių nebuvau niekam *reikalingas*. Išvada: **Melagis!**

Kitas kliedesys. Per televiziją iš Maskvos neva buvo juodinama Lietuva. Melas. Internete iki šiol galima pamatyti originalią konferencijos iš Maskvos versiją, todėl bet kuris norintis gali laisvai pats ją peržiūrėti. Taip, aš kritikavau, bet ne Lietuvą, o tokius kaip V. Landsbergis, kurie žlugdo demokratinius ir teisės viršenybės pamatus ir grubiai pažeidžia žmogaus teises. Tuo tarpu apie Lietuvos žmones toje spaudos konferencijoje buvo sakomi tik patys geriausi ir šilčiausi žodžiai. Na, matyt, jūs, pone Melagi, į tą gerų žmonių sąrašą nepatekote, gal todėl taip desperatiškai ir pykstate. Tuomet į spaudos konferenciją atvažiavo ne *mišrus choras,* o 10 proc. Lietuvos Seimo narių, kurie išreiškė man savo palaikymą. Išvada: **Melagis!**

O dėl gerbiamo, ir didelį autoritetą turinčio bei plačiai ES ir pasaulyje pripažinto politiko sero Grahamo Watsono laiško galiu pasakyti nei daug, nei mažai – jis, palyginus su jūsų sukurtu melu, ne tai kad parašė vien tiesą, bet ir itin kukliai pasinaudojo turima informacija. O jūs, pone Landsbergi, **Melagis!**

Dėl verslo centrų. Taip, aš labai norėjau, kad jiems vadovautų būtent Lietuvos verslininkai, o ne politiniai statytiniai, kurie sunkiai supranta šių centrų paskirtį ir galimą naudą Lietuvai. Juolab, kad Lietuvos verslininkai buvo pasiruošę net prisidėti finansiškai, išlaikant ir plėtojant šių centrų veiklą, nes jie matė, jog be jų palaikymo tie centrai tiesiog išnyks. Aš buvau teisus – šiandien jau trys ketvirtadaliai tų centrų išnyko. Šį faktą V. Landsbergis irgi nutyli. Išvada: **Melagis!**

Vienintelis dalykas, už kurį noriu padėkoti jums, pone

Landsbergi – tai, kad atvirai pasakėte, jog ir Valdas Adamkus dalyvavo jūsų sąmoksle, nustumiant Darbo partiją nuo valdžios. Tai nebloga papildoma informacija Europos Parlamento nariams, priimant sprendimą. **Ačiū.**

Dėl „Mažeikų naftos“ geriau būtumėte patylėję. Jūs – konservatoriai – parduodami „Mažeikių naftą“, o tiksliau dovanodami ją „Williams“, pridarėte ne vieną milijardą nuostolių valstybei ir už tai jūsų partiją iš tikrųjų reikėjo likviduoti.

Čia jums ne Darbo partijos galimi buhalteriniai pažeidimai. Ir šitoje istorijoje jums gėda prisipažinti, kad būtent mano sukurta reprivatizavimo schema, kurią uždaro posėdžio metu palaimino Vyriausybė, atnešė į Lietuvos biudžetą 2,2 milijardus litų papildomų pajamų. Galimus pirkėjus aš sustačiau į eilę: jų buvo net 8. Kaina nulėmė, kam parduoti „Mažeikių naftą“, o ne tai, kaip jūsų atveju, kai tik vienam *laimingajam* buvo *leista priimti dovanas*.

Dabar apie tai, ką pasakoja jau ne *mišraus choro* atstovas, o Seimo narys ponas Vladimiras Orechovas. Beje, jūs ne visas pono Orechovo regalijas išvardinote. Gal turite problemų su atmintimi? Tuomet aš maloniai priminsiu. Manau, ir ponas Orechovas neįsižeis. Smarkiai padirbėjęs, žlugdant

Darbo partiją ir šnipinėjant visoms pusėms, ponas Orechovas šiandien yra ne tik „Dujotekanos“ akcininkas, bet ir prezidentas… Taip, taip – tai ta pati „Dujotekana“, kurią šiandien gina jūsų Konservatorių partija kaip dujų tarpininką. Štai ir lenda yla iš maišo. Dar daugiau, priminsiu, jog Seimo Nacionalinio saugumo ir gynybos komiteto (NSGK) tyrimo metu buvo nustatyta, kad „Dujotekana“ kėlė grėsmę nacionaliniam saugumui, nes buvo sukurta kaip priedanga Rusijos slaptosioms tarnyboms. Jūsų partijos narys, dabartinis premjeras, būdamas NSGK nariu, parengė net atskirą išvadą, kurią jums pacituosiu**: „A. Kubilius: <u>būdamas įsitikinęs</u>**, ***kad galima korupcinė verslo ar kitų interesų grupių, užsienio šalių institucijų ar asmenų įtaka Valstybės saugumo departamento, aukštų valstybės pareigūnų ir tarnautojų bei politikų veiklai yra ypatingos valstybinės reikšmės klausimai, nes tokia įtaka ir ryšiai, taip pat jų dangstymas ir trukdymas atitinkamam parlamentiniam tyrimui kelia grėsmę Lietuvos nacionaliniam saugumui“.***

Matosi, kad šiandien V. Landsbergis ir visa Konservatorių partija taip nebegalvoja. Matyt, iš dujų tarpininkavimo nubyrėjo ir jiems. Bet jam tai matyt įprasta, todėl ne šiaip sau nuo praėjusios kadencijos EP sklinda tylios kalbos, kad V. Landsbergis protegavo vieną kompaniją. EP nariai buvo nustebę dėl tokių V. Landsbergio veiksmų, bet jis paprasčiausiai taip elgiasi iš įpročio, kaip ir Lietuvoje. Konservatoriams viskas galima. Lietuvoje jie nuo Nepriklausomybės laikų formavo visą teisėsaugos sistemą, nuo kurios šiandien ir kenčia Lietuvos žmonės bei visa teisinė valstybės sistema. Išvada: **Melagis! Ir dar savanaudis.**

Dėl granatos. Šit kaip, melagis nesugeba net perrašyti

teisingai mano teksto, kuriame buvo parašyta *granata*, o ne *apmėtyta granatomis.* Taip, tai buvo tiesa, buvo ir byla užvesta, tik tokių kaip jūs, pone Landsbergi, dėka, ši byla buvo numarinta. Ir sumušimas buvo – man sulaužė tris šonkaulius, buvo užvesta byla, vyko teismas, tik niekas laisvės už tai neprarado: nieko tokio, čia gi V. Uspaskich. **Išvada: Melagis!**

Apie pinigus iš Rusijos ir vėl kliedesys, kuris neturi nei pagrindo, nei jokių įrodymų. Net šioje byloje, kurioje jūs visi trokštate mano ir Darbo partijos kraujo, kažkodėl neminimi jokie pinigai iš Rusijos. Visiems puolantiems Darbo partiją jau pačioje pradžioje norėjosi paskleisti kuo daugiau baisesnės informacijos. Kol nebuvo manęs, tai ir pripylė visokio purvo. O gal pasakysite, kad aš palenkiau į savo pusę jūsų pasamdytą prokurorą? Išvada: **Melagis**.

Dar jūs norėjote pakalbėti apie slaptąsias tarnybas bei tarnavimą joms. Tik nepasakėte aiškiai, kas vis dėlto tarnavo – aš ar jūs? Po šio straipsnio prašysiu Lietuvos Seimo arba mažų mažiausiai Darbo partijos frakcijos inicijuoti tyrimo komisiją. Ir aš nesunkiai apginsiu savo tiesą. Ar sugebėsite apginti savąją jūs? Teisme, žinoma – ten sėdi jūsiškiai. Tačiau Seime iškils daug įdomios informacijos. Ten žmonės patys atsakys – kas jūs. Ir geriau – kad tai būtų atviras posėdis. Verčiau tris kartus pagalvokite, prieš bandydami sutrukdyti sukurti tokią komisiją. Šioje vietoje turiu papasakoti ypatingą biografiją. Tiksliau – dvi.

Gimiau ir užaugau Šiaurėje, tremtinių miestelyje. Niekada nebuvau nei komunistas, nei komjaunuolis. Karjerą, skirtingai nuo kitų persivertėlių, apsišaukėlių pradėjau daryti tik po Nepriklausomybės paskelbimo, todėl, kad tokie kaip aš buvome nepatikimi sovietų valdžiai. O štai V.

Landsbergio biografija glaudžiai susijusi su slaptomis tarnybomis. Esu tikras, kad EP nariai turi teisę sužinoti visus savo *herojaus* veidus.

Na ką gi, už liežuvio netempiau, pats prisiprašėte. Tik prieš tai – vienas nekaltas klausimas. Iš kur jums žinoma tiek smukiausių detalių? Iš tos pačios jūsų po Nepriklausomybės atgavimo sukurtos teisėsaugos. Taip, tiesa, kad aš buvau sulaikytas naktį prie savo namų, ten buvo ir du pareigūnai iš Lietuvos, specialiai tą dieną atskridę į Maskvą (pavardės man žinomos, jie šitą melą ir atvežė). Tik vyko viskas kitaip. Šį pagrobimą organizavo mūsų generalinis komisaras ir VSD vadovas, kuris, kaip išaiškėjo, buvo KGB atsargos karininkas, todėl jie, pasinaudodami savo slaptais ryšiais su Rusija, sugalvojo mane pagrobti. Mane sulaikius, kažkodėl ilgai mašinoje vežiojo aplink nuovadą, nors nuovada nuo mano namų pėstute buvo už 5 minučių kelio. Taip buvo daroma dėl to, kad jau buvo paruošta mašina su diplomatiniais Lietuvos numeriais – tam, kad mane iškart patyliukais išvežtų į Lietuvą, o galbūt ir iki ten nenuvežtų: tokių pavyzdžių su mūsų pareigūnais irgi pasitaiko. Ir tik mano advokato sukelto triukšmo dėka Rusijos pareigūnai nuvežė mane į nuovadą ir uždarė į kamerą. Čia buvau laikomas beveik parą. Kitą dieną su antrankiais buvau nuvežtas į prokuratūrą apklausai. Pasakykite man, ar gali savo agentą laikyti kameroje, su antrankiais ir vežti į apklausą? Eilinis kliedesys. Mano advokatas iš Rusijos galėjo naudotis įvairiais ryšiais, tai advokato pareiga ir darbas – išvaduoti savo ginamąjį. Bet tai tikrai ne mano reikalas. Ir tik kitą dieną, apklausos metu, pradėjo aiškėti, kad net Rusijos generalinė prokuratūra nebuvo informuota apie šią jų teritorijoje rengiamą operaciją. Mano advokatas įvertino tai kaip or-

ganizuotą pagrobimą. O Lietuvos pareigūnai paskubomis dingo iš Rusijos, kitaip jie būtų areštuoti už savivaliavimą svetimos valstybės teritorijoje. Mano advokatas suprato, kokios jėgos su tuo buvo susijusios ir patarė man rašyti prašymą į Rusijos migracijos tarnybą dėl politinio prieglobsčio. Tai davė man laiko pasiruošti gynybai, nes svarstymas migracijos tarnyboje gali vykti du kartus po kelis mėnesius ir prašantysis tuo metu turi būti laisvas. Kitaip tuo metu nebuvo jokių šansų išeiti iš kalėjimo kameros, o gal net ir nebūčiau iš ten išėjęs niekada, nes, kaip žinote, Rusijoje visko būna. Tuo labiau, kad visiems šiems veiksmams buvo skiriama nemažai pinigų iš verslo grupuočių, ką labai gerai žino ir „Lietuvos žinių“ vyr. redaktorius Valdas Vasiliauskas: būtent jo vadovaujamame laikraštyje ir buvo išspausdintas Landsbergio melas. Tuo metu jis buvo „Ekstros“ vyr. redaktorius. Jis man pasakojo, kad būtent Rimantas Stonys atvežė jam pažymą, nurodančią kad aš neva nestudijavau Plechanovo akademijoje. Kaip tik tuo metu „Dujotekana“ stipriai rėmė šią laikraščių grupę, kaip tik apie tą patį periodą kalbėjo ir VSD pareigūnai, kai turėjo omenyje, kad kuriasi nusikalstama grupuotė, kelianti grėsmę nacionaliniam saugumui. Vien skandalui dėl diplomo buvo skirta apie 5 mln. Lt. Dalis tų pinigų buvo siūloma akademijos prorektoriui, kad jis sunaikintų visus dokumentus, susijusius su mano studijomis, kai ką pavyko sunaikinti, kai ko nepavyko.

Tik vėliau aš patikėjau kažkada LNK studijoje Algirdo Brazausko pasakytais žodžiais. Ir čia jau ne mano, o Lietuvos Prezidento A. Brazausko žodžiai. 1997 m. V. Landsbergis, būdamas LR Seimo pirmininku, Gynybos Taryboje pareiškė, jog „***tokios firmos kaip „Vikonda“ neturi būti***

Lietuvoje“. Į LR Prezidento A. M. Brazausko klausimą – *kodėl?* – Landsbergis atsakė: ***„pavardė rusiška“,*** t.y. mano pavardė rusiška. Verta priminti Landsbergio veidmainystę, ir parodyti jo tikrąjį veidą EP nariams: vaidindamas antikomunistą, jis prašėsi *priimti jį į Sovietų Sąjungos komjaunimo organizaciją ir dėkojo Sovietų armijai už Lietuvos išvadavimą*. Niekada savo gyvenime nebūčiau palietęs šios tamsios temos, bet V. Landsbergio veidmainiški veiksmai, dezinformuojantys EP narius, mane tam paskatino. Būtent jis, naudodamasis uždaru EP JURI komiteto posėdžiu, padarė iš manęs liaudies priešą visų šio komiteto narių akyse, žinodamas, kad man nebus suteikta galimybė atsakyti ar paneigti jo pasisakymų. Tad esu įsitikinęs, kad mano pareiga – atverti EP nariams akis.

Paminėsiu vieną ištrauką iš jo biografijos. Tam pasinaudosiu kitų darbais. **Štai ištrauka iš J. Ivanausko straipsnio, kuris, mano žiniomis, nebuvo paneigtas „Dar kartą apie Landsbergizmą“, *„ Lietuvai gresia baisi nelaimė – landzbergizmas. Šis žmogus, susirgęs didybės manija<…> Kiek žalos Lietuvai padarė negatyvi V. Landsbergio asmenybė! Ne tik suskaldė mūsų visuomenę, bet joje pasėjo nepasitikėjimą kitaip mąstančiu, neapykantos grūdą. <…> Pasekmes tesupras ateities karta. Nekelia jokių abejonių, kad V. Landsbergio šeima buvo susijusi su KGB struktūra, ypač jo tėvo sugrįžimas iš Australijos. V.Landsbergio tėvas buvo ne eilinis pilietis, o žymus architektas, Ambrazevičiaus ministrų kabineto narys. Visi šio kabineto nariai Stalino buvo už akių pasmerkti sušaudyti, o V. Landsbergio tėvui ne tik leido sugrįžti, bet ir nusipelniusio architekto vardą suteikė. Tokių stebuklų nebūdavo valdant Stalinui, KGB labdaringumu ir kilniadvasiškumu nepasižymėjo, nieko***

nedarė iš gailesčio arba už ačiū. Už savo tėvo susigrąžinimą V. Landsbergis, matyt, turėjo brangią duoklę sumokėti KGB. Jau tas faktas, kad V. Landsbergiui netrukdė tėvo praeitis lipti karjeros laiptais – tapti tarybiniu profesoriumi – liudija, jog jis nuopelnų KGB struktūrai turėjo. <…> Visas šiandien jo puolimas prieš KGB yra tik maskuotė. Visus savo kritikus laiko Rusijos agentais, Nepriklausomybės priešais. Kartais jo neapykanta peržengia visas ribas ir tampa patologine. <…> V. Landsbergis turi neeilinio politinio spekulianto gabumų. Jis imasi komunizmo nusikaltimų vertinimo misijos, tarsi būtų jo auka. Tokių kaip jis paprastai visos santvarkos neskriaudžia. Puikiai jis gyveno ir prie tarybų valdžios. Stodamas <..> į šlovintąją Visasąjunginę Lenino komunistinę jaunimo sąjungą, savo autobiografijoje pabrėžė: *„Raudonoji Armija išvadavo Lietuvą ir mane su motina“* ***<….> tai jo dar vienas veidas. Tik kuris tikras? <….> Sovietmečiu jis nedalyvavo jokiame disidentiniame judėjime <…> Priešingai, tuo metu jis lipo karjeros laiptais <….> Keliavo po užsienį.“***

Noriu priminti Europos Parlamento nariams, kad šiandien pagal visus esamus tyrimus Lietuvoje V. Landsbergis yra vertinamas kaip vienas neigiamiausių, nepatikimiausių žmonių Lietuvoje. Tik keli gyventojų procentai pasitiki V. Landsbergio iškreipta tiesa. Dabar jis bando užsimesti šventojo mundurą ant savo pečių, bet jau visi mato, kad tokia ,,našta“ – ne jo sielai. Tačiau kaip žmogui, niekada nesimatavusiam sovietų partijos munduro, sąmoningai atsisakiusiam stoti į sovietinį komjaunimą, išaugusiam Šiaurėje politinių tremtinių miestelyje, kur žmones siuntė sovietiniai prisitaikėliai – man šiandien yra puikiai suprantama jų melaginga filosofija.

Todėl jūsų kliedesiai, kad Rusijos tarnybų pinigais buvo remiama Darbo partija, yra eilinis blefas. Kalbėti jūs galite daug, bet kalbos ir lieka kalbomis, tik kažkodėl Darbo partijos byloje apie tai nėra nė žodžio, net jūsų samdomas atkaklusis prokuroras iš šių kliedesių nesugebėjo nieko inkriminuoti. Eilinį kartą peršasi išvada: **Melagis**!

Kreipiuosi į poną EP Pirmininką J. Buzeką: gerbiamas pone Pirmininke, nors Jūs su V. Landsbergiu ir esate geri pažįstami, gal net draugai, ir abu esate iš vienos frakcijos, labai norėtųsi, kad visiems EP nariams būtų taikomi vienodi standartai – nepriklausomai nuo priklausomybės frakcijai.

• Mano kuriamam verslui irgi buvo nesaldu. 1997 m. neduodavo leidimų statyti gamyklas, kitus objektus, todėl buvo labai sunku plėtoti verslą.

• Tais pačiais metais buvau išrinktas Lietuvos verslo darbdavių konfederacijos prezidentu. Pagal įprastą opozicijos darbotvarkę LR Seime buvau pakviestas pristatyti su verslo sąlygomis susijusius klausimus. Kai jau stovėjau Parlamento tribūnoje, mane iš jos išvijo ir nedavė pasakyti nė vieno žodžio. Štai kokie Lietuvos konservatoriai teisingi ir demokratiški. Tuo metu posėdžiui vadovavo dabartinis premjeras A. Kubilius – V. Landsbergio partijos atstovas, o pastarasis tuo metu buvo LR Seimo pirmininkas. Priežastys buvo tos pačios: ant manęs buvo užpiltas purvas, ir, matyt, todėl, kad mano pavardė yra rusiška.

• 1998 m. buvo priimtas įstatymas, visuomenėje pavadintas „žiaurios akcijos“. Tokio pavadinimo demokratinėje valstybėje apskritai neturi būti. Prieš mano verslo kompaniją taip vadinamoji „žiauri akcija“ buvo panaudota tais pačiais metais.

Buvo iškelta ne viena byla, tardomi darbuotojai, jie buvo gąsdinami, apklausos vykdavo be advokatų, naudo-

jamos tokios frazės kaip antai: ,,neseniai šitame kambaryje vieną jau tardėme, tai visos sienos buvo krauju aptaškytos“, – ir tai buvo sakoma moterims. Tuo metu valdė Lietuvos konservatoriai.

Štai, gerbiamieji, tai yra gal tik viena tūkstantoji šio žmogaus kito veido dalis. Aš suprantu, kad nesaldu klausyti nei pačiam V. Landsbergiui, nei skaitytojui, tačiau gal geriau skaudi, bet tiesa.

Ir dėl 2006 m. vaivorykštės Vyriausybės kūrimo, kurią rėmė Gediminas Kirkilas, kaip jau žinoma, veikėjas, baigęs sovietų partinę mokyklą, kur be KGB rekomendacijos nepapulsi: gal irgi aš priverčiau jį „pastatyti“ į premjerus? NE, čia jūs, pone **Melagi,** jūsų partijos balsais šita Vyriausybė išbuvo visą kadenciją ir darė žalą valstybei krizės išvakarėse.

Išvada: galima buvo nerašyti tokio ilgo straipsnio, o tik parašyti, kaip straipsnio pradžioje, kad jūs intrigantas, dezinformatorius ir melagis, pone V. Landsbergi. Bet tegul žmonės žino savo *herojus*. O ateityje, jei jūs, pone Melagi, ką nors užmiršite, geriau kreipkitės tiesiai į mane, arba viešai – aš jums padėsiu atgaivinti atmintį ir jūsų padarytus darbelius.

P. S.

Kadangi jūsų atmintis smarkiai šlubuoja, pamiršote informuoti visuomenę ir EP narius, kad, nepaisant visų jūsų pastangų sužlugdyti mano nuo nulio pradėtą ir iki šiol kuriamą verslą, aš turbūt per stebuklą, bet sugebėjau sukurti apie 4000 darbo vietų, atlyginimams ir mokesčiams išleidau daugiau nei 1 milijardą litų. Jau 17 metų turiu labdaros fondą ir tuo nesigiriu, padedu daugybei žmonių su negalia,

Darbo partijos pirmininkas, Europos parlamento narys Viktoras Uspaskich: „Niekada neužmiršiu savo dvasinio tėvo a. a. Tėvo Stanislovo pasakytų žodžių: „Abejingumas – pats pavojingiausias reiškinys. Jis prilyginamas pavojingiausiam nusikaltimui. Tik šis nusikaltimas yra paslėptas, užmaskuotas. Tikras nusikaltėlis mažiau pavojingas, nes jis matomas. Pavojingesnis yra tas, kuris mato darant nusikaltimą ir abejingai praeina pro šalį. Iš esmės jis dalyvauja tame nusikaltime. O pats jo nedaro tik dėl to, kad bijo pasekmių. Bet jeigu jis būtų įsitikinęs, kad pasekmių nebus, niekas nepamatys ir nesužinos, dažniausiai jis taptų dar žiauresnis už tą nusikaltėlį. Todėl, kad jo abejingume slepiasi klasta. "Todėl, gerbiamieji, jeigu mes abejingai žiūrime į neigiamus procesus, mes nesame geresni už nusikaltėlius.

daugiavaikėms šeimoms, seneliams, studentams ir užsiimu daugeliu kitų visuomenei reikalingų dalykų. Čia jūsų atmintis smarkiai sušlubavo tik todėl, kad jums pačiam nėra kuo pasigirti ir todėl, kad jūsų prigimtis ne kurti, o žlugdyti, trukdyti, šmeižti ir dar sugebėti už tai išsireikalauti ordinų – vis tik matyt gera buvo ta sovietų KGB mokykla ir jus gerai išmokė visa tai daryti.

Darbo partijos pirmininkas
Viktoras USPASKICH
2011 m.

Nei pateptieji, nei prakeiktieji, veikiau SAVO „IŠGANYMO“ Tautos kančioje ieškantieji!..

Juozas IVANAUSKAS

Paskutiniaisiais jo gyvenimo metais susitikimai su lietuvių literatūros klasiku, rašytoju Vytautu Petkevičiumi – būdavo neeilinis įvykis, audrinantis sielą, kurstantis maištingas mintis bei norą kovoti dar ryžtingiau „vardan tos Lietuvos“ prieš „chapūgų“ gaują, kuri taip beatodairiškai, taip savanaudiškai stumia mūsų valstybę į gilią ekonominę, finansinę duobę. Bene liūdniausia yra tai, jog toje duobėje, šalia materinio, socialinio skurdo, yra gramzdinamas žmogiškumas, dvasinės vertybės, pasitikėjimas valdžios institucijomis bei valstybe.

Garbaus – „dviejų kirvukų“ amžiaus – 77-erių sulaukęs rašytojas, paniręs į savo apmąstymus ten, prie Nemuno upės vingio, Birštone, šiuo metu rašo savo jau keturiasdešimtą knygą intriguojančiu pavadinimu – „Pateptieji ir prakeiktieji“. Naujai beužgimstantis kūrinys tiek savo tikroviškumu, tiek menine įtaiga, be abejo, neturėtų nusileisti prieš tai išleistoms autoriaus knygoms – „Durnių laivas“ ir „Durniškės“, jau seniai išgraibstytoms iš mūsų knygynų. Liaudis ištroškusi tiesos žodžio, drauge su V.Petkevičiaus kūrinių herojais, skausmingai išgyvena visą tą NETEISYBĘ Lietuvoje, kurią nepriklausomybės metais pakaitomis sėjo bei daugino „landsbergininkai“ ir „brazauskininkai“. Jų

„Kodėlčiaus“ dvare, Birštone.
Neišskiriama pora – Raisa ir Vytautas Petkevičiai.

valdymo pasekmės – pusvelčiui „prichvatizuoti“ stambiausi pramonės objektai, gamyklos, EBSW, „Mažeikių naftos“, „Alitos“, VST tinklų privatizavimo aferos, komercinių bankų griūtys, nusiaubti kažkada klestėję modernūs kolūkių kompleksai, fermos, sujaukta „kilnojamos“ žemės reforma, leidusi valdžios „elitui“, prastūmus korupcinį įstatymą Seime, „persikelti“ atokioje provincijoje turėtą nuosavą žemę į Vilniaus prieigas, regioninių ir nacionalinių parkų draustinius.

Betgi visos čia paminėtos ir nepaminėtos blogybės, valstybinio turto „legalizuoti“ grobstymai, korupcija, valdžios protekcionizmas, politinės išdavystės, žmogžudystės, perversmai, visuomenės susiskaldymas – juk visa tai neatsirado staiga, lyg iš niekur. Taip nebūna! Todėl ir kyla klausimas: kieno rankomis visa tai buvo daroma? Ir kas gi tie „pateptieji“ ar „prakeiktieji“, o gal

tik savo išganymo ieškantieji?..

Laiko tėkmėje vis labiau aiškėja, jog kažkas sumaniai pasinaudojo visuotinio pakilimo, tautinio atgimimo banga. Jau iš pat pradžių „situacija buvo valdoma ir kontroliuojama“ – visa tai tebuvo KGB struktūrų gudriai suregztas planas, brandintas dar tada, Lietuvos nepriklausomybės paskelbimo išvakarėse, kai į Sąjūdžio tarybos pirmininkus buvo prastumtas „Rezistentas Nr.1“ – Vytautas Landsbergis. Kiek vėliau politikos Tartiufas su jam lojalių pavaldinių, pataikūnų klika dešimtmečiams uzurpavo valdžią Lietuvoje. Apie tai savo knygose kalba dori, sąžiningi, aktyvūs Sąjūdžio dalyviai, disidentai. Tarp istorinio laikmečio dalyvių bei liudytojų išsiskiria rašytojas Vytautas Petkevičius, kuris knygoje „Durniškės“ sarkastiškai ironizuodamas demaskuoja landsbergizmo ideologijos flagmanus – „landsburgininkus“:

„Tik spėjo landsburgininkai prasiveržti į valdžią, kai prasidėjo iki šiol dar negirdėtas tautos skaldymas ir Lietuvos piliečių supriešinimas. Atsirado „patriotai, tautos priešai, kolaborantai ir raudonosios utelės“. Išbujojo persivertėlių kasta ir nieko gero Lietuvai nenuveikusių apsišaukėlių luomas, kuris savo nemokšiškumą, kvailumą ir tingėjimą paskelbė kaip pasipriešinimą senajai santvarkai. Net disidentai, atvedę mus į nepriklausomybę, buvo supjudyti su rezistentais, girdi, vieni kovojo, liejo kraują, o kiti tik orą gadino kalėjimuose.

Atgimė atsilikęs, net penkiasdešimt metų pavėlavęs vieno žmogaus, vienos menkystos kultas, kurį rašytoja F.Taunytė taikliai pavadino – „amžina mūsų tautos sloga“. Bet aš tam „mesijui“ nebūsiu toks gailestingas – tai amžinas mūsų tautos garbingą praeitį, jos laimė-

jimus ir kančias teršiantis snarglys, kurį aktyviai palaiko bažnyčia ir visas jos palaimintasis davatkynas. Taip buvo išniekinta visa tauta, kurią neva gali išvaduoti arba parduoti vienas žmogus...

Kai „Juodasis scenarijus“ ar jo nuotrupos pateko į mūsų rankas, pasirodė, kad ir V.Landsburgo dešinioji ranka V.Čepaitis irgi bendradarbiauja su KGB. O paskui pasipylė lyg iš rago – A.Čekuolis, Z.Vaišvila, A.Rupšytė ir daugelis kitų. Iš 35 iniciatyvinės grupės narių tokių paukštelių, vienaip ar kitaip bendravusių su saugumu, atsirado net šešiolika žmonių! Tik tada aš supratau, iš kur atkeliavo ta komanda nepriimti disidentų į Sąjūdį, bet tai buvo tik dalinis supratimas.

Dabar išanalizavęs visą surinktą medžiagą, perskaitęs Liudo Dambrausko dienoraščius – knygą „Išeinančiojo mintys“, aktyviai pabendravęs su V.Petkaus bendražygiais ir išstudijavęs jų kolektyvinį kūrinį „Tartiufo dvasia mūsų istorijoje“, bei pasitampęs su tuo „Tartiufu“ po teismus, galiu drąsiai pasakyti, kad priežasčių tokiai disidentų izoliacijai buvo kur kas daugiau.

Visų pirma, Vė.Vė. fon Landsburgui buvo duotas uždavinys bet kokiu būdu prasibrauti į valdžią, o disidentų atsiradimas Sąjūdyje būtų jį nustūmęs į šalį. Jam reikėjo sugriauti Sąjūdį, o iš šalies to padaryti buvo neįmanoma.

Įsivaizduokit šniaukrojantį, pasikūprinusį ir sau pačiam bekikenantį KGB informatorių šalia tokių dvasios galiūnų, kaip Liudas Dambrauskas, Viktoras Petkus arba Stasys Stungurys... Juk po pirmų žodžių minia vienintelį Lietuvos profesorių būtų nupūtus kaip papuvusį rudens lapą. Šalia jų jis niekada nebūtų pralindęs į valdžią.

Antra, Sąjūdis būtų sukūręs savo ideologiją – tarnauti tik

Juozas Ivanauskas: „Paskutiniaisiais jo gyvenimo metais susitikimai su lietuvių literatūros klasiku, rašytoju Vytautu Petkevičiumi būdavo neeilinis įvykis, audrinantis sielą, kurstantis maištingas mintis bei norą kovoti dar ryžtingiau „vardan tos Lietuvos“ prieš „chapūgų“ gaują, kuri taip beatodairiškai ir savanaudiškai stumia mūsų valstybę į gilią ekonominę, finansinę duobę...“
Nuotraukoje:
Juozas Ivanauskas su rašytoju Vytautu Petkevičiumi.

tautai ir niekam daugiau. Tai būtų sutvirtinta atitinkamais įstatymais. Tokiu būdu nebūtų atsiradus „Vienintelio kelio“ arba valstybinio parazitizmo politika, kurią Papuniui pakišo CŽV, Dž.Soroso ir A.Berezovskio kompanija... Tai aukščiausio laipsnio diletantizmas, kuriuo iki šiol naudojasi į valdžią prasiskverbę konservatoriai.

Diletantizmu ekonomikoje gali pasiteisinti muzikantas Vė.Vė. fon Landsburgas, bet tai irgi netiesa. ***Jis vykdė specialią užduotį,*** *o jam talkino žymiausi mūsų ekonomistai. Tokie, kaip K.Antanavičius, G.Vagnorius, A.Brazauskas ir parsidavėlis A.Abišala. Štai ką apie juos rašo savo dienoraščiuose* ***vienas įžymiausių Lietuvos disidentų, nesigėdydamas pasakyčiau – šventas žmogus Liudas DAMBRAUSKAS:***

„Kiekviena netvarka pati save sunaikina, tačiau kiekviename politiniame chaose klesti politikų grupės, kurios geba tuo chaosu ne tik naudotis, bet ir sukurti savąją tvarką, kas ir įvyko Lietuvoje žlungant sovieti-

nei imperijai. Komunistinio rojaus kūrėjai, priėję liepto galą, nepasitraukė iš aktyvios politikos, o tik nudažė naujų reformų fasadą kita spalva, likdami ir toliau jai vadovauti „demokratiniais“ pagrindais.

Iki šiol murkdomės nepriklausomos valstybės baloje nesuvokdami, kad tos valstybės ideologai – tie patys politiniai aferistai, kurie sovietinėje imperijoje jau buvo beveik pasiekę šviesaus komunizmo viršūnes. Praplėtę sovietinės praktikos taikymą, jie atsidūrė ir atsikūrusios Lietuvos priekyje. Taip susikūrė šešėlinė valstybės valdymo struktūra, perimdama į savo kontrolę visą valstybinį gyvenimą.“

Dviejų Lietuvos didžiavyrių – Vytauto Petkevičiaus ir Liudo Dambrausko – mintys, besiliejančios atvirai ir nuoširdžiai, lyg iš Šventojo Rašto, atspindi mus supančią realybę tokią, kokia ji buvo ir yra iš tikrųjų. Tad visai nenuostabu, kad laiko tėkmėje šie liudijimai ir mintys nuskamba dar aktualiau ir įtaigiau, yra patvirtinamos vis naujais argumentais, faktais, politinės valdžios sankcionuotas nusikaltimais.

Tarkim, gerai žinoma, jog buvęs Seimo pirmininkas V.Muntianas, patekęs šį postą „darbiečių“ teikimu, netrukus išdavė ne tik bendrapartiečius, bet ir Darbo partijos įkūrėją Viktorą Uspaskich, „įsmeigdamas jam peilį į nugarą“. Beje, tai tik vienas šalia daugybės kitų pavyzdžių, patvirtinančių L.Dambrausko žodžius – *„Praplėtę sovietinės praktikos taikymą, jie atsidūrė ir atsikūrusios Lietuvos priekyje“*. Kaip žinia, aukščiausios valdžios postuose buvusieji – Seimo pirmininkas V.Muntianas, premjeras G.Kirkilas yra baigę Aukštąsias partines mokyklas.

LR Seimo laikinosios komisijos tyrimo išvados dėl Juro Abromavičiaus žūties aplinkybių supykdė konservatorius, nes išaiškėjusi skaudi tiesa sugriovė mitą apie šio partijos dievaičio V.Landsbergio ir jo apologetų absoliučią nekaltybę. Didžiai pasipiktinęs politikos Tartiufas, apkaltinęs Pakaunės įvykių tyrimą vykdžiusią Seimo komisiją politizavimu, matyt, nieko gudriau nesugalvojo, tad eilinį kartą LNK televizijos žinių laidoje „pašlovino" rašytojo V.Petkevičiaus nemirtingąjį kūrinį: *„Čia „Durnių laivas"! Jeigu jie nori konkuruoti su „Durnių laivu", – tegul!.."*

Atskleisti šios žmogžudystės motyvai, Pakaunės savanorių maištu suinteresuoti asmenys ir šiurpi TIESA apie susprogdintą Lietuvos patriotą Jurą Abromavičių, regis, jau seniai turėjo „susprogdinti" žmonių pasitikėjimą V.Landsbergio įkurta partija, pasivadinusią skambiu Tėvynės sąjungos vardu, juolab, kad šios partijos ideologai, iki šiol besidangstantys melais, bevaisėmis „derybomis" dėl okupacijos žalos atlyginimo, nesiliaujančiomis kalbomis apie grėsmes iš Rytų, Kremliaus įtaką, labai norėtų nuslėpti savo nedorus darbus, pragaištingus nepriklausomos Lietuvos valstybei ir visai Tautai. Prolandsbergistai kalba, o nuolankūs tautiečiai iki šiol tyli, lyg būtų davę slaptus tylėjimo įžadus. Tyli ir nenušluoja vieningu mostu savanaudžių politikos tartiufų istorijos šiukšlynan. Lietuvos žmonės ir toliau leidžiasi mulkinami prie valdžios lovio besistumdančių savanaudžių konformistų. Na, o pastarieji, ko gero, nėra nei pateptieji, nei prakeiktieji, veikiau savo „išganymo" Tautos kančioje ieškantieji!..

2007 m.

Rašytoja Liuda Petkevičiūtė: „Neverta gyventi praeities nuoskaudomis, nes tiesa YRA TOKIA YLA, kuri anksčiau ar vėliau išlenda iš visų maišų!..“

Juozas IVANAUSKAS

Ne vienerius metus trunkantys teismo procesai tarp europarlamentaro Vytauto Landsbergio ir jau mirusio šviesaus atminimo rašytojo Vytauto Petkevičiaus, deja, dar nesibaigė. Kol kas niekas negali pasakyti, kiek ilgai truks ši „amžiaus byla“. Romano „Durnių laivas“ autoriaus vaikai nemano, kad jie privalėtų prisiimti atsakomybę už tėvo išsakytus esą tikrovės neatitinkančius ir V. Landsbergio tėvo garbę bei orumą žeminančius teiginius.

Vilniaus apygardos teismas, o vėliau ir Lietuvos apeliacinis teismas neįsiteisėjusiu sprendimu yra paskelbęs, kad V. Petkevičiaus teisių perėmėjai – vaikai – neįrodė, kad jų tėvo knygoje parašyti teiginiai apie V. Landsbergio tėvo Vytauto Landsbergio-Žemkalnio bendradarbiavimą su KGB, „draugystę“ su Adolfu Hitleriu ir kiti būtų atitikę tikrovę. Teismas nusprendė, kad tikrovės neatitinka visi teiginiai, kuriuos prašė paneigti profesorius V.Landsbergis.

Teismo sprendimu nepatenkinta rašytojo dukra sako nesutinkanti su tokiu verdiktu, o bylą laimėjusį V. Landsbergį paragino „perrašyti istoriją“. Liudmila

PETKEVIČIŪTĖ ir jos broliai tvirtina negalintys atsakyti už tėvo žodžius ir tuo pačiu faktais įrodinėti, kad V. Petkevičius knygoje rašė netiesą. Pasak jų, tėvas ne kartą jau buvo įrodęs, jog knygoje rašoma tiesa, tačiau tuo pačiu tvirtino, kad joje išsakyti teiginiai tėra autoriaus nuomonė.

„Jis parašė savo knygą, aš nesiimu jos teisinti, nei teigti, nei neigti, tai tiesiog tėtės darbai, jo kūryba. Šių peštynių iniciatorius yra ponas V. Landsbergis. Mano tėtę jis vadina melagiu, o mane traukia atsakove, bet aš iš viso čia nieko dėta!..“, – interviu „Laisvam laikraščiui“ teigia rašytojo duktė L.Petkevičiūtė.

– Lietuvos apeliaciniam teismui priėmus profesoriui V.Landsbergiui palankų sprendimą, kodėl vis dėlto nusprendėte bylinėtis toliau ir skųsti šią nutartį?

– Mes su broliais privalome skųsti teismo nutartį, nes kitos išeities tiesiog neturime. Jeigu neskųstume Apeliacinio teismo sprendimo, vadinasi, kad pripažintume jo teisėtumą. Tačiau toks teismo sprendimas, mūsų giliu įsitikinimu, yra neteisėtas ir neteisingas. Neteisėtas dėl to, kad ši byla sukurpta iš esmės neteisėtai. Nutartyje teigiama, kad mes, rašytojo vaikai, nesugebėjome įrodyti tėvo teisumo, todėl jis yra neteisus. Manau, čia pasireiškia visiškas teisinis nihilizmas arba išvirkštumas.

Dažnai liaudyje kalba, kad čia Lietuva, čia lietus lyja, todėl nėra ko stebėtis, nes įmanomos pačios absurdiškiausios situacijos. Bet aš taip nemanau. Man teko nemažai pakeliauti po pasaulį bei ne kartą įsitikinti, kad visur žmonės, daugmaž, yra panašūs. Kur tik atsiranda galimybė nedorai, ten ji ir klesti. Prie menkiausių sąlygų piktžolės ima augti ir vešėti. Vos tik atsiranda palankios aplinkybės ydoms bei

silpnybėms, tuoj pat jos sukeroja. Galėčiau tik palinkėti, kad mūsų tauta pamažu, pamažu ravėtųsi tuos savo teisėtvarkos darželius nuo piktžolių ir atrastų tinkamą būdą užkirsti kelią išvešėjusiam nusikalstamumui, melui, netiesos sakymui.

– Jūsų nuomone, dėl kokių priežasčių buvo atidėtas Apeliacinio teismo nutarties paskelbimas V.Landsbergio–V.Petkevičiaus byloje?

– Niekam ne paslaptis, kodėl atidedami teismų posėdžiai bylose. Šiuo konkrečiu atveju ne dėl kažko kito, bet dėl vienos šalies daromo spaudimo. Nėra ko čia vynioti į vatą, visiems aišku, kokiu būdu daromi tokie „susitarimai“. Pasklaidžius bylos medžiagą, aiškiai matosi profesoriaus V.Landsbergio siunčiami teismui įvairūs raštai, surašyti ant europarlamentaro blankų. Aišku, kad tokiu būdu mūsų oponentas piktnaudžiauja politine valdžia ir savo padėtimi, akivaizdžiai daro spaudimą teismui ir gudrauja, kol dar gali...

Kaip minėjau, jeigu žmogus gali klysti, tai jis ir klys. Tačiau mes, paprasti žmonės, visuomenė, turime stengtis, kad tokie dalykai būtų negalimi demokratiškoje, teisinėje valstybėje. O jeigu žmonės nesistengia, jeigu visiems gerai taip, kaip dabar yra, tada prašom!.. Turime giliausią krizę Lietuvoje ir galime „didžiuotis“ nebent politinės korupcijos lygiu ir emigracijos mastais. Užimantys aukštus valdžios postus nebaudžiami savivaliauja ir vargo nemato. Galbūt todėl pas mus ir kopiama karjeros laiptais, siekiant sau naudos ir privilegijų Man dar neteko matyti, kad aukštai sėdintys pareigūnai pasišventusiai rūpintųsi valstybės ir tautos gerove. Įtakingi valdžios postai glemžte glemžiami, dalinami „saviesiems“, kad būtų galima nevaržomai piktnaudžiauti privilegijuota padėtimi kitų žmonių atžvilgiu.

– Bet ar jūs aiškiai suvokiate, su kuo nutarėte bylinėtis, su kuo grumiatės? Europarlamentaras V.Landsbergis – konservatorių ideologas, didysis intrigų meistras. Būtent konservatoriai šiandien yra valdžioje. Tad ar nemanote, kad jėgos pernelyg nelygios? Rezonansinės bylos aiškiai parodo, kam tarnauja Lietuvos teisėsaugos institucijos – kieno rankose valdžia, galia, to ir teisybė!.. Tad kokia prasmė tęsti šią beviltišką kovą teismuose su profesoriumi V.Landsbergiu?

– Mes negalime nesipriešinti. Beje, iš pradžių norėjome numoti į viską ranka – „ne mano daržas, ne mano pupos“ – kuo kalti vaikai, kai kalbama apie tėvo darbus, jo kūrybą?!.. Vaikai juk negali įrodinėti teismuose tėvo teisybių ir mintijimo vingių, nežiūrint kad jis mums buvo labai brangus, artimas, mielas žmogus. Mes iš tikrųjų negalime jo atstoti jokiame teisme! Tačiau kai ponas V.Landsbergis po tėtės mirties atnaujino teisminį procesą prieš V.Petkevičiaus vaikus, jo teisių perėmėjus, mums nieko kito nebeliko, tiktai gintis, antraip, turėtume pripažinti savo kaltę.

Visa ši byla sukurpta taip, kad iš pat pradžių buvo pažeista nekaltumo prezumpcija. Turi teisme įrodinėti, kad esi nekaltas, nors faktiškai jokių kaltės įrodymų nėra. Teismui pakanka to, kad V.Landsbergis kažką užpurkštavo, prirašė ir dabar tai imama lyg už aksiomą. Deja, visi tėtės įrodymai, kuriuos jis pateikė teismams, tarkim, kuo grindė savo nuomonę, kodėl knygoje parašė taip, o ne kitaip, yra laikomi niekiniais, į juos net neatsižvelgiama!..

Ir jeigu dabar, būdami įsprausti į kampą, mes nesigintume, tai reikštų, jog pripažįstame ne tik savo kaltę, bet ir mūsų vargšo tėtės, amžiną atilsį, kaltę. Iš tikrųjų, mums ta byla yra nulis, mes čia nieko dėti, ji tik įrodo pono V.Landsbergio niekingumą!..

Manau, teismai neturėtų pasiduoti tokioms provokacijoms. Kokie nors iškilūs žmonės, kuriantys bei tobulinantys įstatymus, turėtų atkreipti dėmesį į šią bylą. Nes čia kuriamas precedentas, kaip galima susidoroti su mirusiu rašytoju, pajungiant teismus. Bent jau aš esu šventai įsitikinusi, kad mūsų oponentas ponas V.Landsbergis negali laimėti šios bylos!.. O jeigu taip, neduok Dieve, įvyktų, tada jau galas laisvai, nevaržomai spaudai. Juk kiekvieną žodį galima išversti, kaip rankovę, manipuliuojant teismais. Ir jeigu kas nors ateityje išdrįs parašyti kiek aštriau apie valdžioje esančius politikus, tada seks vieni nemalonumai, susidorojimas su autoriumi. Mes apskritai būsime sugniuždyti vien todėl, kad mūsų nuomonė kažkokiems aukštai sėdintiems ponams nepatiko.

Jau ir dabar Lietuvoje su tiesos sakymu gan striuki reikalai. Štai kas savaitę pasirodo „Laisvas laikraštis", o kas dar?.. „Karštas komentaras". Štai ir viskas. Tiesa, yra dar laikraštis „Opozicija" su savo naiviais straipsneliais provincijos lygio skaitytojams. Praktiškai, laisvos spaudos, rimtos, analitinės kritikos leidinių mes jau nebeturime. Nebeturime viešumo stabdžių tai pačiai tvarkai ir teisėtumui šalyje palaikyti. Ir jeigu šitas ponas V.L. laimės bylą, tada jau niekas nieko nebegalės pasakyti, ir Lietuvoje jie tvarkysis, kaip savo kieme.

Tik įsiklausykite – Apeliacinis teismas nusprendė, kad rašytojas V.Petkevičius yra neteisus dėl to, kad mes, vaikai, nesugebėjome įrodyti, kad tėtė yra teisus!.. Toks makabriškas sprendimas dabar mums kelia juoką, bet jeigu ši teismo nutartis įsigalios, toliau seks kiti pono V.Landsbergio veiksmai – gali būti uždraustos V.Petkevičiaus knygos. O tai jau visai nebejuokinga! Todėl mes kreipsimės į Lietuvos Aukščiausiąjį Teismą, skųsime Apeliacinio teismo sprendimą, o

Rašytoja Liudmila Petkevičiūtė: „Nežinau ar įmanomas teisingumas Lietuvoje, bet apskritai aš tikiu šviesa, tiesa, gėriu ir grožiu. Toks yra mano tikėjimas. Jeigu jo neturėčiau, kas gi tada belieka?.. Matyt, ne šiaip sau sakoma, jog Lietuva pirmauja savižudybių skaičiumi. Jeigu tikėjimo ir vilties nebelieka, tada žmogus neriasi sau kilpą ant kaklo, šoka nuo tilto į upę arba bėga iš Lietuvos. Tikrai nesiruošiu nei vieno, nei kito daryti!..“

jeigu ir ten bus apšluostyti laipteliai pono V.Landsbergio, tada mums beliks kreiptis į Konstitucinį Teismą, Strasbūro Žmogaus Teisių Teismą ir dar aukščiau.

– Kur dar aukščiau jūs galite kreiptis? Aukščiau – tik ponas Dievas?..

– Yra dar viena teismo institucija, pamiršau pavadinimą. Nesu teisininkė ir nežinau, kiek tai dar gali tęstis. Gyvenu visai kitą gyvenimą. Bus matyti, kiek dar toli mums teks nueiti, bylinėjantis su ponu V.Landsbergiu.

– Nejau tikite, jog įmanoma teisingumo prošvaistė Lietuvoje? Ar manote, kad tokie politinio „elito“ atstovai, kaip V.Landsbergis, anksčiau ar vėliau, susilauks pelnytos bausmės?

– Nežinau ar įmanomas teisingumas Lietuvoje, bet apskritai aš tikiu šviesa, tiesa, gėriu ir grožiu. Toks yra mano tikėjimas. Jeigu jo nebeturėčiau, kas gi tada belieka?.. Matyt,

ne šiaip sau sakoma, kad Lietuva pirmauja savižudybių skaičiumi. Jeigu tikėjimo ir vilties jokios nebelieka, tada žmogus neriasi sau kilpą ant kaklo, šoka nuo tilto į upę arba bėga iš Lietuvos. Tikrai nesiruošiu nei vieno, nei kito daryti!..

Dabar daug kas mums sako, kad jėgos labai nelygios, atseit, kas mes tokie prieš poną V.Landsbergį. Bet aš manau, kad politinių partijų ar valdžios postai, visi tie jų rangai yra iš piršto laužti. Aš tikiu, kad galimi tiktai dvasiniai luomai ir šiuo atžvilgiu ponas V.Landsbergis man į pusbačius netinka. Dvasine prasme, nei kiek jo nebijau. Tai visiškai susibaigęs, dvasiškai sukirmijęs žmogutis. Man jis ne varžovas. Toks susitepęs visuomenės veikėjas nė kiek manęs nebaugina. O tie visi menami jo pranašumai, dažnai pabrėžiant – europarlamentaras, konservatorių patriarchas, Sąjūdžio tėvas, be kurio Lietuva nebūtų laisva ir nepriklausoma valstybė – tai tik viešoji opinija, sukurta pasitelkiant visą šiais laikais įmanomą žiniasklaidą ir kitokias poveikio priemones.

Bet jeigu kas turi nors krislą proto ir šiokią tokią atmintį, tai puikiai žino, kaip viskas iš tikrųjų buvo. Juk pačioje pradžioje to pono V.Landsbergio nebuvo nė kvapo! Tai gali patvirtinti visiems gerai žinomi rezistentai, buvę politiniai kaliniai, tarybiniais laikais dirbę pogrindyje. Jie visi kaip vienas pasakys, kad tais laikais ponui V.Landsbergiui rūpėjo ne Lietuvos laisvė ir nepriklausomybė, o visai kiti dalykai!..

Daug kam gerai žinoma, kad poną V.Landsbergį inkorporavo į Lietuvos persitvarkymo Sąjūdį saugumo šefas Eismuntas. Jokia čia paslaptis, kad trys ketvirčiai asmenybių Sąjūdžio taryboje buvo įdiegti spec. tarnybų, lojalūs KGB. Ir jiems buvo nurodyta nušalinti mūsų tėtę, rašytoją V.Petkevičių nuo Sąjūdžio, nes tai buvo žmogus be išlygų, tiesus, šviesus, jų nevaldomas ir jiems nepaklūstantis.

Kaip prisimename, pirmasis juodinti V.Petkevičių pra-

dėjo ponas V.Landsbergis, viešai apšaukęs mūsų tėtę „stribu“. Būtent jis, remiamas megztųjų berečių pulko, pradėjo varyti aršią ideologinę propagandą. Prisidėjo ir KGB bendradarbis, V.Landsbergio dešinioji ranka, V.Čepaitis, ir A.Juozaitis, didysis mūsų filosofas, šiek tiek – ir R.Ozolas. Visa V.Landsbergio aplinka, visi jie ten dirbo išsijuosę, kad tik rašytojas V.Petkevičius būtų apjuodintas žmonių akyse.

Tačiau neverta gyventi praeities nuoskaudomis, nes tiesa yra tokia yla, kuri anksčiau ar vėliau išlenda iš visų maišų!.. Jeigu mums nepasiseks laimėti bylos prieš poną V.Landsbergį ir apginti teisybę, tuo blogiau bus jam pačiam. Kuo greičiau šitą š... mes iškuopsime, tuo bus geriau jam ir jo palikuonims. Priešingu atveju, ponas V.Landsbergis paliks savo vaikams ir vaikų vaikams milžinišką karminę naštą. Anksčiau ar vėliau kas nors juk turės išsrėbti visą tą jovalą, kurį jis užmaišė Lietuvoje!..

Karminis ratas dabar sukasi vis greičiau. Aš manau, kad mes dar sulauksime esminių permainų, kai prasidės visi tie virsmai. Europos Sąjunga jau braška, braška ir ji tuoj grius. O tada viskas lėks po velnių ir mes vėl pamatysime gražius persivertimus valdžioje, kokius jau ne kartą matėme. Visi tie, kurie šiandien pučia į vieną dūdą, rytoj ims pūsti į kitą. Persivertėlių–prisitaikėlių visais laikais būdavo nesuskaičiuojama daugybė, jų yra dabar, bus ir ateityje.

Kartais pagalvoju: pernelyg didelis paprastų žmonių gailėjimas ilgainiui tampa liga. Manau, reikėtų pasižiūrėti blaiviau į mūsų šalyje ir apskritai visuomenėje vykstančius reiškinius. Žmonės privalo išmokti atsirinkti, atskirti tiesą nuo melo. O jeigu liaudis negali arba nenori atskirti galvos nuo užpakalio, tai taip jai ir reikia!..

– Ar nemanote, kad problema yra tame, kad visuomenės klaidinimui neretai taikomi gana subtilūs vie-

šujų ryšių metodai, o melas dangstomas tiesa? Tarkim, tiriamosios žurnalistikos ekspertė Rūta Janutienė, kurianti aštrias polemines „Paskutinės instancijos“ laidas įvairiomis temomis, privengia kritikos „istorinei asmenybei“ ponui V.Landsbergiui. Matyt, landsbergizmo fenomenas daug kam yra tabu Lietuvoje?

– Manau, tokio reiškinio priežastis – pinigai, pinigėliai!.. Visi jų geidžia, visiems norisi gyventi geriau. O dėl dalinės tiesos sakymo, tai čia pasireiškia žurnalisto „profesionalumo lygis“. Sukurpti įvairius straipsnius–mišinius, paruošti birzgalą liaudžiai mulkinti dabar daug kas sugeba. Manau, ypač talentinga šiuo atžvilgiu ponia Rūta Janutienė. O kad ji yra sukta, tai sukta, manau, niekas to neginčija.

Jeigu liaudyje neatsiranda savi šviesuoliai, drįstantys byloti tiesą, matyt, taip dabar reikia. Netiesos sklaida tol spaus mūsų visuomenę, kol liaudis pagaliau atsitokės. Tikiu, turėtų subręsti tokia kritiška situacija Lietuvoje, kad žmonės bus priversti atskirti tiesą nuo melo. Jei dabar daug kas gali vaduotis melais, tai reiškia, jog galime grimzti dar giliau...

– Sakote, liaudis privalėtų išmokti atskirti tiesą nuo melo. O ką daryti paprastiems žmonėms, jeigu jie subtiliai klaidinami, jeigu valdžiai parsidavusioje žiniasklaidoje moralizuoja vilkai ėriuko kailyje. Pavyzdžiui, profesoriaus V.Landsbergio sūnus V.V.Landsbergis ne tik spausdina pamokančias knygeles vaikams, kviečiamas pasisakyti TV laidose, bet ir siūlo žmonėms pasimelsti už daugumos keikiamą valdžią. Aišku, savo pamoksluose V.V.L. net neužsimena apie tai, jog konservatorių lyderis, premjeras V.Kubilius nepasikuklino įvertinti jo „kūrybą“ valstybine premija...

– Ir kodėl gi nesimelsti korumpuotai oligarchinei valdžiai tokiam „Vėviukui“, jeigu jam numetamas kau-

las iš to paties valdančiųjų lovio?.. Visas jų tariamas šventeiviškumas ne tiesos žodžiu, bet savanaudišku melu grindžiamas. Nuo senų laikų bažnytinė ir pasaulietinė valdžios kuo puikiausiai sutardavo ir dabar gerai sutaria, apgaudinėdamos liaudį. Nesitaikstantys su tokia demagogija pavieniai tautos didvyriai, šviesuliai skaičiuojami ant pirštų. Didžiuojuosi, kad mano tėtė toks buvo!..

Sutikti šiais laikais tiesos žmogų – didelė šventė. Pasižiūri į jo akis, regis, net širdis ima džiugiau plakti. Retokai, bet sutinku tokių šviesuolių savo kelyje. Aš juos renku, labai branginu šiuos perliukus, įkomponuoju jų literatūrinius portretus į savo knygas. Lygiai taip kadaise rašytojas Juozas Tumas–Vaižgantas rinkdavo deimančiukus savo apsakymams.

Tik prisiminkime, kiek didvyrių žmonijos istorijoje buvo sudeginti ant laužų, Džordanas Bruno, Žana Dark. Palyginti neseniai Lietuvoje J.Baltušio knygos buvo deginamos, o koks nors parsidavėlis, pilkas saugumietis išsijuosęs peikdavo Salomėjos Neries kūrybą.

Papūtus permainų vėjams, apie 1988–1989 metus, sukilo KGB organai, slaptosios tarnybos, kurios labai uoliai pasidarbavo su savo agentais Sąjūdyje. Iš esmės beveik niekas nepasikeitė Lietuvoje. Kartais pasikalbu su tokiais žinomais disidentais, buvusiais politkaliniais, kaip V.Petkus, A.Bendinskas, S.Stungurys, jie visi kaip vienas tvirtina, kad tie žmonės, kurie dabar šmėsčioja valdžioje, dauguma jų – saugumiečiai. Kaip tarybiniais laikais, taip ir dabar, tie patys žmonės joja ant mūsų sprandų. Valdžioje iš esmės tas pats klanas, tik gal kiek atjaunėjęs. Kai kurie seni saugumiečiai iškeliavo A+A, tačiau jie labai sėkmingai įdiegė savo atžalas. Ponas V.Landsbergis aiškiai ruošia dirvą savo „Vėviukui“. Tegul ruošia, tegul tos kiaulės lipa ant altorių,

o mes žiūrėsim, kai dugną dėsim, kuo visa tai baigsis!..

– Turbūt sutiksite – tiesiog amoralumo viršūnė, kai tokie „nusipelnę“ veikėjai drįsta imtis misijos šviesti tautiečius, moralizuoti?

– O kas jiems daugiau belieka? Matyt, tokia jų duona. Jeigu jie to nedarytų, tai nesėdėtų dabar ant prisigrobtų milijonų. Anksčiau ar vėliau už viską teks susimokėti, atsiteisti už kitiems padarytas skriaudas.

Tuo atžvilgiu aš esu visiškai rami. Man daug kas sako: matai, tu čia su savo teisybėmis visai nusigyvensi, dantis pakabinsi, galo su galu nesudursi... Ačiū Dievui, kol kas man užtenka to, ką turiu. Pagaliau, juk ne vien duona žmogus gyvas! Tegul tie valdžiažmogiai kraunasi sau milijonus, bet aš labai abejoju, ar nuo to jie taps laimingesni, ar nusipirks gerą vardą. Nuo sukaupto turto sutepta siela netaps tyresnė. Sėdėdami ant prisigrobtų milijonų, tokie žmonės niekada netaps tautos šviesuoliais!..

Žinoma, dabar ponas V.Landsbergis, turėdamas kapšą pinigų ir valdžią, gali mus užtampyti po teismus, kaltindamas mūsų tėtę būtais–nebūtais dalykais. Matyt, tai jam teikia didelį malonumą. Bet man visai kiti dalykai teikia malonumą. Aš jų gaunu su kaupu iš gamtos ir iš aplinkinių žmonių, kurie spinduliuoja dora, šviesa. Tikrai tarp mūsų yra šviesuolių, kurie pakelia dvasią. Manau, net ir „Laisvame laikraštyje“ galėtų būti skiltis – „Lietuvos šviesuoliai“, kad žmonės galėtų apie juos pasiskaityti, o ne vien tik apie nesibaigiančius kriminalinius-politinius nusikaltimus, korupciją ir pan. Gal todėl daug kas jau nebenori skaityti laikraščių, kuriuose vien tiktai kriminalai, nedora, purvas. Dar likę Lietuvoje labai šviesių žmonių, į kuriuos mums visiems vertėtų lygiuotis, jais remtis. Nuo tokių žmonių, lyg

nuo jonvabalių, daugiau šviesos šioje tamsos karalystėje!..

Visų žmonių nenuteisi, jokie teismai to negali. Ir, apskritai, ieškoti tariamo orumo teismuose gali tiktai tam tikro lygio žmonės. Kas gali norėti prisiteisti nebūtų dalykų? Lyg teismas būtų gimdykla, kuri galėtų ponui V.Landsbergiui pagimdyti dorą, orumo trynukus. Ne žmogus, bet klounas!.. O jo sūnus „Vėviukas“, jeigu turi bent krislą šviesaus proto (nors vargu bau!..), tai turėtų labai gerai susimąstyti ir atsiknoti nuo viso šito purvino reikalo. Palyginti, dar jaunas žmogus, man lyg ir kelia gailestį...

– Jeigu jūs pažiūrėtumėte V.V.Landsbergio sukurtą dokumentinį filmą „Visa teisybė apie mano tėvą“, tai suprastumėte, kad ten jokios teisybės nėra, vien tiktai liaupsės patriarchui V.Landsbergiui!..

– Tai gal jam labai neblogai nubyra nuo tokio tėtušio? Juk reikia tai suprasti. Šis jaunikaitis pats savaime yra niekinis. Jeigu Vėviukui reikėtų pragyventi pačiam iš savęs, tai jam būtų šakės! Bet kai šalia savęs turi tokį pasiturintį ir įtakingą tėvą, tai visai neblogai jį ir pašlovinti.

Aš taip galvoju, kad Vytelis pats iš savęs, kaip ūkinis–kūrybinis vienetas, yra apskritas nulis, be jokio kablelio. Savo ruožtu, galiu pasakyti, kad pragyvenu tik iš savo pačios parašytų knygų, kurios yra perkamos, vaikų skaitomos. Kadangi „Vėviukas“ turi iš ko susimokėti už knygų leidimą, tai gali sau jas leisti ir leisti. Vien iš savo menamų talentų tikrai nepragyventų, todėl jam nieko kito nebelieka, tik apgiedoti, pašlovinti tėtušį ir naudotis jo politinės karjeros metu sukauptomis materinėmis gėrybėmis.

Aišku, galima gan ilgai gyventi žemesnio lygmens vertybėmis, tačiau gyvenimas yra daugiasluoksnis ragaišis. Žiūrint, kas kokį sluoksnį pasirenka, bet man politinė valdžia

ir pasakiški turtai – buvę, nebuvę. Žmogaus gyvasčiai palaikyti iš tikrųjų reikia labai nedaug: truputį pasisotinti, kad nesvirduliuotum iš bado, apsirengti, kad nuogas nebūtum ir nesušaltum, turėti stogą virš galvos. Ko daugiau bereikia?.. Jeigu tu gyveni nuotykiais, atradimais, kelionėmis, galų gale, kūryba, tai šie puikūs, nepakartojami dalykai užpildo visą tavo gyvenimą, o tada didesni ar mažesni turtai, sąskaita banke, jau ne taip svarbu. Kur kas svarbiau sielos atgaiva, ramybė širdyje, dvasinės vertybės.

Manau, žmonės patys kalti, jeigu leidžiasi būti stumdomi, niurkomi, apgaudinėjami. Aš esu linkusi pati susikurti savo buvimą. Mano 24 valandas per parą pripildo daugybė įdomiausių dalykų. Be to, savo sklaida, leidžiamomis knygomis aš išspinduliuoju tiek, kiek galiu. Kiek man reikia, pasisemiu iš kitų šviesuolių su jais bendraudama. O mūsų vargšės užguitos liaudies kova su šia korumpuota valdžia man jau nebe tokia įdomi, nes darosi banali. Paėmęs šakes į vieną ranką, o grėblį į kitą, tvarkos Lietuvoje nepadarysi. Aukščiausio valdžios ešelono, politinio „elito“ elgesys atspindi tai, kas vyksta daugumos žmonių širdyse. Mano galva, viršūnės puikiausiai atspindi mases, kurios leidžiasi būti mindomos.

– Manote, kad kiekviena uždara bendruomenė arba žmonių visuomenė turi tokią valdžią, kokios yra verta?

– Būtent taip aš ir galvoju. Man labai liūdna tai pripažinti, bet šiandien iš tikrųjų taip yra mūsų šalyje, jeigu prastuomenė toleruoja tokią ydingą valdžią. Iš tėtės esu paveldėjusi tiesos sakymą. Tai buvo jo pagrindinis darbas, kurį tėtė dirbo visą gyvenimą, iki pat mirties. Todėl ir aš visuomet kalbu taip, kaip mato mano akys, ką jaučia širdis. Žmogus, gyvenantis melo sąskaita, visuomet ims šiaušti,

kai apie ji bus sakoma tiesa, jis bylinėsis teismuose, bandys regzti visokiausias intrigas. Bet jeigu tik žinotų, koks yra menkas ir juokingas, tai nuliūstų, susigėstų ir nieko nebedarytų.

Ir nėra ko čia mums tuščiai piktintis. O jeigu nori gyventi kitaip, tai pradėk, žmogau, nuo savęs!.. Darykim ką nors patys, nesitikėdami stebuklų iš valdžios. Turime būti ganėtinai atkaklūs ir tvirti. Tose nesibaigiančiose imtynėse su netiesa, melais, visu tuo blogiu, labai svarbu, koks tu pats esi. Ir kieno pusėje? Apie ką mąstai, ką jauti savo širdyje?.. O gal jau pabūgai, pailsai?.. Betgi kažkas juk turi skambinti varpais, kažkam lemta šviesti tamsoje... Antraip, tauta palieka akla, kurčia, besmegenė.

2009 m.

Rašytoja Liuda Petkevičiūtė: „TĖTIS KOVOJO IKI GALO ir numirė stovėdamas, kaip karys!..“

Juozas IVANAUSKAS

Lietuvos Aukščiausiajam teismui įteiktame Kasaciniame skunde europarlamentaro Vytauto Landsbergio po teismus tampomi mirusio rašytojo Vytauto Petkevičiaus vaikai – Liudmila, Petras ir Vytautas – prašo kasacine tvarka peržiūrėti Vilniaus apygardos teismo 2009–12–23 sprendimą civilinėje byloje Nr. 2–372–560/09 ir Lietuvos apeliacinio teismo 2010 08 13 nutartį civilinėje byloje Nr.2A–540/2010.

AT priimtame atsakovų skunde, be kita ko, yra sakoma: „Kasaciniame skunde nurodome faktus, kurių nei vienas, nei kitas teismas neaptarė ir neįvertino (o tai šiurkštus procesinis pažeidimas), tačiau kurie tiesiogiai nurodo, kad būtent jais remdamasis Rašytojas susidarė tam tikrą Vytauto Landsbergio–Žemkalnio tipažo apibūdinimą, kurį ir perteikė skaitytojui savo kūrinyje.

1. *„Landsbergiui reikėjo kaip nors pridengti tėvą, ilgus metus bendradarbiavusį su KGB (...). Jį kaip atidirbusį [Australijoje] žvalgą, namo sugražino Maskva [...]“*

Nagrinėjant baudžiamąją bylą, 2003 metais iškeltą rašytojui V. Petkevičiui pagal V.Landsbergio ieškinį, apklaustas Vilniaus 1 apylinkės teisme nukentėjusiuoju V.Landsbergis paaiškino, jog tėvui susiruošus grįžti į Lietuvą jis (V.Landsbergis) buvo nuėjęs „Grįžimo į Tė-

vynę ir kultūrinių ryšių su tautiečiais komiteto Lietuvos sekcijon“ ***(ši organizacija buvusi įsteigta valstybės saugumo struktūroms sustiprinti propagandinį ir kontržvalgybinį darbą tarp emigrantų b.b. 1t., b.l. 35–36)*****, tačiau jos nariu nebuvęs. Byloje yra Lietuvos ypatingojo archyvo 2003 11 26 dokumentas, iš kurio matyti, jog *„Liandsbergis“ vis dėlto buvo* „Grįžimo į Tėvynę ir kultūrinių ryšių su tautiečiais komiteto Lietuvos sekcijos“ narys (b.b. 1t., 35–36 b.l.).**

Ieškovas ir baudžiamojo proceso metu, ir šioje civilinėje byloje nurodė, jog jam reikėję garantijų, kad tėvo nepersekiotų. Anot jo, buvęs nueitas ilgas derybų kelias ir duoti tam tikri pažadai, kad grįžęs Lietuvon tėvas nebus persekiojamas. Ieškovas taip pat nurodė reikalus dėl tėvo grįžimo tvarkęs per Balį Dvarioną. Jam Komitete buvę pasakyta, jog reikią tėvo laiško, iš kurio matytųsi jį norint grįžti į tėvynę.

Rašytojas ne kartą duotuose parodymuose pabrėžė Vytautą Landsbergį-Žemkalnį buvus fašistinei Vokietijai palankios Laikinąja vadinamos 1941 metų Lietuvos vyriausybės nariu (buvo tos vyriausybės komunalinio ūkio ministras). Taipogi Rašytojas ne kartą nurodė, jog *„...iš Lietuvos Laikinosios Vyriausybės iki nepriklausomybės atgavimo Lietuvon grįžo tik vienas V. Landsbergis-Žemkalnis*“. Apklaustas teisme kaltinamuoju, o vėliau – atsakovu Rašytojas parodė, jog *„jau seniai domėjosi stačiai stebuklingu V. Landsbergio-Žemkalnio atveju – kaip buvęs prohitlerinės Lietuvos Laikinosios Vyriausybės ministras ramiausiai 1959 m. grįžo į Lietuvą, be to, „jo niekas nepersekiojo, nerepresavo, o priešingai, suteikė neblogą darbą, puikias gyvenimo sąlygas ir net apdovanojo!!!“* (V. Landsbergiui-Žemkalniui tarybų

laikais išties buvo suteikta visa eilė nemažų apdovanojimų, būstas ir neeilinės pareigos, be to, net grąžinta nuosavybė). Be šio, Rašytojas pateikė dar mažiausiai 18 faktų, kurių pagrindu ir susidarė jo tvirta nuomonė ir aiškus įsitikinimas, leidę jam parašyti tuos žodžius, už kuriuos jis buvo įkyriai kaltinamas ieškovo, o vėliau tapo atsakovu civilinėje byloje. Ne vienas iš 18 faktų teismų nebuvo aptartas ar įvertintas...

Iš tiesų šios bylos nagrinėjimas kasacine tvarka yra labai svarbus, kadangi ieškovas (V.Landsbergis) sukėlė ginčą dėl kelių iš bendros potekstės išplėštų sakinių grožinės literatūros kūrinyje, prisiminimų žanrui priskirtoje knygoje, o atsakovais į tą ginčą įtraukė paveldėtojus, velionio Rašytojo vaikus, primetęs jiems atsakomybę ir pareigą paneigti civiliniame kodekse įtvirtintą prezumpciją. Tuo tarpu bylos nagrinėjimui svarbi įrodinėjimo priemonė yra neatskiriamai susijusi su pačiu autoriumi, tai yra jo minčių ir jausmų perteikimu teismui. Iš esmės nėra suformuotos praktikos, ar pareiga paneigti prezumpciją, kurią turi ginčo duomenis paskleidęs asmuo, gali būti paveldima. Lietuvos Aukščiausiajam Teismui išnagrinėjus šį kasacinį skundą ir ginčijamais klausimais priėmus nutartį, panašias bylas nagrinėsiantys teismai turėtų aiškias gaires dėl teisės taikymo ir aiškinimo, būtų panaikintas teisinis neapibrėžtumas dėl vaikų (paveldėtojų) civilinės atsakomybės už tėvų prisiminimuose dėstomus vertinimus, nuomones ar duomenis“.

– Praeitą savaitę paminėjote antrąsias šviesios atminties tėvo Vytauto Petkevičiaus mirties metines. Galima tik apgailestauti, kad liaudies mylimo rašytojo ramybę net ir po mirties drumsčia iki šiol nesibaigiantis teismų maratonas, pradėtas vieno iš Konservatorių partijos ly-

Liuda Petkevičiūtė: „Nežinau, kas bus toliau, bet šiuo metu aš svajoju įsteigti rašytojo Vytauto Petkevičiaus vardo fondą – drąsiam tiesos žodžiui remti. Tada mes galėtume apdovanoti drąsius, kūrybingus, talentingus žmones, nebijančius šiais tamsos siautėjimo laikais kalbėti tiesą.“

derio, europarlamentaro V.Landsbergio po to, kai 2003 m. pasaulį išvydo nemirtingasis V. Petkevičiaus kūrinys – politinių veidų ir šaržų galerija „Durnių laivas“. Rašytojui metami kaltinimai neva romane nepagarbiai atsiliepiama apie „tautos patriarchо“ tėvą V.Landsbergį-Žemkalnį. Sakykite, prašau, kokiais prisiminimais ir kokiomis akimis šiandien žvelgiate į savo tėvą, lygiai prieš dvejus metus palydėtą Anapilin?

– Visą savo gyvenimą mūsų tėtis buvo šaunuolis. Juo toliau, juo šviesiau jį prisimename. 2008–uosius metus užtemdė paskutiniai gan niūrūs jo gyvenimo mėnesiai, kai sunkiai sergantis rašytojas buvo tampomas po teismus. Mums, jo artimiesiems, tiesiog plyšdavo širdis, matant kaip jis kankinasi. Įsivaizduokite, garbaus amžiaus žmogų kamuoja paskutinės stadijos vėžys, o iš teismų vis plaukia ir plaukia visokie negražūs popieriai, pono V.L. skundai, priekabės, jo advokatės L.Meškauskaitės surašyti visokie šlykštūs išsigalvojimai. Mums, jo artimiesiems, tai buvo iš tikrųjų labai niurus metas. Tačiau liūdniausia yra tai, kad tėtis iškeliavo Anapilin, pas savo protėvius, labai prislėg-

ta širdimi. Jis nušvito tiktai mirdamas. Nepamenu, ar esu jums pasakojusi apie tą akimirką?..

Man teko laimė lankyti tėtį ligoninėje būtent tuo metu, kai jam, matyt, jau buvo atėjęs laikas iškeliauti pas protėvius. Aš jį prausdavau, darydavome mankštą. Mačiau, jog tėtis buvo pasiryžęs dar gyventi, nugalėti ligą. Kol gyveno, tol stengėsi neapsileisti. Todėl kiekvieną dieną padėdavau jam atsikelti iš lovos ir jis darydavo mankštą. Už rankų paėmusi pasodindavau, judindavome drauge rankas ir kojas, visaip mankštinomės, sukiodavo galvą, kad jaustųsi žvalesnis, darydavo kvėpavimo pratimus.

Bet štai vieną dieną atėjome į ligoninę pas tėtį su mama ir aš iš karto pamačiau, kad jis visai prastai atrodo. Pradėjau aplink jį tupinėti, girdyti kisieliais, pasiūliau sultinio, bet jis visai nieko nenorėjo – nei valgyti, nei gerti. Ir staiga jis sako man gan griežtai, kaip kad anksčiau kalbėdavo. Šiaip paskutinėmis dienomis jis kalbėdavo labai tyliai, bet tą akimirką tėtės balsas pasidarė skambus, drūtas, ir jis sako man: ***„Ko tu čia apie mane tupinėji? Tai kada gi mes mankštą darysime?..“*** Primygtinai prašoma atsakiau jam klausimu: „Tėti, gal jau šiandien nebedarykime tos mankštos, gal geriau kitą dieną?..“ Mačiau, kaip paraudo jo skruostai, akys tik žybt, antklodę švyst į šoną ir sako man: ***„Na, greitai!.. Duok rankas, pakelk mane!..“.*** Bet aš vis tiek dar bandžiau jį atkalbėti, todėl sakau: „Tėti, o gal nereikia?.. Ir daktarai nepataria per daug mankštintis, gal tu geriau pailsėk?..“. Bet jis man tvirtai atrėžė: ***„Jokių čia „pailsėk“, kol gyvas žmogus, tol jis turi kovoti!..“.***

Kas tada man beliko?.. Jo prašoma paduodu jam rankas ir matau, kaip tėtis lovoje ima sėstis. Jau kuris laikas nebepajėgdavo to padaryti, o dabar staiga sėdasi, aš net savo akimis netikiu!.. Nustebusi klausiu jo: „Tėti, ar tau galva

nesvaigsta?..“ – „Ne, man viskas gerai,“ – sako. Žiūriu, kaip tėtis leidžia žemyn nuo lovos kojas. „Tėti, – sakau jam, – ką tu čia dabar darai?..“ – „Na, taigi mankštinsimės!..“ – sako man. „Bet, palauk, mes gi gulėdami mankštindavomės?..“ – „O šiandien aš noriu stovėdamas!..“. Mama žiūri į mus baisiausiai išsigandusi ir tik purto galvą, nes daktarai įspėjo, kad jam negalima vaikščioti. Bet jis, nepaisant visko, stojasi, keliasi iš lovos, tardamas: „Padėk man atsistoti...“. „Tėti, apsigalvok, ką tu darai?!..“ – sakau jam ir staiga tokia viltis nudūrė širdį, pagalvojau: o gal tikrai jis taisosi?..

Nors nuo ligos visai suvytęs, sumenkęs, tėtis nuleido kojas ant grindų ir sako: „Padėk man atsistoti“. Vis dėlto dar buvo gan sunkus. Bandžiau jį traukti į save, kaip grybą rauti. Matau, kaip sunku jam stotis, bet po truputį, po truputį, svirduliuodamas atsistojo ir laikosi už manęs. O aš savo akimis netikiu. Mama tik už galvos rankomis susiėmusi, visai sutriko, nebežino ką ir sakyti. Po to jis lėtai pasisuko į mane ir klausia: ***„Na, tai kaip aš?..“ – „Tėti, tu kaip karys!..“*** – tai išgirdęs, jis tik nusišypsojo, tarytum nušvito, net ranką pakėlė: ***„Va, šito ir reikėjo, aš taip norėjau!..“*** – ištaręs šiuos žodžius tėtis ėmė smukti žemyn ir pradėjo merdėti.

Mačiau, kaip jis užmerkė akis, prarado sąmonę, aš ėmiau klykti, mama rėkti, šaukti daktarus. Tuoj sulėkė gydytojai, paguldė mirštantįjį ant vežėčių ir skubiai į reanimaciją. Prijungė prie aparatų, atstatė širdies ritmą, kvėpavimo funkciją, bet tėtis sąmonės taip ir nebeatgavo, deja...

– Žodžiu, galima teigti, jog garbaus amžiaus sulaukęs rašytojas Vytautas Petkevičius numirė kaip karys, stovėdamas, kovodamas iki paskutinio atodūsio?

– Būtent taip ir buvo. Tėtis kovojo iki galo ir numirė stovėdamas, būdamas pilnos sąmonės, kaip karys!.. Jam

baisiausia buvo mirti palūžus. Todėl jis net ranką pakėlė prieš numirdamas ir aiškiai ištarė žodžius: „Va, šito aš ir norėjau!..“. Galbūt jis dar kažką norėjo mums pasakyti, žiojosi, bet staiga pritrūko oro…

– Sprendžiant iš jūsų pasakojimo, susidaro įspūdis, kad su šiuo taip ir nenugalėtu kariu įvyko priešmirtinis stebuklas, jums su mama stebint?

– Tokia buvo jo valia. Tokia tvirta buvo jo dvasia. Po to dar medikai reanimacijoje, prijungę aparatūrą, atgavo širdies plakimą. Tėtės priešmirtinis atsistojimas įvyko tarp penkių ir šešių valandų vakaro, o apie pusę dešimtos jisai numirė. Mūsų neleido būti reanimacijos palatoje, bet aš pati įsiveržiau atsisveikinti su tėvu, kadangi jau buvo aišku, kad jis neišgyvens.

Vėliau, kaip žinote, mums teko jį laidoti. Visos tos apeigos, atsisveikinant su mylimu, artimu žmogumi, palydos į kapines, karsto nuleidimas į duobę, užkasimas, be abejo, skaudina. Po tėtės mirties širdyje tapo labai tuščia. Jis gi mums visiems buvo, kaip ugnikalnis. Tai kūrybos žmogus – asmenybė, pripildęs ne tik mūsų gyvenimus, ko gero, ir visos Lietuvos gyvastį. O dabar, kai jis išėjo, mums tapo sunku, nyku, tuščia...

Nespėjus atslūgti laidotuvių sukeltam sielvartui, pasipylė V.Landsbergio inicijuoti kvietimai į teismą. Mus, Vytauto Petkevičiaus vaikus, tiesiog apstulbino ši afera, sumanyta V.Landsbergio ir jo parankinės advokatės L.Meškauskaitės. Mums nieko nežinant, jie nutarė mus teisti. Net nebuvo pranešta apie teismo posėdį, kuriame buvo nutarta, kad jog mes, rašytojo V.Petkevičiaus vaikai ir jo teisių perėmėjai, esame apkaltinami tėtės „nusikaltimais“.

Kai tik pradėjome gauti ieškovo V.Landsbergio kvietimus į teismą, mes parašėme atsikirtimą, kuriuo išreiškėme

Darnus tandemas – europarlamentaras Vytautas Landsbergis ir jo advokatė Liudvika Meškauskaitė – nusprendė tęsti gėdingą teisminį farsą – bylinėtis su Anapilin iškeliavusio rašytojo Vytauto Petkevičiaus vėle. Nejau tokiu būdu jie tikisi apginti Landsbergių dinastijos garbę ir orumą, įrodyti žmonėms, kad juoda yra balta?!..

savo protestą. Tačiau mums buvo pasakyta, kad nieko skųsti ir protestuoti jau nebegalime, nes suėjo senaties terminas. Pasirodo, jie išlaukė vos ne devynis mėnesius po tos teismo nutarties patraukti mus atsakomybėn už tėvo knygoje „Durnių laivas“ išsakytas mintis ir mes jau nebegalėjome nieko apskųsti. Aišku, eilinė pono V.Landsbergio klasta mus labai papiktino. Mes buvome patraukti atsakomybėn, nieko apie tai nežinodami. Jeigu laiku būtų mums pranešta apie tokią teismo nutartį, be abejo, būtume ją apskundę ir panaikinę. Deja, mes negalėjome pasinaudoti šia teise, nes viskas buvo daroma mums už akių. Todėl neišvengiamai rašytojo vaikams reikėjo tęsti tą patį teismų maratoną su ponu V.Landsbergiu, kuris, kaip žinote, persekiojo mūsų tėtį iki pat mirties.

Visi 2009-ieji metai mums buvo labai niūrūs, o 2010–ieji – dar niūresni, nes su kiekvienu bylos nagrinėjimu teismuose

mes aiškiai matėme, kokie esame bejėgiai prieš galingą teisinio susidorojimo mašiną. Nežinau, kokia galia, papirkimo ar politinio spaudimo galia, naudojama prieš mus. Šiaip jau normalioje demokratinėje valstybėje teismai turėtų būti nepavaldūs valdžioje esančių politikų spaudimui, tačiau pas mus yra, kaip yra. Visas tas procesas tęsėsi, kol dabar neatsirėmė į Aukščiausiąjį Teismą, kuris vis dėlto priėmė mūsų kasacinį skundą. Ir kadangi AT priėmė šį skundą, tai jau tam tikras palankumo ar vilties ženklas rašytojo V.Petkevičiaus teisių perėmėjų, tai yra jo vaikų atžvilgiu.

Mes vis dar puoselėjame viltį ir tikėjimą, kad tiesa anksčiau ar vėliau privalo prasimušti pro bet kokias užtvaras. Mylime tiesą, kaip ją mylėjo mūsų tėtė. Ir nepasikliaujame aplink sklandančiais gandais, kad esą nieko čia nebus, belieka tik apsikloti paklode ir šliaužti link kapinių, kadangi viskas Lietuvoje perkama ir parduodama, o konservatoriai visur tik šmirinėja ir smaugia visus be jokio teismo.

Atrodytų, nei tiesos, nei teisingumo paprastiems mirtingiesiems Lietuvoje pasiekti neįmanoma, bet mes galvojame ir viliamės – o gal dar yra kokių tai prošvaisčių?.. Ypač aš tuo tikiu. Ir ta proga džiaugiuosi, kad pasidarė lyg ir šviesiau tunelio gale, kai mūsų skundą priėmė Aukščiausiasis Teismas. Sužibo menka vilties kibirkštėlė ir prasidėjo visai kitas periodas mūsų gyvenime.

Pasirodo, kiek nedaug žmogui tereikia. Aš iš karto atsigavau, pradėjau plaukti šviesūs prisiminimai apie tėtę, apie rašytojo Vytauto Petkevičiaus veiklą, visą jo didybę ir drauge nepaprastą kuklumą. Prisimenu jo išdidumą, kuri aš griežtai atskiriu nuo pasipūtimo. Tai buvo paprastas ir mielas žmogus, labai paslaugus kitiems ir kartu nepaprastai orus, išdidus, niekada neleidęs sau smukti žemiau nusistatytos dorovės kartelės. Pamenu, tėtis dažnai man sakydavo:

nenusileisk, jeigu teisi, bet nusilenk kito žmogaus nuopelnams, amžiui, jo dvasios didybei.

Pastaruoju metu, taip šviesiai minėdama savo tėvą, pradėjau „kapstytis“ po jo kūrybinį palikimą, dėlioti, klasifikuoti rankraščius, korespondenciją. Viso to negalėjau daryti ištisus metus dėl patiriamo teismų spaudimo ir padėties beviltiškumo. O dabar žiūriu ir stebiuosi, kokios tai didybės būta, kiek parašyta įvairiausių straipsnių, kitų publikacijų!..

Rašytojas Vytautas Petkevičius atsiliepdavo į kiekvieno pagalbos šauksmą, jeigu koks nuskriaustasis kreipdavosi į jį su prašymu. Kur kas pypteldavo, kur pasireikšdavo kokia nors neteisybė, visur būdavo jo reaguota, eita, stengtasi padėti. Tarkim, dėl paprasčiausio kolūkiečio Albino Tamošiūno, kurį pirmininkas „užsisėdo“, imdavo skriausti, dėl eilinio traktorininko ar melžėjos, patekusios į bėdą, visur galėjo eiti, belstis ieškodamas teisybės. Liaupsindavo dorus, paprastus žmones, gindavo juos, jeigu šie patekdavo į bėdą ar patirdavo valdžios spaudimą.

Tik dabar bandau peržvelgti kūrybinį tėtės palikimą, jo archyvą, laiškus... Kokia neaprėpiama pažinčių platybė, tūkstančiai gautų laiškų!.. Ir kaip jis suspėdavo į viską reaguoti, tiesiog nesuprantu. Šalia viso to, juk reikėjo jam ir namus Birštone pastatyti, bites prižiūrėti (turėjo net 50 avilių), ir vaikus užauginti, o vėliau su anūkais, proanūkiais pabendrauti. Tėtė buvo ne tik rašytojas, jis buvo tikras lietuvininkas, bitininkas, doruolis, aplinkinių Birštono gyvenviečių garbinamas žiniuonis.

Sunku net patikėti, kaip jis spėdavo vienu metu tiek daug darbų atlikti, tiek visko prirašyti. Sunku būdavo pranokti tėvą produktyvumu daugumai iš mūsų. O kiek per visą Vytauto Petkevičiaus gyvenimą knygų išleista. Suskai-

čiavome, arti 40–ties originalių knygų, romanų, tarp jų visas pluoštas publicistinių straipsnių, laiškų. Tėtės visapusiškumas – tiesiog pritrenkiantis!..

Jo parašyti romanai tikri luitai, ypač tas – **„Paskutinis atgailos amžius“** arba **„Grupė draugų“** – savo laiku sukėlė daug diskusijų. Subangavo užsistovėję vandenys nuo puntukų, tėvo numestų į mūsų literatūros liūną. Pasirodo, tarybiniais metais V.Petkevičiaus romanas „Grupė draugų“ sukėlė tokius pat bangavimus, kaip ir jo kur kas vėliau parašytas kūrinys **„Durnių laivas“**. Tada sujudo, sukruto visas raudonasis širšynas, visa ta nomenklatūra raudonoji, kadangi buvo pasikėsinta į tamsybininkų jaukumą ir jų privilegijas. Prieš nieką neatsiskaitantys tarybiniai partiniai veikėjai – „grupė draugų“ – staiga buvo išviešinti ir parodyti visuomenei. O kas tada dėjosi, prasidėjo kolektyvinis puolimas prieš tėvą, rašytojo maišymas su purvais. Bet netgi tarybiniais metais pasielgti taip, kaip dabar elgiasi V.Landsbergis, tampydamas mus po teismus, niekas nedrįso!..

– Jei sakote, kad pagaliau nušvito šviesa tunelio gale, tai gal žinote, kada jūsų kasacinis skundas V.Landsbergio byloje prieš V.Petkevičių bus nagrinėjamas Aukščiausiame Teisme?

– Ačiū Dievui, kad tą mūsų skundą AT apskritai priėmė! O kada jis bus nagrinėjamas, mes dar nežinome. Tikiuosi, ten sėdi galvoti žmonės ir atsakingi. Svarbu ne tai kada, bet kad būtų priimtas teisingas, objektyvus sprendimas šioje byloje. Kiek teko girdėti, mums gali tekti palaukti teismo posėdžio gal 2–3 mėnesius. Čia svarbu ne laikas. Svarbu tik tai, kad žmogui, kuris dar yra gyvas, ne robotas ir ne kokia nors šiukšlė, paliekama šiokia tokia viltis. Svarbu žinoti, kad esi laikomas žmogumi, tad puoselėji viltį juo likti ateityje.

Iki šiol mes buvome murkdomi teismuose visokiausių

Pasak europarlamentaro Vytauto Landsbergio, V.Petkevičiaus knygoje išsakyti teiginiai yra duomenys, o ne nuomonė. Paskleistų teiginių žeminantis pobūdis esą akivaizdus, nes V.Landsbergio tėvas knygoje „Durnių laivas“ vaizduojamas kaip KGB bendradarbis, žvalgas, kurį namo sugrąžino Maskva, vadinamas Hitlerio draugu, strateginių žemėlapių kopijuotoju, bolševikų užverbuotu. Be to, teigiama, kad jis išmetė vaistinę (Kačerginėje) į gatvę, padavė vaistininkus į teismą... „Tokie teiginiai žemina mano tėvo atminimą, sudaro neigiamą nuomonę apie jį, o kartu žemina ir mane, kaip tėvo, kuris, pasak knygos autoriaus, šnipinėjo okupantams, sūnų“, – sako V.Landsbergis, pridurdamas, jog rašytojo išsakyti teiginiai kenkia ir jo visuomeninei-politinei veiklai...

plikbajorių, lojalių ponui V.Landsbergiui. Bet nejau jie įsivaizduoja, kad į mus galima kojas valytis?.. Aišku, kurį laiką į visa tai galima žiūrėti ironiškai, su pašaipa, tačiau viskam yra ribos!..

Na, o kalbant apskritai, Vytauto Landsbergio veikla mums atrodo graudžiai juokinga. Tačiau, kai jis pradeda taip nedorai elgtis su mūsų tėvu ir visa mūsų šeima, tada jau pasidaro nebe juokinga. Tiesiog fiziškai pajuntu, kaip visa tai

gadina sielą, kaip apvelia artimus žmones neviltimi.

Kartais net norisi į viską numoti ranka ir gyventi, kaip grybui. Ko gero, taip gyvena daugelis. Atseit, tegul jie ten, vadinamasis „elitas“, šurum–burum kažką daro, tyliai tvarkosi savo reikaliukus, o mes čia, apatinis luomas, tik sėdėkime ir džiaukimės, kol dar apskritai leidžiama mums kvėpuoti.

– Šiaip ar taip, dar viena ne itin maloni V.Petkevičiaus vaikams akistata su ponu V.Landsbergiu, matyt, bus neišvengiama Aukščiausiame Teisme?

– Aš jau ne kartą esu kalbėjusi apie savo požiūrį į V.Landsbergį, tiesiog nebenoriu viso to kartoti. Šiandien man kur kas maloniau išsakyti savo požiūrį ir šviesius atsiminimus apie tėvą. Nuo pat kūdikystės laikų menu jį, kaip didžiulį, didžiulį kalną – proto, išminties, atjautos kalną. Nuo vaikystės mane tiesiog stulbino tėtės atjauta.

Pavyzdžiui, prisiminkime Vytauto Petkevičiaus apsakymą „Tik trys vilkiukai“. Ten jis yra įsijautęs į vilkės kailį. Šiame apsakyme bandoma perteikti, ką išgyvena vilkė, kai ateina nedoras žmogus ir išgaišina jos vilkiukus. Grįžusi iš medžioklės vilkė atranda išmaitotus savo vaikus. Sunku net apsakyti, ką tada jaučia motina, praradusi savo vaikus, tačiau tėtė gebėjo įsijausti ne tik į vilkės, bet ir į bet kurio žmogaus kailį, ypač skriaudžiamo, naikinamo, žudomo.

Tėtis labai niršo ant asmenų, kurie tiesiog gadina kitiems žmonėms gyvenimus, gadina orą. Jis labai nemėgo supuvėlių. Net ir mano anūkai pastebi, kad tėtis buvo labai griežtas, bet nepaprastai teisingas, nepaprastai atjautus kitiems žmogus. Bet, neduok Dieve, jeigu kas nors pabandydavo šalia jo pabūti niekšeliu!.. Tada jis pasidarydavo labai griežtas ir reaguodavo be jokio pasigailėjimo. Tėtis sakydavo: jeigu mes būtume nepakantesni blogiui, tai jo mažiau būtų mūsų gyvenime.

Blogio tema jis netgi yra parašęs apybraižų knygą „Kaip gimsta baubas?“ Nepakantumas blogiui – kiekvieno pareiga. O jeigu žmogus yra pakantus blogiui, vadinasi, jisai apsileidęs. Tarkim, jeigu žmogus nesipraustų, ilgainiui apniktų parazitais ir pasiligotų. Tėtės nuomone, žmogus privalo būti švankus, valyvas, sveikas, švarus. Toks žmogus, pamatęs kokią nors negerovę, privalo ją tučtuojau ištaisyti.

– Man regis, kiek asmeniškai teko pažinti Rašytoją, nepakantumas blogiui, melui, netiesos sakymui, glūdėjo „užprogramuotas“ Vytauto Petkevičiaus prigimtyje?

– Artimieji net nebandydavo jam meluoti. Jis turėjo labai išlavintas jusles ir iškart atskirdavo tiesą nuo melo, kurio jis baisiai nemėgo. Visą gyvenimą tėtis stengėsi būti teisingas. Toks jisai buvo, toks ir išliko mano akyse.

Jeigu pasiremtume indų tikėjimu bei religija, kur žmonės skirstomi į dvasinius luomus (kuo aš tvirtai tikiu), tai mano tėtis, ko gero, būtų priskirtas karių luomui. Tikriems kariams būdingas garbės jausmas, orumas, tiesa, šviesa, gėris, grožis. Beje, visa tai atsispindi ir Lietuvos himne. Ko gero, Vincas Kudirka buvo iš to paties karių luomo, todėl ir į Tautos giesmę jis sudėjo žodžius, kurie liudija karių tikėjimą. Šviesa, tiesa, gėris, grožis – nemirštančios vertybės, vardan kurių karys nebijo paaukoti savo gyvybės. Kur kas baisiau už mirtį kariui yra nusižengimas šioms vertybėms, išdavystė.

Pažymint antrąsias liaudies pamėgto rašytojo Vytauto Petkevičiaus mirties metines, mums, jo artimiesiems, šis taurios sielos žmogus asocijuojasi su šviesa, tiesa, teisingumu.

Labai panašus jausmas buvo apnikęs, kai Anapilin iškeliavo lietuvių mitologijos tyrinėtojas Norbertas Vėlius. Tada atrodė, kad Lietuvoje nebeliko žmonių, kurie tęstų jo pradėtą vagą. Vėliau išėjo Gintaras Beresnevičius, tada irgi paliko tuštuma. O dabar, kai prieš dvejus metus pasitraukė

iš gyvųjų tarpo mūsų tėtė, širdyje paliko baisi tuštuma.

Nežinau, kas bus toliau, bet šiuo metu aš svajoju įsteigti rašytojo Vytauto Petkevičiaus vardo fondą – drąsiam tiesos žodžiui remti. Labai gaila, kad mudu su vyru Vytautu esame paprasti inteligentai, literatai. Deja, nesame turtingi verslininkai ir nemokame elgtis su pinigais, mums amžinai jų trūksta. Todėl galime tik pasvajoti iškapstyti kur nors stambesnę pinigų sumą rašytojo V.Petkevičiaus var-

Rašytojo Vytauto Petkevičiaus trilogija, sulaukusi plataus skaitytojų rato dėmesio, paprastų žmonių simpatijų ir bene pačių prieštaringiausių oponentų vertinimų:
DURNIŲ LAIVAS. Politinių veidų ir šaržų galerija: „Rašytojo, Lietuvos persitvarkymo sąjūdžio vieno iš kūrėjų bei vadovų, Vytauto Petkevičiaus prisiminimai apie sudėtingą ir prieštaringą nepriklausomos Lietuvos atkūrimą – nuo „perestroikos“ iki mūsų dienų. Originaliai, kartais net šaržuotai, atskleidžiami žinomų šalies veikėjų charakteriai“.
DURNIŠKĖS – „Durnių laivo“ tęsinys.
PRAKEIKTIEJI IR PATEPTIEJI – Apybraižos ir politiniai šaržai (išleista Vilniuje, leidykloje „Politika“ 2008 m., Rašytojui mirus).

do fondui įsteigti. Tada mes galėtume apdovanoti drąsius, kūrybingus, talentingus žmones, nebijančius šiais tamsos siautėjimo laikais kalbėti tiesą.

Tikra nežinia, kaip toliau Lietuvoje bus su tiesos žodžiu, nes prastas naujosios kartos auklėjimas davė savo vaisius. Jaunimui žinias diegia visokie dvasios skutai, atplaišos, kurie dabar visur save bruka ir yra pristatomi, kaip kultūros „elitas“. Deja, tokio „elito“ pavyzdys mūsų jaunimui tiesiog pražūtingas!.. Juk ne veltui yra sakoma: žuvis pūva nuo galvos. Besilygiuojanti į tokį išpuvusį „elitą“ didžioji dauguma žmonių paprasčiausiai genda, taip ir neatradusi, neišugdžiusi savyje tikrųjų vertybių. Tokiu būdu visuomenė yra demoralizuojama, gadinama tariamo „elito“ pastangomis.

Tačiau jeigu mums pavyktų įkurti nors ir nedidelį V.Petkevičiaus vardo fondą drąsiam tiesos žodžiui remti, galbūt jis suveiktų kaip citrinos rūgštis, galinti pristabdyti tą visuomenės gedimą, akivaizdų žmonių demoralizavimą. Manau, būtina pašlovinti, išreikšti padėką žmonėms, kurie nebijo ištarti tiesos žodį ir moka perteikti savo poziciją įtaigiai. Galų gale, įtaigus tiesos sakymas, tai ne tik kilni žmogaus misija, bet ir pasiaukojantis darbas.

Mokėti atskleisti tiesą ir parodyti, kaip viskas iš tikrųjų yra – tai sunkus, alinantis darbas. Tokius žmonės, kurie nesavanaudiškai dirba šį kilnų, labai reikalingą darbą, nesitikėdami iš to pralobti, susikaupti pasakiškus turtus, visus juos mes turime gerbti ir vertinti, dvasine prasme – juos reikia pakylėti. Deja, šiandien Lietuvoje tokių žmonių mažuma. Dauguma, nusižiūrėjusi į vadinamus „didžiūnus“ bei tariamą „elitą“, tiktai kuičiasi, kaip kokie kurmiai savo urvuose, vengdami pažvelgti į tiesą.

2010 m.

Vox Populi

V. Landsbergiui palankiu teismo sprendimu pasipiktinę tautiečiai:

* * *

Čia Lietuva, čia nesąmonių kraštas!.. Kaip gali vaikai atsakyti už tėvo parašytus ar pasakytus žodžius. Iš kur vaikai gali žinoti, ar tėvas rašė ar sakė tiesą, ar ne? O gal tai tikra tiesa?.. VAIKAI NEGALI ATSAKYTI UŽ TĖVŲ KLAIDAS VIEN DĖL TO, KAD JIE VAIKAI. Tikras absurdas – tėvas kapuos, o vaikai tampomi po teismus. Normaliam pasaulyje, mirus kaltinamajam, byla iškart nutraukiama. Atrodo, kad šią bylą turėtų pamatyti Strasbūras. Juk vaikai niekuo nekalti šiuo atveju, nes jie tik vaikai. ATSIPEIKĖKITE, TEISĖJAI, KAD IR KOKĮ SPAUDIMĄ DARYTŲ ĮTAKINGI ASMENYS!..

* * *

Manau, kad visų šitų debatų pabaiga bus tik tada, kada paaiškės, kaip galėjo anais „baisiais“ laikais ponas Landsbergis-Žemkalnis, buvęs ministru prie vokiečių, o paskui emigrantu, RAMIAI grįžti iš Australijos ir toliau dirbti savo darbą – projektavo iš esmės oficiozinius pastatus. Kaip ta suprasti? Viena iš dvejų: arba labai jau gąsdina KGB šmėkla, arba ponas bendradarbiavo su šita įstaiga. Trečio tiesiog būti negali!.. Tai reiktų visus taškus čia sudėlioti ir viskas paaiškės. Liko laukti neilgai, greit KGB išslaptins to periodo archyvinę medžiagą ir tauta pakraups!..

* * *

Geresnės lietuvių autorių knygos, kaip V.Petkevičiaus „Durnių laivas“, dar nesu skaičiusi. Daug teiginių šioje knygoje verčia susimąstyti. Pavyzdžiui, kodėl V.Landsbergio tėvas,

sovietmečiu sugrįžęs iš Australijos į Lietuvą, tuoj pat neiškeliavo į Sibirą, kaip iškeliaudavo kiti tautiečiai, bet užėmė gan aukštas pareigas? Kodėl jam tarybiniais laikais buvo sugrąžintas nacionalizuotas namas Kačerginėje?..

LIUDYTOJO K. A. PURVINSKO PARODYMAI civilinėje byloje "Dėl Vytauto Landsbergio ieškinyje pateiktų Vytautui Petkevičiui kaltinimų už publicistiniame kūrinyje „Durnių laivas" jo mirusio tėvo Vytauto Žemkalnio apšmeižimą":

„1945–1949 metais Vytautas Landsbergis, niekieno nepersekiojamas ir nevaržomas, sėkmingai mokėsi Kauno J.Gruodžio muzikos mokykloje, o 1950–1955 studijavo prestižinėje Lietuvos TSR valstybinėje konservatorijoje. 1952 m. vasario 22 d., būdamas antrame kurse, pasiprašė priimamas į VLKJS narius ir 1952 m. balandžio 9 d. jį priėmė į „šlovingąjį" komjaunimą, o VLKJS Vilniaus miesto komitetas tų pačių metų balandžio 11 d. nutarimu (protokolo Nr. 21) patvirtino šį priėmimą į komjaunuolių šeimą. Stodamas į šlovingąjį komjaunimą, savo autobiografijoje Vytautas Landsbergis taip rašė: „RAUDONOJI ARMIJA IŠVADAVO LIETUVĄ IR MANE SU MAMA". Kaip labai aktyvų ir patikimą komjaunuolį, 1953 metais studentą V. Landsbergį išrinko Konservatorijos komjaunimo organizacijos (tuomet joje buvo apie 150 komjaunuolių) Komiteto nariu.

Kaip žinia, be KGB ypač smulkaus filtro tuo metu nieko nerinkdavo į komjaunimo komitetą. Ypač tai buvo sekama ir kontroliuojama prestižinėse aukštosiose mokyklose. Būdamas aktyviu ir patikimu komjaunimo komiteto nariu, studentas V. Landsbergis dalyvavo beveik visuose Konservatorijos partinės organizacijos susirinkimuose ir jos biuro posėdžiuose, aktyviai gvildeno

komjaunimo veiklos gerinimo ir plėtojimo problemas. 1955 m. birželio 24 d. Konservatorijos uždarame partiniame susirinkime, dalyvaujant V. Landsbergiui, buvo svarstomi V kurso studentų egzaminų rezultatai. Šiame susirinkime ypač gerai buvo įvertintos tik studento V.Landsbergio marksizmo–leninizmo disciplinos įsisavintos ir įsisąmonintos žinios. Neatsitiktinai, tik baigęs Konservatoriją, V.Landsbergis, palaiminus KGB, buvo paskirtas dirbti ne kur nors koncertmeisteriu ar muzikos mokytoju, o Konservatorijos marksizmo-leninizmo katedroje dėstytoju...

V.Landsbergį, jam dar besimokant Lietuvos konservatorijoje, dirbti KGB slaptu agentu užverbavo buvęs Lietuvos KGB žvalgybos skyriaus viršininko pavaduotojas Rainių kankinių egzekutorius N.Dušanskis, o jo patikimumą ir tinkamumą KGB agento darbui garantavo Slavinų klanas. Todėl, baigęs muzikos mokslus ir įgijęs muzikanto kvalifikaciją, V.Landsbergis ir buvo paskirtas valstybės gerai apmokamu marksistu–leniniečiu su užverbuoto KGB agento įvardintu slapyvardžiu "Dėdulė".

Kai tauta buvo palikta priešo savivalei, dezinformuojama ir mulkinama, Vytautas Landsbergis visą okupacijos laiką netrukdomai kopė aukštyn karjeros laiptais. 1957–1974 metais niekieno nepersekiojamas ir apgaubtas partine šiluma, dirbo Vilniaus valstybiniame pedagoginiame institute vyr. dėstytoju ir docentu, o 1974–978 m. – Lietuvos TSR valstybinės konservatorijos Klaipėdos fakultete docentu. 1969 m. – TSRS Aukščiausioji atestacinė komisija jam suteikė menotyros mokslų kandidato mokslinį laipsnį, o 1978 m. – ir profesoriaus mokslinį vardą. Tarp pristatytų dokumentų profesoriaus vardui gauti yra ir KGB Lietuvos padalinio neprieštaravimas, nors tokio KGB palaiminimo Nuostatai moksliniams laipsniams ir moksliniams vardams

teikti nereikalavo. Nuo 1978 metų Vytautas Landsbergis niekieno nepersekiojamas dirbo Lietuvos TSR valstybinėje konservatorijoje, profesoriumi. Dirbdamas pedagoginį darbą, Vytautas Landsbergis, plačiai propagavo ir komunistinius idealus bei siekė, kad jie nebūtų kompromituojami...“

Vytauto Landsbergio, aršaus antibolševiko ir 1941 06 23 Kauno antibolševikinio sukilimo dalyvio bei buvusio J.Ambrazevičiaus vadovaujamos vyriausybės nario–komunalinio ūkio ministro sūnaus, TSRS KGB ir tarybinė valdžia ne tik niekada nepersekiojo, netardė ir nekaltino, nešalino nei iš aukštosios mokyklos nei vėliau – ir iš aukštų užimamų pareigų, o visą laiką labai gerbė, mylėjo ir leido kopti vis aukštesniais karjeros laiptais.

1945-1949 metais Vytautas Landsbergis, niekieno nepersekiojamas ir nevaržomas, sėkmingai mokėsi Kauno J.Gruodžio muzikos mokykloje, o 1950–1955 metais jis studijavo prestižinėje Lietuvos TSR valstybinėje konservatorijoje Vilniuje. Būdamas Konservatorijos antrojo kurso studentas, 1952 02 22 Vytautas Landsbergis pasiprašė priimti į šlovintąjį komjaunimą ir jį be jokių išlygų ar apribojimų į komjaunimą priėmė. Kaip labai aktyvų ir TSRS KGB bei tarybinės valdžios patikimą komjaunuolį po vienerių metų, tai yra 1953 metais, Vytautą Landsbergį išrinko visos Konservatorijos komjaunuolių organizacijos komiteto nariu. Tuo metu Konservatorijos komjaunimo organizacijoje kartu su studentu Vytautu Landsbergiu buvo apie 150 komjaunuolių. **Pažymėtina, kad tuo metu be kruopštaus socialinės padėties ir socialinės kilmės patikrinimo bei KGB pritarimo joks komjaunuolis negalėjo būti renkamas komjaunimo komiteto nariu. Ypač tai buvo sekama ir KGB kontroliuojama prestižinėse aukštosiose mokyklose, kuriai buvo priskirta ir Lietuvos TSR valstybinė konser-**

vatorija. Tik baigus studijas ir įsigijus pianisto kvalifikaciją, Vytautas Landsbergis buvo paskirtas ne kur nors pianistu-koncertmeisteriu. o Konservatorijos Marksizmo-leninizmo katedros dėstytoju. **Tuo metu Marksizmo–leninizmo katedros dėstytojais galėjo būti skiriami tik gavę atitinkamą KGB pritarimą ir tik suderinus jų kandidatūras su LKP CK mokslo ir mokymo sritį kuruojančiu sekretoriumi. Užtat Marksizmo-leninizmo katedrų dėstytojai tuo metu gaudavo dvigubai didesnę mėnesinę algą nei kitų katedrų ir disciplinų dėstytojai bei profesoriai.**

Kaip minėta, Vytautas Landsbergis per visus tarybinius metus niekieno nevaržomas ir netrukdomas vis aukščiau ir ausčiau kopė karjeros laiptais. 1957–1974 metais jis dirbo tuometiniame Vilniaus valstybiniame pedagoginiame institute vyr. dėstytoju ir docentu, o 1974–1978 metais – Lietuvos TSR valstybinės konservatorijos Klaipėdos fakultete docentu. 1969 m. už atliktus atitinkamus mokslinius darbus jam buvo suteiktas menotyros mokslų kandidato (dabar daktaro) laipsnis, o 1978 m. – ir profesoriaus mokslinis vardas. Nuo 1978 m. iki tautinio atgimimo Vytautas Landsbergis dirbo Lietuvos TSR valstybinėje konservatorijoje profesoriumi. Už didelius nuopelnus tarybiniam menui ir aktyvią visuomeninę veiklą 1982 09 29 LKP CK biuro, su grifu "visiškai slaptai", nutarimu Vytautui Landsbergiui buvo suteiktas tuo metu labai prestižinis Lietuvos TSR nusipelniusio meno veikėjo garbės vardas. Už M. K.Čiur1ionio ir kitų menininkų kūrybos studijas 1975 m. Vytautui Landsbergiui buvo paskirta ir Lietuvos TSR valstybinė premija. Be to, ir Vytauto Landsbergio žmonai **Gražinai Landsbergienei** (buvusiai Sibiro tremtinei, – K.P.) 1980 03 14 LKP CK biuro, su grifu „visiškai slaptai", nutarimu „***Už nuopelnus vystant ir plėtojant tarybinį muzikinį meną ir aktyvią visuomeninę veiklą"*** taip pat buvo suteiktas Lietuvos TSR nusipelniusios artistės garbės vardas".

Rašytoja Liuda Petkevičiūtė: „TIKRAI NESITIKĖJAU šitokio supuvimo Aukščiausiame Teisme!..“

Juozas IVANAUSKAS

2011 m. kovo 14 dieną Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (LAT) galutine ir neskundžiama nutartimi paskelbė, jog 2008 metų pabaigoje mirusio rašytojo Vytauto PETKEVIČIAUS knygoje „Durnių laivas“ yra keli teiginiai neva žeminantys Vytauto LANDSBERGIO ir jo tėvo Vytauto LANDSBERGIO–ŽEMKALNIO garbę ir orumą: *„Paskleisti duomenys neatitiko tikrovės, vadinasi, saviraiškos laisvės įgyvendinimas tokiu būdu negalėjo būti pateisintas, nes šiuo atveju pažeidė Vytauto Landsbergio velionio tėvo, taip pat ir jo paties garbę ir orumą, knygoje paskleisti duomenys savo turiniu yra žeminantys asmens garbę ir orumą, galintys turėti įtakos asmens reputacijai, statusui visuomenėje“,* – teigiama LAT nutartyje.

LAT Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija nusprendė: už tėvo žodžius turi atsakyti vaikai, tai yra rašytojo turto paveldėtojai ir jo teisių perėmėjai – dukra Liudmila PETKEVIČIŪTĖ ir du sūnūs – Vytautas ir Petras PETKEVIČIAI.

Teismas mano, kad rašytojo Vytauto PETKEVIČIAUS teisių perėmėjai neįrodė, kad jų tėvo knygoje „Durnių laivas“ parašyti teiginiai apie V.Landsbergio tėvo V.Landsbergio–Žemkalnio draugystę su KGB, Adolfo Hitlerio palaikymą ir pan. būtų atitikę tikrovę.

LAT nusprendė, kad tikrovės neatitinka visi teiginiai, kuriuos prašė paneigti valdžioje esančios partijos ideologas Vytautas Landsbergis. Tiktai vienintelis pono V.Landsbergio prašymas liko nepatenkintas – LAT atsisakė priteisti jam neturtinės žalos atlyginimą – simbolinį vieną litą, kadangi buvo praleistas ieškinio senaties terminas reikšti reikalavimą šiai žalai atlyginti.

Pasirodo, jog kelis metus besibylinėjantis su pirma laiko į kapus nuvaryto rašytojo Vytauto Petkevičiaus vaikais – Liuda, Vytautu ir Petru konservatorių ideologinis ruporas, europarlamentaras V.Landsbergis nesiekė žalos atlyginimo, o tik, kaip anksčiau pats tvirtino, jam svarbiausia, kad mirusiojo vaikai *„tiesiog atsiprašytų“,* nes jo tėvą, o ir jį patį esą įžeidžia knygoje pateikti teiginiai, kad jo tėvas – „Hitlerio draugas“, „kurį namo sugrąžino Maskva“, „ilgus metus bendradarbiavo su KGB“, neva buvo „strateginių žemėlapių kopijuotoju“, „bolševikų užverbuotu“ ir kt.

– Kokia buvo šviesios atminties rašytojo Vytauto PETKEVIČIAUS vaikų bei artimųjų pirmoji reakcija į Lietuvos Aukščiausiojo Teismo neseniai priimtą ponui V.Landsbergiui absoliučiai palankią – galutinę ir neskundžiamą – nutartį?

– Mama ir tėčio artimieji labai nusiminė. Aš pati tai galbūt mažiausiai nusiminiau, todėl kad aiškiai supratau, jog Lietuva, kaip teisinė valstybė, yra supuvusi ir perpuvusi. Nors kurį laiką bandžiau guostis mintimi, jog dar yra vilties sulaukti teisingumo ir negali taip būti, kad vaikai privalo atsakyti už tėvo žodžius ir jo kūrybą, tai dabar taip nebegalvoju.

Aukščiausiojo Teismo nutartis man labiau priminė liau-

Rašytoja Liuda Petkevičiūtė: „Bet kodėl gi panašios tragikomedijos apskritai vyksta Lietuvoje? Manau, tik dėl žmogaus nebaudžiamumo. Visiškai paleistos teisėsaugos vadžios, Lietuvoje įsigalėjo feodalizmas. Nejau šalį valdanti konservatorių gauja galvoja, kad tokia „tvarka“ tęsis be galo, o jie sau tvarkysis nebaudžiami – kažką paspaus, pašantažuos, o kažką paskatins ar papirks, ir viskas bus gerai?!..“

dišką posakį: ***„Aš apie ratus, o jie apie batus“***. Juk net nebuvo rimtos kalbos, kas ten ką apšmeižė ar neapšmeižė, o tik buvo kalbama apie tai, ar vaikai turi atsakyti už tėvo žodžius – jo knygos „Durnių laivas“ kai kuriuos teiginius, tariamai melagingus bei žeminančius kito asmens garbę ir orumą… Deja, tėčio jau nebėra tarp mūsų ir niekas jam neįrodė, kad jisai kažką apšmeižė!..

Klausimas – ar galima dėl to „purtyti“ mirusio rašytojo vaikus – LAT „sprendikams“ pasirodė per sunkus. Šia prasme Aukščiausiojo Teismo „ištarmė“ yra tiesiog anekdotiška. Panašiai, jeigu teisme nagrinėjant bylą apie tai – įtariamasis dalyvavo ar nedalyvavo žmogžudystėje, būtų pasakyta: žmogžudystė, vis dėlto, įvyko. O kadangi kažkas turi už tai atsakyti, tegul jis ir atsako… Kai tokio lygio sprendimus

priima Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, man darosi baisu.

Dabar aš galvoju, kad reikėtų surinkti LAT „sprendikų“, vadinamųjų teisėjų atvaizdus, biografijas ir visą apie šiuos sprendikus surinktą informaciją patalpinti į kompiuterio kietąjį diską – vis tiktai kada nors reikės jiems atsakyti už tokius „kreivus“ sprendimus bei nutartis!..

Bet kodėl gi panašios tragikomedijos apskritai vyksta Lietuvoje? Manau, tik dėl žmogaus nebaudžiamumo. Visiškai paleistos teisėsaugos vadžios, Lietuvoje įsigalėjo feodalizmas. Nejau šalį valdanti konservatorių gauja galvoja, kad tokia „tvarka“ tęsis be galo, o jie sau tvarkysis nebaudžiami – kažką paspaus, pašantažuos o kažką paskatins ar papirks, ir viskas bus gerai?!..

Filosofiškai nusiteikę žmonės man sako, kad ir kitose šalyse panašūs dalykai galimi, neva visas pasaulis yra labai pagedęs, o mes gyvename nuosmukio laikais. Remiantis indų Vedomis, šventaisiais raštais – šiuo metu žmonija išgyvena Kali Jugos erą, kuri tęsis dar 21 tūkstantį metų. Nežinau, galime visokių kalbų pasiklausyti, tiktai galvomis palinksėti, bet vis dėlto netolima istorinė patirtis rodo, kad tokios gaujos ilgai nešeimininkauja, nes vis tiek, anksčiau ar vėliau, kažkokiu tai būdu ateina joms galas…

– Aišku, galėtume ilgai filosofuoti apie blogio prigimtį, bet dabar atsakykite man į labai paprastą klausimą: ar LAT paskelbus galutinę ir neskundžiamą nutartį, tenkinančią visas pono V.Landsbergio ambicijas, nuleisite rankas?.. Atrodytų, siekiant teisingumo „amžiaus byloje“ – Landsbergis prieš Petkevičių – Lietuvoje toliau eiti lyg ir nėra kur, bet dar yra Europos Žmogaus Teisių Teismas. Ar žadate ten kreiptis?..

– Kadangi mūsų šeimos atžvilgiu žmogaus teisės yra

šiurkščiai pažeistos, be abejo, mes esame priversti gintis, kreiptis į Strasbūrą. Matyt, buvo teisus tie, kurie mus anksčiau perspėjo – kol konservatoriai bus viską užglemžę Lietuvoje, tol teisingumo siekis tegali priminti kovą su vėjo malūnais!.. Ką gi? Jeigu jiems atrodo garbinga smukdyti tokius paprastus, privačius žmogelius, kaip mes, tai mums belieka gintis. Ko gero, užteks mums tos tvirtybės eiti toliau ir kovoti. Antraip, kas gi mes būtume, jeigu dabar nuleistume rankas?.. Matyt, ne veltui Simono Daukanto rinktinėje yra tokia patarlė: ***„Ginkis žmogau, kol gyvas esi, nes negyvas neapsiginsi!..“.*** O kadangi mūsų tėtis jau nebegali gintis, tai ši kilni misija dabar tenka mums, Vytauto Petkevičiaus vaikams. Net nežinau, ką daugiau ir besakyti. Visi normalūs žmonės juokiasi. Manau, kad būtų tikrai juokinga, jeigu nebūtų graudu.

– Ir vis dėlto, prieš paskelbiant LAT galutinį verdiktą, ar puoselėjote bent menkiausias viltis, jog teisingumas nebus sutryptas pačiame aukščiausiame lygmenyje?

– Aš visada stengiuosi galvoti šviesiai, darau tam tikras proto mankštas, verčiu save mąstyti teigiamai. O jeigu imsime apie viską galvoti tik neigiamai, tai mumyse įsigalės nihilizmas, kuris man yra svetimas. Netgi sutikę nepažįstamą žmogų, pirmiausia tikimės, jog tai doras, sąžiningas žmogus. Ir tik tada, kai jis mus apvilia, pradedame galvoti kitaip. Tikrai nesitikėjau šitokio supuvimo Lietuvos Aukščiausiame Teisme!.. Kur jau kur, bet kad ten sėdėtų tokie „sprendikai“? Suprantu, Apeliaciniame teisme visko pasitaiko, bet kad Aukščiausiame Teisme būtų priimamos tokios nutartys!.. Man net sunku įsivaizduoti, kokie tai žmonės, kurie paskui dar drįsta pasirašyti po tokiais teismo sprendimais!..

Visos panašios nesąmonės Lietuvoje vyksta tik dėl NE-

BAUDŽIAMUMO. Jeigu žmogui reiktų atsakyti už savo žodį, o juo labiau už savo veiksmą, tai jis prieš tai gerai pagalvotų. Bet dabar – kas jiems rūpi?.. Tokių „sprendikų“ svarstymas maždaug yra toks: „jeigu aš neįtiksiu ponui V.Landsbergiui, tai gali pakenkti mano karjerai. O jeigu aš neįtiksiu paprastiems žmogeliams, tai kas gi čia blogo?.. Man patogiau spręsti taip, o ne kitaip…“ Bet argi čia teisingas? Ne, tai yra visiškas išsigimimas!..

Tie „sprendikai“, matyt, kol kas dar nesuvokia, jog priimdami teisingus sprendimus jie mažai kuo rizikuoja. Tai anksčiau tokie žmonės, kaip Stasys STUNGURYS, Liudas DAMBRAUSKAS už tiesos žodį į katorgas ir gulagus ėjo, bet tik ne dabar. Anais laikais tikrai būdavo pavojinga pakelti galvą. Dabar gi išlikti doru žmogumi – visai kas kita.

– Sakote – NEBAUDŽIAMUMAS dėl visko kaltas. O kodėl šis „baubas“ taip išvešėjo nepriklausomoje Lietuvoje?

– Manau, nebaudžiamumas tyčia puoselėjamas bei auginamas, nes tai labai patogu tiems, kurie valdžioje. Pasižiūrėkite, kas dabar alkūnėmis prasibrovęs prie valdžios lovio!.. Jeigu gyventume teisinėje, demokratiškoje valstybėje, tai argi galėtų ponas V.Landsbergis šitaip darkytis?!.. Jis jau seniai turėjo būti atsistatydinęs ir nustumtas nuo valdžios. Kalbant apskritai, jeigu Lietuvoje nebūtų panaikinta mirties bausmė, šis garbus ponas turėtų kaboti kartuvėse už savo darbelius!.. Kiekvienoje normalioje valstybėje skaičiuojami jai padaryti nuostoliai. Ir jeigu paimtume pono V.Landsbergio padarytus nuostolius Lietuvai, tai šiam žmogui neliktų jokios galimybės išgyventi normalioje teisinėje valstybėje.

Su broliais kartais juokaujame: kadangi dabar mus jau nuteisė už tėvo darbus, tai nuo šiol Lietuvoje bus vadina-

masis precedentas – lygiai taip pat ateityje bus galima teisti ne tik poną V.L., bet ir jo vaikus. O jeigu vaikai būtų baudžiami už pono V.Landsbergio darbelius, tai visus juos reikėtų tik iškarstyti. Bet kadangi Lietuvoje mirties bausmė atšaukta, tai V.Landsbergio palikuonys už tėvo nuodėmes, ko gero, turėtų būti susodinti į kalėjimą iki gyvos galvos.

– Žodžiu, jums nekyla abejonių dėl konservatoriškojo „tėtušio" pragaištingo įdirbio Lietuvai?

– Tai, žinoma, ne!.. Aš nežinau, ar bent vienam sveiko proto žmogui reikia aiškinti apie nedorus Vytauto Landsbergio darbelius?!.. Tik todėl ponas V.Landsbergis dabar labai puikiai jaučiasi – dėl tokio NEBAUDŽIAMUMO, kuris jam yra pats parankiausias.

Norint išvardinti visus V.Landsbergio juodus darbelius, pradedant nuo tarybinių laikų, ko gero, reikėtų labai ilgai varstyti rožinį, nes kiekvienas jo darbas – tai atskiras įvykis. Galėčiau pradėti kalbėti nuo to, ką aš žinau apie V.Landsbergį nuo pat savo vaikystės. Kai aš buvau maža mergaitė, visiems gerai buvo žinoma V.Landsbergio tėvo ir jų šeimos istorija. Vytautas Landsbergis–Žemkalnis buvo laikinosios profašistinės Lietuvos vyriausybės narys. O juk ir pats ponas V.Landsbergis, prieš tapdamas politiku, gyveno savo sumautą gyvenimą, kupiną klastų ir intrigų. Labai jau miglotomis aplinkybėmis ponas V.Landsbergis tapo profesoriumi, visokiais pasturgaliniais, nesąžiningais keliais skynėsi sau kelią, darė mokslinę karjerą… Man dabar sunku būtų paaiškinti: kodėl visais laikais taip nedorai elgdamasis ponas V.Landsbergis iki šiol liko nenubaustas?..

Savo gyvenime aš įsitikinau, jeigu kokį žmogų myl̃es Dievas ar kitos antgamtinės būtybės, tarkim, Angelai

Sargai, mylintys protai, gyvenantys Anapus, tai tada tam žmogui neduos suklysti. Dievo mylimas žmogus, padaręs ką nors netinkamai, iš karto gauna per nagus, per galvą ar kokią kitą vietą – tokiu būdu jis yra sustabdomas. O tokie žmonės, kurie nestabdomi savo nedorybėse ir prasižengimuose, tai jie nerūpi Dievui.

Pastaruoju metu, remdamasi sakmėmis, padavimais, istoriniais šaltiniais, viską kartu sudėjusi, bandau vaikams parašyti knygą apie Lietuvos ir lietuvio dvasią. Neabejoju, kad Lietuvos dvasia skiriasi, tarkim, nuo Belgijos, Vokietijos ar Anglijos dvasios. Juk ne šiaip sau pasaulyje yra pastebimas susiskaldymas valstybėmis, tautomis.

Kaupdama medžiagą savo naujai knygai, susidūriau su tokiomis sąvokomis, kaip Dievas Tėvas. Man parūpo išsiaiškinti, kas gi yra žmogus, kaip ir kodėl jisai gyvena? Kas būna po to, kai žemiškasis žmogaus gyvenimas nutrūksta? Kas su mumis nutinka, kai mes mirštame?..

Gyvenimo tąsos svarbą suprato, širdimi juto netgi gilioje senovėje lietuviai. Būtent iš tokio pajautimo radosi gyvenimo išmintis. Dažnai girdime sakant: Dievo žmogus, dievotas žmogus. Na, o šitas, tai velnio neštas ir pamestas. Tačiau liaudyje yra paplitęs dar ir toks priežodis: NEI DIEVUI, NEI VELNIUI – tai pats baisiausias atvejis, kas gali nutikti žmogui. Tas, kuris už savo blogus darbus yra nebaudžiamas, toks žmogus – neberūpi nei Dievui, nei velniui, jis tiesiog pražus!..

Žmogus, kuris savo klaidų neatperka ir nieko iš jo nebereikalaujama, toks žmogus ruošiamas pražūčiai. Yra labai sena lietuvių malda prieš mūšį ar šiaip pakliuvus į kokią didelę bėdą: „Dieve, duok mirti, bet ne pražūti!..” Žmogaus mirtis tai dar nereiškia jo galo, nereiškia pražū-

ties. Mirtis – tai tik tąsa, virsmas. Dar toliau visko bus ir bus. Bet kai žmogus pražūva, tai jis pražūva visiškai, nes Dievas juo jau nebesirūpina, o velnias jo nenori.

– Jeigu pražuvusio žmogaus sąvoką, kuris jau neberūpi nei Dievui, nei velniui, taikote ponui Vytautui Landsbergiui, tai kaip tada galėtumėte paaiškinti gan demonstratyvų šio europarlamentaro religingumą Vilniaus Katedroje?

– Manau, tas jo religingumas – parodomasis. Lygiai taip parodomasis šio politiko rūpestis Lietuva!.. Nuolat demonstruodamas rusofobiją, ponas V.Landsbergis dangsto savo ankstesnį bendradarbiavimą su KGB**. Ko vertas pono Vytauto Landsbergio religingumas, žinant visas jo piktadarybes?** Jeigu žmogus tikrai būtų dievotas, tai jis negalėtų taip blogai elgtis ir daryti tokius nusikaltimus, kuriuos padarė Lietuvai ir lietuvių tautai. Manau, ant jo sąžinės guli ne vieno nekalto žmogaus žūtis, Lietuva baigia paskęsti kyšininkavime…

Tiesą sakant, man netgi gaila šio žmogaus. Kodėl gaila?.. Aišku, jo garbintojai ir pataikūnai patys kalti, kad taip ilgai leido šitam diktatoriukui, šiaušenai, žvirblių baidyklei daryti blogį, o paskui patys skundžiasi, dejuoja… Be abejo, jau seniai reikėjo Vytautą Landsbergį sustabdyti, kalbant apie žmogišką, žemiškąjį lygį. Na, o dieviškame lygmenyje tokie žmonės laikomi galutinai pražuvusiais.

Kiekvieno žmogaus šventa pareiga – susivokti, ką jis blogai daro. Netgi teisėje taikoma sąvoka – įstatymo nežinojimas neatleidžia nuo atsakomybės. Taip ir dvasiniame lygmenyje: jeigu žmogus leidžiasi suvedžiojamas tokių, kurie nei Dievui, nei velniui neberūpi, jisai tampa niekam tikęs

ir yra pasmerktas išnykti, pražūčiai. Tikra sarmata, kad toks žmogus šiuo metu atstovauja Lietuvą Europos parlamente. Tai net nebejuokinga…

– Žvelgiant į mūsų šviesią ateitį, galėtume teigti: landsbergizmas neišvengiamai bus pasmerktas pražūčiai, o nemirtingasis rašytojo Vytauto Petkevičiaus kūrinys „Durnių laivas“ plauks iš kartos į kartą?..

– Ką paprastai daro žmogus, pasiekęs kūrybinę brandą ir jausdamas, kad netrukus reikės atsisveikinti? Tėvas pasišaukia vaikus ir sako jiems: nugyvenau savo gyvenimą, greitai mums teks atsisveikinti, tad palieku jums savo priesakus… Na, o mūsų tėtis Vytautas Petkevičius tuos priesakus surašė trilogijoje – **„Durnių laivas“, „Durniškės“, „Prakeiktieji ir pateptieji“.** Esu liudininkė, kad jis visa tai darė su dideliu užsidegimu, labai nuoširdžiai ir net gana švelniai. Apie tokį poną Vytautą Landsbergį, palyginus su tuo, ką žinojo apie šį asmenį, tėtis parašė labai švelniai, kultūringai, taupiais žodžiais. Jis tik parodė tokių žmonių darbus ir jų raidą Lietuvos istorijoje. Manau, ateityje rašytojo Vytauto Petkevičiaus knygos bus vertinamos, kaip vadovėliai, istorijos šaltiniai.

Jau dabar žmonės teiraujasi, **kur galima būtų nusipirkti ir pasiskaityti Aukščiausiojo Teismo pasmerktą knygą „Durnių laivas“. Vytautas Landsbergis nori uždrausti, o mes išleisime pakartotiną knygos leidimą. LAT nusprendė, kadangi V.landsbergis romane „Durnių laivas“ buvo apšmeižtas (nors niekas to taip ir neįrodė!..), mes esą turime pasirūpinti, kad ši knyga nebūtų platinama. Atrodo, į Lietuvą grįžta knygnešių laikai. Bet jeigu žmonės norės įsigyti šią knygą, tai bus galima išleisti Vytauto Petkevičiaus „Durnių laivą“ užsienyje. O kas gi gali uždrausti tai padaryti užsienyje, jeigu į Lietuvą grįžta knygnešių**

Vytautas, Petras ir Liuda Petkevičiai: „Deja, tėčio jau nebėra tarp mūsų ir niekas jam neįrodė, kad jisai kažką apšmeižė.“

laikai?!.. Tai nejau tie „sprendikai“ galvoja, kad jų užantspauduota nutartimi galima užspausti TIESOS žodį, kuris atspindi istorijos raidą?.. Nors apsiverskit savo grabuose, žmonės, bet galvokite, ką jūs darote!..

Visa tai jau buvo. Buvo carai, kurie draudė viską, kas tik įmanoma, ne tik knygas, bet ir lietuvišką žodį. Bet ar gali kas nors sulaikyti upės bėgimą?.. Todėl ir mes negalime taikytis su tokiomis teismų nutartimis ir kreipsimės į Strasbūrą. O uždraustoji knyga „Durnių laivas“, kurios dabar daug kas ieško Lietuvoje ir niekur negali rasti, manau, bus pakartotinai leidžiama užsienyje.

Pamenu, tėtis sakydavo, kad Lietuva serga. Ji serga labai sunkiai, o vaistai nuo šios ligos – TIESA, tiesos sakymas. Ir jeigu dabar Lietuvai mes neduosime būtinų vaistų – tiesos, tai ji išvis gali numirti. Valstybė, kurioje nebelieka tiesos, pasmerkta. Duok, Dieve, nepražūt Lietuvai!..

2011 m.

PROF. HABIL. DR. GEDIMINO MERKIO EKSPERTINĖ NUOMONĖ, vertinant LAT galutinę ir neskundžiamą nutartį Vytauto Petkevičiaus –Vytauto Landsbergio byloje

Vertinant LAT teismo sprendimą mirusio rašytojo Vytauto Petkevičiaus – Vytauto Landsbergio bylos kontekste, atkreiptinas dėmesys į Liustracijos komisijos pirmininko prof. Algimanto Urmono baudžiamąją bylą, kuria jis buvo nuteistas už viešą ekspertinės nuomonės reiškimą apie Šatrijos Raganą – Kazimirą Danutę Prunskienę.

Pats kadaise girdėjau Kazimiros Danutės Prunskienės reportažą-interviu, kur ji, niekieno neverčiama, prisipažino bendradarbiavusi su KGB, tačiau ne kaip pigi, paprasta „stukačė“, o kaip vadinamasis „įtakos agentas“. Be to, buvo parodytas ir TV žurnalistės Laimos Pangonytės analogiškas video reportažas. Dabar gi už pavienes autoriaus frazes romane **„Durnių laivas**“ atsakomybės perkėlimas Vytauto Petkevičiaus vaikams, mano nuomone, rodo, kad mūsų teismai eina šizofrenijos, istorijos falsifikacijos, teisingumo išniekinimo keliu.

Visi žino, kad V.Landsbergio tėvas Vytautas Landsbergis–Žemkalnis liaudyje vadinamojoje „žydšaudžių vyriau-

sybėje" 1941 metais ėjo komunalinio ūkio ministro pareigas. Tai istorinis faktas. Ir nors tos vyriausybes naciai *de jure* nepripažino, bet ji kvazi–municipaliteto teisėmis *de facto* funkcionavo sąlyginai ilgą laiką, kadangi okupantams taip buvo patogu: esą elektrinėmis, kanalizacija, šiukšlėmis, gatvių žibintais geriau tesirūpina vietiniai.

KLAUSIMĖLIS sąžiningiems istorikams: ar kartais neteko minėtai ministerijai su gerb. komunalinio ūkio ministru Žemkalniu priešakyje, sakykime, tvarkyti, perimti pabėgusių ir/arba sušaudytų žydų turtą – namų, sandėlių, parduotuvių ir panašiai?.. Vos grįžusį iš Australijos į Lietuvą tokį atsiprašant ministrą, sovietai turėjo teisti ir „įsūdyti" jam kokius 10 metų lagerio. O tuo tarpu sovietai, nežinia už kokius nuopelnus, padarė jį LTSR nusipelniusiu Architektu ir netgi nacionalizuotą nekilnojamą turtą jam grąžino!.. Leiskite paklausti – už kokius nuopelnus?!..

Vadinamoji žydšaudžių vyriausybė 1941 metais parašė kolegialų sveikinimo raštą Adolfui Hitleriui–išvaduotojui. Tai irgi istorinis faktas. Visa Ambrazevičiaus Vyriausybė tuo veiksmu prisipažino meilėje ir draugystėje Adolfui Hitleriui. Minėtų faktų šviesoje rašytojas V.Petkevičius turėjo teisę į metaforą, kalbėdamas apie tai savo romane „**Durnių laivas".** Ir tam visai nebūtina, kad Hitleris ir Gebelsas dar ir pasikviestų V.Landsbergio tėvą ŽEMKALNĮ vegetariškų pietų…

Ar kartais nėra mūsų teisėjai istorijos mažaraščiai? Ar kartais jie nėra fanatiški vienos degraduojančios partijos gerbėjai?.. Kiek tiesos ir teisingumo tokiame Lietuvos Aukščiausiojo Teismo verdikte?!..

Beje, žinomas rašytojas VOLTERAS prieš 200 metų savo kandžiomis metaforomis pliekė Prancūzijos monarchiją, bažnyčią, bet niekas nei jo paties, nei jo turto pavel-

dėtojų nepūdė kalėjime ir neužsiundė teismais!.. Kas darosi su mūsų valstybe? Ir kas darosi su mūsų teismais?!.. Visų Kauno pedofilijos, Gureckių, Daugėlos, UAB „Samanėlės“ bylų akivaizdoje akivaizdžiai matosi, kad mūsų teisėsauga virsta kenkėjiška institucija, o teisėjo profesija pradeda asocijuotis su bukumu, cinizmu ir moraliniu nuopuoliu!..

Skaitytojo komentaras:
Vingių Jonas rašo: 2011 03 30, 11:31

Pacituosiu LAT nutartį: **„Teisėjų kolegija pažymi, kad teismui konstatavus, jog ginčo duomenys, paskleisti autoriaus kūrinyje, neatitinka tikrovės, žemina kitų asmenų garbę ir orumą, tai kasatoriams, kaip autoriaus kūrinio saugotojams, tenka pareiga būti atsakingiems, kad tokie duomenys nebebūtų platinami.“** [...]. **„…kasatoriai nebuvo įpareigoti įrodinėti autoriaus nuomonės pagrįstumą, jie turėjo pareigą pagal bendrąsias įrodinėjimo taisykles ir įstatymo leidžiamomis įrodinėjimo priemonėmis, o ne tik knygos autoriaus ankstesniais paaiškinimais, įrodyti paskleistų duomenų atitiktį tikrovei.“**

Bus labai įdomu išgirsti LIETUVAI atstovaujančios pusės atsiliepimo argumentus Strasbūro teisme, jei bus priimta Rašytojo Vaikų peticija. Paskleistų duomenų atitiktį tikrovei gali paneigti ar patvirtinti tik pats Autorius, o ne jo teisių perėmėjai. Todėl, manau, kad LIETUVA turės protingai paaiškinti, kokiomis įrodinėjimo taisyklėmis ir įstatymo leidžiamomis priemonėmis, teisių perėmėjai galėjo įrodyti Autoriaus paskleistų duomenų atitiktį tikrovei, kai procesinių teisių perėmėjai tų duomenų neskleidė? Be to, verta peržiūrėti LAT nutartyje cituojamus EŽTT sprendimus, nes bylų aplinkybės gali visai nesutapti.

Vytautas Petkevičius: PABAIGA, *arba* IŠPAŽINTIS BE ATGAILOS

In memoriam – rašytojo pirmosioms mirties metinėms

Sąjūdis tai mano asmeninė nelaimė ir vienuolika metų, išeikvotų nežinia kam. Vienintelį gerą darbą padariau sukėlęs žmonių aktyvumą ir sustabdęs naftos gavybos bokšto statybą prie Nidos. Iš Sąjūdžio pasitraukiau todėl, kad jau pirmomis jo veiklos dienomis supratau, kokie nešvarūs žmonės užgrobė jo vadovybę ir kokios dar nešvaresnės jėgos stovi už jų nugarų.

Per tuos fašistuojančius konservatorius netekau personalinės pensijos. Visi vaikai buvo išvaryti iš atsakingų darbų. Kaip reikia jaustis Sąjūdžio kūrėjui, kai vyresnysis sūnus sugrįžta namo nei gyvas, nei miręs ir skundžiasi:

– Iš darbo išvarė.

– Už ką?

– Pavardė ne ta!..

Ir tai padarė mano „mirtinas“ draugas, sūnaus mokytojas, statybos ministras A.Nasvytis. Norėdamas įtikti Landsbergiui, jis iškrėtė tą šunybę, o paskui teisinosi:

– Vytukai, Vytukai, Vytukai, aš nežinojau, kad tai tavo sūnus...

Maža to, buvo sustabdytas mano raštų leidimas.

Prie Brazausko nepritapau todėl, kad jis nieko laisvėjančioj Lietuvoj nematė, išskyrus savo asmeninę nau-

dą ir pinigus. Jis tiek daug deklaravo gražių žodžių apie savo moralumą ir slaptą bolševikmečio katalikiškumą, o praktikoj pasirodė perpuvęs iki kaulų smegenų. Ant jo išvaizdaus stoto, mano supratimu, jau nebėra vietos, ant kurios būtų galima prikabinti kokį nors pažaliavusį kokybės ženklelį. O apie Landsbergio meilę lietuvių tautai galima šnekėti tik pasitelkus Dantės pragaro aprašymą. „Buratino" kultas tapo visuotine tautos nelaime.

Likau vienišas, ir kaip mane įvardino „konservuoti fašistėliai", – Juodasis Pranašas ir dabar su visa atsakomybe galiu pareikšti: lietuvis laisvas nebemoka gyventi. Koks dabar skirtumas, kas jį nuo to atpratino arba jis pats atprato, tačiau nemoka, nors tu kryžium atsigulk. Tik išlindom iš Maskvos maišo, pamitingavom, prisisiuvom vėliavų ir vėl už butelį alaus ar paką skalbimo miltelių sulindom į Europos Sąjungą kolonialinės parapijos teisėmis.

Iš trijų milijonų šalies gyventojų per dvidešimt metų neatsirado nė vieno tautos mylimo vadovo, pasišventėlio, paskui kurį lietuviai eitų į kiekvieną žygį, kaip paskui tikrą, iš Dievo malonės mums dovanotą vadą. Viską nulėmė „špitolinis" kirkilinis laisvės supratimas, kad tikroji demokratija prasideda nuo pirmojo pavogto milijono. Lietuviškai tariant, lupk ir nesidairyk, skolink ir nebegrąžink, apvaginėk vaikus ir senelius. Už tai tavo anūkai baudžiaviniu lažu arba patrankų mėsa atidirbs tavo užsienio patronams. Visas mano, kaip sąjūdininko, nuopelnas dabar sutelpa į kelis viskuo nusivylusius žmonių klausimus:

– Kaip toliau, rašytojau, gyvensim?

Arba:

– Ko tu, taip gražiai pradėjęs, nuo mūsų pasitraukei?

Niekur aš nepasitraukiau, niekur nepabėgau, gal šiek

tiek kaip Juodasis Pranašas užbėgau į priekį, tačiau manimi jūs nesekėt. Jūs įpratot tūpčioti vietoje ir betūpčiodami manėt gyventi ir maitintis tuščiais persivertėlių pažadais, o aš jums nieko negalėjau pažadėti, nes neišmokau meluoti, kad pati laisvė už mus viską padarys, o mes tiktai gyvensim ir norėsim. Koks absurdas vardan laisvės paaukoti laisvę! Kitos tokios tautos aš istorinėje praktikoje nežinau. Ir tai jau antrą kartą. Todėl man ir šiandien maga perspėti visus nusivylusius tėvynainius**: nėra baisesnio melo, kaip klaidingai suprasta ir dar klaidingiau aiškinama tiesa!..** Reikia daug ir kantriai dirbti. Reikia mokytis iš vakarykštės dienos ir ryžtingai kovoti už savo teises. O dabar prieš ką kariausim? Mus vienijančių priešų nebėra. Reikia išmokti neapkęsti vietinių okupantų ir talžyti juos pikčiau už svetimus.

– Mus apgavo!– virkaujama ant kiekvieno kampo.

Bet apgavo vien dėl to, kad jūs norėjote būti apgauti. **Lietuviams patinka gražus melas, o dabar, šiek tiek atitokę, bijote prisipažinti klydę ir iš pasiutimo lendate į baudžiavą toliau. Jūs tai darote senu lenkiško šlėktos įpratimu: nors apsikakosiu, bet nepasiduosiu! Gyvensiu po senovei. Su tokiu gyvenimo supratimu mes tose kirkilinėse–kubilinėse pamazgose dar murkdysimės ne vieną dešimtį metų. Kai paklausai ant kiekvieno kampo klykaujančių mūsų varovų, šiurpas krečia. Taip, girdi, mes retkarčiais suklystame, taip, lietuvių labai sumažėjo, bet kaip pagerėjo jų kokybė! Kokių lietuvių? Mieželių, adamkų, lubių, kazickų ir visos virtinės kirkilinių–kubilinių špitolninkų?**

Apsikakosiu, bet nepasiduosiu! Apsikakojot lietuvaičiai, ir pasidavėt. Ogi kam? Jus nelaimėj palikusiems pabėgėliams ir vietiniams, tik iš vyžų išlipusiems sukčiams. Euro-

Šviesaus atminimo Rašytojas Vytautas Petkevičius: „Likau vienišas, ir kaip mane įvardino „konservuoti fašistėliai“, – Juodasis Pranašas ir dabar su visa atsakomybe galiu pareikšti: lietuvis laisvas nebemoka gyventi. Koks dabar skirtumas, kas jį nuo to atpratino arba jis pats atprato, tačiau nemoka, nors tu kryžium atsigulk. Tik išlindom iš Maskvos maišo, pamitingavom, prisisiuvom vėliavų ir vėl už butelį alaus ar paką skalbimo miltelių sulindom į Europos Sąjungą kolonialinės parapijos teisėmis.“

pos Sąjungos piliečiai net žemėlapyje neranda Lietuvos.

Gerai, kaltas aš. Nesugebėjau jūsų įtikinti. Bet kur buvote jūs, dabartiniai teisuoliai, kai Landsbergio ir jo satrapų nurodymu, buvo pjudomi J.Marcinkevičius, V.Bubnys, J.Požėla, J.Kubilius, V.Daunoras, A.Žebriūnas, A.Giedraitis ir kiti padorūs sąjūdininkai? Tada bet ką reikėjo kokiai nors landsberginei davatkai parodyti pirštu ir jūs būtumėt užpjudę bet kokį šviesuolį. Jūs patenkinti susikūrėt žydelio Pinokio kultą ir šaukėt: „Landsbergis – Lietuva!“, kol Landsbergis išsipūtė, o Lietuva subliuško. Jūs prieš mane rinkote parašus, reikalaudami išvyti iš Rašytojų sąjungos, reikalavot atimti pilietybę ir net garbingą Vytauto vardą. Jūs vežėt į mano sodybą sunkvežimius pamazgų ir srutų, iškirtot jaunus medelius... Kuo dar galėjot man pakenkti? Pamiršot? Tada dar kartelį sugrįžkim prie istorijos, kai jums vadovavo prietrankos.

Apie Sąjūdžio susikūrimą žioplokas LKP CK pirmasis sekretorius R.Songaila mažai ką žinojo. Jam tai atrodė Mas-

kvos sumanytas žaidimas, kurį po kiek laiko pakeis koks nors kitas, daug griežtesnis ir partiškesnis. O šio judėjimo pagrindinis organizatorius partijos ideologas L.Šepetys apie tuos reikalus jo nekenčiančio vado beveik neinformavo. Tiktai po kelių audringų mitingų R.Songaila susigriebė ir pakvietė KGB generolą E.Eismuntą paaiškinti susidariusią padėtį. Jei nemeluoja dabar prasigėrusio Ringaudo atmintis, jis paklausęs generolo, kiek visa tai rimta? Labai pasitikėdamas savimi ir kvailai manydamas, kas Sąjūdis – jam pavaldi organizacija, tas atsakęs, kad judėjimas neišeina iš jo kontrolės ribų ir kad jam vadovauti geriausiai tiktų V. Landsbergis.

– O kas jis toks? – paklausęs sekretorius.

– Tai mūsų patikrintas žmogus.

– Ar jis vienas susitvarkys?

– Padėjėjų jam užteks per akis, – kukliai nusišypsojęs generolas. – Mes Sąjūdžiui šefuoti įsteigėm specialų poskyrį, kuriam vadovauja pulkininkas Petras Vozbutas. Jis su jais palaiko glaudų kontaktą.

Jeigu po kiek laiko viską teisingai prisimena ir man nesigerina kitas tuometinis CK sekretorius, Songaila buvo užtikrintas, kad Sąjūdį organizuoja patikimi vyrai: CK sekretorius L. Šepetys, akademikas E. Vilkas („Vokė“), akademikas B. Kuzmickas („Jurgis“), kurie tokiam darbui turi neblogą patirtį ir yra gerai informuoti. **Štai kodėl steigiamąjį susirinkimą po kelių ilgų atidėliojimų buvo nutarta surengti Mokslų akademijos salėje, o ne kurioje nors kitoje vietoje, nes ir salė čia atitinkamai buvo paruošta.**

R.Songailos kėdė kuo toliau, tuo labiau braškėjo. Sąjūdis atvirai pareikalavo jo atsistatydinimo ir jo vietoj ėmė proteguoti A.Brazauską. V.Landsbergis lyg užkrato bijojo L.Šepečio, kuris buvo Išvažiuojamosios komisijos pirmi-

ninkas ir puikiai žinojo apie visas „nekaltas“ jo keliones po užsienius. Susidarė vakuumas, į kurį Songaila atsainiai ant savo sprando užsikrovė A.Brazauską, tikėdamasis jį sukompromituoti ir tarsi nusiplovė rankas, bet tas susiuostė su V.Landsbergiu ir abudu gana vykusiai tam kaimiečiui pagalando dalgį.

Norėdamas pasigerinti prieš Maskvą ir gerokai sutvirtinti savo pozicijas, R.Songaila neiškentė ir per Maskvos televiziją pasigyrė, kad jis visiškai kontroliuoja susidariusią situaciją ir dar pridėjo:

– Tam, kad Sąjūdis nenukryptų ten, kur nereikia, mes infiltravom į jį savo žmones...

Tas nepaprastas sekretoriaus plepumas ir noras išsilaikyti pirmojo sekretoriaus poste padarė judėjimui labai didelių nuostolių. Visų pirma, jis išgąsdino tikruosius disidentus, davė ženklą visų lygių persivertėliams skverbtis į Sąjūdį ir palengvino V.Landsbergio atvirą kovą prieš Iniciatyvinės grupės savarankiškus žmones. Jo veiklos atramą sudarė visokie padlaižiai ir kiti abejotinos prabos žmonės – visokie čepaičiai („juozai“), stasiškiai („ąžuolai“), gajauskai, katkai ir daugelis kitų.

Žmonės patikėjo Sąjūdžio lazungomanija. Pradėjo plaukti masinės aukos. Kaip jau minėjau, KGB (ponas Eismuntas) sudarė galimybę Šveicarijos banke atidaryti dvi sąskaitas, į kurias suplaukė milijoninės Lietuvos žmonių aukos. Kai kas iš tos sąskaitos ėmė supirkinėti Šveicarijoje nekilnojamą turtą. Taip, kad ten įdėti pinigėliai į Lietuvą nebesugrįžo.

Kai aš šią aferą ėmiau tyrinėti atidžiau, prieš mane sukilo ne tik Landsbergis, bet ir visa jo suklijuota šutvė. **Besirausiant po įvairius popierius, paaiškėjo dar viena paslaptis. Sąjūdžio iniciatyvinės grupės branduolys buvo su-**

darytas iš anksto, todėl būsimieji vadai 1988 m. birželio 3 d. Iniciatyvinės grupės susirinkime vienas kitą siūlė pagal išdalintus raštelius – vienas kito nepažinodami. Dauguma jų tą dieną susitiko pirmą kartą. Iki to susirinkimo beveik visi Sąjūdžio aktyvistai visuomenei buvo nežinomi žmonės. Kai kurie jų buvo prikelti iš Valstybės saugumo archyvų. Tame susirinkime sekretoriavo iš anksto kai kurių „organų" paruoštas Z.Vaišvila, todėl daugelio pasiūlytų žmonių neįrašė į savo sąrašą. Kai aš su V.Daunoru apie tai bandžiau pranešti sąjūdininkams, jūs organizavote mitingą ir apspjaudėte mus nuo galvos iki kojų. Tačiau verkšlenti buvo jau per vėlu.

***„Smagu žiūrėti, kai kaimynas dega",* – apkalba žemaičiai suvalkiečius.**

Bet ar labai smagu visiems matyti, kai visa valdžia pūva nuo galvos iki kojų? Didžiulė piramidė smilksta ant mūsų sprandų ir nuodija tautai kraują, o mūsų skurdžiai privalo valgyti lenkų po visą Europą supirktas maisto atliekas. Dabar tapo madinga už pinigus lipti ant laužo kur nors Irake, Afganistane ar Kosove, o namuose pakanka raustis šiukšlynuose arba bet kokia kaina patekti į valdžią, nes kitur pelningo uždarbio jau nebėra.

Protingi žmonės bandė lietuvius ne vieną kartą išjudinti iš panašaus mirties taško. Savo laiku M.Sleževičius, sumaniai naudodamasis Liaudies fronto idėja, iškovojo nepriklausomybę ir, kaip taurus politikas, sudėjo savo įgaliojimus prieš pirmąjį Seimą. O ką padarė tie Seimo išrinktieji? Jie tol pjovėsi tarpusavyje, kol supjudė tautą ir paruošė dirvą Smetonos perversmui.

Bet Liaudies fronto idėja budėjo tautoje, ji nežuvo ir kaupė pažangiąsias jėgas. 1940 metais žmonės patikėjo so-

cialistinėmis idėjomis, bolševikai, neturėdami didesnės įtakos liaudyje, sugalvojo vadinamąjį partinių ir nepartinių vieningą bloką, pasiglemžė po savim Liaudies frontą ir pradėjo Lietuvos stalinizaciją. Kas iš to išėjo, aiškinti nereikia.

Fašistų pakalikas K.Škirpa, ruošdamas 1941–ųjų metų sukilimą, irgi rėmėsi Vieningo liaudies fronto idėjomis, bet pasipūtėliai vokiečiai tuos pagalbininkus išvaikė, jų Frontą uždarė, daugelį areštavo ir išsiuntė kariauti su rusais. Škirpos aktyvistai taip pat nebuvo vieningi. Jie suskilo į keturias organizacijas, kurios kovėsi tarpusavyje, neturėdamos nė mažiausios vilties išlysti į valdžią.

Lietuvos generalinis komisaras von Rentelnas J. Ambrazevičiaus vyriausybės net neįsileido į savo kanceliariją ir pasitikęs pasikalbėjo tik Rotušės skverelyje, o paskui parašė į Berlyną, kad tai neaiškūs avantiūristai, nieko bendro neturintys su didžiąja A.Hitlerio idėja – sukurti Naująją Europą. Taip žlugo paskutinis smetoniškojo elito bandymas liaudies rankomis sugrįžti į valdžią.

Ir štai Sąjūdis, kuris sukėlė visą tautą tomis pačiomis Liaudies fronto idėjomis, pats neturėdamas jokio rimtesnio savos veiklos plano, tučtuojau išnyko. Pradžioje užteko tik „Juodojo scenarijaus“ griovimo epidemijai sukelti, o apie kažkokią kūrybą, Lietuvos valstybingumo atstatymą nebuvo jokios kalbos. Kovo vienuoliktosios aktas tapo tik deklaracija supjudyti tautą, pralįsti į valdžią ir pasisavinti valstybinį turtą.

Ir štai dabar jaunieji socialdemokratai vėl sugrįžta prie dar gyvų Liaudies fronto idėjų. Rašau – sugrįžta, nes daugelis lietuvių, nusivylusių visomis valdžiomis, nebetiki šia idėja. Jie nebetiki, kad mes, lietuviai, reikalingi vienas kitam, kad be vienybės, be stipraus liaudies balso ir dar stipresnės jos rankos jau nebegalima eiti toliau. Kito kelio pa-

šalinti dabar susiklosčiusią parazitinę valdžios struktūrą jau nebėra, arba jis dar nesugalvotas. Jeigu ir šį kartą Liaudies frontas bus nugalėtas, lietuviams beliks paskutinė galimybė – dalgiai ir šakės. Tačiau ir nuo to kraštutinumo mūsų oligarchai susirado gerą priemonę – NATO ginkluotąsias pajėgas.

Žodžiu, ponai lietuvaičiai, arba Vieningas liaudies frontas, arba vieninga ilgalaikė baudžiava. Jums rinktis. Šį kartą nepatikėkite jokiai partijai, jokiai bažnyčiai, jokiai patriotinei organizacijai, už tėvynės meilę lupančiai dvigubą rentą. Jums gyventi, jums galvoti, jums gelbėtis ir ginti savo teises!

Aš meldžiu Lietuvos inteligentiją, išlįskite iš savo jaukių gūžtų ir naujų, tėvonijomis paverstų dvarelių! Jūsų dauguma – valstiečių ir darbininkų vaikai. Neleiskite tyčiotis iš savo tėvų. Delsti nebegalima. Mūsų valstybė, anot Klero Volfo, atsidūrė tokiam keistam etape, kad jau vėlu atlikti kokį nors taikų, tautai naudingą darbą dabartinės sistemos rėmuose, bet dar labai anksti, kad būtų galima iššaudyti visus išgamas, sukūrusius tą sistemą. Jei tylėsim ir brandinsim visos tautos neapykantą esamai valdžiai, ta neapykanta pratrūks, kaip ir visi kruvini praeities perversmai bei revoliucijos... O kas nuo to labiausiai nukentės? Tai jūs, inteligentija, kaip atplyšusi nuo savo tautos kasta.

Birštonas, 2006-2008 m.

Spaudai parengė *Juozas IVANAUSKAS*

Disidentas Liudas Dambrauskas apie KOVO – 11-OSIOS TRAGIZMĄ

Juozas IVANAUSKAS

Kalbant apie valstybės valdymo problemas, liaudiškas posakis **„Žuvis pūva nuo galvos“ –** neretai taikomas aukščiausiems šalies pareigūnams, kurių priimami sprendimai pakerta žmonių pasitikėjimą Lietuvos valdžia, didina socialinę atskirtį, sėja nesantaiką, skaldo visuomenę. Pavyzdžiui, pakanka sugretinti buvusio šalies vadovo V.Adamkaus kai kuriuos „žygdarbius“ – neva valstybės ir jos gyventojų labui „skaudama širdimi“ suraitytą parašą, tvirtinant oligarchinį, korupcinį sandorį **„LeoLT“**, ir bemaž tuo pat metu šio prezidento Seimui teikiamas Kovo 11-osios Akto signatarų rentų įstatymo pataisas, už kurias Seime balsavus 59 parlamentarams kažkas Lietuvoje pasijus lygesnis už lygius, teisesnis už teisius ir be jokios sąžinės graužaties kas mėnesį, iki gyvos galvos galės reikalauti iš valstybės (visų mokesčių mokėtojų sąskaita) po pusšešto tūkstančio litų!..

Negana to, visai šiai niekšybei įteisinti ir pateisinti pasitelkiama pompastiška retorika, nieko bendro neturinti nei su istorinio laikotarpio realijomis, kai visa Tauta, viltingai sukilusi, troško laisvės ir nepriklausomybės, nei su šių dienų oligarchinės, korupcinės valdžios vykdoma „moralia politika“. Pasak prezidento V.Adamkaus, **„valstybė privalo įvertinti Lietuvos nepriklausomybės akto signatarų indėlį į valstybingumo atkūrimo procesą ir įtvirtinti**

tokias socialines garantijas, kurios išreiškia pačios valstybės požiūrį į savo istoriją.“

TAČIAU norint dešifruoti šį prezidentūros klerkų nugludintą tekstą, tereikia atsiversti buvusio politkalinio, disidento, šviesaus atminimo Liudo Dambrausko pomirtinę knygą **„Išeinančiojo mintys“** ir susipažinti su 1996-2003 m. jo apmąstymais bei liudijimais, apžvelgiant nepriklausomos Lietuvos valstybės vystymosi raidą:

„Kovo 11-osios Aktas kai kam buvo „naujo gyvenimo“ pradžia. Liūdniausia, kad ta pradžia daugelis tikėjo. Tuo metu buvo nuodėmė galvoti, kad po nepriklausomybės, demokratijos ir laisvės skraiste kuriasi politinių savanaudžių valstybė.

Kalbant apie Lietuvos persitvarkymo sąjūdžio 15 metų sukaktį, reikia nepamiršti, kad pati Sąjūdžio idėja buvo kilni, tačiau tos idėjos įgyvendinimas pateko į organizuotų nusikaltėlių rankas. Aukščiausios Tarybos, vėliau pasivadinusios Atkuriamuoju Seimu, deputatai, save įvardiję nepriklausomybės signatarais, be gėdos jausmo save apdovanojo žemės sklypais, ordinais.

Prie naujos valstybės vairo stoję vadovauti buvę sovietinės nomenklatūros aktyvistai gana „vieningai“ veikė. Lietuvos gyventojų skurdinimas vyko, galima sakyti, oficialiai. Išpūstos, atseit pateisintos valdininkų algos, sukūrimas įstatymų, leidžiančių privatizaciją atiduoti į vagių ir aferistų globą, suteikimas komerciniams bankams plačių teisių teikti paskolas be tikros garantijos, kad paskolinti pinigai bus grąžinami. Vadinamieji „naujieji“ patriotai ėmė viską, kas įmanoma, privatizuoti. Praktiškai tai tapo apsukrių „politikierių“ pasipelnymo technologija, liaudies kalboje vadinama „prichvatizacija“. Taip buvo sunaikintas, išparduotas

paprastų Lietuvos žmonių sukurtas visuomeninis turtas. Pelningi strateginiai valstybės pramonės objektai atsidūrė užsienio kapitalistų rankose.

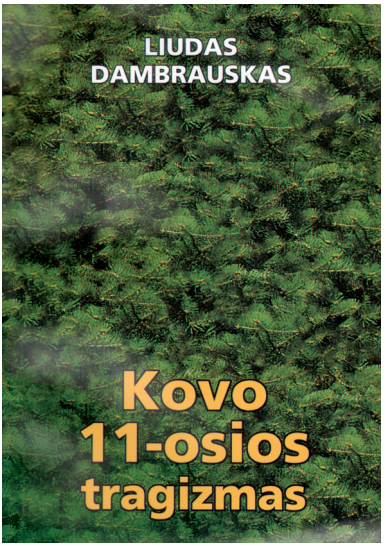
Žinoma, pasinaudojo ir savi aferistai, kurie, prilindę prie valdžios lovio, „sėkmingai" griovė normalios valstybės pagrindus. Todėl džiaugtis kažkokiais laimėjimais netenka. Per tą laikotarpį paaiškėjo, kad einama prie valstybės sunaikinimo."

(L.Dambrauskas. Išeinančiojo mintys. Dienoraščiai. V.: Gairės, 2005 m., psl. 377-378)

Jeigu aukščiau pacituotų eilučių autorius Liudas Dambrauskas būtų išgyvenęs iki šių dienų, esu tikras, jo širdgėla ir sielvartas dėl Lietuvos ateities būtų žymiai gilesnis. Akivaizdu, jog pastarieji mūsų šalies oligarchinio užvaldymo metai, savanaudžių, ambicingų, amoralių politikų įsitvirtinimas valdžioje – kur kas fundamentaliau pagrindė pačius skaudžiausius L.Dambrausko apmąstymus bei įžvalgas, 2001 m. (autoriui dar gyvam esant) Vilniaus leidykloje „Gairės" išleistoje knygelėje **„Kovo 11-osios tragizmas":**

„Lietuvos politinį gyvenimą užliejo aklo patriotizmo nuotaikos, kurias be didelių pastangų privatizavo Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdis. O į Sąjūdį sugarmėjo įvairių pažiūrų žmonės – nuo sąžiningų Lietuvos piliečių, siekiančių demokratinės nepriklausomybės iki buvusių aktyvių komjaunuolių, komunistų ir įvairiausio plauko politinių spekuliantų, svajojančių apie asmeninį pasipelnijimą. Nors juos visus jungė tie patys lozungai, propaguojantys bendrą patriotinį tikslą – Lietuvos valstybės atkūrimą, tačiau už tų lozungų slėpėsi kai kurių politikų savanaudiški siekiai.

Knygos viršelio faksimilė

Sąjūdžio veikloje ypatingą aktyvumą tuo metu parodė buvusi tarybinė nomenklatūra. Partinė biurokratija, apsivaliusi nuo politinių kalinių ir disidentų įtakos, tapo pagrindiniais Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo „įkvėpėjais“, vėliau save be jokios gėdos įvardiję nusipelniusiais signatarais, užėmę valstybės valdyme „profesionalių“ politikų vaidmenį.

Taip susiklostė to meto politinė situacija, kad „atgimimo sąjūdžio“ daugumą sudarė tarybiniais laikais išugdyti „dalykiniai“, pakankamai korumpuoti kadrai, kurių prisitaikėliškumo uoslė buvo ženkliai tobulesnė už eilinių Lietuvos gyventojų. Pajautę laisvosios rinkos pranašumą prieš planinį tarybinį ūkį, jie sušvytėjo savo politiniu išradingumu, paversdami pačią turtingiausią tarybinę respubliką skurdžių kraštu.

Manyčiau, išvengti politinių klaidų, pereinant iš auto-

ritarinio režimo į demokratinį, praktiškai buvo neįmanoma. Tačiau jų reikšmė ir gausumas priklauso nuo piliečių politinio subrendimo, ko mums ir stigo. Naujo demokratinės valdžios organizavimą patikėjom savanaudžiams, karjeristams, buvusiems tarybinio režimo kolaborantams, kurie savo aktyvumu užpildė politinę aplinką. Jie, atsidūrę beveik tuščioje politinėje erdvėje, rūpinosi ne tiek naujos valstybės ateitim, kiek savo asmenine gerove.

Šiandienės mūsų reikmės ir skurdas daug kam kelia abejonių Kovo 11-osios Akto to meto patriotinių siekių nuoširdumu. Argi tai buvo tarptautinės reikšmės dokumentas, atkuriantis 1918–ųjų Vasario 16–osios Lietuvos valstybingumą, ar savanaudžių politikų Lietuvos žmonių apgaulės aktas? Ano meto istorinių įvykių analizė kelia rimtų abejonių dėl Kovo 11-osios Akto tarptautinės reikšmės.

Tiesa, kai kas bando net 1918 metų Vasario 16-osios Aktą sumenkinti. Atseit, Vasario 16-osios Aktas buvo

paskelbtas pavienių asmenų – Tarybos, o ne Seimo iniciatyva. Suprantamas superpatriotų noras išrasti naują valstybingumo atkūrimo datą. Tą norą pagimdė brangiai kainuojančių apsišaukėlių signatarų armija.

Teisiniu požiūriu 1990 m. Kovo 11-osios Aktas nieko naujo nepaskelbė, o tik patvirtino 1990 m. vasario 7-osios LTSR Aukščiausios Tarybos nutarimą, kad Lietuvos buvimas TSRS sudėtyje neteisėtas ir negaliojantis. Žodžiu, atmesta ir paneigta 1940 m. klastotė apie neva savanorišką Lietuvos įstojimą į TSRS ir jau atliktas aiškus teisinis aktas, atkuriantis 1918 metų Vasario 16–osios Akto nepriklausomybę.

Kovo 11-osios Akto autoriai nepasižymėjo jokiais išskirtiniais nuopelnais, galbūt išskyrus tai, kad daugelis jų buvo tarybinio režimo rėmėjai ir netgi KGB organų patikėtiniai, o patekę į Seimo išrinktųjų sąrašą ir pasinaudoję paprastų Lietuvos piliečių patriotinėmis nuotaikomis, be gėdos jausmo pasiskelbė save nusipelniusiais „tautos signatarais“. Naujieji signatarai, priartėję prie valdžios lovio, kuklumu nepasižymėjo – susigalvojo sau didesnių nuopelnų, privilegijų, išimčių, už ką būtų galima sau prisiskirti sklypus, ordinus, solidžias pensijas, partijų postus, o tarnavimą valstybei pavertė asmenine savitarna, godumu, garbėtroškų tuštybe. Taip pirmasis pagrindinis Kovo 11-osios Akto „nuopelnas“ Lietuvos valstybingumui buvo valstybingumo pavertimas melžiama karve ir suteikimas įvairaus plauko politiniams spekuliantams signatarų pažymėjimų, suteikiančiu išskirtines teises tą karvę melžti.

Manyčiau, kad Kovo11-osios valstybės tragizmo šaknys įsitvirtino jau pačių vadinamųjų signatarų apetituose bet kokia kaina pasipelnyti iš susidariusios si-

tuacijos. Tam buvo sukurtos pseudoteisinės prielaidos organizuotam nusikalstamumui, mafijinių struktūrų atsiradimui, biurokratijos ir valdininkų valstybinio masto korupcijos įsitvirtinimui.

Prisiminkim organizuotą Lietuvos bankų bankrotą ir valdžios bejėgiškumą bei teisinį nihilizmą išaiškinant Lietuvos žmonėms padarytų suktybių kaltininkus. Ir kas gali šiandien iš valdžios vyrų išdrįsti mesti akmenį į Lietuvos turčius: babilius, lubius, kakčius, abišalas ir panašius, aktyviai prisidėjusius prie valstybės nuskurdinimo? Manyčiau, didžiausia šiandienė tautos nelaimė – augantis nusivylimas nepriklausomybe – valstybingumu. Nusikalstamos politinės grupuotės, prasiskverbusios į valdžios struktūras, praktiškai pensininkų socialines problemas patikėjo spręsti juodosios mafijos malonei, kuri iki šiol rūpinasi ne krašto gerove, o Lietuvos turtų išpardavimu ir, žengę žingsnį per Kovo11–tos valstybingumo atkūrimą į pasipelnijimą ir turtų grobstymą, tęsia savo juodąjį darbą.

Šalia oficialiosios valdžios, kurioje praktiškai atvirai vyrauja savanaudžių klanas, grobuonišką veiklą įteisinęs įstatymais bei pasakiškais atlyginimais, egzistuoja kita valdžia – šešėlinė, vadinama juodąja mafija, kuri lyg už įstatymų ribų, tačiau savo šaknimis giliai prasiskverbusi į valstybės valdymo struktūras.

Juodosios mafijos įsigalėjimas Lietuvoje nėra atsitiktinis ir laikinas reiškinys, o dėsningas teisėsaugos organų veiklos bejėgiškumo rezultatas. Žodžiu, atsirado realios sąlygos korupcijai, organizuotam stambiam nusikalstamumui, mafijinių struktūrų įsigalėjimui. Taip susikūrė galinga mafijinė valstybės struktūra, kurios ištakų reikia ieškoti pačioj valdžioj. Įsigilinus į mūsų val-

džios praturtėjimą, niekam nekelia abejonių, kad bankų, gamyklų bankrotai, privatizacija – tiksliau „prichvatizacija“, išpardavimas strategiškai svarbių valstybei objektų („Mažeikių nafta“, Telekomas, elektros „padovanojimas“ Baltarusijai), valstybinių paskolų miglotas panaudojimas – tai atviras valstybingumo griovimas, kuriuo tiesiogiai privalėjo pasirūpinti Valstybės saugumo departamentas. Niekas iš valdžios neišdrįso pasidomėti Valstybės turto fondo veikla, kurio vadovai pasakiškų atlyginimų ir premijų pavidalu sėkmingai apvaginėjo valstybę stambiu mastu.“

(L.Dambrauskas. Kovo 11-osios tragizmas. 12 -19 psl.)

P. S.

Naujosios kartos lietuvaičiai, gimusieji nepriklausomoje valstybėje, kuriems tiesiog privalu aiškintis, studijuoti, domėtis ***„Lietuvos nepriklausomybės Akto signatarų indėliu į valstybingumo atkūrimo procesą“*** bei ***„valstybės požiūriu į savo istoriją“***, visuomet turi galimybę pasirinkti ir nuspręsti – kieno lūpomis kalba TIESA: „šlepetinio“ prezidento V.Adamkaus, besirūpinančio solidžiomis Kovo 11-osios Akto signatarų rentomis vargingųjų bei skurstančiųjų mokesčių mokėtojų sąskaita, o gal vis dėlto nusveria disidento L.Dambrausko mintys?.. Dukart politinio kalinio, mirtininko, paaukojusio – tiesiogine to žodžio prasme savo gyvenimą Lietuvos laisvei ir nepriklausomybei, kovai už dvasiškai turtingesnį, gražesnį, socialiai teisingesnį gyvenimą, liudijimai neturėtų būti užmiršti jaunosios kartos, net ir tada, kai švietimo ir mokslo programos, sukurptos prolandsberginio mankurtizmo dvasioje, absoliučiai ignoruoja šio taurios sielos žmogaus – Tautos sąžinės – balsą.

Ach, tie signatarai, ach, tie parlamentarai!.. Arba, kaip pasakytų mūsų Tautos didžiavyris Liudas Dambrauskas: **„Pagaliau koks skirtumas, kas to vargšo žmogelio kraują čiulpia: ar Seimas, ar Vyriausybė. Politinių parazitų Lietuva negailestingai išnaudoja avinų Lietuvą, o pastaroji ne tik maitina siurbėles, bet ir sukuria demokratijos įvaizdį...“**

P. P. S.

2010 m. minint Lietuvos valstybės atkūrimo 92-ąsias metines, Simono Daukanto aikštėje, priešais Prezidentūrą, buvo iškilmingai pakeltos trijų Baltijos valstybių vėliavos. Lietuvos, Latvijos ir Estijos vėliavos tradiciškai pakeliamos kiekvieną Vasario 16-ąją. Nepriklausomybė, Lietuvos valstybės patriarchai ir Baltijos šalių vienybė – tradiciškai pagerbiami trimis salvėmis iš senovinio pabūklo. 2010 m. vasario 16 d. ceremoniją prie prezidentūros stebėjo apie tūkstantį žmonių, o Prezidentė Dalia Grybauskaitė, vilkėdama kostiumą tautiniais motyvais, kreipėsi į Lietuvos žmones:

„Šią dieną prieš 92-ejus metus dvidešimt Tautos švie-

suolių pasirašė nepaprastai svarbų dokumentą – Vasario 16-osios Nepriklausomybės aktą. Jis skelbė, kad Lietuvos Taryba atstato nepriklausomą demokratiniais pamatais sutvarkytą Lietuvos valstybę su sostine Vilniuje ir tą valstybę atskiria nuo visų valstybinių ryšių, kurie yra buvę su kitomis tautomis. Šie tobulai surikiuoti žodžiai tiksliai nusakė kelią, kurį pasirinko lietuvių tauta...

Vasario 16-osios Akte nebuvo žadėta nei materialinė gerovės, nei išskirtinės privilegijos – tik laisvė. Šiandien esame laisvi. Džiaukimės laisve, branginkime ją ir tvirtinkime kasdieniais savo darbais, kaip tai darė Nepriklausomybės Akto signatarai. Tegul visuomet Vasario 16-oji būna mūsų laisvės ir nacionalinio orumo šventė", – iškilmingai kalbėjo susirinkusiems valstybės vadovė D.Grybauskaitė, užmiršdama pridurti, jog **tų laikų politikai turėjo daugiau padorumo. Dabarties gi politiniai veikėjai – vieni maudosi materialinėje gerovėje, kiti naudojasi privilegijomis, o treti mėgaujasi laisve, nors jau seniai turėtų būti už grotų!..**

Kai kurie tautiečiai, išreikšdami savo pilietinę poziciją, internetinių portalų komentarų skiltyje bandė oponuoti Prezidentei D.Grybauskaitei. Štai, pilietis **Jonas P.,** neslėpdamas nusivylimo šiuolaikine Lietuva, pasiuntė tautiečiams tokią žinutę – SOS:

Jonas P., 2010 02 16 16:01

DEMAGOGIJA. Istorijos neužbrauksi. Prieš 92 metus Lietuvai užteko DVIDEŠIMT Tautos šviesuolių, idant jie nusakytų lietuvių Tautai kelią. Šiandien, deja, jau reikia 141 „šviesuolio", kad sugriautų ir sunaikintų Lietuvos valstybę!..

Demagogijos viršūnė: ***„Nepriklausomybės aktas – laisvės dokumentas inspiravo ir 1990-ųjų Kovo 11-osios aktą – šiuolaikinės, modernios Lietuvos pamatą".*** Kokią šiuolaikinę, modernią Lietuvą šiandien mes turime?!.. Ar kas nors Tautos atsiklausė: kokią valstybę, kokią santvarką norime kurti. Įgrūdote nuogus, aklus, basus, „brandžiame" socializme gyvenusius žmones (gal dar prisimenate: *„dabartinė mūsų karta gyvens komunizmo sąlygomis"?..)* į laukinio „kapitalizmo" džiungles – ir kapstykitės...

Apie kokią mistinę vienybę mes galime kalbėti? Kas ir su kuo turėtų vienytis: prabangoje, šiltnamio sąlygomis gyvenantys kaliniai (belickai, vertelkos) su patiltėse, šiukšlynuose ir šiluminėse trasose gyvenančiais laisvais Lietuvos piliečiais; tie patys kaliniai su likimo valiai paliktomis jų aukomis, nužudytų vaikų tėvais, broliais, seserimis; po teismus tampomos vaikelius pagimdžiusios motinos su nuo sovietmečio teismuose „tebedirbančiais" teisėjais; kedofilai su pedofilais ir juos palaikančiais prokurorais; per 20 metų milijardieriais tapusieji lubiai, numavičiai, marcinkevičiai, stoniai su 300 tūkstančių oficialiai registruotų „laisvų" bedarbių; laisvos Lietuvos žemes susigrobę žiemeliai su bežemiais „runkeliais"?!.. JŪS VISI VIENYKITĖS, o mes, valdžioje esantys, vogsime, tvirkinsime mažamečius vaikus, atostogausime Tailanduose, parceliuosime valstybės turtą, griausime ir naikinsime valstybę!.. Ne apie tokią vienybę šiandien reikia šūkauti, bet visu balsu rėkte rėkti: LIETUVOS VALSTYBĖ PAVOJUJE. GELBĖKITE!..

Kritikas, 2010 02 16 21:54

Vasario 16-toji, šventa diena kiekvienam Lietuvą Tėvynę mylinčiam ir šią dieną nesiverčia liežuvis politikuoti. Tačiau bėgu šiandien į sueigą prie Signatarų namų, pro Vyriausybės rūmus ir Vinco Kudirkos paminklą. Žmonės fotografuoja, šalia bėgioja vaikai, o prie paminklo – nė gėlelės, vienui viena žvakelė ir ta pati užgesusi, visai kaip mūsų sielos!.. Net širdį suspaudė. Neskaičiavau, turbūt, dešimtį kartų šiandien skambėjo Lietuvos himnas – Tautinė giesmė, o jos autorių deramai pagerbti ne tik mes, net Vyriausybė prie savo slenksčio pamiršo... Nesiteisinu, tai ir mano kaltė, bet nejučia braunasi pragaištingi klausimai: gal ir Lietuva, kaip ir jos dainius, tėra jau seniai pamiršta dekoracija? Argi dėl tokios Lietuvos tiek kraujo pralieta? Ar Vyriausybė ir kitos valdžios tėra tik tam, kad mokesčius rinktų ir juos švaistytų, jei nesugeba sniego pusnių net šventinėse vietose išsklaidyti?.. Gal Lietuvą šiandien kausto ne sunkmetis ir žiema, o tik žiemos šaltis ir pusnys mūsų sielose?.. Atleiskit už nešventines mintis, bet tylėti nebegalima, stingulys ir cinizmas pastaruoju metu pasiekė neleistinas ribas ir jau atėjo laikas Pavasario šauklį kviesti!.. Per ilgą žiemą labai daug prisnigo, matyt, bus didelis potvynis...

TURINYS

Dar kartą apie landsbergizmą	5
Landsbergizmas – tautos naikinimo doktrina	23
Išeinančiojo mintys – Liudo Dambrausko sugrįžimas	30
Tartiufo dvasia mūsų istorijoje	48
Tartiufų klestėjimo metas	62
Tartiufų žlugimo metas	69
S.Stungurio „Rūškano laiko godos“ – skausminga disidento išpažintis	73
Stasys Stungurys: „Vytauto Landsbergio atėjimas į mūsų istoriją – tautos nelaimė!..“	80
Stasys Stungurys: „Iš tiesų tai baisi valstybė, ir aš nejaučiu jokio pasididžiavimo tokia Lietuva!..“	91
Landsbergizmas	107
Albertas Ružas: „Williams“ afera – užkrečiantis pavyzdys visiems likusiems, kad galima vogti, plėšti valstybę!..“	115
„Williams“ kyšininkavo Lietuvoje	122
V. Landsbergio ir A. Kubiliaus nusikaltimai šokiruoja iki šiol	139
Aleksandro Bendinsko parodymai Seimo komisijai nereikalingi?	148

„Juodojo metraštininko“ Povilo Masilionio misija – „nešukuotos“ publicistikos sklaida 159

Kas kelia grėsmę Lietuvos nacionaliniam saugumui?.. 171

„Frontininkas“ A.Paleckis: „V.Landsbergis vertas tribunolo už tai, ką padarė viduje ir Lietuvos užsienio politikoje, ir iki šiol daro Europos parlamente!..“ 177

Vytautas Bernatonis: „Manau, Lietuvos valdžia nepadarė nieko, kad būtų išvengta Sausio 13-osios „karinių manevrų“ Vilniaus gatvėse!..“ 192

Vytautas Landsbergis prieš Vytautą Petkevičių: „Amžiaus byla“, negalinti pasibaigti taikos sutartimi!.. 207

Disidentas Vytautas Skuodis – svetimųjų nepalaužtas, nesiklaupė ir prieš „savuosius“... 218

Vytautas Skuodis: „Dabartinė valdžia, įskaitant pagrindines valdžios institucijas – didžiausia Lietuvos nelaimė!..“ 232

Viktoras Uspaskich: „Pone V. Landsbergi, jūs – intrigantas, dezinformatorius ir melagis, jau nekalbant apie Jūsų tarnavimą KGB“ 248

Nei pateptieji, nei prakeiktieji, veikiau savo „išganymo“ Tautos kančioje ieškantieji!.. 261

Rašytoja Liuda Petkevičiūtė: „Neverta gyventi praeities nuoskaudomis, nes tiesa yra tokia yla, kuri anksčiau ar vėliau išlenda iš visų maišų!..“ 268

Rašytoja Liuda Petkevičiūtė: „Tėtis kovojo iki galo ir numirė stovėdamas, kaip karys!..“ 282

Rašytoja Liuda Petkevičiūtė: „Tikrai nesitikėjau šitokio supuvimo Aukščiausiame Teisme!..” 303

Vytautas Petkevičius: pabaiga, arba išpažintis be atgailos 317

Disidentas Liudas Dambrauskas apie Kovo – 11-osios tragizmą 326

NUOTRAUKOS:

J. Ivanausko
R. Medonio
R. Danisevičiaus
R. Daškaus
R. Kondratjevo
S. Mažeikos
A. Solomino
P. Lileikio
T. Bauro
V. Kopūsto
L. Dambrausko šeimos asmeninio archyvo
ELTOS ir LRT archyvo

Da282 **Dar kartą apie landsbergizmą.** Straipsniai, interviu. Sudarytojas Juozas Ivanauskas. – Vilnius: Politika, 2012. – 344 p., iliustr.

ISBN 978-9986-478-30-0

„Laisvo laikraščio“ redaktoriaus pavaduotojas Juozas Ivanauskas iš daugiausia šiame spaudos leidinyje publikuotų straipsnių, interviu parengė knygą apie negatyvų Vytauto Landsbergio vaidmenį nepriklausomybę atkūrusioje Lietuvoje. Landsbergizmo esmę atskleidžia knygos autoriai: Aurimas Drižius, Juozas Ivanauskas, Vytautas Petkevičius, Albertas Ružas, Stasys Stungurys, Viktoras Uspaskich, o kitų autorių: Aleksandro Bendinsko, Liudo Dambrausko, Algirdo Paleckio, Liudos Petkevičiūtės, Povilo Masilionio, Vytauto Skuodžio mintys – interviu dialoguose. Knyga skiriama prieš beveik devynerius metus mirusiam žinomam disidentui Liudui Dambrauskui atminti.

UDK 323(474.5)

DAR KARTĄ
apie landsbergizmą
Straipsniai, interviu

Sudarytojas Juozas Ivanauskas
Redagavimas sudarytojo
Meninė redaktorė Aušra Čapskytė
Maketavo Gražina Majauskienė

SL 196. 2012 02 20. Tiražas 600 egz. 15,94 leidyb. apsk. l.
Leidykla „Politika“ (UAB „Mūsų gairės“), Laisvės pr. 60,
LT-05120 Vilnius, telefonas ir faksas 2417798;
el. paštas: musugaires@gmail.com
Spausdino Standartų spaustuvė,
Dariaus ir Girėno g. 39, LT-02189 Vilnius
Užsakymas 6785

LIUDAS DAMBRAUSKAS:

„Landsbergizmo atsiradimas pademonstravo Lietuvos tragizmą. Landsbergizmas nėra vien Konservatorių partija. Tai ir ne vienminčių avinų susibūrimas apie savo lyderį, o gerai organizuotas politinių aferistų voratinklis, siekiantis supančioti piliečius, juos pajungti. Ne Konservatorių partija sukūrė landsbergizmą, ji paties Vytauto Landsbergio panaudota politinei terpei sukurti.
Landsbergizmas nėra ideologinė vienminčių partija. Joje randa vietą įvairiausių pasaulėžiūrų bei politinių pažiūrų žmonės, kuriuos jungia begalinis valdžios troškimas ir neribotas savanaudiškumas.
Landsbergizmas – tai politine skraiste prisidengusių aferistų, siekiančių bet kokia kaina pralobti, veiklos programa.“

9 789986 478300